

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi
Doktori Iskola

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Lénárdné dr. Maletics Borbála

**TERMÉSZETES SZEMÉLY A JOGI SZEMÉLY HÁTTERÉBEN
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA
A TAG SZEMPONTJÁBÓL**

Témavezető:

Prof.dr. habil Nochta Tibor
egyetemi tanár

**Pécs
2023**

Tartalomjegyzék

I. Fejezet Bevezetés.....
II. Fejezet A gazdasági társaságok önálló jogalanyiségének alakulása az első társasági törvényüinktől a hatályos szabályozásig
II.1. A jogi személy fogalmának alakulása, a természetes személytől történő elválasztása
II.2. A gazdasági társaságok, mint jogi személyek
II.3. A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény
II.4. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény
II.5. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény
II.6. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
II.6.1. A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint jogi személy
II.7. A gazdasági társaságok önálló jogalanyiségének vizsgálata.....
III. Fejezet A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében.....
III.1. A gazdasági társaságok létrehozásának szabadsága, alapító személye
III.1.1. Korlátlan felelősség halmozásának tilalma
III.1.2. Tag kiskorúsága
III.1.3. Tagok személye, együttműködés fontossága.....
III.2. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére
III.3. A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések.....
III.3.1. A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai
III.3.1.1. Becsület és jóhírnév megsértése.....
III.3.1.2. Üzleti titok sértés.....
III.3.1.3. Névviseléshez való jog.....
III.4. Összegzés.....
IV. Fejezet Családjogi vonatkozás Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát.....
IV.1. Házasság, házastársi vagyontársaság, társasági részesedés.....
IV.2. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság fennállása alatt.....
IV.2.1. Közkereseti társaság
IV.2.2. Betéti társaság
IV.2.3. Korlátolt felelősségű társaság

IV.2.4. Részvénytársaság	
IV.3. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság felbontása, házastársi vagyonközösség megszűnése esetén	
IV.3.1. Közkereseti társaság, betéti társaság	
IV.3.2. Korlátolt felelősségű társaság	
IV.3.3. Részvénytársaság	
IV.4. A házastársak társasági részesedésének rendezésére irányuló alternatív lehetőségek	
IV.4.1. Házassági vagyoni jogi szerződés	
IV.4.2. Szindikátusi szerződés	
IV.4.3. Családi alkotmány.....	
IV.5. Összegzés	
V. Fejezet Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban	
V.1. Öröklési jogi szabályok hatása a társasági jogban.....	
V.2. Öröklési jogi szabályok az egyes gazdasági társaság formák esetében.....	
V.2.1. Közkereseti társaság, betéti társaság.....	
V.2.1.1. Ptk. 2021. július 1. és 2022. január 1. napjával módosított rendelkezései	
V.2.2. Korlátolt felelősségű társaság.....	
V.2.3. Részvénytársaság	
V.3. Öröklési jogi problémák hatása a társaságok működésére	
V.3.1. A Magyar Állam, mint szükségképpen örökös.....	
V.3.2. Hagyatéki eljárás elhúzódnak, ügygondnok kirendelése, végrendeleti végrehajtó	
V.3.2.1. Hagyatéki eljárás elhúzódnak.....	
V.3.2.2. Ügygondnok kirendelése.....	
V.3.2.3. Végrendeleti végrehajtó	
V.4. Hagyatéki vagyontervezés eszközei a társasági részesedések vonatkozásában	
V.4.1. Végintézkedés	
V.4.2. Házassági vagyoni jogi szerződés	
V.4.3. Létesítő okiratban történő előzetes rendelkezés halál esetére	
V.4.4. Szindikátusi szerződés	
V.5. Összegzés	
VI. Fejezet A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban.....	
VI.1. A társaság tagjának lehetősége a társaság vezetésében.....	

VI.1.1. Közkereseti társaság	
VI.1.2. Betéti társaság.....	
IV.1.3. Korlátolt felelősségű társaság.....	
IV.1.4. Részvénytársaság.....	
VI.2. A tag és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés kiemelt szerepe.....	
VI.3. A tagi és vezető tisztségviselői státusz elhunyt személy esetén.....	
VI.3.1. Közkereseti társaság, betéti társaság	
VI.3.2. Korlátolt felelősségű társaság	
VI.3.3. Részvénytársaság	
VI.4. Tagkizárás	
VI.5. Kezességvállalás a társaság tartozásaiért	
VI.6. A társaság tagjai és vezető tisztségviselői közötti házastársi kapcsolat megszűnésének hatása a társaság működésére	
VI.7. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény vizsgálata a vezető tisztségviselő kötelezettségszegő magatartásával összefüggésben	
VI.7.1. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi szabályozása a Ptk. és a Ctv. vonatkozó rendelkezéseivel összhangban	
VI.7.2. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alapesetei.....	
VI.7.2.1. Első alapeset	
VI.7.2.2. Második alapeset.....	
VI.7.3. Összegzés	
VI.8. Észrevételek a hazai szabályozáshoz	
VI.9. Összegzés	
VII. Fejezet Cégalapítás Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra	
VII.1. A cégalapítás uniós tendenciái.....	
VII.2. Az alapítás és a cégeljárás egyszerűsítését szolgáló rendelkezések a hazai szabályozásban	
VII.3. Hitelezővédelmi rendelkezések.....	
VII.4. Az alapítók személyes felelőssége.....	
VII.5. Kötelezettségek, kockázatok a társaság alapítását követően	
VII.6. Összegzés	

VIII. Fejezet A gazdasági társaságok jogutód nélküli megszűnésének tag személyében rejlő okairól különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra	
VIII.1. A kényszertörlési eljárás jogi szabályozása, elrendelésének okai, a törvényes működés ellehetetlenülése	
VIII.2. A kényszertörlés visszafordíthatatlansága	
VIII.3. Kényszertörlési eljárás statisztika	
VIII.4. Kényszertörlési eljárások a veszélyhelyzet alatt	
VIII.5. Kényszertörlési eljárások lezárása, az eltiltás	
VIII.6. Felelősségi kérdések a kényszertörlési eljárással kapcsolatban	
VIII.7. Összegzés	
IX. Fejezet Nemzetközi kitekintés A gazdasági társaságokra vonatkozó jogi szabályozás a Szerb Köztársaságban -különös figyelemmel a magyar jogi rendezéssel történő egybevetésre	
IX.1. A szerb társasági jog történeti alakulása	
IX.2. A szerb gazdasági társaságok közös szabályai.....	
IX.3. A szerb gazdasági társaságok formái	
IX.3.1. Közkereseti társaság	
IX.3.2. Betéti társaság.....	
IX.3.3. Korlátolt felelősségű társaság	
IX.3.4. Részvénytársaság	
IX.4. A cégalapítás menete a Szerb Köztársaságban, a cégbejegyzési eljárás.....	
IX.5. Zárzó	
X. Fejezet Végző következtetések.....	

I.

Bevezetés

A gazdasági társaságok fogalmi meghatározásából kiindulva a társaságok alapításának elsődleges célja az üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatása, ezért a tagok elsősorban a minél nagyobb nyereségből való közös részesedésre törekcszenek. A cégek működésével kapcsolatban a legfontosabb törekvés a gazdasági tevékenység megfelelő kiválasztása, piachoz igazítása, működtetése. Vitathatatlan azonban, hogy e gazdasági tevékenységen túl jelentős befolyása van a társaság működésére az alapítók személyének is.

Kutatásom a gazdasági társaságok működésének vizsgálatára irányul, de nem az üzletszerű gazdasági tevékenység, hanem kizárólag a társaságban részt vevő természetes személyek szempontjából. A hatályos Ptk. alapján mind a négy gazdasági társaság (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság) jogi személy, önálló jogalanyisággal rendelkezik. Vizsgálom azt, hogy ez az önálló jogalanyiség mennyiben választható el ténylegesen a céget alapító, vezetésében részt vevő személyek egyes személyi státuszától, illetve egymáshoz való kapcsolatától. A gazdasági társaságok önálló jogi személyek, önálló vagyoni entitások, a vagyoni forgalomban is önállóan vesznek részt, a gazdaság kiemelt szereplői, azonban a cég működésében szerepet vállaló természetes személyek szerepének kérdése nem kerülhető meg a társaságok vizsgálata során.

Ekörben kiemelendő a tagok egyes személyi státuszának hatása a társaság működésére, így családjogi vonatkozásban a házasság fennállásának, felbontásának hatása, -öröklési jogi szempontból az elhunyt tag esetén a társaság továbbműködése, illetve a személyek jogához kapcsolódóan a cselekvőképesség hiánya, korlátozott volta. Ezen túl a tagok együttműködésének fontossága, ennek hiányának lehetséges következményei.

Az egyes gazdasági társaság típusok esetében külön vizsgálat alá kerülnek ezen kérdések, csakúgy, mint a cégek működésére gyakorolt hatásuk az alapítástól a társaság megszűnéséig.

A témaválasztást a társaságok jogi képviselésével kapcsolatos ügyvédi tevékenység során szerzett tapasztalataim indukálták. A gyakorlati tapasztalat alapján számos esetben nyereségesen, jól megválasztott tevékenységgel működő cégek kerülnek olyan helyzetbe, hogy pusztán a tagok személyében rejlő ok miatt a társaság további törvényes működése veszélybe kerül, esetleg annak jogutód nélküli megszűnése is bekövetkezhet.

A gazdasági társaságok alapításuktól jogi személyiséget szereznek, működésük elválík a tagok személyétől, de vajon ez a fikció a gyakorlatban is helytálló, vagy a tagok személye, egyes személyi státuszai jelentősek a működésével kapcsolatban?

Annak ellenére, hogy a gazdasági társaságok jogi személyisége deklarált, álláspontom szerint a társaságban részt vevő személyek szerepe kiemelkedően fontos a társaság működése szempontjából. A természetes személyek és a gazdasági társaságok, mint jogi személyek közötti határvonal nem húzható meg élesen.

A társaságban részt vevő személyek szerepe természetesen az egyes gazdasági tárgyú döntések meghozatala szempontjából kiemelkedő, de nem csak ebben a körben fontos. A társaság tagjainak, vezető tisztségviselőinek személye, egyes személyi állapotai, hozzátartozói kapcsolata, esetleges konfliktusa mind jelentősen hozzájárul egy cég működéséhez. A társaság hosszútávú működése szempontjából nézetem szerint a tagok személye ugyanolyan befolyással bír, mint egy jól megválasztott, nyereséges üzletszerű gazdasági tevékenység.

A gazdasági társaságok önálló jogalanyisága ellenére a társaságban résztvevő természetes személyek státusza, együttműködési hajlandósága ugyanolyan jelentőséggel bír a cég működése során, mint egy jól megválasztott gazdasági tevékenység.

A kutatás kitér arra is, hogy a vizsgált körülmények létrejötte, fennállása esetén hogyan tudják a tagok csökkenteni, kiküszöbölni a személyükben rejlő okok miatt a társaság megszűnését.

A nemzetközi kitekintés körében vizsgálom a dolgozatomban tárgyalt kérdések szerb és horvát társasági jogi szabályokkal történő összehasonlítását.

II. Fejezet

A gazdasági társaságok önálló jogalanyiságának alakulása az első társasági törvényüinktől a hatályos szabályozásig

II.1. A jogi személy fogalmának történeti alakulása, természetes személytől történő elválasztása

A személyek vizsgálatakor kiindulási pont, hogy a személy a jogban az, aki jogalany és aki jogalany, annak absztrakt jogképessége van.¹ A polgári jogban a személy megjelölés azt fejezi ki, hogy kik lehetnek az adott társadalomban a polgári jogi jogviszonyok alanyai.²

Két alapvető személy van, az ember, mint természetes személy és a jogi személy. Az elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan természetes jogalany, ezért a polgári jog az embert természetes személynek nevezi,³ az emberek a legrégebbi jogalanyai a polgári jogi jogviszonyoknak.⁴ A jog elsődlegesen az emberi magatartásokat szabályozó normarendszer, de a gazdasági viszonyok fejlődése kapcsán előtérbe kerültek az egyes szervezetek is, amelyeknek szintén jogalanyiságot kellett biztosítani.

A jogi személy, mint önálló, a természetes személyektől független entitás fogalmának, polgári jogi státuszának, ismérveinek, típusainak meghatározása az antik jogoktól induló, folyamatosan változó, a joggyakorlathoz igazodó kérdése a jogtudománynak. A jogi személyek természetes személyektől független, önálló jogalanyisága mára általánosan ismert és elfogadott fikció, mely

¹ Sárközy Tamás- Személy és Személyiségvédelem 47.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer

² Kecskés László- Polgári jog A személyek joga Dialóg Campus Kiadó Bp, 2005 17.o.

³ Sárközy Tamás- Személy és Személyiségvédelem 47.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer

⁴ Kecskés László- Polgári jog A személyek joga Dialóg Campus Kiadó Bp, 2005 21.o.

több, mint kétszáz éves múltra tekint vissza. A természetes személy és a jogi személy részletes jogi dogmatikáját a római jogi tradíciókra támaszkodva elsődlegesen a német jogtudomány alakította ki és ennek alapján kapott tételes jogi meghatározást elsősorban a polgári törvénykönyvekben.⁵ Először 1807-ben Heise használta a jogi személy kifejezést akként, hogy jogok és kötelezettségek alanyaként szereplő, valamilyen szinten szerveződött embercsoportot és perszifikált vagyontömeget értett alatta.⁶ A természetes személyek és a jogi személyek teljes értékű jogi státuszának kialakítása a civiljoghoz köthető.

A jogi személy természetes személytől történő elválasztása, fogalmának meghatározásával kapcsolatban szemléletes Szász-Schwarz Gusztáv 19. század eleji jogtudós „A jogi személy magyarázata” című munkájának⁷ bevezetésében található parabolája szemléletesen tükrözi a jogi személy, mint önálló jogalany tételes meghatározásának nehézségét:

„Száz éves sírjából feltámad öt német filozófus és körültekintve az új világban, meglátnak egy villamos kocsit. Elkezdnek tanakodni azon: mi az, a mi ezt a kocsit hajtja?

Az első így szól: -Tapasztalásból tudom, hogy a kocsikat lovak húzzák. Ám ez előtt a kocsi előtt ló nincsen. Pedig lónak ott kell lenni, mert ló nélkül a kocsi nem mozdulhat. Minthogy pedig valóságban ló nincs ott, tehát képzelek lovat a kocsi elé. Ez a fictiv ló húzza a kocsit.

Mondja a másik: -Költött ló nem tud húzni. Hogy lóra szükség van, azt én is elismerem, de ennek a lónak valóságban meg kell lennie. Jelenleg ily ló nincs ugyan, de a társaságnak, a mélyé ez a kocsi, úgy tudom, ez előtt egy pár esztendővel voltak lovai és ezután egy pár esztendővel ismét lehetnek. Ezek az elhunyt, vagy esetleg ezek a várományos lovak azok, a melyek a kocsit húzzák.

Veti a harmadik: -A mi volt, vagy a mi lesz, csak úgy nincs, mint ami költve van. Én reális lovat keresek, vagy ha nem is lovat, hát más élő lényt, a mely kocsit húzhat. Ily élő lény pedig maga a Budapesti Közúti Vaspálya Társaság, a mely tulajdonosa ennek a kocsinak. Mert hiszen a társaság élő organismus, csak úgy, mint aló. Van feje: az igazgatóság, van törzse: a részvényesek, van keze-lába: a hivatalnokok. Ez az élő organismus húzza a kocsit.

-Ez költői beszéd - mondja a negyedik - valóságban a társaságnak se feje, se lába nincsen vagy az efféle lábbal legalább egy taligát se lehetne helyéből kimozdítani. Beszéljünk józanul, nyugodjunk bele a ténybe, hogy ez előtt a kocsi előtt sem ló, sem egyéb állat nincsen. Fogadjuk el a tudományos igazságot, hogy vannak lovatlan kocsik is, a melyek mozognak.

-Igen ám - mondja az ötödik - csak hogy a tény constatalása még nem magyarázat. A kérdés éppen az, hogy honnan van az, hogy kocsi mozoghat ló nélkül is? Én megadom a feleletet: Kétféle kocsi van a világon, az egyiket ló húzza, a másikat nem ló, hanem erő hajtja. Ezt a két különböző tüneményt nem szabad egymással összetéveszteni. El kell ismernünk, hogy nemcsak a ló, hanem erő is lehet oka a kocsi mozgásának.

Egy iskolás fiú azonban, a ki arra jártában a vitatkozó tudósokat végig hallgatta, így szól hozzájuk: Mi bajuk van az uraknak a lóval? Hisz nem a ló az, a mi a lovas kocsi esetében is a kocsit hajtja, hanem az erő. Akár ló fejti ki az erőt, akár más erőforrás, - gőz, villamosság, vagy egyéb - a kocsi az erőtől mozog. A lovat az urak csak azért keresik, mert többnyire ilyet láttak a kocsi előtt. Ha igazán érteni akarják a kocsi mozgását, akkor nem a lovat, hanem az erőt kell keresniük.”⁸

⁵ Sárközy Tamás- Személy és Személyiségvédelem 49.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer

⁶ Papp Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján

Pro publico bono: Magyar közigazgatás; a nemzeti közszolgálati egyetem közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata 2014: 2 pp. 150-159., 10.o. (2014)

Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány; Történeti és dogmatikai alapok. Gondolat Kiadó, Bp., 2006. 132. o. Ereky István: A jogi személyek. Városi Szemle, 1928/1.49.

⁷ Szász-Schwarz Gusztáv :A jogi személy magyarázata (Bp., 1906);

⁸ Szász-Schwarz Gusztáv: A jogi személy magyarázata (Bp., 1906);

A jogi személy fogalmának, önálló jogalanyiségének kérdése máig meghatározó területe a jogtudománynak, meghatározására nem egy egységes definíció szolgál, hanem annak fogalmi kritériumai adnak iránymutatást.

A jogi személyek meghatározása körében leginkább az ember, mint természetes személy jogalanyiségével szembeállított meghatározások dominálnak. Kolosváry Bálint szerint a jogi személyek „a fizikai személyhez (az emberhez) képest láthatatlanok, meg nem foghatók, öntudatukat és akaratképességüket nem a természet adta”, így a jogi személyeknél „a jogi személyiség merő levegőben lógó képzelet, puszta fictio.”⁹ A jogrend ezt a fictiot meghatározott társadalmi és gazdasági szükségletek miatt alkotta meg, hogy a jogi személyek olyanok lehessenek „mintha személyek volnának.”¹⁰

A jogi személy a természetes személyhez hasonlóan jogképes, jogai és kötelezettségei lehetnek, jogképessége minden olyan jogra és kötelezettségre kiterjed, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet. A természetes személyekkel szemben a jogi személynek azonban nincs személyisége.¹¹ Ezt tükrözi a Ptk. szerkezete is, külön könyvben kerültek szabályozásra az emberre, mint jogalanyra és a jogi személyekre irányadó szabályok.

A jogi személy önálló jogalanyiségát biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon, képviselő.¹² Ezen ismérvek alapján definiálhatjuk a jogi személyeket.

Témám szempontjából a jogi személyek általános jellemzői, fogalmi kritériumai közül a vizsgálat tárgyát elsősorban az állandó szervezetből következő ismerv képezi, mely alapján a jogi személy létét nem érinti a tagok személye, tagokban bekövetkezett változások.¹³ Ezen túlmenően az, hogy a tagoktól elkülönült önálló vagyon és állandó szervezet alapján a jogi

⁹ Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 664 o. Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911 i.m. 206. o.; Kolosváry Bálint: Magánjog, Vezérfonal a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz, Budapest, Studium, 1944., 64. o.

¹⁰ Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 664 p. Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911 207. o.

¹¹ Ezzel szemben Szász-Schwarz Gusztáv, Grosschmid Béni és Kolosváry Bálint azon az állásponton voltak, hogy a jogi személynek is személyisége van.

lsd.: Kolosváry Bálint: Magánjog: a magyar magánjogból tartott egyetemi előadások rövid foglalata Budapest : Studium, 1930 76.o., 90.o., 92.o. Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: PAPP Tekla 272.o.

¹² Papp Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014 : 2 pp. 150-159. , 10 p. (2014) 150.o.

Az MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakértői munkacsoportjának javaslata az új Polgári Törvénykönyv jogi személyeket szabályozó harmadik könyvére. 2011. 3:1. §. az állami elismerésen túl nem dolgoz ki egzakt jogi személy fogalmat, a jogi személy lényeges ismérvei alapján definiálja azt: saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség)

¹³ Papp Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014 150.o.

személy alapítótól függetlenedik, az alapító természetes személyek, jogalanyok a jogi személy későbbi működésére nem bírnak hatással.

A hatályos magánjogi kódexünk, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, ami annyit jelent, hogy polgári jogi jogviszonyokban alanyi jogok illethetik meg és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.¹⁴

A természetes személyekre és a jogi személyekre vonatkozó szabályok a Ptk. monista koncepciója alapján egy törvényben, annak külön könyveiben kerültek szabályozásra.¹⁵ A jogi személyekre vonatkozó szabályokat a Ptk. Harmadik könyve tartalmazza. Jogi személy csak meghatározott típusban hozható létre, a Ptk. öt jogi személytípust taxál, az egyesületet, a gazdasági társaságokat, a szövetkezetet, az egyesülést és az alapítványt.

Kutatásom tárgyát a jogi személyek közül a gazdasági társaságok Ptk.-ban nevesített típusai képezik. Ekörben vizsgálom azt a jogi személyek körében meghatározott fogalmi ismérvet, mely szerint a társaság léte független a tagok személyétől, tagokban bekövetkezett változásoktól. A jogi személyek ezen fogalmi eleme, fikciója álláspontom szerint nem határozható meg egyértelműen, számos esetben a tagok személye meghatározó a társaság működése szempontjából.

II.2.A gazdasági társaságok, mint jogi személyek

Magánjogi kódexünk a gazdasági társaságokra, mint önálló jogalanyokra vonatkozó rendelkezéseket a törvénykönyv Harmadik könyvében deklarálja. A szabályokat a Ptk. hármas rendszerben tárgyalja, egyrésztől vonatkoznak rájuk a jogi személyekre irányadó általános szabályok¹⁶, másrésztől a gazdasági társaságokra vonatkozó általános rendelkezések¹⁷, továbbá az egyes gazdasági társaság típusok külön szabályai.

A Ptk. a „Gazdasági társaságokra vonatkozó közös szabályok” élén a gazdasági társaságot definiálja. A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.¹⁸

A gazdasági társaságok fogalmi meghatározásának fontos elemei az üzletszerű gazdasági tevékenység, mint cél, a tagok szükségszerű vagyoni hozzájárulásával történő alapítás, a jogi személyiséggel bíró vállalkozási jelleg, valamint a tagok nyereségből való közös részesedése és ezzel összefüggésben a veszteség közös viselése. A jogalkotó a gazdasági társaságok

¹⁴ Ptk. 3:1.§

¹⁵ Ahogy Vékás Lajos is utalt arra a 2014. november 20-an a Szegedi Ítéltábla Polgári és Gazdasági Kollégiumának ülésén elhangzott, az új Ptk-t ismertető előadásában: A természetes és a jogi személy azért lett két különböző könyvben szabályozva, mert a jogi személynek nincs személyisége. In.: Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkó László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 402.o.

¹⁶ Ptk. Harmadik könyv ELSŐ RÉSZ A JOGI SZEMÉLY ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

¹⁷ Ptk. Harmadik könyv HARMADIK RÉSZ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

¹⁸ Ptk. 3:88.§

meghatározása körében az üzletszerű gazdasági tevékenységet emeli ki a cégek alapításának elsődleges indokaként.

A fogalmi meghatározásból megállapítható, hogy a hatályos Ptk. alapján a gazdasági társaságok mind a négy típusa, a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság is jogi személyiséggel bír.

Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok fontos fogalmi ismérve önálló jogalanyiságuk elismerése, önálló vagyoni entitások, melyek jogképességgel rendelkeznek.

A jogi személyek általános szabályai között ismertett meghatározás azt jelzi, hogy azt a fikciót alkalmazza a jogalkotó, miszerint a gazdasági társaságok léte független a társaságot alkotó személyektől, annak létrehozása után önállóan vesz részt a vagyoni forgalomban, önálló jogalanyként jelennek meg. Mára ez a fikció teljesen beépült a mindennapi joggyakorlatba is. Amikor egy gazdasági társaságra gondolunk, akkor mint önálló jogalanyként tartjuk számon, a társaságot alapító, működésében részt vevő személyektől függetlenül.

Társasági jogunk fejlődése során először a hatályos magánjogi kódexünkben került az összes gazdasági társaság jogi személyként deklarálásra. A jogi személyiséggel történő felruházás attól függetlenül történt meg, hogy a társaság személyegyesítő formában, vagy tőkeegyesítő formában működik. A személyegyesítő gazdasági társaságok, mint a közkereseti társaság és betéti társaság esetében a társaság működésének alapja a társaság tagjainak személyében rejlik, a tagok szaktudása szükséges a társaság tevékenységéhez, kevésbé fontos a vagyoni hozzájárulás mértéke, aránya.¹⁹ A tőkeegyesítő társaságok, mint a korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében elsődlegesen a vagyoni hozzájárulás, a tag pénze kerül középpontba, a tag személyének szerepe kisebb a társaság működése szempontjából.²⁰

A fentieket szem előtt tartva fontosnak tartom ezen önálló jogalanyiság vizsgálatát, azt, hogy milyen mértékben független a cégek működése az alapítók, vezető tisztségviselők személyétől. Vizsgálandó továbbá, hogy milyen különbségek mutatkoznak a gazdasági társaságok egyes típusai között a társaságban részt vevő természetes személyek vonatkozásában.

A hatályos szabályozás tárgyalását megelőzően fontosnak tartom annak áttekintését is, hogy a az első társasági törvényünk, A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény rendelkezései óta hogyan fejlődött a társaságok szabályozása, milyen módon jutottunk el odáig, hogy a mai cégtípusok mind jogi személyiséggel bírnak.

II.3.A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény

Az 1988-ban elfogadott első társasági törvényünket, A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvényt (a továbbiakban: 1988-as Gt.) Sárközy Tamás jogászprofesszor a politikai

¹⁹ BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016 30-31.pp.

²⁰ BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016 31.pp.

rendszerátalakítást jóval megelőző gazdasági rendszerátalakítás alapjaként, a magántulajdon talaján álló piacgazdaságba való átmenet jogi előfeltételeként és biztosítaként jellemezte.²¹

Az 1988-as Gt. jelentőségét annak hatályba lépésekor az 1958-ban elfogadott Polgári Törvénykönyvhöz hasonlították.²² Erre alapot adott az, hogy a gazdasági társaságokra irányadó teljes joganyag egy törvénykönyvben került szabályozásra. A törvény szerkezete is időtállóan bizonyult, az általános rendelkezések, gazdasági társaság közös szabályait követik az egyes társasági formákra vonatkozó fejezetek.²³

A törvénykönyv a magánautonómia elvének szem előtt tartásával szabályozta a társasági viszonyokat, a diszpozitivitás elve érvényesült, a társaságok alapítása, működése során a tagok akaratának szerepe jelentős volt.²⁴

Az 1988-as Gt. hat gazdasági társaságot szabályozott: a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, az egyesülést, a közös vállalatot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot. A törvényi szabályozás típuskénszeren alapult, nem adott lehetőséget más társasági forma létrehozására.²⁵

Az első Gt. szabályozása alapján mindegyik társasági forma jogalanyként számított, de a közkereseti társaság és a betéti társaság nem minősült jogi személynek.²⁶ A közkereseti társaság, a betéti társaság, a közös vállalat, az egyesülés és a korlátolt felelősségű társaság normái körében főszabály a diszpozitivitás volt, a szabályok eltérést megengedőek voltak, az alapítók akaratának minél szélesebb körben történő érvényesülése céljából.²⁷ A részvénytársaságok esetében a kógenca érvényesült, a szabályoktól való eltérésre a jogalkotó nem biztosított lehetőséget.²⁸

A kódex deklaráta, hogy a gazdasági társaságok saját cégnevük alatt jogokat szerezhettek és kötelezettségeket vállalhatnak, így különösen tulajdont szerezhettek, szerződést köthetnek, pert indíthatnak és perelhetők.²⁹

A mai napig létező négy gazdasági társaság forma 1988-as Gt. szerinti fogalma alapjaiban megegyezik a hatályos szabályozással.

A közkereseti társaságot a törvény akként definiálta: „A közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan

²¹ Lsd. Verebics János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- Gazdaság és Jog 2020/11-12. 2.o.

²² Lsd. Verebics János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- Gazdaság és Jog 2020/11-12. 2.o.

²³ Jelentőségét hangsúlyozza: „a rendszerátalakítás, a privatizáció tette naggyá az 1988. évi társasági törvényt, de maga a jogszabály is kiérdemelte ezt, hiszen szélesre tárta az ajtót a gazdasági folyamatok előtt, és érthető szabályokkal keretet teremtett a gazdasági változásoknak” KISFALUDI András In. MISKOLCI BODNÁR Péter(szerk.): A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata KJK, Bp, 2002.58.o.

²⁴ VEREBICS János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- Gazdaság és Jog 2020/11-12. 6.o.

²⁵ Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o.

²⁶ 1988. évi VI. törvény a Gazdasági társaságokról 2. § (2) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok: a közkereseti társaság és a betéti társaság. Jogi személyiségű gazdasági társaságok: az egyesülés, a közös vállalat, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.

²⁷ Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o.

²⁸ Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o.

²⁹ 1988. évi VI. tv. 1.§ (2)

és egyetemleges felelősségük mellett közös gazdasági tevékenységet folytatnak, és az ehhez szükséges vagyont a társaság rendelkezésére bocsátják.”³⁰

A betéti társaság meghatározása az 1988-as Gt. alapján: „A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges a társaság kötelezettségeiért, míg legalább egy másik tag (kültag) felelőssége vagyoni betétje mértékében korlátozott.”³¹

A közkereseti társaság és a betéti társaság 1988-as Gt.-ben meghatározott, lényeges fogalmi elemei időtállóan bizonyultak, azok megegyeznek a hatályos szabályozásunkkal is.

Jelentős eltérés azonban, hogy az 1988-as Gt. rendelkezései alapján jogi személyiséggel ezen társasági formák nem rendelkeztek, azok elsősorban személyegyesítésként jelentek meg a társasági törvényben.

Jogi személyisége a ma is működő gazdasági társaság típusok közül ekkor csak a korlátolt felelősségű társaságnak és a részvénytársaságnak volt.

Az 1988-as Gt. a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó meghatározása alapján: „olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag felelőssége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért a tag nem felel.”³²

A részvénytársaság meghatározása az 1988-as Gt. alapján: „előre meghatározott összegű és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakuló gazdasági társaság, amelynél a tag (részvényes) felelőssége a társasággal szemben a részvény névértékének vsagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes egyébként nem felel.”³³

Az 1988-as Gt. idézett szakaszai alapján is megállapítható, hogy az első társasági törvényünk gazdasági társaságokra vonatkozó fogalmi meghatározásai időtállóan bizonyultak, ugyanakkor a témám tekintetében releváns szempontból a mai szabályozáshoz képest jelentős eltérést mutat tekintetben, hogy a betéti társaság és a közkereseti társasági forma még jogi személyiséggel nem bírt.

A cégek száma az 1988-as Gt. hatálybalépését követően folyamatosan, jelentősen emelkedett, a legnépszerűbb formává a korlátolt felelősségű társaság vált, száma a törvény hatálybalépésekor 18317 volt, míg 1997-re már 143109-re nőtt. ³⁴ A gazdasági társaságok számának növekedésével a joggyakorlatban számos kérdés, pontosítás, módosítás merült fel az

³⁰ 1988. évi VI. tv. 55.§ (1)

³¹ 1988. évi VI. tv. 94.§ (1)

³² 1988. évi VI. tv. 155.§ (1)

³³ 1988. évi VI. tv. 232.§ (1)

³⁴ A betéti társaságok száma 1990 és 1997 között 5789-ről 127725-re emelkedett, a közkereseti társaságok száma 418-ról 4509-re, míg a részvénytársaságok száma 646-ról 3929-re. In.: SÁNDOR István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 14.o. KSH Statisztikai adatok alapján

első társasági törvény rendelkezéseivel kapcsolatban. Az 1988-as Gt. hatályba lépését követően alakult ki hazánkban a társasági jog bírói gyakorlata, így a felmerült kérdésekre a társasági törvény módosításával reflektált a jogalkotó. A módosítások fő okaiként emellett Sárközy Tamás a szocialista ideológiai korlátok megszüntetését, a társasági törvény Gt.-n kívüli területekkel történő összehangolását (értékpapírjog, tőzsdejog, versenyjog, stb.) említette, továbbá a gyakorlati, cégbírói esetjog és a jogirodalom által felvetett problémákat is kezelni kellett.³⁵

II.4.A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény

A felvetett problémák, az elméletben és gyakorlatban megjelenő hiányosságok indukálták az új társasági törvény megalkotását. Az 1996 nyarán létrehozott kodifikációs bizottság által kidolgozott koncepció alapján a módosítás az alábbi kérdésekre fektette a fő hangsúlyt: új cégtörvény alkotása, a gyakorlatban be nem vált szakaszok kiigazítása, az összekapcsolódó jogterületek összhangjának megteremtése, az Európai Unió jogharmonizációs előírásainak történő megfelelés, továbbá a hiányzó előírások pótlása.³⁶

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: 1997-es Gt.) az első társasági törvényünkhöz hasonlóan továbbra is jogi személyiség nélküli gazdasági társaságként határozta meg a közkereseti és a betéti társaságot.³⁷ Jogi személyiségű gazdasági társaságként a közös vállalatot, a korlátozott felelősségű társaságot és a részvénytársaságot szabályozta³⁸. A különbségtétel ellenére a gazdasági társaságok vonatkozásában egységesen kimondta a törvény, hogy „A gazdasági társaság saját cégneve alatt jogképes, jogokat szerezhethet, és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhethet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.”³⁹

A közkereseti társaság fogalma alapjaiban megegyezik az 1988-as Gt. szabályával, azonban a közös gazdasági tevékenység kiegészül az üzletszerű gazdasági tevékenység meghatározással.⁴⁰

A betéti társaság fogalma is a közös gazdasági tevékenységgel egészült ki, illetve a tagok társasági vagyon által nem fedezett tartozásaiért való helytállási kötelezettsége pontosításra került, miszerint: A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeikért

³⁵ Sárközy Tamás: Társasági jogunk strukturális kérdéseiről Gazdaság és Jog 1993/1.3. Budapest, lsd. még Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o.

³⁶ Papp Tekla: A magyar társasági jog fejlődése In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (58) 1-41. pp. 425.o.

³⁷ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (2)

³⁸ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (2)

³⁹ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (3)

⁴⁰ 1997. évi CXLIV. törvény 81.§ (1)A közkereseti társaság (e fejezetben a továbbiakban: társaság) létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett **üzletszerű** közös gazdasági tevékenységet folytatnak és az ehhez szükséges **vagyoni hozzájárulást** a társaság rendelkezésére bocsátják.

korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges, míg legalább egy másik tag (kültag) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért azonban - e törvényben meghatározott kivétellel - nem felel.⁴¹

A korlátolt felelősségű társaságra irányadó fogalmi meghatározás is alapjaiban megegyezik az 1988-as Gt. szabályaival, azonban a jogalkotó olyan kitételt tesz, miszerint a társaság kötelezettségeiért a tag nem felel, azonban a helytállási kötelezettsége a törvényben meghatározott kivételek esetén mégis fennáll a korlátolt felelősségű társaság tagjának is. Külön kiemelésre kerül az, hogy a kft. tagjának a társasággal szembeni kötelezettsége csak törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásra terjed ki.⁴²

A részvénytársaságok deffiniója is kiegészült a részvényes esetleges helytállási kötelezettségével a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, abban az esetben, ha a törvény kivételt tesz.⁴³

Az 1997-es Gt. a gyakorlatban felmerült problémákra reflektálva átfogóan módosította az 1988-as Gt. szabályait, azonban a jelenlegi négy gazdasági társaságra irányadó fogalmi meghatározások csak kisebb mértékben változtak. A második társasági törvényünk is megőrizte azt a szemléletet, mely szerint a közkereseti társaság és betéti társaság nem rendelkezik jogi személyiséggel, kizárólag a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.⁴⁴

II.5.A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény

Ma már szintén a jogtörténet része A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényünk (a továbbiakban: Gt.), amely a ma is hatályos A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 2006. évi V. törvénnyel (a továbbiakban: Ctv.) együtt többek között a társaságalapítás egyszerűsítését és gyorsítását tűzte ki céljául. Ekkor már Magyarország is az Európai Unió teljes jogú tagja volt.⁴⁵

A harmadik társasági törvényünk ekkor még a hatályos, A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényen kívül, önálló, a társasági jogot szabályozó kódexként lépett hatályba.

⁴¹ 1997. évi CXLIV. törvény 101.§ (1)

⁴² 1997. évi CXLIV. törvény 121.§ (1) A korlátolt felelősségű társaság (e fejezetben a továbbiakban: társaság) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben **csak** törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért - **törvényben meghatározott kivétellel** - a tag nem felel.

⁴³ 1997. évi CXLIV. törvény 175.§ (1) A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért - törvényben meghatározott kivétellel - a részvényes nem felel.

⁴⁴ A korabeli gazdasági társaság típusként szabályozott közös vállalat is jogi személyiséggel rendelkezett.

⁴⁵ BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016 20.o.

Elsődleges célkitűzés volt a jogalkotó számára, hogy a társaságok alapítása minél egyszerűbben és költséghatékonyan történhessen meg. Ezt segítette elő a Ctv.-ben szabályozásra kerülő elektronikus eljárás bevezetése, illetve a törvény mellékletében szereplő szerződésmintákkal történő egyszerűsített cégalapítás lehetősége is.

A Gt. a gazdasági társaságok típusai között kizárólag a ma is létező négy típust szabályozta, a közkereseti társaságot, betéti társaságot, korlátolt felelősségű társaságot, részvénytársaságot.⁴⁶

A társaságok jogi személyiségének elismerése körében megtartotta az addigi különbségzettelt, és a közkereseti társaságot, betéti társaságot továbbra sem ruházta fel jogi személyiséggel.

A Gt. azonban ekörben már külön kiemelte, hogy „a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság is jogképes cégneve alatt, jogokat szerzhet és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerzhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.”⁴⁷

A Gt. előkészítésének folyamatában változatlanul voltak igények a közkereseti és a betéti társaság jogi személyé nyilvánítására, mivel tartalmi különbség a jogi személy és a nem jogi személy gazdasági társaságok között gyakorlatilag nincs, praktikus, illetve hagyományokat őrző okokból (Magyarországon 1840 óta a kkt. és a bt. nem jogi személy) a jogalkotó végül nem tartotta szükségesnek a közkereseti társaság és a betéti társaság jogi személyiséggel történő felruházását. Ezen társaságok vonatkozásában továbbra is kizárólag azt mondta ki a törvény, hogy cégnevük alatt a polgári jogi jogviszonyok teljes értékű alanyai.⁴⁸

II.6.A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Hatályos magánjogi kódexünk, A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény a gazdasági társaságok, mint jogi személyek körében jelentős jogalkotási újítást vezetett be. A társasági jog szabályai bcépitésre kerültek a kódexbe, annak Harmadik könyve szabályozza a jogi személyeket és ezen belül a gazdasági társaságokat is.

A Ptk. monista koncepciója alapján a természetes személyekre és a jogi személyekre irányadó szabályok egy törvénykönyvben, annak külön könyveiben kerültek szabályozásra.⁴⁹

A gazdasági társaságok négy típusát ismeri el a törvény, a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot.

A Ptk. társaságokat érintő egyik legfontosabb újdonsága, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság is jogi személyként került szabályozásra.

⁴⁶ A Gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 2.§(2) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a közkereseti társaság (kkt.) és a betéti társaság (bt.). Jogi személyiségű gazdasági társaság a korlátolt felelősségű társaság (kft.) és a részvénytársaság (rt.).

⁴⁷ Gt. 2.§ (3)

⁴⁸ Társasági törvény, cégtörvény 2006-2009 (HVG-ORAC, 855 A/5 oldal, 2009.)

⁴⁹ Ptk. Második könyv Ember, mint jogalany, Harmadik könyv A jogi személy

II.6.1. A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint jogi személy

Ahogy a korábbi társasági jogi kódexeink rendelkezései alapján megfigyelhettük, a társasági jog 1988-as újrakodifikálása óta kettős a társasági formák szabályozása, megkülönböztettek jogi személyiséggel nem rendelkező és jogi személynek minősülő cégeket.⁵⁰

Ez a megkülönböztetés azonban a gazdasági társaságok jogképessége szempontjából formainak volt mondható, a jogi személyiséggel nem rendelkező és a jogi személy társaságok jogszerűségének tartalma azonos volt.

A vizsgált törvénykönyvek alapján megállapítható, hogy mindhárom társasági kódexünk deklarálta azt, hogy a gazdasági társaság a cégneve alatt jogképes, jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, szerződést köthet, tulajdont szerezhet, perelhet és perelhető.

Így a közkereseti társaság és betéti társaság jogképessége vonatkozásában sem volt eltérés jogi személy gazdasági társaságokéhoz képest. A tradicionális magyarázat alapján ezen társaságok azért nem minősültek jogi személynek, mert elsősorban személyegyesítő társaságok és a kkt. tagjainak, bt. beltagjának felelőssége a társaság tartozásáért mögöttes ugyan, de korlátlan, illetve a gazdasági társaság nem különül el a tagjaitól, nincsen elkülönült szervezetük.⁵¹ Ez a hagyományos álláspont abból indult ki, hogy a szerződéses alapú személyegyesülések nem minősülhetnek jogi személynek, inkább kötelmi, mint szervezeti minőségük folytán.⁵²

A Ptk. azonban szakítva a korábbi tradícióval jogi személynek minősítette a közkereseti társaságot és a betéti társaságot is, ezzel a nem jogi személy szervezetek teljes polgári jogi jogképessége megszűnt a magyar jogban.⁵³

II.7.A gazdasági társaságok önálló jogszerűségének vizsgálata

A magánjogi jogviszonyokban elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan jogszerű, azaz természetes jogszerű. Erre figyelemmel nevezi az embert a civiljog természetes személynek.⁵⁴

A Ptk. a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, mely jogviszonyokban alanyi jogok illethetik és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.⁵⁵

⁵⁰ SZEGEDI András- Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság jogi személylé válásáról 490.o.

⁵¹ SZEGEDI András- Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság jogi személylé válásáról 492. o.

⁵² SÁRKÖZY Tamás- Személy és Személyiségvédelem 57.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer

⁵³ SÁRKÖZY Tamás- Személy és Személyiségvédelem 57.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer

⁵⁴ SÁRKÖZY Tamás-Személy és személyiségvédelem In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 45.o.

⁵⁵ Ptk. 3:1.§

A jogi személy önálló jogalanyiságát biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon és a képviselő.⁵⁶ Ezen ismérvek alapján definiálhatjuk a jogi személyeket.

A társasági jogszabályok alakulását követve megállapítható, hogy az 1988-as Gt. szabályai óta a hatályos Ptk. rendelkezései szerint mind a négy gazdasági társaság önálló jogi személyként kerül meghatározásra.

Témám kapcsán azt vizsgálom, hogy ez az önálló jogalanyiság, a tagoktól elkülönült vagyon, szervezet mennyiben függetleníthető ténylegesen a társaságban részt vevő természetes személyektől. Ekörben elsősorban azt elemzem, hogy a tagok, vezető tisztségviselők szerepe milyen jelentőségű a társaságok működése szempontjából.

A tagok, mint természetes személyek hozzák létre, alapítják meg a gazdasági társaságot, mint jogi személyt, és a jogalkotói fikció alapján ezen jogi személy működése a továbbiakban független a tagok személyétől. A gazdasági társaságok vonatkozásában a jogi személyek általános szabályai között ismertett meghatározás azt jelzi, hogy azt a fikciót alkalmazza a jogalkotó, miszerint a gazdasági társaságok léte független a társaságot alkotó személyektől, annak létrehozása után önállóan vesznek részt a vagyoni forgalomban, önálló jogalanyként jelennek meg. A tagok személye, személyükben bekövetkezett változás nem érinti a társaság létét, az nincs hatással a működésre.

A fogalmi ismérvekkel ellentétben a gyakorlatban, a cégek tevékenységének vizsgálata során azt tapasztaltam, hogy a társaságok működése nagyban függ a jogi személy háttérében álló természetes személyektől, egymáshoz való kapcsolatától is. Fontos hangsúlyozni, hogy az üzletszerű gazdasági tevékenységen túl a cégek alapítása és működése során kiemelt figyelmet kell fordítani a társaságban részt vevő személyekre is.

A tagok, vezető tisztségviselők személye több aspektusban is releváns lehet a társaság működése tekintetében.

Elsődlegesen az egyes személyi státuszok hatása, családjogi szempontból a tagok között fennálló házastársi kapcsolat és annak felbontása, öröklési jogi vonatkozásban a tag halálának hatása a társaság további működésére, illetve a tag cselekvőképességének elvesztése, a vezető tisztségviselő cégbíróság által történt eltiltása. Nyilvánvaló, hogy a tagok, vezető tisztségviselők személye a társaság működésére a cégalapítástól egészen a jogutód nélküli megszűnésig releváns lehet.

⁵⁶ PAPP Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014: 2pp. 150-159.,10 p.(2014) 150.o. [a továbbiakban: PAPP: Vázlatos áttekintés a jogi személyekről]

Az MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakértői munkacsoportjának javaslata az új Polgári Törvénykönyv jogi személyeket szabályozó harmadik könyvére. 2011. 3:1. §. az állami elismerésen túl nem dolgoz ki egzakt jogi személy fogalmat, a jogi személy lényeges ismérvei alapján definiálja azt: saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség)

Tanulmányomban a továbbiakban ezen okokat vizsgálom részletesen, a gyakorlati tapasztalatokkal alátámasztottan, kiemelt figyelemmel a problémák kialakulásának megelőzésére, elkerülésére, annak érdekében, hogy a társaságok hosszútávú működése biztosítva legyen. Elemzem azt, hogy a gazdasági társaságok önálló jogalanyisága alapján működésük, létezésük mennyiben független a társaság tagjaitól, illetve arra milyen befolyása lehet a természetes személy alapító egyes személyi állapotának.

III. Fejezet

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében

Ebben a fejezetben a tag egyes személyi státuszai közül a Ptk. Második Könyvének rendelkezéseit vizsgálom, az életkor, cselekvőképesség hatását a társaság működésére.

A Ptk. monista koncepciója alapján a természetes és a jogi személyek jogalanyiságára irányadó szabályok egy törvénykönyvben, de külön könyvekben kerültek elhelyezésre. E kodifikációs alaphelyzetből kiindulva elemzem, hogy az ember, mint jogalany és a gazdasági társaság, mint önálló jogalany külön könyvben⁵⁷ történő szabályozásán túl milyen kapcsolat figyelhető meg a természetes személy tag és a társaság működésének egyes lészakaszai között.

A Ptk. Második és Harmadik Könyvének rendelkezéseit összevetve bemutatom, hogy a természetes személyekre irányadó szabályok alapján ki lehet gazdasági társaság tagja, a tag cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozott volta, annak elvesztése milyen befolyással bír a társaság működésére.

III.1. A gazdasági társaság létrehozásának szabadsága, az alapító személye

A Ptk. rendelkezései alapján a gazdasági társaságok létrehozásáról a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek, annak szervezetét és működési szabályait maguk állapíthatják meg.⁵⁸ A Ptk. a jogi személy, így a gazdasági társaság létesítése kapcsán a létesítés szabadságát általános elvként rögzíti és a jogi személyt szabadon létesíthető jogalanyként definiálja.⁵⁹ A gazdasági társaságok létesítési szabadsága természetesen nem abszolút és korlátlan, jogszabály alanyi,

⁵⁷ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) Második Könyve Az ember, mint jogalany címet viseli, a Harmadik Könyv szabályai vonatkoznak a jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra is.

⁵⁸ Ptk. 3:4.§

⁵⁹ NOCHTA Tibor- A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve Budapest, Magyarország : Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp. 164.o.

tárgyi és módbeli korlátokat állít fel⁶⁰ Ilyen korlát például a törvényben meghatározott formakényszer is, gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.⁶¹ A Ptk. az eltérés lehetőségét szűkíti azzal, hogy meghatározza azt a négy jogviszonyt, amelyekben a törvény szövegétől eltérő szabályozás megengedett. A jogi személy alapítói, tagjai csak az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, a jogi személy szervezetének szabályozása során és a jogi személy működésének szabályozása során a létesítő okiratban - a törvényben foglaltak kivételével - eltérhetnek a Ptk-nak a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól. Ezen diszpozitivitási szabadság azonban nem teljes, korlátok között érvényesülhet. A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el a Ptk.-ban foglaltaktól, ha az eltérést a Ptk. tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.⁶²

A Ptk. mellett az Alaptörvény VIII. cikke rögzíti, hogy Magyarország gazdasága a vállalkozás szabadságán alapszik, valamint kimondja, hogy „mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni és szervezetekhez csatlakozni”⁶³ Az Alaptörvényben foglalt szervezetalapítás, szervezetekhez történő csatlakozás szabadsága magában foglalja a jogi személyek, így a gazdasági társaságok létesítésének szabadságát is.

A Ptk. személyi hatálya alapján gazdasági társaságot bárki létrehozhat, aki maga is jogalany, így az ember, jogi személy és jogi személyiség nélküli jogalanyok is. Sárközy Tamás személyek körére vonatkozó meghatározása alapján: „Az a személy, aki jogalany, aki pedig jogalany az jogképes, tehát absztraktnan képes arra, hogy alanyi jogokat és (kevésbé hangsúlyozottan) kötelezettségeket szerezzen.”⁶⁴

Az ember jogképessége magánjogi kódexünk szabályai alapján nem köthető feltételhez, minden ember jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.⁶⁵ Az ember jogképessége a magyar jog szerint általános, mert minden ember kivétel nélkül jogképes, egyenlő, mert a jogképesség terjedelme szempontjából sincsenek az emberek között különbségek és feltétlen, mert a jogképesség megszerzéséhez az ember részéről nincs szükség semmilyen külön tulajdonságra, értelmi fejlettségre, életképességre.⁶⁶

A Ptk. rendelkezései alapján megállapítható, hogy a jogalkotó a gazdasági társaság alapítójának személye körében a jogi személyekre irányadó általános szabályoknál megkötést nem

⁶⁰ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: BARZÓ Tímea, PAPP Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: PAPP Tekla 19.o [a továbbiakban: BARZÓ,PAPP-Civilisztika I:]

⁶¹ Ptk. 3:89.§ (1)

⁶² Ptk. 3:4.§ (2)-(3)

⁶³ Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (2)

⁶⁴ SÁRKÖZY Tamás: Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében (PJK, 2000/4., 3-9. o.) Mint ahogy Világhy Miklós a máig irányadó polgári jogi tankönyvében írta: “a jogképességet a jogi nyelvhasználatban másképpen jogalanyiságnak vagy személyiségnek is nevezzük”.

Világhy Miklós-Eörsi Gyula: A magyar polgári jog. Bp., 1965. I. kötet, 108. o.

⁶⁵ Ptk. 2:1.§

⁶⁶ BARZÓ,PAPP- Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 108.o.

tartalmaz. Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására természetes és jogi személyek alapíthatnak, működő társaságba beléphetnek, társasági részesedést szerezhetnek.⁶⁷

Ezen általános szabályok alapján a gazdasági társaságok alapításának szabadsága széles körű, akár egy magyar csecsemő és egy német GmbH is létrehozhat egy kétszemélyes korlátolt felelősségű társaságot.⁶⁸ Az Európai Unió tagjaként a jogalkotónak szükségtelen a társasági jog szabályai között azt hangsúlyoznia, hogy "külföldi" és "belföldi" személyek - legyen szó természetes személyről vagy jogi személyről - egyaránt jogosultak gazdasági társaságot alapítani, működő társaságba tagként belépni.⁶⁹

A természetes személyek társasági tagsága azonban nem korlátok nélküli, a gazdasági társaságokra irányadó általános szabályok között a jogalkotó meghatároz kivételeket a társaság alapítója, tagja vonatkozásában.

III.1.1. Korlátlan felelősség halmozásának tilalma

A gazdasági társaságok működése körében a szigorú vagyon-elkülönülési elv alapján főszabályként megállapítható, hogy a társaság, mint önálló jogalany a kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni, a tagok a társaság tartozásaiért általában nem felelnek. A vagyon elkülönülés elve alóli kivételként a Ptk. a személyegyesítő gazdasági társaságok esetén mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi felelősséget ír elő, így a közkereseti társaság tagjai, a betéti társaság belföldi tagja vonatkozásában.⁷⁰

Az alapelv alóli kivételt jelent továbbá a korlátolt felelősségével visszaelő tag felelőssége, amennyiben a gazdasági társaság tagja korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, ezen tartozásokért a tag korlátlanul köteles helytállni.⁷¹

A tagi felelősséghalmozás tilalma⁷² a korlátlan helytállási kötelezettségnek határt szab. A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített esetei alapján természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet a társaság korlátlanul felelős tagja, kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet, közkereseti és betéti társaság és egyéni cég nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.⁷³

⁶⁷ Nochta Tibor- Társasági jog Dialóg Campus Kiadó 2007 115.o.

⁶⁸ http://www.dr.szatmari.hu/pdf/a_gazdasagi_tarsasag_alapitasa.pdf (letöltés: 2022.október 27.)

⁶⁹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: GADÓ Gábor frissítve: 2022. január 1.

⁷⁰ BARZÓ,PAPP Civilisztika I.szerző:Papp Tekla Jogi személyek 354.o.

⁷¹ A felelősség átviteli szabály alkalmazásának feltételei:

- a.) a jogi személy jogutód nélküli megszűnése,
- b.) maradnak kielégítetlen tartozások,
- c.) amely tartozások a jogi személy alapítója/tagja korlátolt felelősségi pozíciójával történő visszaélésre vezethetők vissza.⁷¹

lsd.: NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005. 94. o.

⁷² A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített

⁷³ Ptk. 3:90.§ (1) lsd. még: NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

A felelősségkumuláció tilalmának elsődleges szerepe a hitelezők kockázatának csökkentése⁷⁴, megsértése esetén, a jogsértés minden esetben az adott jogügylet semmisségét eredményezi.⁷⁵ Egy természetes személy korlátlanul kizárólag egy gazdasági társaságban vállalhat teljes magánvagyonával helytállási kötelezettséget a társaság tartozásaiért, figyelemmel arra, hogy a helytállási kötelezettségek halmozásának lehetősége e vagyonnal szembeni igények érvényesítését korlátozná.

A jogalkotói cél a társasági tartozásokért fennálló korlátlan tagi helytállási kötelezettségek halmozódásának elkerülése, mely a szigorú vagyoni elkülönültség elve - a tagok magánvagyonára és a társasági vagyon elkülönülése - alapján, valamint a hitelezők érdekeinek védelme miatt is tilos.⁷⁶ A társaság létesítése, a tagság körében korlátlanul teljes magánvagyonával egy természetes személy csak egy gazdasági társaságban vállalhat helytállási kötelezettséget.

A természetes személyek gazdasági társasági tagságának ezen felelősségkumuláció tilalma korlátot szab, mindig figyelemmel kell lenni arra is, hogy a magánszemély teljes vagyonával kizárólag egy gazdasági társaság kötelezettségeiért vállalhat helytállási kötelezettséget.

III.1.2. Tag kiskorúsága

A jogalkotó a társaság létesítésének szabadsága körében az alapító személyét nem köti életkorhoz, kiskorú, 18 év alatti személy is alapíthat társaságot, illetve abban részt vehet. Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.⁷⁷ A Ptk. rendelkezései alapján amennyiben a kiskorú személy a tizennegyedik életévét betöltötte, korlátozottan cselekvőképesnek minősül. A korlátozottan cselekvőképes⁷⁸ kiskorú jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges⁷⁹, míg a cselekvőképtelen kiskorú nevében törvényes képviselője jár el.⁸⁰

Bár a jogalkotó nem zárja ki a kiskorú személyeket a gazdasági társaságokban történő tagságból, de korlátozott cselekvőképességükre, vagy cselekvőképtelenségükre figyelemmel a helytállási kötelezettség vonatkozásában megkötéseket tartalmaz a törvény.

Kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet.⁸¹ Ezen kitétel két irányban is védelmet nyújt. Egyrészt a kiskorú vagyona körében, másrészt a hitelezők

⁷⁴ Nochta Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

⁷⁵ Csonka Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.) lsd. DARÁZS Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6. 23. old.

⁷⁶ Mohai Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.) Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: GADÓ Gábor frissítve: 2022. január 1.

⁷⁷ Ptk 2:10. §.

A kiskorúság a születési nap 0 órájától a tizennyolcadik életév betöltési napjának 0 órájáig tart.

⁷⁹ Ptk. 2:12.§ (1)

⁸⁰ Ptk. 2:14.§ (1)

⁸¹ Ptk. 3:90.§ (1)

védelme tekintetében is. A kiskorú helyett és nevében főszabályként törvényes képviselője – szülője vagy gyámja – jár el, és tesz jognyilatkozatokat⁸², így a törvényes képviselő akár a kiskorú teljes vagyonát veszélyeztetve tehetne jognyilatkozatot.⁸³ A kiskorú vagyonának védelme azonban elsődleges.

Ennek okán mondja ki a Ptk. Negyedik Családjogi Könyve, hogy a szülő nem képviselheti a gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű fél.⁸⁴ Ha akár egyik, akár mindkét szülő tagja a gazdasági társaságnak a kiskorúval együtt, akkor a szülő nem láthatja el a törvényes képviselőt, a gyámhatóság a kiskorúnak eseti gondnokot rendel.⁸⁵

Hitelezővédelmi szempontból is kiemelten fontos, hogy kiskorú személy helytállási kötelezettsége ne legyen egy gazdasági társaságban korlátlan, figyelemmel arra, hogy a kiskorú vagyonának értékesítése körében a törvény szigorú kitételeket tartalmaz.⁸⁶

A Ptk. rendelkezései alapján tehát kiskorú személy lehet gazdasági társaság tagja, a jogalkotó nem zárja ki gazdasági társaságban tagként történő részvételét, de korlátlan felelősséget nem vállalhat. Az egyes gazdasági társasági formákra irányadó helytállási kötelezettségre vonatkozó szabályok alapján így kiskorú személy nem lehet közkereseti társaság tagja, betéti társaság belfogója. Ezekben az esetekben egyértelmű a törvény alapján a kiskorú tag részvételének kizárása. Ugyanakkor kiskorú személy tag lehet részvénytársaságban, korlátolt felelősségű társaságban és lehet betéti társaság külfogója is.

Kérdést jelentenek azok az esetek, amikor a törvény nem zárja ki a kiskorú tagságát a fő szabályként érvényesülő korlátolt tagi felelősségre figyelemmel, de annak áttörésére kerül sor.

⁸⁷ A kiskorú tagnak korlátolt felelőssége esetén a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl nincs

⁸² Cselekvőképtelen kiskorú helyett a törvényes képviselő tehet jognyilatkozatot, ő írhatja alá a létesítő okiratot. Korlátozottan cselekvőképes kiskorú jogosult az aláírásra, de nyilatkozatához törvényes képviselőjének írásbeli hozzájáruló nyilatkozata szükséges.

⁸³ A szülők, mint törvényes képviselők betéti társaság belfogói és kiskorú gyermekük, mint a társaság külfogója közötti érdekellentéttel kapcsolatos döntés: BH 1995.4.243 Törvénytörvényben jár el a cégbíró, ha az olyan betéti társaság cégbejegyzés iránti kérelmét, amelynek belfogói a szülők és külfogója a kiskorú gyermekük, a közöttük fennálló esetleges érdekellentét feloldásával kapcsolatos hiánypótlási eljárás mellőzésével elutasítja [1989. évi 23. tvr. 16. § (1) bek., Ptk. 225. § (1) és (4) bek., Ptké. 43. § (1) bek.].

⁸⁴ Ptk. 4:163.§ (1)

⁸⁵ Ptk. 6:20.§

BARZÓ Tímea-Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek részvétele a gazdasági társaságokban In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 25.o. [a továbbiakban: BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek]

⁸⁶ Ptk. 2:15. § (1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes

- a kiskorút megillető tartásról történő lemondás;
- a kiskorút öröklési jogviszony alapján megillető jogra vagy őt terhelő kötelezettségre vonatkozó jognyilatkozat és a külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítása;
- a kiskorú nem tehermentes ingatlanszerzése, ingatlana tulajdonjogának átruházása vagy megterhelése;
- a kiskorú gyámhatóságnak átadott vagyonáról való rendelkezés; vagy
- a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés esetén.

⁸⁷ A felelősség áttörésének eseteit lsd. részletesen NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o.

felelőssége harmadik személyek, a hitelezők irányába. Azonban a törvényben meghatározott kivételek esetén valamilyen jogellenes és felróható kötelezettségszegő magatartás alapján a kiskorú is korlátlan helytállási kötelezettséggel tarthat a társaság kötelezettségeiért. A korlátolt felelősség áttörésének eseteit a Ptk. mellett a cégnyilvánosságról a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.); a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) tartalmazza.⁸⁸

Ugyanígy a gyakorlatban problémát jelenthet, ha a betéti társaság kültagja kiskorú. Figyelemmel arra, hogy a Ptk. szabályai alapján a kültag helytállási kötelezettsége is fennállhat a társaság tartozásaiért, ugyanúgy, mint a beltág, ilyenkor teljes vagyonával felel. A kültag beltággal azonos felelősségét mondja ki a Ptk. abban az esetben, ha a társaságnak nem marad beltággja.⁸⁹ Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig terheli a kültagot.

A kiskorú tag vezető tisztségviselőként történő megválasztását a törvény kizárja. A Ptk. szabálya szerint vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.⁹⁰

Ekörben szintén problémát jelenthet az, ha a kiskorú a betéti társaság kültagja. A Ptk. ugyanis kimondja, hogy „ha a társaságnak nem maradt vezető tisztségviselője, a társasági szerződés módosításáig, vagy az átalakulás, egyesülés megtörténteig, a jogutód nélküli megszűnésig, ezek hiányában a felszámoló kirendeléséig az a tag minősül vezető tisztségviselőnek, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ebben az esetben a társaság vezető tisztségviselője kijelölés vagy választás hiányában is a kültag is lehet.”⁹¹ Figyelemmel arra, hogy a kiskorú kültag ebben az esetben nem felel meg a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak, az ügyvezetői tevékenységet nem láthatja el, így a törvényes működés helyreállítása nehézségekbe ütközhet.

III.1.3. Tagok személye, együttműködés fontossága

A létesítés szabadsága álláspontom szerint korlátozott abból a szempontból is, hogy az alapításkor nem csak a törvényi előírásoknak kell megfelelni, hanem a társaság eredményes, hosszútávú működése szempontjából a tagok személye is kiemelten fontos.

NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005. 94-95.o.

⁸⁸ NOCHTA Tibor-A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban Gazdaság és Jog 2019/7-8

⁸⁹ Ptk. 3:157.§ (2) Ha a társaságnak nem marad beltággja, az ezen időpont után keletkezett, a betéti társaságként való működés feltételeinek helyreállításáig vagy a társaság átalakulásának, egyesülésének, jogutód nélküli megszüntetésének elhatározásáig felmerült tartozásokért a kültag a beltágra vonatkozó rendelkezések szerint áll helyt.

Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig -maximum 6 hónapos határidő áll rendelkezésre- terheli a kültagot. Míután a jogutód nélküli megszűnésre vonatkozó szabályok módosításával, vagyis hogy a 6 hónapos határidőn túl nem szűnik meg a cég ipso iure előfordulhat, hogy ez az időtartam jóval hosszabb lesz.. Ezen időtartam alatt a kültag a beltághoz hasonlóan teljes vagyonával felel a társaság vagyonával nem fedezett tartozásaiért.

⁹⁰ Ptk. 3:22.§

⁹¹ Ptk. 3:158.§ (2)

A gazdasági társaságok alapításakor a tagok számos esetben kizárólag a társaság gazdasági hatékonyságára, a közösen vállalt gazdasági célra helyezik a hangsúlyt, a minél nagyobb profitszerzés érdekében. Megítélésem szerint a gazdasági cél, eszközök megválasztásának hatékonyságán túl döntő szerepe van a társaságok alapításakor a tagként részt vevő természetes személyeknek is. Fontos, hogy a tagok az alapításkor a személyi kérdésekre is hasonló figyelmet fektessenek, mint a társaság által végzett gazdasági tevékenységre. Mindebből következően alapvető követelmény, elvárás, hogy az alapítás és a működés során is fokozott figyelemmel kell lenni arra, hogy egymással együttműködni jól tudó személyek vegyenek részt a társaság irányításában, vezetésében.

Az együttműködés nem kizárólag a gazdasági tevékenységgel összefüggésben fontos, a társaság törvényes működése szempontjából is jelentőséggel bír. Az együttműködés hiánya következtében nyereséges társaságok működése is veszélybe kerülhet. A társaság tevékenysége során nem pusztán a gazdaságilag megalapozott döntések meghozatala bír jelentőséggel, hanem a tagok közötti bizalmon alapuló együttműködés is hasonlóan fontos lehet a hosszútávú működés szempontjából.

A gazdasági társaságok vonatkozásában a Ptk., ha nem is alapelvi szinten⁹², de deklarálja, hogy a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.⁹³ A tagok közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén. „A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.”⁹⁴ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetén így az együttműködés rendeltetése meghatározóbb, de egy korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében is döntő szerepe lehet.

A tag személye nemcsak természetes személyek tagsága esetén jelentős, amennyiben a gazdasági társaságnak jogi személy tagja van, fontos, hogy a képviselőt ellátó személy és a tagok között megfelelő együttműködés legyen.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok létesítése során az alapítók személyének fontos szerepe van, figyelemmel kell lenniük arra, hogy a későbbiekben együttműködni tudjanak a cég hosszútávú, eredményes működése érdekében.

⁹² Az együttműködési kötelezettség, mint irányadó magatartás az új magánjogi kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével kikerült az általános alapelvek közül. Az 1959-es Ptk. 4.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. a

⁹³ Ptk. 3:88.§ (3)

⁹⁴ BARZÓ, PAPP Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogai személyek 354.o.

III. 2. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére

A tag cselekvőképességének vizsgálata nem csak a kiskorú tag esetén fontos, nagykorú tag esetében is sor kerülhet a cselekvőképesség teljes vagy részleges korlátozására. Cselekvőképességében részlegesen korlátozott az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett,⁹⁵ a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.⁹⁶ Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett.⁹⁷ A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan, teljeskörűen hiányzik, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - gondnokság alá helyezése indokolt.⁹⁸

A gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorúak vonatkozásában a Ptk. külön kitévelt nem tesz, így a gondnokoltak számára szabad a társaság alapítás, illetve társasági tagság is.⁹⁹

A gondnokoltak társasági tagsága vonatkozásában jognyilatkozataik érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyása szükséges a Ptk.-ban és A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletben (a továbbiakban Vhr.) meghatározott esetekben.¹⁰⁰ Így a gyámhivatal hozzájárulása szükséges a gondnok jognyilatkozatainak érvényességéhez, ha a jognyilatkozat a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget meghaladó mértékű vagyontárgyra vonatkozik.¹⁰¹

⁹⁵ Ptk. 2:19.§ (1)

⁹⁶ Ptk. 2:19.§ (2)

⁹⁷ Ptk.2:21.§ (1)

⁹⁸ Ptk. 2:21.§ (2)

⁹⁹ BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o.

¹⁰⁰ Vhr. 146.§ (4) A gyámhivatal a cselekvőképtelen nagykorú személy gondnoka, valamint a cselekvőképességében a vagyoni ügyeit érintően korlátozott személy és gondnoka kérelmére jóváhagyja a Ptk. 2:23. § (1) bekezdésében meghatározott jognyilatkozatokat.

Ptk. 2:23.§ (1)

¹⁰¹ A korábbi kódexünk, A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 16.§ () e) pontja megállapított egy minimum értéket a vagyontárgy vonatkozásában, melyet 50.000,- Ft-ban jelölt meg. „...vagyonának mértékétől függően a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget, de legalább 50.000 Ft-ot meghaladó értékű egyéb vagyontárgyára, vagyoni értékű jogra vonatkozik” Továbbá a 20/D§ (3) bekezdésében külön szabályozta a gondnokolt gazdálkodó szervezeti tagságával összefüggésben vállalt kötelezettségek mértékét: „Ha a gondnokolt gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), a gondnoknak a gondnokolt vagyoni hozzájárulása 50%-át, de legalább 100 000 Ft-ot meghaladó mértékű kötelezettségvállalásához a gyámhatóság jóváhagyását kell kérnie. Ha a gazdálkodó szervezet a számviteli törvény szerinti beszámoló készítésére köteles, a beszámólót a gondnoknak az éves számadás során a gyámhatósághoz be kell nyújtania.”

A gazdasági társaságok működése szempontjából a gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, vagy cselekvőképességükben részlegesen korlátozott nagykorúak részvétele nem jelent problémát, erre vonatkozóan visszaélés nem jellemző.¹⁰²

A törvényes, zavartalan működés vonatkozásában a gondnokság alatt nem álló, de cselekvőképtelen tag jognyilatkozata jelenthet akadályt. A cselekvőképesség feltétele az érvényes jognyilatkozattételének, szerződéskötésnek.¹⁰³ Ahhoz, hogy a nagykorú természetes személy, mint a gazdasági társaság tagja érvényes jognyilatkozatot tegyen nélkülözhetetlen, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezzen. Ellenkező esetben, vagyis a tag cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozata semmis.¹⁰⁴ Törvényi kivételt képeznek, azok a jognyilatkozatok, amelyek tartalmából és megtételének körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat megtétele a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna. Ezen jognyilatkozatok - a végintézkedés kivételével - a cselekvőképtelenség miatt nem semmisek.¹⁰⁵

Cselekvőképtelen állapot esetén a természetes személy nem rendelkezik a szükséges belátási képességgel. Különböző okokból állhat fenn ez az állapot, a belátási képesség hiányát okozhatja valamilyen állandó mentális betegség, de lehet átmeneti jellegű is, például alkoholos befolyásoltság folytán előálló. Az ilyen állapotban tett jognyilatkozat semmis.¹⁰⁶

Az átmenetileg fennálló cselekvőképtelenség akár a létesítő okirat semmisségét is eredményezheti, vagy más, tagok aláíráshoz kötött jognyilatkozat érvénytelenségét vonhatja maga után.

A tartósan fennálló cselekvőképtelen állapot pedig hosszabb időre, a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig lehetetlenítheti el a társaság működését. Cselekvőképtelen, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljeskörűen hiányzik, nem képes felmérni a saját helyzetét, érdekeit. A cselekvőképesség teljes korlátozásához azonban figyelembe kell venni a nagykorú személyi körülményeit, családi kapcsolatait is.¹⁰⁷

A gondnokság alá helyezést kizárólag a bíróság rendelheti el¹⁰⁸, illetve amennyiben a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyonra vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel.¹⁰⁹

A társaság zavartalan, folyamatos működése szempontjából megoldást jelenthet a cselekvőképtelen tag részére ideiglenes gondnok kirendelése. A Ptk. értelmében azonnali

¹⁰² BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o. „Az alig fellelhető bírói gyakorlat azonban azt igazolja, hogy ezen a területen nem jellemző a szabályozás hiányosságaiból eredő visszaélés.”

¹⁰³ Ptk. 2:8.§ (2)

¹⁰⁴ 2:9.§ (1) Semmis annak a személynek a jognyilatkozata, aki a jognyilatkozat megtételkor olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

¹⁰⁵ Ptk. 2:9.§ (2)

¹⁰⁶ BARZÓ, PAPP: Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 121.o.

¹⁰⁷ <https://ptk2013.hu/interju/az-uj-ptk-cselekvokepessegre-vonatkozo-szabalyairol-interju-makai-katalin-kuriai-biroval/2470> (letöltés: 2022.12.06.)

¹⁰⁸ Ptk.2:28.§ (1)

¹⁰⁹ Ptk. 2:25.§

intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges.¹¹⁰ A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.¹¹¹ Az ideiglenes gondnok kirendelését követően jogköre és tevékenysége megegyezik a gondnokra irányadó szabályokkal, amíg a bíróság felül nem vizsgálja az ideiglenes gondnokrendelés szükségességét, illetve nem hoz jogerős döntést a gondnokság alá helyezés tárgyában, az ideiglenes gondnok tevékenységére, felelősségére vonatkozó rendelkezések megegyeznek a gondnokéval.¹¹² A cselekvőképességét érintő nagykorú gazdasági társaságban fenálló társasági részesedése alapot adhat ideiglenes gondnok kirendelésére.

III.3. A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések

A személyiségi jogok védelme a gazdasági társaság tagjai tekintetében fontos sajátosságokat mutat, természetes személyek és a jogi személyek, így a gazdasági társaságok vonatkozásában is jelentős. A jogalkotó azt a törvényszerkesztési megoldást követte, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Második Könyv „A személyiségi jogok” Részében tárgyalja a természetes személyekre irányadó személyiségi jogokat és azok részletszabályait.¹¹³ A jogi személyekre irányadó Harmadik könyv 3:1.§ (3) bekezdése terjeszti ki a személyhez fűződő jogokra vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csupán az embert illetheti meg.¹¹⁴ Bár a Ptk. külön könyvben rendelkezik a természetes személyek személyiségi és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogairól, az utalószabály alapján szoros kapcsolat figyelhető meg a rendelkezések között.

Ezen kodifikációs megoldásból kiindulva, a gazdasági társaságok vonatkozásában is védelemben részesülő egyes személyhez fűződő jogok kapcsán elemzem a tag, mint természetes személy és a társaság, mint jogi személy személyhez fűződő jogainak egyes összefüggéseit.

III.3.1. A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai

A természetes személyek és a gazdasági társaságok mind a vagyoni jogok, mind a személyhez fűződő jogok tekintetében az általános jogképességükből fakadóan döntően egyezőségeket

¹¹⁰ Ptk. 2:26.§ (1)

¹¹¹ Ptk. 2:26.§ (2)

¹¹² Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: KÖRÖS András frissítve: 2022. január 1.

¹¹³ Ptk. Második Könyv Az ember, mint jogalany Harmadik rész

¹¹⁴ Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.

mutatnak, de egyes fontos különbségek is megállapíthatóak. A természetes személyekkel szemben egy gazdasági társaságnak nem lehet személyisége, ez alapján a természetes személynek személyiségi jogai, míg egy társaságnak személyhez fűződő jogai vannak.¹¹⁵ A gazdasági társaságok önálló jogalanyiságukra figyelemmel a vagyoni forgalomban önállóan jelennek meg, kiemelt jelentőségű, hogy egyes, elsősorban a gazdasági tevékenység gyakorlását biztosító személyiségi jog vonatkozásukban is védelmet élvezzen. A személyiségi jog és védelme nemzetközi szinten is a legmagasabb rendű és rangú jogszabályokban biztosított és garantált elsődleges alapjogok egyike.¹¹⁶ A gazdasági társaságokat a természetes személyekkel azonosan vagyoni és személyhez fűződő jogok is megilletik.¹¹⁷

A társaságoknak nincs személyisége, ezért a természetüknél fogva kizárólag az emberhez fűződő személyiségi jogaik nem lehetnek. Vannak olyan jogok, amik jellegüknél fogva csak természetes személyek vonatkozásában értelmezhetők, például az élet, testi épség, egészség védelmét szabályozó rendelkezések, mert hiányzik a személyiség biológiai alapja.¹¹⁸ Ugyancsak nem értelmezhető gazdasági társaságok körében a magántitokhoz való jog, kegyeleti jog sem.

Egy társaság kapcsán fogalmilag kizárt az emberi méltósághoz való jog védelme is.¹¹⁹ A Ptk. rendelkezései alapján¹²⁰ azonban a személyiségi jogok forrása az emberi méltóság, az általános személyiségi jog alapja.¹²¹ A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogi jogalanyiságának alapja azonban nem lehet az emberi méltóság, ezért esetükben a jogi személy jogképessége irányadó.¹²² Jogképességükből fakadóan illeti meg a gazdasági társaságokat a személyhez fűződő jogok védelme. A személyiségi jogvédelem a jogi személyeket egyediségük, képességeik, lehetőségeik kibontakoztatásának, érvényesítésének védelme érdekében illeti meg.¹²³

A gazdasági társaságok működése kapcsán fontos, hogy a polgári jogi jogalanyiságukkal összefüggésben egyes személyiségi jogok védelmében részesülhessenek. A Ptk.-ban nevesített

¹¹⁵ Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 402.o.:”Ahogy Vékás Lajos is utalt arra a 2014. november 20-an a Szegedi Ítéltábla Polgári és Gazdasági Kollégiumának ülésén elhangzott, az új Ptk-t ismertető előadásában: A természetes és a jogi személy azért lett két különböző könyvben szabályozva, mert a jogi személynek nincs személyisége.”

¹¹⁶ Görög Márta: Egyetemes eszmei kártérítési alapok. Jogtudományi Közlöny 2004, 59./5. 191.o. Civilisztika I: Általános tanok · Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o [a továbbiakban: Barzó,Papp-Civilisztika I.]

¹¹⁷ A vagyoni jogok vonatkozásában a jogi személy az állam szükségképpeni örökös státuszát kivéve nem lehet törvényes örökös, az ember mind törvényes örökös mind végrendeleti örökös lehet.

¹¹⁸ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 142.o

¹¹⁹ „A jogi személy nem lehet az emberi méltósághoz való jog birtokosa sem, hiszen az csak természetes személynek lehet a sajátja.” Barzó, Papp-Civilisztika I Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o

Lsd.: Petrik Ferenc (2013): Személyiségi jogok. In Wellmann György szerk.: Az új Ptk. magyarázata I/VI. Budapest, HVG-ORAC Kiadó. 147.

¹²⁰ Ptk. 2:42. § (2) bek. Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

¹²¹ Barzó, Papp-Civilisztika I. Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o

¹²² Barzó, Papp-Civilisztika I. Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o Lsd.: Görög Márta: A jogi személy személyi értéke. Jogtudományi Közlöny, 2011 66. évf. 11. sz. 569.o.

¹²³ BDT 2018.3833

személyiségi jogok közül több a jogi személyekkel kapcsolatban is értelmezhető, megilleti a gazdasági társaságokat is. A gazdasági társaságok szempontjából kiemelt jelentőségű a névviseléshez való jog, a jó hírnév védelméhez való jog, a titokvédelemhez való jog (üzleti titok), továbbá a képmáshoz való jog megsértése (pl. címer). Ezen személyiségi jogok védelme a társaságok működése kapcsán is elengedhetetlen, mivel megsértésük jelentős vagyoni vagy nem vagyoni sérelmet okozhat a cégnek. A társaságok polgári jogi jogalanyiságuk elnyerésével együtt személyhez fűződő jogaiknak védelmében is részesülnek a jogalkotó által. A jogi személyek körében folyamatosan bővül azon jogok köre, amelyekre hivatkozhatnak, egyre szűkebb az a kör, amely természeténél fogva csak a természetes személyt illelheti meg.¹²⁴

A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogainak védelmét a természetes személlyel egyezően biztosítja a Ptk., a jogi személyek esetén is alkalmazni kell a személyiségi jogok érvényesítésére, kikényszerítésére, a jogok megsértése esetén alkalmazható szankciókra vonatkozó rendelkezéseket is. A személyiségvédelem objektív¹²⁵ és szubjektív szankciói¹²⁶ is alkalmazhatóak.¹²⁷

A természetes személy személyiségi jogai és a gazdasági társaság személyhez fűződő jogai között kapcsolat figyelhető meg a társaság és annak tagja vonatkozásában. A tag egyes személyiségi jogainak sérelme hatással lehet a társaság működésére és fordítva is, a tag személye okozhatja a társaság személyhez fűződő jogainak sérelmét is. A továbbiakban ezen összefüggéseket vizsgálom a gazdasági társaságok szempontjából releváns személyhez fűződő jogok vonatkozásában. tag személye jelentős lehet az egyes társaságok vonatkozásában is releváns személyhez fűződő jogok védelme körében, a továbbiakban ezen összefüggéseket vizsgálom.

III.3.1. Becsület és a jóhírnév megsértése

A gazdasági társaságok működése, az üzletszerű gazdasági tevékenység kifejtése szempontjából a jó hírnév kiemelt jelentőségű. A Ptk. alapján minden személyt, természetes és jogi személyt is megilleti a jóhírnév védelme, függetlenül attól, hogy az adott személy egy adott

¹²⁴ Szalai Ákos: Személy és személyiség a jogban In.: In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 84.o.

¹²⁵ Ptk. 2:51. § [Felróhatóságtól független szankciók]

(1) Akit személyiségi jogában megsértének, a jogsértés ténye alapján - az elévülési időn belül - az eset körülményeihez képest követelheti

a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;

b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;

c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot;

d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;

e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

¹²⁶ A személyiségvédelem szubjektív szankciója a Ptk. 2:52.§-ban szabályozott sérelemdíj és a Ptk. 2:53.§-ban szabályozott kártérítési felelősség

¹²⁷ A személyiségi jogok megsértésének szankcióit lsd. részletesen: Nochta Tibor: A személyiségi jogok magánjogi szankciós védettségről (MJ, 2018/1.,1-8.o.) „A személyiségi jogok tiszteletben tartását olyan polgári jogi eszközökkel kell ösztönözni, amelyek kellő mértékben visszatartó és nevelő hatásúak.”

ismertségben vagy ismeretségi közegben ténylegesen rendelkezik-e a jóhírnévvel vagy sem.¹²⁸ Megsértése a felróhatóságra tekintet nélkül is megállapítható, a jóhírnév megsértésének bármilyen módon való elkövetése jogellenes.¹²⁹ A Ptk. nem sorolja fel az előforduló esetek körét, csak példálózó jelleggel a a leggyakoribb, tipikus jóhírnév sértő magatartást emeli ki.¹³⁰ Így a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.¹³¹ Amennyiben a társaság jóhírneve sérül az a partneri kapcsolatok megromlásához, üzletfelek elvesztéséhez és végső soron a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet. A jó hírnév megsértését jelenti a jogi személyek körében minden olyan, a jogi személlyel összefüggésbe hozható közlés, amely nyíltan vagy célzással, utalással valótlan tényt állít.¹³²

A jóhírnév megsértését jelentheti egy gazdasági társaság vonatkozásában a társaság fizetési képtelenségével fenyegető felszámolási eljárás megindításáról szóló sajtóközlemény, ha a cikk olyan szöveggörnyezetben helyezkedik el.¹³³ A hitelező részéről felszámolási eljárás kezdeményezése még nem jelenti az adós gazdasági társaság fizetési képtelenségét, azonban annak sajtóban való megjelenése már alkalmas lehet a jóhírnév megsértésére, figyelemmel arra, hogy a köznyelvben a felszámolási eljáráshoz már a társaság fizetési képtelensége társul. A fizetési képtelenség, mint valótlan tényállítás következtében a társaságnak jelentős vagyoni hátránya is származhat, a meglévő üzleti kapcsolatainak megszűnéséhez, új kapcsolatok kialakításának meggátolásához vezethet.

A jóhírnévhez való joga sérülhet egy jogi személynek abban az esetben is, ha az üzleti vagy más hírnevét megalapozó jellemzőjétől jogellenesen megfosztják az arculatát kifejező szimbólumokon keresztül és így a valóságtól eltérő, működését akadályozó kép alakul ki róla.¹³⁴ Egy gazdasági társaság vonatkozásában ezen jogsértést valamely tag is megvalósíthatja, azáltal, hogy a legfőbb szerv jóváhagyása nélkül megváltoztatja a cég logóját, vagy valamely arculati elemét.

A jóhírnév megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem csak a társasággal kapcsolatban merülhet fel, előfordulhat, hogy a cég egyik tagjának jóhírnevének megsértése vezet a cég rossz megítéléshez. Ennek okán áttételesen előfordulhat, hogy a tag jóhírnevének megsértése vezet a társaság jóhírnevének megsértéséhez is, figyelemmel arra is, hogy a tag és a társaság megítélése a gazdasági életben összemosódhat. Amennyiben a tag jóhírneve valótlan

¹²⁸ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

¹²⁹ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹³⁰ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹³¹ Ptk. 2:45.§ (2)

¹³² BH 2002.121.

Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 275.o.

¹³³ BH 1995.413

¹³⁴ BDT 2018.3809 A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozata

tényállítás következtében sérül, úgy ezen tényállítás közvetve a társaság jóhírnevének sérelmét is jelentheti.

A tag jó hírnevének apportálhatósága kérdésében hozott döntést még a Legfelsőbb Bíróság Cgf. II. 30 656/1991. sz. határozatában¹³⁵ A hivatkozott ügyben egy korlátolt felelősségű társaság alapításakor az egyik tag nem pénzbeli hozzájárulásként a több éven keresztül kialakított üzleti kapcsolatait és pénzügyi üzleti hírnevét bocsátotta a társaság rendelkezésére, míg egy másik tag nem pénzbeli betéte abból állt, hogy lízingszerződés megvalósulását garantálta és az 1990. és 1991. években üzletemberi hírnevét rendelkezésre bocsátotta. Az elsőfokú bíróság álláspontja alapján a megnevezett apportok nem forgalomképesek, ezért apportként nem elfogadhatók, és felhívta a céget a társasági szerződés módosítására. A cég a hiánypótlásnak nem tett eleget, ezért az elsőfokú bíróság a bejegyzési kérelmet elutasította. A Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta az elsőfokú határozatot, döntése indokolásában kifejtette, hogy a gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok (know-how) olyan vagyoni értéket képviselő szellemi alkotásnak tekinthető, ami forgalomképes, ugyancsak forgalomképes vagyoni jog egy cég goodwill-je, amennyiben az apport tárgya egy ismert cégnév használatának átengedése¹³⁶. A know-how esetében olyan ismeretek, tapasztalatok leírásáról van szó, ami a nyilvánosság előtt nem ismert, az apportálással az a társaság tulajdonába kerül, és a továbbiakban a társaság vagyonának részét képezi. Ez az apport akkor is a társaság tulajdonában marad, ha a tag később megvált a társaságtól. A cégnév használatának átengedésénél szintén az apportálandó dolog a társaság rendelkezése alá kerül, és ha az apportőr már nem tagja a társaságnak, a társaságtól azt akkor sem vonhatja el.

Ezzel szemben a tag üzleti-üzletemberi hírnevének, üzleti kapcsolatainak apportként történő bevitele más megítélés alá esik. Egy tag üzleti hírneve, üzleti kapcsolatrendszere fontos szempont egy gazdasági társaság működésénél, a társaság létrehozását is döntően befolyásolhatja az, hogy az egyik tag üzleti hírnévvel, megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik. Ezek az előnyök komoly vagyoni értéket képviselhetnek, a társaság számára többelhasználható jelenthet, de nem minősíthetők forgalomképes dolognak, kizárólag a tag személyéhez tapadó olyan körülmények, amelyet a társaság javára tud kamatoztatni, amíg a társaság tagja. Csak addig származik előnye ebből a társaságnak, amíg a tag a társaságtól meg nem vált, és a személyéhez kapcsolódó előnyös körülményeket nem kamatoztatja esetleg más társaságban.¹³⁷

Fentiek alapján megállapítható, hogy bár a tag jó hírneve és a társaság eredményes működése között kapcsolat figyelhető meg vagyoni szempontból, de a tag jó hírneve apport tárgyat, így a társaság vagyonát nem képezheti, nem minősül forgalomképesnek.

¹³⁵ BH 1992.8.537 A cég egyik vagy másik tagjának üzleti hírneve nem tekinthető forgalomképes dolognak, s ezért ez nem apportálható. Az üzleti hírnév nem azonos a goodwill-lel

¹³⁶ BH 1990/12. sz. 476. sorsz. eseti döntés

¹³⁷ BH 1992.8.537 „A forgalomképesség követelménye lényegében azt jelenti, hogy az átadott dolognak az apportőr és a társaság viszonylatában áruként kell viselkednie, tehát az adott értéknek - egyik kézből a másik kézbe átkerülve - az apportőr személyétől elszakadva, a társaság rendelkezése alá kell kerülnie. Csak így válhat az apport a társaság vagyonává.”

A jó hírnév megsértésén túl a becsületsértés a Ptk-hoz fűzött kommentár szerint elkövethető jogi személy sérelmére is.¹³⁸ „A Ptk. 2:45. §-a az ember sérelme körében szól a becsület megsértéséről, azonban erre az esetre vonatkozik az a szabály, amely szerint a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csak az embert illeti meg [3:1. § (3) bekezdés]. A jogi személyről a társadalomban kialakult értékítéletnek (a becsületnek) nincs olyan jellegzetessége, ami kizárná a védelmet. Lealázó, lealacsonyító kijelentéseket a jogi személyre is lehet tenni, s ez a kijelentés jellegében eltérő lehet a jó hírnév sérelmét jelentő kijelentéstől.¹³⁹

Álláspontom szerint a becsület megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem a társasággal, hanem annak tagjával, mint természetes személlyel szemben lehet releváns. A tag becsületének megsértése azonban kihat a társaság működésére, általános megítélésére és akár vagyoni hátrányokat is okozhat.

A becsület az ember önbecsülését fejezi ki, a becsület megsértésének tényállásánál a törvény példálódzó felsorolást tartalmaz: a kifejezőmódjában bántó véleménynyilvánítás minősülhet becsületsértésnek, amely indokolatlan, azaz öncélú, a bántó jelleg a másik megsértésére irányul. A jogsértés megvalósulhat szóban és írásban megfogalmazott gondolatokkal, vagy más véleménynyilvánítással is, cselekménnyel, tettel, akár gesztussal is.¹⁴⁰

Így például ha valaki egy gazdasági társaság tagjára írásban tesz szellemi képességeire (pl.: idegbeteg, jellembeli tulajdonságaira (pl.: hazudó), erkölcsi arculatára (pl.: csaló), vagy negatív szokásaira vonatkozó (pl.: iszákos, verekedős) becsületsértő kijelentést az a társaságra is hatással lehet.¹⁴¹ A becsületsértő kijelentés, - olyan jelző használata, amely az egyes személy önértékelését, emberi méltóságát sérti¹⁴² - hatására a tag és közvetve a társaság társadalmi megítélése megromolhat.

III.3.1.2. Üzleti titok sértés

A gazdasági társaságok vonatkozásában ugyancsak meghatározó az üzleti titok és annak védelme. Az üzleti titokkal kapcsolatos egyes kérdéseket átfogóan Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Üttv.) szabályozza. Az üzleti titok és a know-how fogalmát¹⁴³, az üzleti titokhoz fűződő jog tartalmát, valamint az üzleti titokhoz fűződő jog

¹³⁸ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

¹³⁹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

¹⁴⁰ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

¹⁴¹ Dobos Csilla Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdős–Földvári–Tóth 2007: 156.o.

¹⁴² Dobos Csilla Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdős–Földvári–Tóth 2007: 156.o.

¹⁴³ Üttv. 1. § (1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.

megsértésének szankcióit az Üttv. határozza meg, illetve a törvényben nem szabályozott kérdésekre a Ptk. előírásait kell kiegészítő jelleggel alkalmazni.¹⁴⁴ Üzleti titoknak tekinthető minden gazdasági tevékenységhez kapcsolódó titkos információ, amely többnyire piaci előnyt jelent birtokosa számára.¹⁴⁵ Ezen vagyoni értékkel bíró, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó ténynek, adatnak információnak, titkosnak kell lennie, olyannak, amely nem közismert és az érintett gazdasági szereplők számára nem könnyen hozzáférhető, továbbá a titok jogosultjának a titokban tartás érdekében olyan magatartást kell tanúsítania, amely az adott helyzetben elvárható.¹⁴⁶

Az üzleti titok, illetve annak megsértése a gazdasági társaság és tagja vonatkozásában is felmerülhet. A társaságnak, mint önálló jogalanyának kiemelt érdeke fűződik a tevékenységéhez kapcsolódó titkos információk megőrzéséhez. A tag üzleti titkot sérthet azzal, ha a védett információt a társaság érdekétől eltérően, saját céljára hasznosítja, illetve akkor is ha a titkot felfedi, arra nem jogosult harmadik személlyel közli, vagy nyilvánosságra hozza.¹⁴⁷

A gazdasági társaság tagját a társaság működésével kapcsolatos üzleti titkot képező információkkal, iratokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség is terhelheti. A Ptk. jogi személyekre irányadó általános szabályai között rendelkezik arról, hogy a vezető tisztségviselő a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói részére köteles a jogi személyre vonatkozóan felvilágosítást adni, és számukra a jogi személyre vonatkozó iratokba és nyilvántartásokba betekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő a jogosult által tett írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti.¹⁴⁸ Ezen túlmenően a vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélészerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására és az iratbetekintés biztosítására.¹⁴⁹

Az Üttv. alapján az üzleti titok jogosulatlan hasznosítását vagy felfedését jelenti az üzleti titoknak a jogosult hozzájárulása nélkül történő hasznosítása vagy felfedése, ha ezt olyan

(2) Védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.

¹⁴⁴<https://www.sztnh.gov.hu/hu/vallalkozoknak/tajekoztato-a-titoktartasi-megallapodasok-tipikus-tartalmi-elemeirol-valamint-az> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁴⁵ Bércesi Zoltán: Új dimenzióban az üzleti titok jogi tartalma In.: Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére Pécs, 2018 48. o.

¹⁴⁶ <https://uzletem.hu/jogadokonyveles/mit-erdemes-tudni-az-uzleti-titok-vedelmerol> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁴⁷ Üttv. 6.§ (1)-(2) 6. § (1) Az üzleti titokhoz fűződő jogot megsérti, aki az üzleti titkot jogosulatlanul megszerzi, hasznosítja vagy felfedi.

(2) Az üzleti titok jogosulatlan megszerzését jelenti, ha az üzleti titkot az azt megszerző személy a jogosult jogszerű ellenőrzése alatt álló, az üzleti titkot tartalmazó vagy az üzleti titok megismerésére alkalmas dokumentumhoz, dologhoz, anyaghoz vagy elektronikus adatállományhoz való engedély nélküli hozzáférés vagy ezek bármelyikének engedély nélküli eltulajdonítása, vagy ezekről engedély nélküli másolat készítése útján szerzi meg.

¹⁴⁸ Ptk. 3:23.§(1)

¹⁴⁹ Ptk. 3:23.§(2)

személy valósítja meg, aki az üzleti titokra vonatkozó titoktartási megállapodást vagy az üzleti titokra vonatkozó más titoktartási kötelezettséget sért.¹⁵⁰

Ekörben amennyiben a gazdasági társaság tagja a titoktartási kötelezettségének megszegésével, a titoktartási nyilatkozattal ellentétben felfedi, hasznosítja a társaság tevékenységével összefüggő védett információt úgy üzleti titoksértést követ el.

A tag és a társaság vonatkozásában ezen titoksértés megalapozhatja a tagkizárást¹⁵¹ is. A tagkizárást a társaság érdekeinek védelmét szolgáló jogintézmény és alapjául olyan tagi magatartás szolgálhat, amely a társaság jövőbeli működésére valós és súlyos veszélyt jelent.¹⁵²

A gazdasági társaság alapításakor meghatározó az alapítók közös akaratelhatározása, együttműködési szándéka és a közös üzleti célok elérésére való törekvés, a közös vállalkozási tevékenység lényegi attribútumai az üzletszerűséggel összefüggő együttműködés, az egymással szembeni bizalom, a társasággal szembeni lojalitás és hűség is.¹⁵³ A társaság működése során azonban bekövetkezhetnek olyan változások a tagnak a társasághoz és a többi taghoz fűződő viszonyában, amelyek fenntarthatatlanná teszik a tagsági jogviszonyt, mert veszélyeztetnék azon társasági célok elérését, amelyekkel az alapításkor vagy a társaságba történő belépésekor a tag azonosult, azok támogatását vállalta. Előállhat tehát az a helyzet, amikor csak a tag kizárásával biztosítható a gazdasági társaság jövőbeli üzletszerű gazdasági tevékenysége, szerveinek jogszerű, a jogszabályokban, a létesítő okiratban és a legfőbb szerv határozataiban foglalt további működése.

Gazdasági társaságok esetében nem képez üzleti titkot a társaság tagjainak személye, a tulajdonosi kör. Közkereseti társaság, betéti társaság és korlátolt felelősségű társaság esetén a tagok adatait a cégjegyzék tartalmazza, részvénytársaságoknál csak a többségi befolyással bíró részvényes adatai szerepelnek a cégjegyzékben, azonban a cégiratok, így a részvénykönyv nyilvánossága alapján a részvényesek személye, adatai szintén nyilvánosak. A tulajdonosi kör azonban nem minden jogi személy esetében nyilvános, üzleti titok körébe tartozhat a tagok személye. Érdeklődésre tarthat számot a magántőkealap, mint egy alternatív befektetési alap, önálló jogi személyiséggel rendelkezik, létrehozásának elsődleges célja, hogy az értékpapírjait birtokló befektetők céljainak megfelelő befektetést tegyenek – vállalatrészek megszerzése vagy teljes felvásárlás formájában. Az alapot csak alternatív befektetési alapkezelők hozhatják létre, értékpapírjait pedig jellemzően zárt körben értékesítik.¹⁵⁴ A magántőkealapok sajátossága, hogy annak tulajdonosait nem kötelező nyilvánosságra hozni.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Üttv. 6.§ (4) b) pont

¹⁵¹ Ptk. 3:107.§ (1) (1) A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.

¹⁵² BDT2019. 4021

A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

¹⁵³ Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

¹⁵⁴ <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonvei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁵⁵ <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonvei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

III.3.1.3. Névviseléshez való jog

A gazdasági társaságok működése szempontjából a névviseléshez való jog kiemelt jelentőségű. A jogi személyek névviselésének szabályai eltérnek a természetes személyekre vonatkozó rendelkezésektől.¹⁵⁶ A jogi személyek nevére vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:6.§-a tartalmazza, a név arra szolgál, hogy más személyektől megkülönböztethető legyen, neve alapján mindenki jogosult arra, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje.¹⁵⁷ A választott névnek különböznie kell a korábban nyilvántartásba vett más jogi személy elnevezésétől, a jogi személy neve nem kelthet a valósággal ellentétes látszatot, továbbá a választott névnek meg kell felelnie a nyelvhelyesség követelményeinek is.¹⁵⁸

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.549/2011/7. számú ítéletéhez fűzött indokolása alapján: „A névviseléssel a nem természetes személy célja is az, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje, és ekként biztosítsa, hogy a név alapján őt - és csak is őt - lehessen felismerni. A névviselés joga azt jelenti, hogy a jogszabály védi a már felvett nevet, egyben jogellenesnek tartja a jogosulatlan névhasználatot, valamint meghatározott esetekben az olyan név használatát is, amely más névvel összetéveszthető. A jogszerű névviseléssel szemben támasztott alapvető követelmény a nem természetes személlyel szemben is az, hogy más nevet vagy máséhoz hasonló nevet jogtalanul ne használjon, a hasonló működési körben és azonos területen tevékenykedő, nyilvántartásba vett szervezetek nevével a neve különbözzék. A névkizárólagosság elvéből következően a nem természetes személy csak olyan nevet használhat, amely a hasonló működési körben, azonos területen tevékenykedő és korábban már nyilvántartásba vett szervezet nevével eltér”

A bírói gyakorlat alapján névviseléshez való jogot sérthet egy korábban a jogi szabályozásnak megfelelő név is. Az, hogy egy cégnév bejegyzésre került, nem zárja ki, hogy társaság más névviselési jogát sértse.¹⁵⁹ A társaságok neveinek összetéveszthetőségével kapcsolatban nem annak van ügyszó jelentősége, hogy a cégnyilvántartás milyen tevékenységi köröket sorol fel, hanem annak, hogy a felek ténylegesen milyen tevékenységet fejtenek ki.¹⁶⁰

A Fővárosi Ítéltábla névjogi sérelem tárgyában hozott ítélete alapján megvalósul a névviseléshez való jog sérelme, ha az alperes cégneve nem különbözik olyan mértékben a korábban bejegyzett felperesi cég nevével, hogy azzal ne lehessen összetéveszteni.¹⁶¹ Az újonnan létrehozott gazdasági társaságoknak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV.

¹⁵⁶ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

¹⁵⁷ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 187.o

¹⁵⁸ Barzó, Papp -Civilisztika I.: Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

¹⁵⁹ BDT 2000.158.

¹⁶⁰ BH2001. 523.

¹⁶¹ A Fővárosi Ítéltábla ítéletének részletes ismertetését lásd. Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12. A tényállás alapján a felperesi cégből kivált személyek által alapított alperesi cég hasonló főtevékenység mellett nevében szerepeltette azt a vezérszót, ami a felperesi cég nevében is szerepel. A felperes ezért keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogsértő módon használja nevében a vezérszót.

törvény rendelkezéseitől eltérően a hatályos Ptk. alapján nem csak azon korábban nyilvántartásba vett jogi személyek nevéből kell különböznie, amelyek hasonló működési körbe és azonos területen tevékenykednek, hanem az összes korábban nyilvántartásba vett jogi személy elnevezésétől. Azt kell vizsgálni, hogy a névviseles jogát ki kérelmezte először, illetve, hogy a névhasználathoz a jogi személy, mint érintett hozzájárult-e, figyelemmel arra, hogy a Ptk. alapján¹⁶² nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amihez az érintett hozzájárult.¹⁶³

Családi társaságok esetében, amikor a családi név egyben a gazdasági társaság neve is, előállhat, hogy a természetes személy tagok és a társaság névviseleshez való jogának sérelme egyidejűleg valósul meg. A korábbi cégeljárás törvényünk, A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény a tagok családneve tekintetében még kivételt tett a cégkizárólagosság elve alól. A cégtulajdonos, illetve a tagok a cégnévben vezérszóként családnevüket szabadon használhatták, nem kellett tekintettel lenniük a korábban bejegyzett jogi személyek elnevezésére.¹⁶⁴ Figyelemmel arra, hogy a hatályos szabályozás alapján ilyen kitévlet a jogalkotó nem tesz, családi név társasági név vezérszavában való feltüntetése esetén sérülhet a névviseleshez való jog, ha egy később alapított társaság ugyanezt a nevet választja.

A névviseleshez kapcsolódóan egyes arculati elemek is személyiségi jogvédelemben részesülhetnek jogi személyek esetében is. A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozatában¹⁶⁵ kiemelte, hogy a jogi személy saját társasági szerződése megszegésével is személyiségi jogsértést valósíthta meg. A jogi személy egyediségét elsősorban a külvilág számára érzékelhető elemekkel, arculattal lehet meghatározni. Az olyan arculati elemek, mint a név, a címer és más meghatározó szimbólumok olyan egyedi jellemzők, amelyek megóvásán keresztül a jogi személy személyiségi jogvédelemben részesülhet.¹⁶⁶

A névviseleshez való jog azonban nem terjed ki a néven kívül más beazonosításra alkalmas adatra. Abban az esetben, ha a kereskedelmi név nem azonos a bejegyzett cégnévvel, akkor a jogosulatlan használattal szemben nem a személyhez fűződő jogok védelmének szabályai, hanem elsősorban a versenyjogi rendelkezések biztosítanak védelmet.¹⁶⁷

¹⁶² Ptk. 2:42.§ (3) bek.

¹⁶³ Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.

¹⁶⁴ A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (8) bekezdése alapján: A cégnévnek (rövidített névnek) az ország területén a cégnévben azonos tevékenységet feltüntető más cég elnevezésétől egyértelműen különböznie kell. Két vagy több azonos nevű cég közül a választott név viselesének joga azt illeti meg, amelyik a cégbejegyzési kérelmét elsőként nyújtotta be. Ez a rendelkezés nem érinti a cégtulajdonosnak, illetve a tagoknak azt a jogát, hogy nevüket a cégnévben vezérszóként feltüntethessék.

¹⁶⁵ BDT 2018.3833

¹⁶⁶ BDT 2018.3833 A hivatkozott ügyben A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes jóhírnevét azzal, hogy a felperes hozzájárulása nélkül az általa működtetett felnőtt férfi labdarúgó NBI-es bajnokságban szereplő ... FC labdarúgócsapat címerét megváltoztatta és a megváltoztatott címet 2017. július 3-tól használja.

¹⁶⁷ PJD 2017.22. A Szegedi Ítéltábla Pf. 20.733/2016/4. számú határozata. A felperes kereseti kérelme az alperes által üzemeltetett üzlethelyiség „Régimódi” elnevezésétől való eltiltásra irányult, nem a felperes cégjegyzékbe bejegyzett nevének használatától való eltiltásra. Az elnevezés árjelzőnek minősül, egy kereskedelmi szolgáltatás megkülönböztető megjelölése. Ebben az esetben nem a cégnév viseleshez való jog sérelméről van szó.

A névviselési jog megsértése miatti igény polgári peres eljárásban érvényesíthető, emiatt a bejegyzést követő névhasználati jogvita nem a cégbíróság, hanem a perbíróság elé tartozik.¹⁶⁸

III.4. Összegzés

A Ptk. jelen fejezetben vizsgált két könyve, Az ember, mint jogalany címet viselő Második Könyv és a Jogi személyek szabályait tartalmazó Harmadik Könyve a gazdasági társaságok működése körében sok összefüggést mutat. A gazdasági társaságok önálló jogalanyisága ellenére számos kapcsolat figyelhető meg a tag személye és a gazdasági társaság működése között.

A gazdasági társaságok létesítésekor az alapító személye meghatározó, a jogalkotó egyes személyeket kizár a társaság alapításának lehetősége alól, kiskorú és cselekvőképtelen, cselekvőképességükben részlegesen korlátozott személyek esetén a tagsági jogok gyakorlásához, jognyilatkozat tételéhez a törvényi előírások betartásával, törvényes képviselő, illetve gondnok részvételével van lehetőségük. A tagok személye, együttműködésük szintén meghatározó a társaság működése körében.

A természetes személyekre és a gazdasági társaságokra irányadó személyiségi jogokat a Ptk. külön könyvben szabályozza, a jogi személyek szabályainál utalást tartalmaz a Második Könyv rendelkezéseire, kiemelve, hogy mely személyhez fűződő jogok védelme merülhet fel a jogi személyek vonatkozásában is. A gazdasági társaságok kapcsán a kizárólag emberhez köthető személyiségi jogok A társaság tagjának személyiségi jogai és a gazdasági társaság személyhez fűződő jogai között kapcsolat figyelhető meg.

Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok működésére jelentős hatással van a tagok személye, egyes személyiségi jogai is. A társaság tagja is megsértheti a gazdasági társaság személyhez fűződő jogát, a tag személye is okozhatja a társaság személyhez fűződő jogainak sérelmét, illetve a tag személyiségi jogának sérelme is hatással lehet a társaság működésére.

IV. Fejezet

Családjogi vonatkozás

Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát

A gazdasági társaságok működése során általában a tagok személye, a közöttük fennálló bizalmi, hozzátartozói viszony kiemelt jelentőséggel bír. A cégek tevékenységére kiható személyi vonatkozások közül – azok gyakorlati jelentőségére is figyelemmel – kiemelendő a házastársi kapcsolat, amelynek fennállása, illetve felbontása jelentősen befolyásolhatja mind pozitív, mind negatív irányban egy társaság további létét.

A házastársak gazdasági társaságának státuszára vonatkoztatható kérdéseket két aspektusból vizsgálom. Egyrészt a társaság működésére milyen hatással van, ha a tagok között házastársi kapcsolat áll fenn, illetve a házasság felbontása milyen következménnyel jár a társaság további

¹⁶⁸ BH2004. 293.

működésére. A téma kapcsán áttekintem azokat az eltéréseket is, amelyek a gazdasági társaságok egyes típusai között megfigyelhetők. A másik nézőpontom annak vizsgálata, hogy vagyoni szempontból melyik társasági típus a legmegfelelőbb a házastársak, mint tagok számára.

A téma aktualitását a folyamatosan változó társadalmi-gazdasági viszonyok jelentik, figyelemmel arra, hogy a házastársak nem kizárólag személyegyesítő társaságokat alapítanak, adott esetben előtérbe kerülnek a tőkeegyesítő társaságok is. E tekintetben vizsgálom azt, melyek azok a házastársi kapcsolatból eredő konfliktushelyzetek, kockázatok, amelyek a gazdasági társaságok működésére hatással lehetnek, illetve a házastársak számára miképpen biztosítható a későbbi vagyoni vita elkerülése azon cégek vonatkozásában, amelyeknek tagjai.

A hatályos magánjogi kódexünk monista koncepciója alapján egy törvényben, annak különböző könyveiben szabályozza a családjogi és a jogi személyekre irányadó szabályokat, így egy törvényben kerülnek meghatározásra a házasságra és a gazdasági társaságokra irányadó szabályok. Ezek a rendelkezések nemcsak egy törvénykönyvben kerültek szabályozásra, de egymásra gyakorolt hatásuk is jelentős.

IV.1. Házasság, házastársi vagyonközösség, társasági részesedés

A házasság a magánjogi meghatározás alapján *„egy férfi és egy nő házassági életközösséget létrehozó kapcsolata, amely a házasság megkötésével családot létesít, házastársi jogokat és kötelezettségeket keletkeztet, és amely a törvényben meghatározott szabályok megtartásával jön létre és szűnik meg”*.¹⁶⁹

A házasság, mint férfi és nő házassági életközösséget keletkeztető kapcsolata az érzelmi elköteleződésen túl természetesen hatással van a vagyoni viszonyokra is, a házastársak jövőbeni szerzeményei főszabály szerint a közös háztartást gyarapítják vagy csökkentik, illetve a kötelezettségek viselésére a házastársak közösen kötelesek. A házastársak között házassági életközösségük idejére házastársi vagyonközösség keletkezik.¹⁷⁰ A házastársi vagyonközösség a hatályos magyar jog szerint a törvényes vagyoni rendszer.¹⁷¹

A Ptk. rendelkezései szerint házastársi vagyonközösség esetén a házastársak közös vagyonába tartoznak azok a vagyontárgyak, amelyeket a házastársak a vagyonközösség fennállása alatt együtt vagy külön szereznek, illetve a közös vagyontárgyak terhei, és közösen viselik a

¹⁶⁹ Csiky Ottó – Filó Erika: *Magyar családjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2003.; lásd még részletesen Herger Csabáné – Katonáné Pehr Erika: *Magyar családjog*. Budapest, Novissima Kiadó, 2021. 38.

¹⁷⁰ Barta Judit: A házassági vagyoni jog egyes társasági jogi kérdései. In Papp Tekla (szerk.): *Acta Conventus de Iure Civili X.* Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 287-308.

¹⁷¹ Herger – Katonáné Pehr i. m. 108.: „A törvényes házassági vagyoni rendszerünket a Csjk. házastársi vagyonközösségnek nevezi a vagyonközösség kiterjedésére (általános vagy korlátozott) utaló jelző nélkül.”

bármelyik házastárs által a vagyonközösség fennállása alatt vállalt kötelezettségből eredő tartozásokat.¹⁷²

Magánjogi kódexünk a felek eltérő rendelkezése hiányában a házastársi vagyonközösséget tekinti törvényes vagyoni rendszernek. A házastársak között a vagyonközösség az életközösség kezdetétől áll fenn, és a vélelem az adott vagyontárgy közös vagyoni illetősége mellett szól.¹⁷³ A Ptk. értelmező rendelkezései alapján a vagyontárgy fogalom a dolgokra, vagyoni értékű jogokra és követelésekre terjed ki, ezáltal az az aktív vagyoni elemekre korlátozódik.¹⁷⁴

A gazdasági társasági részesedés vonatkozásában a Családjogi Könyv speciális szabályt állapít meg a foglalkozás gyakorlásához szükséges és az üzleti célú vagyon használatára és kezelésére.¹⁷⁵ Az egyik házastárs foglalkozása gyakorlásához vagy egyéni vállalkozói tevékenységéhez szükséges vagyontárggyal kizárólagosan rendelkezhet. A törvényi rendelkezés csak az egyéni vállalkozói tevékenységet nevesíti, de a hivatkozott szabály az egyéb vállalkozási formákra, így a gazdasági társaságban fennálló részesedésre is kiterjed. Az egyik házastárs gazdasági társaságban fennálló társasági részesedéséből eredő tagsági jogait önállóan, házastársa hozzájárulása nélkül is gyakorolhatja abban az esetben is, ha a társasági hozzájárulást a házastársi közös vagyontól biztosították. Ezen joggyakorlás azonban nem teheti kockára családja életfeltételeit, mert az ezzel összefüggő mulasztásból eredő vagyoni hátrányért a házastársával szemben felelősséggel tartozik a kártérítés általános szabályai szerint.¹⁷⁶ A rendelkezés értelmében a társasági részesedéssel a házastárs önállóan rendelkezhet, de csak a házastársi közös vagyon megóvása mellett. Természetesen amennyiben mind a két házastárs tagja a gazdasági társaságnak, még komplexebb, még inkább meghatározó a tagok személyi státusza a cég működésére.

A házastársi vagyonközösségbe tartozó társasági részesedés jelentős befolyással lehet a gazdasági társaság működésére abban az esetben is, ha csak a házastársak egyike, illetve, ha mind a ketten tagok a társaságban.

A gazdasági társaság tagjai között fennálló házastársi kapcsolat első olvasatban a társaság működésére pozitív hatással bír, azonban annak megromlása, felbontása a további törvényes működést kizárhatja, végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A társaságok működésére álláspontom szerint nemcsak a Ptk.-ban külön is szabályozott, házastársi vagyonközösség megszűnésével kapcsolatos következmények, hanem a házasság

¹⁷² Ptk. 4:37. § (1)-(2) bek.

¹⁷³ Kertész Gábor: A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében. In Vágány Judit – Fenyvesi Éva (szerk.): *Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok*. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, 2016. 78-93. 81.

¹⁷⁴ Ptk. 8:1. § 5. pontja. Lásd részletesen Csüri Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja. *Családi Jog*, (2017) 3. 1-8.

¹⁷⁵ Ptk. 4:43. § (1) bek.; Barzó Tímea: Családjog és az új Ptk. In Grad-Gyenge Anikó (szerk.): *Egy új korszak hajnalán. Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2013. 55-77.

¹⁷⁶ Barzó i. m. 60.

fennállása is hatással lehet. A házastársak számára is fontos, hogy a későbbi vagyoni viták elkerülése érdekében a közöttük fennálló vagyonszövetségre is figyelemmel válasszák meg, milyen típusú gazdasági társaságot alapítanak akár együtt, akár csak egyikük részvételével.

IV.2. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság fennállása alatt

A házastársi vagyonszövetségbe tartozó társasági részesedések szerepe a gazdasági társaságok működésére az egyes formák esetében eltérést mutat.

IV.2.1. Közkereseti társaság

A közkereseti társasági forma a mai magyar gyakorlatban ritkán alkalmazott, figyelemmel a tagok korlátlan és egyetemleges felelősségére a társaság vagyonát meghaladó tartozásokért.

A közkereseti társaság személyegyesítő társasági típus, amelyre figyelemmel gyakoriak a családi vállalkozások körében, számos esetben a társaság tagjai házastársak. A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a ki nem elégített tartozásokért való felelősségük a tagoknak a teljes magánvagyonukkal fennáll, így ezen cégtípus esetében szerencsés, ha a társaság tagjai házastársak, mert a társaság tartozásaiért a közös vagyonukkal tartoznak helytállással.

Az egyetemleges felelősségre figyelemmel a kkt. vagyonán túli tartozások bármely tagtól követelhetők, így amennyiben a tagok nem ismerik egymást, a másik vagyoni helyzetét, könnyen kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy a teljes követelést a saját magánvagyonukból kell rendezniük (természetesen a társaság tagjaival szemben fennálló, a társasági szerződésben meghatározott arányú megtérítési igényük mellett). A Ptk. nem korlátozza a tagok felelősségét csak a szerződéses kötelezettségekre, nem releváns, hogy a követelés milyen jogcímen alapul.¹⁷⁷ Álláspontom szerint a fenti helytállási kötelezettségre figyelemmel mind a hitelezők, mind a tagok szempontjából előnyös a közkereseti társaság esetében, ha a tagok házastársak.

Ezen társasági forma esetében a vezető tisztségviselő kizárólag a társaság tagjai közül választható, nincsen mód külső, harmadik személy megválasztására.¹⁷⁸ Figyelemmel arra, hogy a tag és a vezető tisztségviselő közötti bizalom, együttműködés a társaság eredményes működése szempontjából kiemelkedő, ebből a szempontból is előnyös, ha a kkt. tagja és a vezető tisztségviselői tisztséget ellátó tag között házastársi és egyben bizalmi kapcsolat áll fenn.

¹⁷⁷ Csüri Éva: *A társasági részesedések a házassági vagyoni jogban*. Budapest, HVG-ORAC, 2006. 177.

¹⁷⁸ Ptk. 3:144. § (1) A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezető.

(2) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.

IV.2.2. Betéti társaság

A betéti társaság szintén egy főként személyegyedítő társaság, a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, a kizárólag betéti társaságra irányadó eltérésekkel.¹⁷⁹

A betéti társaság egy elterjedt társasági forma, a házastársak szempontjából az egyik legmeghatározóbb típus, figyelemmel arra, hogy leggyakrabban családi cégek kerülnek alapításra betéti társaság formában. A tagok közötti bizalmi kapcsolat ezen típus esetében is meghatározó, viszont jelentős eltérés a közkereseti társasághoz képest, hogy a felelősség két típusa jelenik meg, és kizárólag a beltagnak van teljes anyagi felelőssége a társasági vagyont meghaladó tartozásokért.¹⁸⁰

Jelentős változást vezetett be a Ptk. 2022. január 1. napjával hatályos módosítása a betéti társaság ügyvezetése vonatkozásában. A korábban hatályos Ptk. akként rendelkezett, hogy a betéti társaság kültagja nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.¹⁸¹ Ezen korábbi rendelkezés azonban eltérést megengedő, diszpozitív szabálynak minősült, a tagok dönthettek úgy, hogy a társaság ügyvezetőjévé a kültagot választják meg.¹⁸² A joggyakorlat alapján került módosításra az ügyvezető megválasztására vonatkozó szabályozás. A módosítás alapján a kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.¹⁸³ Ezen törvényi megfogalmazás már egyértelműsíti annak a lehetőségét, hogy a társaság kültagja is megválasztható ügyvezetővé.

A kültag ügyvezetővé történő megválasztásával kapcsolatban is egyértelműen pozitív hatással van a társaság működésére, ha a kültag és a beltagnak között házastársi kapcsolat áll fenn, figyelemmel arra, hogy az eltérő helytállási kötelezettségre tekintettel a kültag általi vezető tisztségviselői feladat ellátása többletkockázatot rejthet.¹⁸⁴ Amennyiben a társaság képviselője során a kültag gondatlanságból nem a cég érdekének megfelelő döntést hoz, a hitelezői követelések megfizetéséért felelősség a saját vagyonával nem terheli, a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén kizárólag a társaság beltagnak tartozik helytállni a ki nem elégített hitelezői követelések tekintetében. Véleményem szerint a kültag ügyvezetővé történő megválasztásának lehetősége számos felelősségi jogvitára okot adhat, és végső soron a helytállási kötelezettség metszetében a betéti társaság lényegével, fogalmi meghatározásával, a kültag és beltagnak eltérő státuszon nyugvó szabályozásával is ellentmondásba kerülhet.

¹⁷⁹ Ptk. 3:155. §.

¹⁸⁰ Kertész i. m. 81.

¹⁸¹ Ptk. 3:156. § A kültag nem lehet a társaság vezető tisztségviselője. (2021. december 31. időállapota szerint.)

¹⁸² Gál Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. *Céghírnök*, (2014) 1. 3. „[...] nincs olyan érv, amely amellől szólna, hogy az új Ptk. 3:156. §-át eltérést nem engedő szabálynak tekintsük, ezért véleményem szerint továbbra sincs akadálya annak, hogy a társasági tagok döntése szerint a bt. vezető tisztségviselője kültag legyen.”

¹⁸³ Ptk 3:156. § A kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.

¹⁸⁴ Ptk. 3:154. §.

A kifejtett felelősségi kérdésekre is figyelemmel a kültag ügyvezetővé történő megválasztására számos esetben akkor kerül sor, ha a beltág és a kültag között hozzátartozói, sok esetben házastársi kapcsolat áll fenn.

Érdekes párhuzam lehet ezzel kapcsolatban a betéti társaságokra vonatkozó korábbi törvényi előírás. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény külön kitért a helytállásra és a vezető tisztségviselő személye kapcsán a kültag és a beltág között fennálló hozzátartozói kapcsolatra. A korábbi szabályozás alapján a beltaggal azonos módon felelt az a kültag, akinek a neve szerepelt a társaság cégnevében, és kizárólag ebben az esetben rendelkezhetett cégjegyzési jogosultsággal, lehetett a társaság vezető tisztségviselője. Ez a korlátlan és a beltagokkal egyetemleges felelősség független volt attól, hogy az érintett kültag valóban megválasztásra került-e vezető tisztségviselőként.¹⁸⁵ Természetesen ez a szabály csak abban az esetben vonatkoztatható a tagok között fennálló hozzátartozói, esetleg házastársi kapcsolatra, ha a beltág és a kültag családi neve egyezőséget mutat. A gyakorlat alapján a kültag neve az esetek nagy részében akkor szerepelt a cégnévben, ha az megegyezett a beltagéval. A kéttagú házaspári társaságok esetében gyakran előfordult, hogy a társaság cégneve a házastársak valamelyikének vagy mindkettejük nevével megegyezett. Megállapítható volt a kültag házastársnak a korlátlan és a beltág házastárral egyetemleges felelőssége akkor is, ha a betéti társaság cégnevében alapításkor csak a beltág házastárs neve szerepelt, és a kültag a házasságkötés után vette fel a házastárs családnevét.¹⁸⁶

Mivel a hatályos magánjogi kódex a kültag ügyvezetővé történő megválasztásával kapcsolatban nem tartalmaz a felelősségre vonatkozó többletrendeletet, a helytállás alapján álláspontom szerint szerencsés, ha ebben az esetben a kültag és a beltág között házastársi kapcsolat áll fenn.

IV.2.3. Korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság a hazai gazdasági társaságok közül a legnépszerűbb forma. Szabályai túlnyomóan diszpozitív rendelkezések, széles teret biztosítva ezáltal a tagok számára a társaság tevékenységének, tagi pozíciójának leginkább megfelelő rendelkezések kialakítására. A korlátolt felelősségű társaságok működése a kis- és középvállalkozásoktól egészen a többszáz munkavállalót foglalkoztató nagyvállalatokig megfigyelhető.

A társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettség ezen társasági típus esetében jelentős eltérést mutat a személyegyesítő társaságoknál megfigyelt szabályokhoz képest. A tag kötelezettsége kizárólag a vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed, a társaság kötelezettségeiért a törvény eltérő rendelkezésének hiányában a tag nem köteles helytállni.¹⁸⁷

¹⁸⁵ 1997. évi CXLIV. törvény 103. § (1) A beltaggal azonos módon felel a kültag, ha neve szerepel a társaság cégnevében. 102. § A kültag a társaság üzletvezetésére és képviselésére – a 103. § (1) bekezdése szerinti esetet kivéve – nem jogosult. A tagok gyűlése (taggyűlés) tevékenységében azonban a kültag is részt vesz.

¹⁸⁶ Csúri (2007) i. m. 184.

¹⁸⁷ Ptk. 3:159. § A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.

A helytállási kötelezettségre vonatkozó enyhébb szabályokra figyelemmel házastársak is gyakran választják ezt a cégformát a közös alapításkor.

A házastársak közös vagyonába tartozik az életközösség ideje alatt közös vagyoni eszközeik felhasználásával mind a kettő házastárs részvételével alapított korlátolt felelősségű társaság mindkét üzletrésze, illetve csak az egyikük részvételével alapított társaságbeli üzletrész is. Ez a szabály arra az esetre is vonatkozik, amikor a házastársak üzletrészének mértéke között jelentős eltérés mutatkozik.¹⁸⁸

A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén – az üzletrész vagyonközösséghez tartozására figyelemmel – az üzletrész mértékétől függetlenül közös adósságnak minősül a társasági részesedést terhelő minden olyan vagyoni tárgyú kötelezettség, ami a társaság jogutód nélküli megszűnésével összefüggésben a volt tag házastársat a társaság hitelezőivel szemben terheli.

Ezen cégforma esetében a tagsági jogokat és kötelezettségeket megtestesítő üzletrész többféle lehet, amely a házastársak vagyoni viszonyaira is hatással bírhat.

A házastársak üzletrészei vonatkozásában, annak házastársi közös vagyonhoz tartozására figyelemmel vonatkozhatnak a közös tulajdon szabályai anélkül, hogy közös tulajdonú üzletrészüik lenne a házastársaknak. Amennyiben nem kizárólag a házastársak vesznek részt a társaság működésében, hanem több tagja van a társaságnak, külön biztosítékot jelenthet a házastársak számára a későbbi vagyoni viták elkerülése érdekében közös tulajdonú üzletrész megszerzése.¹⁸⁹ A Ptk. lehetőséget biztosít arra, hogy egy üzletrésznek több jogosultja is legyen; ilyenkor a közös tulajdonú üzletrészek tulajdonosai a társasággal szemben egy tagnak számítanak, és a tagot terhelő kötelezettségeikért egyetemlegesen felelnek.

A Ptk. 2022. január 1. napjától lehetőséget biztosít arra is, hogy egy tagnak több üzletrésze legyen.¹⁹⁰ A módosítást megelőzően is született olyan döntés, ami megengedettnek tekintette azt, hogy egy tagnak több üzletrésze legyen. A Fővárosi Ítéltábla az ÍH2017. 30. döntésében is megerősítette, hogy a Ptk. szabályozása alapján már nem kizárt az, hogy ugyanaz a tag a korlátolt felelősségű társaságban egy önálló üzletrész tulajdonosa legyen, és egy további üzletrészben tulajdoni hányadot szerezzen.¹⁹¹

Ezen rendelkezés alapján a házastársaknak lehetőségük nyílik korlátolt felelősségű társaságok esetében arra is, hogy több üzletrészt szerezzenek meg a társaságban, a házastársi közös vagyonukhoz tartozó közös tulajdonú üzletrészt és az esetlegesen külön vagyonukat képező vagyontárgy vonatkozásban külön önálló üzletrészt. Természetesen ebben az esetben a

¹⁸⁸ Csúri (2007) i. m. 229.; EBH 2009.2051 Amennyiben mindkét házastárs ugyanazon kft.-nek önálló üzletrésszel rendelkező tagja, de üzletrészeik névértéke különböző, a vagyonközösséghez tartozó üzletrészek megosztásának elsődleges módja az üzletrészek felosztása útján két azonos mértékű önálló üzletrész kialakítása és az újonnan kialakított két üzletrész volt házastársak külön-külön tulajdonába adása.

¹⁸⁹ Ptk. 3:165. §.

¹⁹⁰ Ptk. 3:164. § (3) bek.

¹⁹¹ Wellmann György (szerk.): *Polgári jog I-IV. - elektronikus kiadvány. Kommentár a gyakorlat számára.* Jogkódex. Frissítve: 2022. január 1.

házasársaknak a későbbi vagyoni jogi viták elkerülése érdekében külön megállapodásban (vagyoni jogi szerződésben, esetleg szindikátusi szerződésben) rendelkezniük kell arról, hogy a társaságban fennálló önálló üzletrészüket a külön vagyontulajdonukat képezi.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a korlátolt felelősségű társasági forma a házasársak számára kedvező lehet, szabályai lehetőséget biztosítanak az eltérésre, illetve a helytállási kötelezettségre vonatkozó rendelkezések is kedvezőek.

IV.2.4. Részvénytársaság

A részvénytársasági forma, annak tőkeegyesítő jellegére is figyelemmel a gyakorlatban nem volt népszerű cégtípus a házasársak számára. Ezen társaságtípus nem nyújtott többlet lehetőséget a családi, és így a házasársi vállalkozások számára. Ezenkívül a részvénytársaság alapításához magas jegyzett tőke biztosítására van szükség, illetve a szervezete, működése is bonyolultabb, mint a korlátolt felelősségű társaságé.

A megváltozott gazdasági, üzleti viszonyok egyre több esetben kívánják meg azt, hogy a szerződő, esetleg pályázaton elinduló cég részvénytársasági formában működjön.

A részvénytársasági részesedés esetében a házasársi közös vagyon tárgyát a részvény mint forgalomképes értékpapír képezi.¹⁹² A részvénytársaságbeli részesedés vagyoni értéket képvisel, főszabály szerint átruházásához, tagfelvételhez nem szükséges a társaság legfőbb szervének döntése. Forgalomképes is, a részvény átruházása nemcsak a részvény által megtestesített vagyoni értéknek, hanem a tagsági jogviszonynak az átruházását is megvalósítja.

Részvénytársaság esetében is lehetőségük van a házasársaknak is arra, hogy közös részvényük legyen, ebben az esetben a részvénytársasággal szemben egy részvényesnek számítanak.¹⁹³ Ez a megoldás abban az esetben alkalmas vagyoni jogi viták elkerülésére, ha a társaságnak több részvényese van.

IV.3. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság felbontása, házasársi vagyontulajdon megszünetése esetén

A házasság felbontása jelentős hatást gyakorolhat a házasársi gazdasági társaságok továbbműködésére, a személyegyesítő társaságok esetében gyakran a társaság jogutód nélküli megszünetését okozza. A Ptk. monista szemléletű koncepciója alapján a gazdasági társaságok szabályai között tételes rendelkezéseket állapít meg a gazdasági társaságok házassági vagyoni jogi perben szereplő tulajdoni hányadának megosztására, az egyes társasági formák esetén külön szabályozva.¹⁹⁴

¹⁹² Csúri (2007) i. m. 321.

¹⁹³ Ptk. 3:213. §.

¹⁹⁴ Kertész i. m. 84.

IV.3.1.Közkereseti társaság, betéti társaság

A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint leginkább személyegyesítő társasági formák esetében, amennyiben azok házastársi társaságként működnek, a házasság felbontása a társaság jogutód nélküli megszűnését is okozhatja, figyelemmel arra, hogy ezen társaságok egyszemélyes formában nem működhetnek.

Közkereseti és betéti társaság esetén, a közös vagyon megosztása körében a bíróság vagy a felek közös megállapodásban úgy rendelkezhetnek, hogy egyikük a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén megszerzi a másik társasági részesedését, és a másik tag mint kültag vagy beltág tagsági jogviszonya megszűnik. Ebben az esetben a társaság tagjainak száma egy főre csökken. Figyelemmel arra az esetre, ha a házastársak nem tudnak a továbbiakban a gazdasági társaság működése során együttműködni, az egyszemélyes formában nem működhet tovább. Azon közkereseti társaságok és betéti társaságok vonatkozásában, amelyeknek taglétszáma egy főre csökkent, a Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépő módosítása jelentős változást vezetett be, amely hatással lehet a házasság felbontása esetén a társaság továbbműködésére is.

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent, és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.¹⁹⁵ A 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés¹⁹⁶ alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti a határidő jogvesztő jellegét. Fontos változás, figyelemmel arra, hogy a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.¹⁹⁷ Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos jogvesztő határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le; a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörlési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést. Ezen szabályozás lehetőséget nyújt arra az esetre, ha a házastársak nem kívánnak a továbbiakban együttműködni, de hat hónapon belül nem tudják a törvényes működést helyreállítani: arra még a törvényességi felügyeleti eljárás alatt is lehetőségük van.

A volt taggal, házastárssal történő elszámolás szabályai is pontosításra kerültek a Ptk. 2022. január 1. napjától hatályos rendelkezései körében. A módosítás alapján a tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával történő elszámolásnak

¹⁹⁵ Ptk. 3:152. § (1) bekezdése a 2021. június 30-i időállapot szerint.

¹⁹⁶ Ptk. 3:152. §, Ptk. 3:158. §.

¹⁹⁷ Ptk. 3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia. Ptk. 3:158. § (1) Ha valamennyi beltág vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését elhatározta.

eltérő megállapodás hiányában három hónapon belül meg kell történnie.¹⁹⁸ A volt taggal, házastárssal történő elszámolás szabályai körében nagyobb szerepet biztosít a tagok erre irányuló megállapodásának, amely alapján egyedileg meghatározhatják az elszámolás módját, idejét, a kiadandó vagyon mértékét.¹⁹⁹ Az elszámolásnak azonban minden esetben meg kell történnie, a társasági szerződés elszámolást kizáró rendelkezése semmis.²⁰⁰

A közkereseti társaság és betéti társaság esetén – azok személyegyesítő jellegére is figyelemmel – külön szabályozza azt a lehetőséget a törvény, hogy házastársak esetén házastársi vagyonközösség alapján a nem tag házastárs is taggá váljon.²⁰¹ A szerzés jogcíme ebben az esetben a társasági részesedés házastársi vagyonközösség megosztása címen történő megszerzése.²⁰² Ez a szabály a házastársi vagyonközösség természetbeni megosztása esetére biztosít lehetőséget arra, hogy a személyegyesítő jelleg is megmaradjon. Ahhoz, hogy a tag házastársa házastársi közös vagyon megosztása jogcímen a társaság tagjává válhasson, a társasági szerződés módosítása szükséges. A társaság további működése szempontjából kérdéses, hogy a korábbi házastársak hogyan tudnak majd együttműködni a cég érdekében.

A családjogi szabályok alapján vagyoni hányadot gazdasági társaságban akkor juttathat a bíróság a nem tag házastársnak, ha az kéri, és a közös vagyomból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok szerint más módon nem adható ki a házastárs részesedése.²⁰³ Ebben az esetben a társasági részesedés átruházására vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy ha a cég tagjai nem értenek egyet a nem tag házastárs belépésével, akkor vele a házastárs tagi részesedéséből megillető hányad tekintetében el kell számolni.²⁰⁴

IV.3.2. Korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társasági forma esetén – annak gyakoriságára is figyelemmel – a Ptk. külön szabályozza a házastársi vagyonközösség megosztása esetén követendő eljárást.²⁰⁵ Ezen társasági forma esetében az üzletrész testesíti meg a tag társasággal szemben fennálló jogait és kötelezettségeit. Az üzletrész kapcsán fontos kiemelni, hogy a részvénytársaság részvényével szemben nem minősül értékpapírnak, ezért a jogalkotó az üzletrész szabályozásakor

¹⁹⁸ Ptk. 3:150. § (1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával a társaság – eltérő megállapodás hiányában – a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

¹⁹⁹ Ptk. 3:150. § (2) Az elszámolás során – eltérő megállapodás hiányában – meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül. Lásd még: Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez. *Indokolások Tára*, (2021) 83.

²⁰⁰ Ptk. 3:150. § (3) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja.

²⁰¹ Ptk. 3:141. § és az utaló szabály: Ptk. 3:155. §.

²⁰² Barta Judit et al.: *Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben*. Budapest, Patrocinium, 2016. 147.

²⁰³ Ptk. 4:61. § (3) bek. Lásd még: Barta et al. i. m. 148.

²⁰⁴ Wellmann (szerk.) i. m.; lásd még: Farkas Csaba – Jenovai Petra – Nótári Tamás – Papp Tekla: *Társasági jog*. Szeged, Lectum Kiadó, 2010. 331.

²⁰⁵ Kertész i. m. 87.

rendelkezik a házastársi vagyonközösség megszűnése esetén alkalmazandó szabályokról is.²⁰⁶ Amennyiben a házastársak eltérően nem rendelkeznek – akár a korábban említett több üzletrész megszerzése kapcsán –, úgy a házasság fennállása alatt a házastársi közös vagyon terhére megszerzett üzletrész a házastársi vagyonközösségbe kerül, annak ellenére, hogy az egyik házastárs nem minősül tagnak társasági jogi szempontból.²⁰⁷

A házastársi közös vagyon megosztása során a tőkeegyesítő társaságok esetén is elsődleges cél az, hogy az egyik tag átruházás útján megszerezze a másik házastárs üzletrészét. Amennyiben erre vonatkozó megállapodás a házastársak között nem jön létre, a Ptk. lehetővé teszi, hogy a bíróság a házassági vagyonjogi perben a nem tag házastárs kérelmére neki juttassa az őt megillető üzletrészhányadot.²⁰⁸ A bíróság az üzletrészt a másik házastárs kifejezett tiltakozása ellenére is tulajdonba adhatja.²⁰⁹

A közös vagyon megosztása körében a társaság további működésére jelentős befolyással lehet az, ha a közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedésével kapcsolatban a bíróság a nem tag házastársnak való juttatásról határoz. *„A közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedés nem tag házastársnak való juttatását a Ptk. az általánosnál szigorúbb, speciális feltételekhez köti.”*²¹⁰ A tagok együttműködési kötelezettsége szempontjából bizonytalan helyzetet teremthet, ha csak az egyik házastárs tagja olyan gazdasági társaságnak, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, és a bíróság a másik házastárs kérelmére házastársi vagyonközösség jogcímen a gazdasági társaságban vagyoni hányadot juttat, figyelemmel arra, hogy részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok szerint a felek egyező nyilatkozatának hiányában más módon nem adható ki.²¹¹

Ebben az esetben a volt házastársak a közöttük megromlott kapcsolat ellenére tagok lesznek a korlátolt felelősségű társaságban. A cég további működése szempontjából azonban elengedhetetlen, hogy együttműködjenek, miután a volt házastársak közötti viták kihatással lehetnek a gazdasági tevékenységre, a cég céljainak meghatározására is. Amennyiben nem tudnak megfelelően együttműködni, az végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

²⁰⁶ Uo.

²⁰⁷ Barta et al. i. m. 170.

²⁰⁸ Ptk. 4:61. § (3) Ha az egyik házastárs olyan gazdasági társaság tagja vagy részvényese, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, a bíróság a másik házastársnak – kérelmére – a társasági tagsági jogok átruházására vonatkozó szabályok szerint akkor juttathat a gazdasági társaságban vagyoni hányadot, ha részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok és az (1) bekezdésben foglaltak figyelembevételével más módon nem adható ki.

²⁰⁹ A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lásd részletesen Csüri (2017) i. m. 1-8.

²¹⁰ Uo.

²¹¹ Ptk. 4:61. § (3) bek.

IV.3.3. Részvénytársaság

A Ptk. a részvénytársaságok szabályainál nem rendelkezik külön a házastársi közös vagyon megosztása kérdésében. A részvénytársasági részesedés tekintetében a házastársi közös vagyon tárgyát a részvény mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír képezi. Hasonlóan a korlátolt felelősségű társaságnál tárgyalattal, elsődleges cél az, hogy az egyik részvényes átruházás útján megszerezze a másik házastárs részvényét.

A házastársi vagyon részét képező részvény megosztása vonatkozásában a felek is megállapodhatnak, azonban ha ilyen megállapodás a házastársak között nem jön létre, a Ptk. lehetővé teszi, hogy a bíróság a házassági vagyoni perben a nem tag házastárs kérelmére neki juttassa az őt illető részvényt. A bíróság a részvényt a másik házastárs kifejezett tiltakozása ellenére is tulajdonba adhatja.²¹² Nagyszámú részvényes esetén nem olyan jelentős a hatása a volt házastársak mint részvényesek közötti további együttműködésnek a cég szempontjából.

IV.4. A házastársak társasági részesedésének rendezésére irányuló alternatív lehetőségek

A házastársak számára a gazdasági társaságban fennálló részesedésükkel kapcsolatos vagyoni kérdések rendezése körében több lehetőség is rendelkezésre áll. A házasság esetleges megromlásának esetére célszerű a gazdasági társaság tagjainak előre rendelkezniük. Erre a családjogi rendelkezések közül a házassági vagyoni szerződés nyújt lehetőséget, míg speciális polgári jogi eszközként szindikátusi szerződésben rendezhetik a házasság felbontása esetén a cég további jogi sorsát.

IV.4.1. Házassági vagyoni szerződés

A Ptk. Családjogi Könyvében szabályozott házassági vagyoni szerződésben a házaspár és a házastársak maguk határozzák meg azt a vagyoni rendszert, amelyet a házastársi vagyoni közösség helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kell.²¹³ A házassági vagyoni viszonyok szerződéses rendezésére alapot ad az a kiindulási elv, hogy ha a házasság önkéntes alapon jön létre, akkor a vagyoni következményeknek is a felek választása szerint kell alakulnia.²¹⁴

A házassági vagyoni szerződés megkötésének lehetőségét a Ptk. a feleknek a házasságkötés előtt, alatt vagy akár még az életközösség fennállása esetén a bontóper során is biztosítja.²¹⁵ A szerződési szabadság elve alapján a házastársak akár a Ptk.-ban szabályozott közszerzeményi vagy vagyonekülönítési rendszert, vagy más vagyoni rendszert is választhatnak.

²¹² A házastársi vagyoni közösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lásd részletesen Csúri (2017) i. m. 1-8.

²¹³ Ptk. 4:63. §.

²¹⁴ Körös András: Alapelvek. Házassági vagyoni jog. In Körös András (szerk.): *A Ptk. magyarázata III/VI. Polgári jog – Családjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2018.; Herger – Katonáné Pehr i. m. 118.

²¹⁵ Kertész i. m. 83.

A házassági vagyoni szerződés a gazdasági társasági részesedés vonatkozásában is megoldást jelenthet a későbbi vagyoni jogviták elkerülésére, a társasági részesedés házastársi külön vagy közös vagyona tartozásának egyértelmű tisztázására.

IV.4.2. Szindikátusi szerződés

A cégalapítást megelőzően vagy azzal egyidejűleg a felek szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. A szindikátusi szerződés a társaság létesítő okiratával szemben alkalmas arra, hogy csak olyan előírásokat tartalmazzon, amelyeket csak egyes tagok, jelen esetben a házastársak vállalnak fel.²¹⁶

A házastársak a belső, egymás közötti jogviszonyukat szindikátusi szerződésben rendezhetik, kitérhetnek a társaság működése során történő együttműködésükre, a társaságban történő közreműködésük arányát is meghatározhatják. A házastársak szindikátusi szerződésének megkötése a társasági részesedések rendezése körében szintén megoldást jelenthet a házastársak részére.

IV.3. Elsősorban családi cégek esetében megoldást jelenthet a családi vagyont képező társasági részesedés sorsának **családi alkotmányban** való rendezése. Ez a megoldás hazánkban még kevésbé ismert, ám egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. Figyelemmel arra, hogy a hazai gazdasági társaságok megközelítőleg negyven százaléka családi jellegű vállalkozás, ez a megoldás a gyakorlatban egyre nagyobb szerephez juthat.²¹⁷ Családi vállalkozásnak az a társaság tekinthető, amelyben a részesedések, vagy irányítási jogosítványok meghatározó hányada egy családhoz kapcsolódik és célja a családi jelleg generációkon átívelő megővése.²¹⁸

A családi vagyoni örökségének alapeleme lehet a családi alkotmány, amit a családtagok közösen fogalmaznak meg, elfogadnak és támogatnak, de fontos hangsúlyozni, hogy nem jogi dokumentum, nincs kényszerítő ereje.²¹⁹ A családi alkotmány a család közös értékrendjét és jövőképét, valamint az elérendő közös célokat és a követendő elveket egységesen rögzíti.²²⁰

A családi alkotmányban így lehetőség nyílik a házastársi vagyoni közösség, házassági szerződés és a házasság felbontásának következményeinek a rögzítésére is.²²¹

²¹⁶ Veress Emőd: *A szindikátusi szerződés*. Budapest, HVG-ORAC, 2020. 86.

²¹⁷ <https://www.opten.hu/kozlemenyek/a-hazai-cegek-40-szazaleka-csaladi-jellegu-vallalkozas> (letöltés: 2023.03.18.)

²¹⁸ Arató Balázs: A családi vállalkozás jellegmegővésének eszközei a hazai szabályozás tükrében megjelenés alatt lsd. részletesen: Arató Balázs: Családi vállalkozások nemzetközi kitekintésben in: *Glossa Iuridica VII. évfolyam* 3-4. szám, 2020, pp. 263-285.

²¹⁹ Nagy Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyoni kezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4., 3.o.)

²²⁰ Arató Balázs: Családi alkotmány-gondoskodás a jövőről internetes forrás: <https://www.vg.hu/velemenyt/2018/11/csaladi-alkotmany-gondoskodas-a-jovorol-2> (letöltés: 2023.03.18.)

²²¹ Nagy Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyoni kezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4., 3.o.)

IV.5. Összegzés

Jelen fejezetben tárgyaltak alapján megállapítható, hogy a Ptk. szabályozásában nem pusztán egy kódexben kerültek elhelyezésre a családjogi és társasági jogi rendelkezések, hanem azok egymásra gyakorolt hatása is jelentős. A törvénykönyv társasági jogi szabályai között külön rendelkezések vonatkoznak a házastársi vagyonközösség megszűnésének eseteire, illetve a családjogi jogintézmények, például a házassági vagyonjogi szerződés szerepe is meghatározó lehet egy társaság vonatkozásában is.

A házastársak és a gazdasági társaságok egymásra gyakorolt hatása mind a két olvasatban megállapítható: a házastársak számára is fontos, milyen társasági formát választanak, illetve az egyes társasági típusok esetén is hatással lehet a működésre, ha házastársak is tagjai a cégnek. Ezen kérdéseket az egyes gazdasági társaság típusok esetében külön vizsgáltam, illetve kitértem arra, milyen családjogi, illetve polgári jogi jogintézmények nyújthatnak segítséget mind a házastársak, mind a társaság szempontjából a vagyonjogi viták elkerüléséhez.

V. Fejezet Öröklési jogi vonatkozás Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban

A polgári jog egyes intézményeinek megjelenése a társasági jogban törvényszerű. Így különösen az öröklési jogi és családjogi összefüggések fontosak elméleti és joggyakorlati szempontból. Jelen tanulmányban az egyes öröklési jogi szabályok érvényesülésének útját vizsgálom.

A társasági jog szabályainak alkalmazásán túl felmerül az egyik tag halála esetében az öröklési jog normáinak szerepe is. Ennek keretében azt vizsgálom, hogy a tag halála esetén az öröklési jog szabályai milyen mértékben érvényesülhetnek a társasági jogi rendelkezések mellett az egyes gazdasági társaság formák esetében. Különösen fontosnak ítélem azt, hogy kitérjek arra, hogy a társasági jog elsődlegesen eltérést megengedő szabályainak, vagy az öröklési jog hagyományosan kógens rendelkezéseinek van-e primátusa.

A Ptk. monista koncepciója alapján a gazdasági társaságokra és az öröklési jogra vonatkozó szabályok egy kódexben kerültek szabályozásra. Elemzésemben rá kívánok mutatni, hogy az egységes szerkezeten túl milyen tényleges hatása van az öröklési jogi szabályoknak a gazdasági társaságokra, hogyan alakul egy cég továbbműködése a tag halála esetében. Az örökös(ök) személye mennyiben van kihatással a további tevékenységre, valamint miként alakul az örökösök helyzete az elhunyt tag társasági részesedése vonatkozásában, továbbá milyen eltérések mutatkoznak a személyegyesítő és a tőkeegyesítő társaságok esetében.

Fontosnak tartom annak elemzését is, hogy az egyik tag halálakor az öröklési és társasági jog eszközszerkezete hogyan nyújthat segítséget a gazdasági társaságok folyamatos működéséhez, amikor a társaság tagjai a társasági részesedésük vonatkozásában haláluk esetére előre rendelkeznek.

V.1. Öröklési jogi szabályok hatása a társasági jogban

A Ptk. egy kódexben, annak külön Harmadik, illetve Hetedik könyvében szabályozza a jogi személyekre, illetve az öröklési jogra irányadó rendelkezéseket. A szabályozás egységes volta ellenére annak koncepciója a társasági és öröklési jogi rendelkezések vonatkozásában jelentős eltérést mutat.

Az öröklési jogi szabályok kógens jellegét az új Ptk. is megtartotta, azonban a társasági jogi normák tekintetében szakított a korábbi gyakorlattal a szabályok alapvetően diszpozitív jellegének definiálásával.

A Ptk. Harmadik könyvében a jogi személyek általános szabályai között meghatározott diszpozitivitás alapján a jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban eltérhetnek a Ptk. jogi személyekre vonatkozó szabályaitól, kivéve ha az eltérést e törvény tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti; vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.²²²

Ezzel szemben a Ptk. Hetedik könyvében kógens jelleggel szabályozza az öröklési jogot, a törvényes öröklési rend szabályaitól csak végintézkedéssel lehet eltérni, a törvény adta korlátok között.²²³

A gazdasági társaságok működése körében kiemelten fontos, hogy miként alakul a társaság jogi sorsa a tag halála esetén, ez az egyes típusok esetében eltérést mutat. A társasági részesedések és értékpapírok öröklésére vonatkozó szabályozás alapvetően a dologi jog és az öröklési jog határterületére tartozó kérdés.²²⁴ A társasági részesedések öröklésével kapcsolatban vizsgálendő, hogy az öröklési jog kógens szabályai mellett a hagyatéki vagyontervezés során a tagok akarata, a társasági jog szabályainak diszpozitív jellege mennyiben érvényesülhet.

Az öröklés az ember halálakor a vagyonában bekövetkező jogutódlás, célja a tulajdonnal való rendelkezés folytonosságának megteremtése mellett, a tulajdonos rendelkezési jogának minél szélesebb körű biztosítása.²²⁵ A polgári jog a természetes személyek halála esetében az öröklés intézményével biztosítja a vagyoni jogviszonyok folytonosságát,²²⁶ mely a társasági jog területén is kiemelten fontos.

Az öröklési jogi szabályok és a vagyonnal való előzetes rendelkezés a tag halála esetén a gazdasági társaságok további működése szempontjából is releváns. A vagyonvédelemnek ebben a körben álláspontom szerint a gyakorlatban kiemelt jelentősége van, figyelemmel arra, hogy Magyarországon a gazdasági társaságok száma a teljes lakosságszámhoz viszonyítva magas, a Központi Statisztikai Hivatal statisztikája alapján 2022-ben megközelítőleg 525.000

²²² Ptk. 3:4. §.

²²³ *Mányoki Ádám*, Társasági jogi elemek az öröklési jogban *Közjegyzők Közlönye*, 2019/3., 40.o. [a továbbiakban: *Mányoki*, Társasági jogi elemek]

²²⁴ *Pázmándi Kinga*, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról *Gazdaság és Jog*, 2015/5., 7.o.

²²⁵ *Petrik Ferenc*, Az öröklés joga (Közigazgatási és jogi könyvkiadó 1991.) 11.o. *Mányoki*, Társasági jogi elemek 39. o.

²²⁶ *Dúl János*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán I. *Céghírmők*, 2014/10.13.o.

regisztrált társaság létezett,²²⁷ azonban a társasági részesedések előzetes rendezésére, a társaság további működésére a tag halála esetén nem fordítanak kellő figyelmet.

Az öröklési jogi és társasági jogi szabályok egymásra gyakorolt hatása nem csak a magánjogi kódexünk monista szemléletű, egységes szabályozásában figyelhető meg, a társasági részesedések öröklésével, örökösrel való elszámolási kötelezettséggel kapcsolatban az egyes gazdasági társaságok vonatkozásában külön rendelkezéseket is tartalmaz a Ptk.

A gazdasági társaságok egyes típusainál eltérően alakul a szabályozás a tag halála esetén, mind a társaság további működése, mind a volt tag örökösével való elszámolás tekintetében. A továbbiakban ezen társasági sajátosságokat vizsgálom különös figyelemmel arra, hogy a cég további működésével kapcsolatban előzetes vagyonrendezés során, vagy a hagyatéki eljárás alatt milyen lehetőségeik vannak a tagoknak.

V.2. Öröklési jogi szabályok az egyes gazdasági társaság formák esetében

V.2.1 Közkereseti társaság és betéti társaság

A közkereseti és betéti társaság formát együtt vizsgálom, figyelemmel arra, hogy öröklési jogi szempontból jogi státusza a két társasági formának alapvetően egyezőséget mutat, a Ptk. rendelkezései alapján a betéti társaságra a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.²²⁸ A kizárólag a betéti társasági formára irányadó szabályokat külön említtem.

A közkereseti társaság, mint a személyegyesítő társaságok alaptípusa esetében a társaság működésének alapfeltétele, hogy a társaság tagjainak száma elérje a kettőt. A tagok kötelezettsége, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytálljanak.²²⁹ A betéti társaság esetén a felelősség két típusa jelenik meg a beltág és a kültag személyében, és kizárólag a beltagnak van teljes anyagi felelőssége a társasági vagyont meghaladó tartozásokért²³⁰, a kültag felelőssége főszabály szerint kizárólag a vagyoni hozzájárulás teljesítésére irányul.

Fontos kiemelni a vagyoni hozzájárulással kapcsolatban, hogy ezen társasági formák tekintetében a társasági részesedés nem örökölhető, pusztán a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba tagként a meghalt tag örököse, illetve megszűnt tag

²²⁷ https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0051.html (Letöltve: 2022. szeptember 30.)

²²⁸ Ptk. 3:155.§.

²²⁹ Ptk. 3:138.§ (1) Közkereseti társaság (kkt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.

²³⁰ Kertész Gábor, A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében In: Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok. Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, Budapest 81.o.

jogutódja.²³¹ A tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése²³², az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.²³³ Ez alapján kizárólag az öröklés nem lehet jogcíme a közkereseti és betéti társaságba történő belépésnek, eltérően az általános öröklési szabályoktól, a társasági jog speciális rendelkezései szerint szükséges a jogügyleti alap is, a társasággal történő megegyezés.²³⁴ Ebben az esetben tehát az öröklési jog kógens, ipso iure rendelkezéseivel szemben a társasági jog szabályai érvényesülnek. Az eltérésre elsődlegesen a társasági formák személyegyesítő jellegére figyelemmel van szükség, mivel a tagok számára kiemelt jelentőségű, hogy mely személyek vesznek részt a társaság működésében. A társasági részesedés ebből a szempontból jelentős eltérést mutat a többi örökölhető vagyontárgyhoz viszonyítva.²³⁵

Az örökösök számára a társaságba történő belépés pusztán lehetőség, amennyiben nem kívának belépni, úgy velük a társaság köteles elszámolni. Az elszámolás azonos a társasági részesedéstől egyébként megváló tagéval, az örökös igényt tarthat a meghalt tag kilépésére esetére jutó vagyoni hányadra.²³⁶

Az elhunyt tag örököse a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba, a taggá váló örökös nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni.²³⁷ A társaságba belépő örökös belépése nem a jogelőd tag tagsági viszonyának folytatása lesz, hanem új tag felvételét jelenti.²³⁸

Amennyiben a társasággal való megegyezés alapján az elhunyt tag örököse belép a társaságba, úgy tagsági jogai ex nunc hatályúak, míg helytállási kötelezettsége ex tunc hatályú, korlátlan és egyetemleges.²³⁹ A társaságba belépő tag a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségeikért a többi taggal azonos módon köteles helytállni, a tagok ezzel ellentétes megállapodása harmadik személyekkel szemben nem hatályos.²⁴⁰

Az esetben, ha az elhunyt tag örököse nem kíván belépni a társaságba, helytállási kötelezettsége akkor is fennáll, az elhunyt halálának időpontjától számított ötéves jogvesztő határidőn belül az örökhagyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint felel a társasági tartozásokért, amelyek a halál időpontjáig keletkeztek.²⁴¹ Az elhunyt tag örökösének felelőssége a társasági tartozásokért a hagyatékából való részesedésének erejéig áll fenn.²⁴²

²³¹ Ptk. 3:149.§.

²³² Ptk. 7:1.§.

²³³ BH 2019.2.53.

²³⁴ *Dúl János*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán III. Céghírnök, 2014/12. 14.o. [a továbbiakban: *Dúl*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán III.]

²³⁵ *Dúl*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán III 14.o.

²³⁶ *Dúl János*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán IV. Céghírnök, 2015/1. 7.o. [a továbbiakban: *Dúl*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán IV.]

²³⁷ Ptk. 3:149.§.

²³⁸ *Dúl*, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt., bt. kapcsán IV. 7.o.

²³⁹ Auer Ádám - Bakos Kitti – Buzási Barnabás - Farkas Csaba - Nótári Tamás - Papp Tekla Társasági jog (szerk.: Papp Tekla) Lectum Kiadó, Szeged 2011. 380.o.

²⁴⁰ Ptk. 3:139.§ (4) bekezdés.

²⁴¹ Ptk. 3:151.§ (2) bekezdés.

²⁴² Ptk. 7:94.§ c) Ptk. 7:96.§ (1) bekezdés

V.2.1.1. Ptk. 2021. július 1. és 2022. január 1. napjával módosított rendelkezései

Közkereseti társaságok és betéti társaságok öröklési szempontból releváns szabályaival kapcsolatban mind a tagok egy főre csökkenésének esetében, mind az elhunyt tag örökösével való elszámolás vonatkozásában változást hozott a Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása.²⁴³

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.²⁴⁴ A tag halálának napja a társasági jogviszonyának megszűnésének a napja. A módosítást megelőzően amennyiben a változásbejegyzési kérelem benyújtása nem történt meg a törvényben foglalt határidőn belül, csak a jogvesztő határidő lejártát követően, úgy a társaság megszűnése a törvény erejénél fogva bekövetkezett, akkor is, ha a társaságba a határidő lejártát megelőzően már belépett az új tag. Abban az esetben tehát, ha a társaság nem jelentette be a nyilvántartó cégbíróságál egy újabb tag belépését, vagy a társaságot más működési formára nem alakították át, akkor ez ipso iure megszűnést jelentett.²⁴⁵

Ezen eltérést nem megengedő, kógens rendelkezés a gyakorlatban sok kérdést vetett fel, gyakran olyan cégek kerültek jogutód nélküli megszűnésre, amelyek egyébként gazdaságosan működtek, csak a tagoknak nem volt tudomásuk a hat hónapos jogvesztő határidőről.

A szabályozásnak öröklési jogi szempontból is komoly gyakorlati jelentősége volt, a hagyatéki ügyek vonatkozásában, örökségi ügyekben gyakran állt elő az a helyzet, hogy egy betéti társaságnak az egyik tag halála folytán csak egy tagja maradt.²⁴⁶ Sok esetben a hagyatéki eljárás elhúzódása miatt nem tudták a hat hónapos jogvesztő határidőt tartani a tagok a törvényes működés helyreállítására, annak ellenére, hogy ezen eljárástól függetlenül kellett volna gondoskodni új tag társaságba történő belépéséről. Ez számos esetben ahhoz vezetett, hogy a nyereségesen, hosszú idő óta működő társaságok a tagok erre irányuló szándéka ellenére kerültek törlésre, a tagok téves, de jóhiszemű eljárása miatt, figyelemmel arra, hogy a társaság megmaradt tagja, vagy tagjai²⁴⁷ a hagyatéki eljárás jogerős befejezését várták a törvényes működés helyreállítására. Ezen társasági formák vonatkozásában azonban a társasági részesedés nem öröklhető, a tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése.²⁴⁸ A társaságba tagként a meghalt tag örököse csak a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be.²⁴⁹

²⁴³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény 13.§., 14.§.

²⁴⁴ Ptk. 3:152.§ (1) bekezdés 2021. június 30. időállapota szerint.

²⁴⁵ Boóc Ádám, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében In: Szakál, Róbert (szerk.) Tájékoztató füzetek: Az MKIK Jogi Szekciójában elhangzott szakmai előadások alapján Budapest, Magyarország: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2021) 253.o. [a továbbiakban: Boóc, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében]

²⁴⁶ Boóc, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében 253.o.

²⁴⁷ Betéti társaság esetében állhat elő, hogy a társaságnak több beltagja, vagy kültagja marad.

²⁴⁸ Ptk. 7:1.§.

²⁴⁹ Ptk. 3:149.§

A Kúria elé került ügyben egy nyolcvanhat munkavállalóval és a gazdasági életben betöltött jelentős szereppel bíró közkereseti társaság került törlésre.²⁵⁰ A közkereseti társaság törlésére az elhunyt tag törlése és az új tagok társaságba történő bejegyzési kérelme között eltelt hat hónapot meghaladó időtartam miatt került sor. A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok nem alkalmazhattak az adott ügyben méltányosságot, mivel jogszabályi felhatalmazás hiányában erre eljárásjogi lehetőségük sem volt. A méltányosság alkalmazásának hiánya viszont arra vezetett, hogy hosszabb idő óta működő gazdasági társaságok törlésre kerültek.

A Ptk. egyes rendelkezéseit módosító törvényhez fűzött indoklás alapján a személyegyesítő társaságok esetében is olyan megoldást kell biztosítani, amelynek célja a törvényes működés helyreállítására való törekvés. Ezen törekvés indoka, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság az új Ptk. hatályba lépése óta jogi személy és mint ilyen a működése elválik a tagoktól.²⁵¹

A 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés²⁵² alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmaradt, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti annak jogvesztő jellegét. Fontos változás, figyelemmel arra, hogy a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.²⁵³

Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le, és a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörzési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést. Ezen módosítás a megmaradt tag²⁵⁴ vonatkozásában előnyös, figyelemmel arra, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás alatt lehetőség van a törvényes működés helyreállítására, új tag bejelentésére, a határidő elmulasztása nem ipso iure megszűnési ok.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) különleges törvényességi felügyelet szabályokat rendező VII. fejezet 7. címében külön szabályozza „A közkereseti társaság tagjai számának egy főre csökkenésével, vagy a betéti társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás” szabályozott eljárás kizárólag a tag halála miatti helyzet

²⁵⁰ BH 2019.2.53. A két taggal működő közkereseti társaság egyik tagja 2016. szeptember 30-án elhunyt. A kkt. 2017. május 2-án változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő, amelyben - többek között - az elhunyt tag törlését és új tagok cégjegyzékbe történő bejegyzését kérte a 2017. március 29-én megtartott tagok gyűlésén elfogadott társaság szerződés-módosítás alapján.

²⁵¹ Végső előterjesztői indoklás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

²⁵² Ptk. 3:152. § Ptk. 3:158. §.

²⁵³ Ptk. 3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia.

Ptk.3:158. § [A társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja tagsági jogviszonyának megszűnése]

(1) Ha valamennyi beltag vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését elhatározta.

²⁵⁴ Betéti társaság esetében megmaradt beltag(ok), megmaradt kültag(ok)

rendezését szabályozza a jogalkotó, a tagsági jogviszony más okból való megszűnése esetén az általános szabályok szerint folyik a törvényességi felügyeleti eljárás.²⁵⁵ Ezen különleges törvényességi felügyeleti eljárásban további kedvezmény a társaság megmaradt tagjai számára, hogy amennyiben a tagok a volt tag örökösét kívánják beléptetni a társaságba, de az örökös személye még bizonytalan, úgy lehetőség van a törvényességi felügyeleti eljárás felfüggesztésére is a hagyatéki eljárás jogerős befejeződéséig.²⁵⁶

Az örökösökkel való elszámolásra vonatkozó rendelkezések is 2022. január 1.-i hatállyal módosításra kerültek a Ptk.-ban.

A Ptk. 3:150.§-a pontosítja a tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával történő elszámolás szabályait, az elszámolásnak eltérő megállapodás hiányában három hónapon belül meg kell történnie.²⁵⁷ A volt taggal, annak örökösével (jogutódjával) történő elszámolás szabályai körében nagyobb szerepet biztosít a tagok erre irányuló megállapodásának, mely alapján egyedileg meghatározhatják az elszámolás módját, idejét, a kiadandó vagyon mértékét.²⁵⁸ Az elszámolásnak azonban minden esetben meg kell történnie, a társasági szerződés elszámolást kizáró rendelkezése semmis.²⁵⁹

V.2.2. Korlátolt felelősségű társaság

Korlátolt felelősségű társaságok esetén a tagsági jogok és köteleességek összessége az üzletrész.²⁶⁰ A korlátolt felelősségű társaságban fennálló tagsági jogokról nem lehet értékpapírt kiállítani²⁶¹, a tagsági jog dologi formában való megtestesülésének hiánya miatt az üzletrész öröklése esetén nem alkalmazhatók kizárólag az öröklés dologi jogon alapuló szabályai. Az üzletrész nem csak egy vagyoni érték, hanem társasági státuszt is jelent.²⁶²

Az üzletrész öröklésére vonatkozó szabályok, annak speciális fogalmára figyelemmel eltérést mutatnak a korábban tárgyalt közkereseti társaság és betéti társaság társasági részesedéséhez képest.

²⁵⁵ Gál Judit-A közkereseti társaság és a betéti társaság megszűnésének új szabályai Gazdaság és Jog 2022/1-2 53. o. [a továbbiakban: Gál, A kkt. és a bt. megszűnésének új szabályai]

²⁵⁶ Gál, A kkt. és a bt. megszűnésének új szabályai 53. o.

²⁵⁷ Ptk. 3:150. § (1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával a társaság – eltérő megállapodás hiányában – a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

²⁵⁸ Ptk. 3:150. § (2) Az elszámolás során – eltérő megállapodás hiányában – meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül.

Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

²⁵⁹ Ptk. 3:150. § (3) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja

²⁶⁰ Ptk. 3:164. § (1) bekezdés

²⁶¹ Ptk. 3:11. §

²⁶² Pázmándi Kinga, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról Gazdaság és Jog, 2015/5. 7. o. [a továbbiakban: Pázmándi, Az üzletrész öröklésével kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról]

A legfontosabb különbség, hogy az üzletrész örökölhető, azonban figyelembe kell venni a korlátolt felelősségű társaságok személyegyestítő sajátosságait is. Az Ptk. üzletrész öröklésére vonatkozó szabályai az öröklési jog szabályaihoz igazításra került, az ipso iure öröklési rend elveivel és a végintézkedésekre vonatkozó szabályokkal összhangban. A tagoknak nincs joguk arra, hogy a társasági szerződésben kizárják az üzletrész öröklését, csupán a társasági szerződésben kijelölhetnek olyan személyeket, akik öröklés bekövetkezte esetén – a jogszabályban meghatározott határidőn belül – az örököstől jogosultak megváltani az üzletrészt.²⁶³ Az üzletrész tehát az új szabályok szerint mindenképpen átszáll, a tagoknak csupán arra van lehetőségük, hogy a társasági szerződésben kijelöljenek olyan személyt, vagy személyeket, akik öröklés esetén az örököstől megválthatják az üzletrészt.²⁶⁴

A korlátolt felelősségű társaságok üzletrészének öröklésére vonatkozó szabályok ezek alapján hasonlóságot mutatnak a személyegyestítő társaságokéval, az üzletrész öröklés esetén történő megválasztásával kapcsolatban, illetve az üzletrész örökölhetősége az általános öröklési jogi szabályok alapján elsősorban tőkegyestítő jelleget mutat.

A társaság zártságának elve alapján tulajdonképpen ebben az esetben is csak a társaság beleegyezése, a megváltásra vonatkozó rendelkezés hiánya esetén válhat az örökös a társaság tagjává. Az üzletrész öröklésével kapcsolatban is megfigyelhető a korlátolt felelősségű társaságok szabályainak a társaság működéséhez igazítható jellege. A tagok dönthetnek úgy, hogy elsősorban tőkegyestítő társaságként működnek és az üzletrész öröklése az általános szabályok szerint megy végbe, az örökös személyétől függetlenül taggá válik, vagy személyegyestítő jellegű társasági formaként jelentősége van a társaságba belépő örökös személyének és fenntartják a jogot az üzletrész magukhoz váltására.

Az üzletrész megváltásának lehetőségét a Ptk. szigorú feltételekhez köti,²⁶⁵ az ügyvezető csak akkor tagadhatja meg az örökös bejegyzését, ha a társasági szerződés által erre feljogosított személyek a társasági szerződésben meghatározott feltételek szerint az üzletrész magukhoz váltásáról az örökös bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított harminc napos, jogvesztő határidőn belül nyilatkoznak, és az üzletrész forgalmi értékét az örökösnek vagy a jogutódnak kifizetik.

Ezalapján kizárólag előzetes rendezésre van lehetőség, amennyiben a társasági szerződésben erről nem rendelkeztek és nem kívánják a tagok az örökösök belépését, úgy ennek megtagadására nincs mód.

Álláspontom szerint az üzletrész megváltásának lehetősége mindenképpen a társaság további működését erősíti az egyik tag halála esetében, mert adódhat olyan helyzet, hogy a meglévő tagok bár az elhunyt taggal jól együtt tudtak működni, de az örökösökkel nem kívánnak egy gazdasági társaságot működtetni. A megváltás csak egy lehetőség, így ilyen kikötés esetében is, amennyiben nem élnek az erre feljogosított személyek a magukhoz váltással, úgy az öröklés

²⁶³ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről 430. pp.

²⁶⁴ Pázmándi, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról 7.o.

²⁶⁵ Ptk. 3:170. § (2) bekezdés

általános szabályai szerint a hagyatéki eljárás lezárását követően az örökösök a jogcím igazolásával kérhetik felvételüket a tagjegyzékbe.

A megváltás lehetőségének társasági szerződésben való rögzítésével kapcsolatban fontos a későbbi viták elkerülése érdekében az üzletrész megváltáskori értékének meghatározása, az, hogy a forgalmi értéket milyen számítási mód alapján fogják megállapítani, esetlegesen szakértő bevonása mellett. A Ptk. lehetőséget biztosít arra is, hogy olyan személyt jogosítsanak fel az üzletrész megváltására a társasági szerződésben, aki nem tagja a társaságnak. Ez az eset álláspontom szerint öröklési jogi szempontból is különösen fontos, mert az öröklési jog általános szabályaitól eltérve tulajdonképpen a társaságban fennálló üzletrészükhöz vonatkozásában haláluk esetére történő rendelkezést tesznek, megjelölve azt a személyt, vagy személyeket, akiket a társaságban jogutódjukként kívánnak megjelölni. Amennyiben az elhunyt tag után a törvényes öröklés rendje szerint történik a hagyaték átadása, úgy előfordulhat, hogy a törvényes örökös csak az üzletrész forgalmi értékére lesz jogosult, míg a korábban megváltásra jogosult személy lesz az üzletrészből eredő jogok és kötelezettségek szempontjából a jogutód.

Öröklési jogi szempontból gyakori problémát jelent a társaságok további működésére az, ha a volt tagnak több örököse van, és így a társaságban közös tulajdonú üzletrészt szereznek.²⁶⁶ Ebben az esetben a társasággal szemben egy tagnak számítanak, jogaikat választott képviselő útján gyakorolhatják. Problémát jelenthet, ha az örökösök között vita van és nem tudnak együttműködni a közös tulajdonú üzletrészükhöz kapcsán, ilyen esetben feloszthatják az üzletrészt, azonban a társaság működésére kihatással lehet az együttműködésük hiánya ebben az esetben is.

Korlátolt felelősségű társaságok esetében a társasági jogi és öröklési jogi normák körében megállapítható, hogy az üzletrész öröklésére irányadó rendelkezések főszabályként megegyeznek az ipso iure öröklési rend szabályaival, az üzletrész mindenképpen átszáll az örökösökre, azonban a megváltás lehetősége okán már érvényesülnek a társasági jog diszpozitív szabályai is.

V.2.3. Részvénytársaság

Részvénytársaságok esetében a részvény, mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír képezi az öröklés tárgyát. A részvény forgalomképességére figyelemmel az öröklési jog általános szabályai szerint örökölhető

Ezen társasági forma vagyonegyesítő jellegére figyelemmel a részvény öröklésének hatása a társaság működésére általában nem meghatározó, a részvényesek személye nincsen olyan nagy hatással a cég működésére, mint a személyegyesítő társaságok esetében.

A Ptk. nem is tartalmaz külön megszorító rendelkezést a részvény öröklésére vonatkozóan, azonban a társasági jog diszpozitivitása alapján nincs elvi akadály annak, hogy az

²⁶⁶ Mányoki, Társasági jogi elemek 44.o.

alapszabályban a jogutód részvénykönyvbe történő bejegyzését az igazgatóság jóváhagyásától tegyék függővé.²⁶⁷ Öröklési jogi szempontból a dolgozói részvény vonatkozásában tesz korlátozást a Ptk., figyelemmel arra, hogy ezen részvényfajta kizárólag a társaság munkavállalói számára biztosított, továbbá kizárólag munkavállalóra ruházható át.²⁶⁸

Részvénytársaságok tekintetében hasonlóan a korlátozott felelősségű társaságnál tárgyaltakkal szintén problémát jelenthet a cég további működésében, ha a hagyaték átadása során közös tulajdonú részvényt szereznek az örökösök. A gyakorlatban ez az eset a korlátozott felelősségű társaság közös tulajdonú üzletrészehez viszonyítva ritkábban fordul elő, tekintettel arra, hogy a részvényeket a darabszám alapján megoszthatják az örökösök között, azonban előállhat olyan helyzet, hogy közös tulajdonban álló részvényt szereznek az örökösök.

A tőkeegyesítő sajátosságra figyelemmel a részvény, mint értékpapír örökölheto, az öröklési jog kogens szabályai meghatározóak, a társasági jog diszpozitív rendelkezései csak kivételesen alkalmazhatók.

V.3. Öröklési jogi problémák hatása a társaságok működésére

Az öröklési jogi szabályok érvényesülésével kapcsolatban a társasági jogban fontos kiemelni azokat a kérdéseket, amikor az öröklés, örökös személye, hagyatéki eljárások hosszúsága, a hosszabb ügyintézés²⁶⁹ fejt ki negatív hatást a társaság további működésére. Hosszabb ügyintézés a hagyatéki eljárásokat tekintve figyelhető csak meg, amelynek az oka azonban jellemzően nem a túlterheltség vagy a technikai eszközök hiánya, hanem egyéb okokban rejlik.

V.3.1. A Magyar Állam, mint szükségképpeni örökös

Korlátozott felelősségű társaságok és részvénytársaságok esetében, ahol az üzletrész, illetve részvény örökölheto előállhat az, hogy a hagyaték teljes visszautasítása, illetve más örökös hiánya miatt, a Magyar Állam, mint szükségképpeni örökös válik a társaság tagjává, részvényesévé.

Az állam a polgári jogi jogviszonyokban jogi személyként vesz részt.²⁷⁰ A hatályos Ptk. a korábbi szabályozástól eltérően nem emeli ki az államot a törvényes örökösök sorából, hanem

²⁶⁷ *Mányoki*, Társasági jogi elemek 44.o.

²⁶⁸ Ptk. 3:237. § (1) bekezdés

²⁶⁹ *Czoboly* Gergely: *Közjegyzők* In: Jakab, András; Gajduschek, György (szerk.) *A magyar jogrendszer állapota* Budapest, Magyarország: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet (2016) 676.o.

„Közjegyzők nemperes eljárásaiban – ellentétben például a bíróságokkal – az ügyek elhúzódása nem jellemző, amely egyrészt a kielégítő személyi és technikai feltételeknek és a fizetési meghagyásos eljárások szabályozásba beiktatott sajátos ügyelosztásnak is köszönhető. Hosszabb ügyintézés a hagyatéki eljárásokat tekintve figyelhető csak meg, amelynek az oka azonban jellemzően nem a túlterheltség vagy a technikai eszközök hiánya, hanem egyéb okokban rejlik.” A Magyar Országos Közjegyzői Kamara 2014-es statisztikája alapján a hagyatéki ügyek időtartama: 0–3 hónap (88 514) 75%, 3–6 hónap (20 074) 17%, 6–12 hónap (7 148) 6%, 1 év felett (2 197) 2%, 2 év felett (680) 0%

²⁷⁰ Ptk. 3:405. §

a törvényes örökösök között az utolsó helyen határozza meg.²⁷¹ Ez alapján az állam végintézkedésen alapuló, vagy törvényes örökös hiányában válik törvényes örökössé.²⁷²

A Ptk. rendelkezései szerint az államot, mint törvényes örököst az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.²⁷³ Erre figyelemmel amennyiben a visszautasító örökösön kívül nincs más örökös, akkor szintén az állam örököl, mint szükségképpeni törvényes örökös.²⁷⁴

Ezen öröklési jogi szabályoknak különös jelentősége lehet korlátolt felelősségű társaságok esetében, ahol az örökösök személye a személyegyesítő jelleg miatt nem közömbös, azonban ha a tagok az üzletrész magukhoz váltásának lehetőségéről a társasági szerződésben nem rendelkeztek, úgy az állam, mint törvényes vagy végintézkedésen alapuló örökös társaságba való belépése ellen nem tehetnek semmit. Öröklés útján olyan társasági részesedések is állami tulajdonba kerülnek, amely társaságok tevékenységi köre szempontjából nem szükségszerű az állami szerepvállalás.²⁷⁵ Ez az állami szerepvállalás főként a személyegyesítő jellegű, családi társaságok esetében a működést megnehezítheti, a döntéshozatal időben elhúzódhat. Figyelemmel arra, hogy a tagoknak a taggyűlés összehívása körében kisebb mozgásterük van a Ptk. szabályaitól való eltérésre²⁷⁶, továbbá az egyes döntések (pl.: jegyzett tőke felemelés, pótbefizetés szabályozása) körében az az állam, mint törvényes örökös nevében eljáró Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. képviselője számára további egyeztetés szükséges, arról az adott taggyűlésen nem tudnak dönteni.

V.3.2. Hagyatéki eljárás elhúzódása, ügygondnok kirendelése, végrendeleti végrehajtó

V.3.2.1. Hagyatéki eljárás elhúzódása

Korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok esetében az üzletrész és részvény öröklésére figyelemmel csak a hagyatéki eljárást követően lehet a tag, részvényes örökösét bejegyezni a tagjegyzékbe, részvénykönyvbe, amennyiben azt az örökösi minőség igazolása mellett kéri a vezető tisztségviselőtől.²⁷⁷ A társaság működése a hagyatéki eljárás jogerős

²⁷¹ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz Vékás Lajos, Gárdos Péter Wolters Kluwer Hungary Budapest, 2020 2714.o.

²⁷² Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz Vékás Lajos, Gárdos Péter Wolters Kluwer Hungary Budapest, 2020 2714.o. Ptk. 7:74. § (2) bekezdés.

²⁷³ Ptk. 7:74. § (2) bekezdés

²⁷⁴ Dúl János, Az öröklési jog megjelenése az egyes gazdasági társaságoknál, kitekintéssel az államra, mint örökösre Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 5. szám Nemzeti Közszoigálalati Egyetem 12.o. [a továbbiakban: Dúl, Az öröklési jog megjelenése] „A Magyar Állam tipikusan kft.-ben, vagy zrt.-ben tag, ilyen társaságokat alapít, azonban egyéb társasági formában, például betéti társaságban is taggá válhat. A helyzet valódi fennállását, és nem csupán hipotetikus voltát bizonyítja az, hogy az MNV Zrt. rábizott vagyonában jelenleg összesen 237 olyan, az állam tulajdonába került társasági részesedést tart nyilván, amelyeket öröklés útján szerzett meg. Éves szinten átlagban 100-120 különböző értékű és tulajdoni arányt megtestesítő társasági részesedést örököl az állam.” Boros Anita, Az OECD ajánlása az állami tulajdonú vállalatok felelős irányítására vonatkozó irányelvekről (kézirat)

²⁷⁵ Dúl, Az öröklési jog megjelenése 12.o.

²⁷⁶ Ptk. 3:17.§ (5) bekezdés Ha a döntéshozó szerv ülését nem szabályszerűen hívták össze, az ülést akkor lehet megtartani, ha az ülésen valamennyi részvételre jogosult jelen van, és egyhangúlag hozzájárul az ülés megtartásához.

²⁷⁷ Ptk. 3:170. § (1) bekezdés

lezárásáig²⁷⁸ megnehezülhet, mivel az elhunyt tag, részvényes társaságban fennálló jogait az örökös csak annak lezárásától kezdődően tudja gyakorolni a jogutódlás jogerős igazolásával.

V.3.2.2. Ügygondnok kirendelése

Ezen időszakra jelenthet megoldást a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Hetv.) meghatározott lehetőség, mely szerint „ha a leltár szerint a hagyatékban a Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott társasági részesedés van, amíg a leltárt meg nem küldték a közjegyzőnek, a jegyző, azt követően - a közjegyző biztosítási intézkedésként a tagsági jogok gyakorlására a társaság vagy a működésében érintett más személy, szervezet indokolt kérelmére ügygondnokot rendelhet ki, ha az intézkedés nyilvánvalóan a társasági vagyon megóvása vagy a társaság működésének biztosítása érdekében szükséges”²⁷⁹

A hagyatéki eljárás elhúzódásakor az elhunyt tag, részvényes helyett eljáró ügygondnok kirendelése biztosíthatja a társasági vagyon megóvása és a működőképesség biztosítása érdekében a tagsági, részvényesi jogok gyakorlását.

Különös szerepe van az ügygondnok kirendelésének azokban az esetekben, amikor az elhunyt tag, részvényes a társaság vezető tisztségviselője is volt. Ekkor a társaság mindennapos működése kerül veszélybe, az elhunyt tag, részvényes miatt adott esetben nem lehet érvényesen összehívni a taggyűlést, közgyűlést, nincs mód új vezető tisztségviselő megválasztására. Ezen kívül törvényi előírásnak is meg kell felelnie a cégnek, a tag, részvényes halálától számított hatvan napon belül a társaságnak intézkednie kell új vezető tisztségviselő megválasztásáról, amelyre a hagyatéki eljárás befejezéséig így nincs módja a társaságnak.

A vezető tisztségviselő megválasztása egyértelműen a társasági vagyon megóvása, illetve a társaság működésének biztosítása érdekében szükséges, így a Hetv. hivatkozott rendelkezése alapján az ügygondnok ezen kérdésben gyakorolhatja az elhunyt tag, részvényes jogait.

Az ügygondnok kirendelése jelentős segítség a társaság működése szempontjából a hagyatéki eljárás jogerős befejezéséig, azonban fontos kiemelni, hogy az ügygondnok kizárólag biztosítási, a társaság működéséhez szükséges döntések meghozatalára jogosult.²⁸⁰ Kiemelten fontos, hogy az üzletrész, részvény örökösei között a hagyatéki eljárás során ne legyen vita, vagy peres eljárás, mert a hagyaték jogerős átadásának elhúzódása végső soron a társaság működésének ellehetetlenüléséhez, jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

²⁷⁸ A hagyatéki eljárás jogerős lezárása a bírósági szakasszal együtt akár évekig is tarthat.

²⁷⁹ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (Hetv.) 32. § (2) bekezdés

²⁸⁰ Hetv. 32. § (2) Az ügygondnok vagyonszökkenést eredményező határozat hozatalát a szavazatával nem támogathatja és a hagyaték terhére vagyoni kötelezettségeket nem vállalhat, kivéve, ha ezzel az érintett társaságot (szövetkezetet) és az örökösöként érdekeltet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

V.3.2.3. Végrendeleti végrehajtó

Az ügygondnok kirendelése mellett a Hetv. egy másik jogintézményt is szabályoz, mely szintén megoldást biztosít a tagsági jogok gyakorlására a hagyatéki eljárás jogerős befejezését megelőzően. Erre azonban az ügygondnok kirendelésével szemben csak a tag, részvényes előzetes rendelkezése esetében kerülhet sor, ha az elhunyt tag, részvényes előzetesen rendelkezett ebben a kérdésben és végrendeletében végrendeleti végrehajtót nevezett meg.²⁸¹ A végrendeleti végrehajtó megbízatása a hagyaték megnyílta után jön létre.

A végrendeleti végrehajtó törvényben meghatározott feladatai közé tartozik – az örökhagyó eltérő rendelkezése hiányában az is, hogy a hagyatéki eljárás lezárásáig a társaságban meglévő tulajdonrészekkel kapcsolatos tagsági jogokat gyakorolja.²⁸² Amennyiben tehát az elhunyt tag, részvényes előzetesen rendelkezett végrendeleti végrehajtó megnevezéséről, úgy a cég működése a hagyatéki eljárástól függetlenül zavartalan, ezen időszak alatt a tagsági, részvényesi jogokat a végrendeleti végrehajtó gyakorolja.

V.4. Hagyatéki vagyontervezés eszközei a társasági részesedések vonatkozásában

Ahogy a korábbiakban, az egyes gazdasági társaság formáknál is bemutatásra került a tag halála, az örökösök személye nagyban befolyásolhatja a gazdasági társaságok további működését. Erre figyelemmel a tag halála esetén a társasági részesedés további jogi sorsáról való előzetes döntés mindenképpen segítheti a társaság további működését.

Az örökösök személye, esetlegesen az állam, mint kényszerörökös társaságba való belépése egy addig gazdaságosan működő cég esetében is a tagok közötti együttműködés hiánya, döntéshozatal megnehezülését okozhatja, mely végső soron a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

Ezen problémák megelőzésére elsősorban az szolgálhat, ha a társaság tagja előzetesen intézkedik a társasági részesedésének halála utáni rendezését illetően. A hazai gyakorlatban ez a tendencia még nem számottevő, a társaságok nagy része szerződésminta alapján működik és a tagok kevés figyelmet fordítanak a társasági részesedésük haláluk utáni jogi sorsára.

A hagyatéki vagyontervezés körében is megfigyelhető az öröklési jogi és társasági jogi szabályok szoros kapcsolata, figyelemmel arra, hogy a hagyományos öröklési jogi jogintézmények szerepe a hagyaték tárgyát képező társasági részesedés vonatkozásában jelentős lehet.

²⁸¹ Hetv. 98. §.

²⁸² Hetv. 99. § 2) bekezdés cc) pontja.

V.4.1. Végintézkedés

A társasági részesedéssel való előzetes rendelkezés körében az öröklési jog végintézkedés körében ismert jogintézményei nyújthatnak segítséget, így a végrendeleti formában tett nyilatkozat, öröklési szerződés, halál esetére szóló ajándékozás.

Amennyiben a társaság tagja, mint örökhagyó végrendeletben megnevezi halála esetére a társasági részesedésének örökösét, olyan személyt megjelölve, aki a társaság működésében való részvételre megítélése szerint alkalmas, azzal nagyban elősegítheti a cég további működését halála után is. A törvényes öröklés rendjét megelőző végintézkedési szándék ekörben jelentős befolyással bírhat a társaságok működésére. Az örökös nevezésén túl az utóörökös megnevezésének lehetővé tételével a Ptk. bizonyos esetekben (házastárs, leszármazó örökös nevezése esetén) biztosítja, hogy az örökhagyó akár több generáción keresztül is dönthessen a hagyatékának örökléséről, lehetőséget biztosítva arra, hogy az adott társasági részesedés a családi vagyonban maradjon.²⁸³ A társasági részesedés több generáción keresztül történő családban maradása a családi társaságok esetében biztosíthatja a társaság hosszútávú működését is.

Természetesen nem csak egyoldalú nyilatkozattal, hanem kétoldalú jogügylettel is sor kerülhet a társasági részesedés örökösének megjelölésére, öröklési szerződés keretében.²⁸⁴ Az öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében - vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében - örökösévé nevezi; a másik fél kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.²⁸⁵ Ebben az esetben is fontos, hogy olyan személlyel kössön öröklési szerződést a társaság tagja, aki tisztában van a cég működésével és a tag halála esetében vállalja a tagsági jogokból eredő jogokat és kötelezettséget is.

A végintézkedések harmadik, legritkábban alkalmazott formája, a halál esetére szóló ajándékozás is releváns lehet a társasági részesedés, mint hagyatéki vagyon tervezése körében. Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alaki követelményeire az öröklési szerződés alaki követelményei irányadók.²⁸⁶ Halál esetére szóló ajándékozásnak csak az lehet tárgya, ami végrendelet esetében hagyománynak minősülne.

Ezen végintézkedés előnye, hogy a juttatásban részesülő biztosítékot kap arra, hogy az örökhagyó halála esetén a juttatást biztosan megkapja, mert ellentétben a végrendelettel, ezt az örökhagyó egyoldalúan nem vonhatja vissza, illetve nem módosíthatja.²⁸⁷ Társasági jogi

²⁸³ Ptk. 7:28. § (3) és (4) bekezdés.

Lásd *Boóc* Ádám, Comments on Some Important and Current Problems of the Law of Succession in Hungary-Considering Historical Aspects In: *Journal on European History of Law* Vol. 11/2020 No.2. 109.o.

²⁸⁴ Ptk. 7:48. §.

²⁸⁵ Ptk. 7:48. §.

²⁸⁶ Ptk. 7:53. §.

²⁸⁷ *Halász* Péter, Praktikus gondolatok a hagyatéki vagyontervezés témaköréhez In: *A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica* Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 23.o.

szempontból azonban fontos kiemelni, hogy a társasági részesedés ajándékozására csak abban az esetben kerülhet sor, ha azt a cég léteztő okirata nem zárja ki.

V.4.2. Házassági vagyoni szerződés

Házastársi gazdasági társaságok esetében megoldást jelenthet a társasági részesedés halál esetére történő előzetes rendezése körében, ha arról a házastársak házassági vagyoni szerződésben rendelkeznek.

A Ptk. családjogi könyvében szabályozott házassági vagyoni szerződésben a házasulók és a házastársak maguk határozhatják meg azt a vagyoni rendszert, amelyet a házastársi vagyoni közösség helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kell.²⁸⁸ A házassági vagyoni viszonyok szerződéses rendezésére alapot ad az a kiindulási elv, hogy ha a házasság önkéntes alapon jön létre, akkor a vagyoni következményeknek is választásuk szerint kell alakulniuk.²⁸⁹ A házassági vagyoni szerződés elsődleges célja a házastársi vagyoni közösség idejére a törvényes vagyoni rendszertől való eltérés. Azonban a házassági vagyoni szerződés mellett alkalmas lehet arra is, hogy vagyontervezési elemeket tartalmazzon.²⁹⁰ A házastársak a házassági vagyoni szerződésben haláluk esetére rendelkezhetnek, alakilag betartva a közös végrendeletre előírt szabályokat.²⁹¹ A házastársak abban az esetben tehetnek haláluk esetére szóló rendelkezést, ha tesznek házassági vagyoni rendelkezést is. Ekörben a társasági részesedések vonatkozásában történő rendelkezésre is lehetőséget biztosít a házassági vagyoni szerződés, mely a társaság további működése szempontjából mindenképpen előnyös.

V.4.3. Létesítő okiratban történő előzetes rendelkezés halál esetére

Az öröklési jog szabályain túl a társasági jogi szabályok is lehetőséget biztosítanak a hagyatéki vagyontervezésre. Ekörben kiemelendő a korlátolt felelősségű társaságok szabályainál korábban részletesen tárgyalt társasági részesedés magához váltásának lehetősége. A társasági szerződésben rendelkezhetnek a tagok, hogy ha a társasági szerződés által erre feljogosított személy az üzletrész magához váltásáról nyilatkozik és az üzletrész forgalmi értékét kifizeti, úgy az öröklési jog általános szabályainak alkalmazására nem kerülhet sor, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.

²⁸⁸ Ptk. 4:63. §.

²⁸⁹ Polgári jog Kommentár a gyakorlat számára szerk. Petrik Ferenc 2013, II. kötet Ptk. Negyedik Könyv-Családjog VI. cím Szerző: *Kőrös* András Házassági vagyoni jog 68.o.

Hergler Csabáné-*Katonáné Pehr* Erika, Magyar Családjog Novissima Kiadó 2021 118.o.

²⁹⁰ *Mándoki* István, Kalandozások a magyarországi vagyontervezési lehetőségek körül, néhány külföldi utalással és történeti visszatekintéssel A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 17.o.

²⁹¹ Ptk. 4:68. §.

V.4.4. Szindikátusi szerződés

A szindikátusi szerződés egy atipikus, a Ptk.-ban nem nevesített szerződéstípus, melyet a korábbi társasági törvények sem definiáltak.²⁹² A cégalapítást megelőzően, vagy azzal egyidejűleg a felek egy szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. Olyan szerződés, amely „a társaságban részt vevő felek céljait, társasággal szemben vállalt kötelezettségeit, elvárásait a tagok egymáshoz való viszonyát szabályozza”.²⁹³

A hagyatéktervezési vagy vagyonvédelmi célokat a szindikátusi szerződések körében kevés forrás említi, annak ellenére, hogy a társaság létesítő okiratával szemben alkalmas arra, hogy csak olyan előírásokat tartalmazzon, amelyet csak egyes tagok vállalnak fel.²⁹⁴ Ekörben hagyatéktervezési szempontból a szindikátusi szerződés alkalmas arra, hogy a tagok társasági részesedésük további jogi sorsa vonatkozásában önállóan rendelkezzenek.

Közkereseti és betéti társaság esetében az örökös társaságba történő belépésének feltételeit szabályozhatják szindikátusi szerződésben, vagy amennyiben az örökös nem kíván belépni, úgy az elszámolás körülményeit is tartalmazhatja a szerződés. A szindikátusi szerződés így hagyatéktervezési funkciót is betölthet, a tagok hatékonyan fel tudnak készülni a társasági pozíciójuknak elhalálozásuk esetére történő változására. Illetve az örökhagyó előzetes tájékoztatása esetén a leendő örökösök is tisztában lehetnek jogelődjük hagyatékának ilyen módon történő alakulásával.²⁹⁵

Korlátolt felelősségű társaságok esetében a tagok az üzletész magához váltásának feltételeit szindikátusi szerződésben is szabályozhatják. Amennyiben a tagok titokban szeretnék tartani az üzletész megváltásának részletszabályait, megtehetik, hogy nem a társasági szerződésben rendeznek minden kérdést, hanem külön szindikátusi szerződésben. A cégnyilvánosság elve alapján a társasági szerződésbe bárki betekinthez, így még a tagok életében megismerhetővé válik a megváltásra feljogosított személyek köre, illetve az üzletész megszerzésének a feltételei. A szindikátusi szerződésnek ezzel szemben nagy előnye, hogy a tartalmát a felek szabadon határozzák meg, és ebben az esetben egyetlen jogszabály sem ír elő nyilvántartásba vételi kötelezettséget²⁹⁶, nem kell benyújtani a cégbíróságnak, így a nyilvánosság semmiképpen sem ismerheti meg annak tartalmát. A tagoknak lehetőségük van arra, hogy csak a törvényi minimumnak megfelelő információt foglalják bele a társasági szerződésbe, és a többi

²⁹² *Tajti Tibor*, *Vagyonvédelem, hagyatéktervezés és a szindikátusi szerződések* In: *A hagyatéki vagyontervezés- Estate Planning Studia Notariali Hungarica* Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 82.o.

²⁹³ *Balásházy Mária*- *A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán*, *Gazdaság és Jog*, 1993/5.; 16.o.

²⁹⁴ *Veress Emőd*: *A szindikátusi szerződés* HVG ORAC 2020 86.o.

²⁹⁵ *Dúl János*, *A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal* PhD értekezés Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola Szeged 2018 70.o.

Papp Tekla (szerk.): *Atipikus szerződések*. Opten Kft., Budapest, 2015 228. o.

²⁹⁶ *Dúl János – Nagy Barna Krisztina*, *Az öröklési szerződés szindikátusi szerződésenkénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népeségmegtartó tényező* In: *Államtudományi Műhelytanulmányok* 2017/19. szám, 242.o. [a továbbiakban: *Dúl, Nagy Barna, Az öröklési szerződés*] „A szindikátusi szerződés esetében egyetlen jogszabály sem ír elő nyilvántartásba vételi kötelezettséget. Amennyiben a felek a társasági szerződésben utalnak arra, hogy bizonyos kérdéseket szindikátusi szerződésben rögzítettek, akkor az is a cégitatok részét fogja képezni, és be kell nyújtani a cégbíróság felé, így a szindikátusi szerződés mindenki számára megismerhető és nyilvános lesz. Ám a kötelező nyilvántartásra vonatkozó előírás hiányában a felek ezzel a lehetőséggel nem élnek, így titkos megállapodásként kezelik az együttműködésüket rendező szerződést.”

rendelkezést a szindikátusi szerződésben rögzítik.²⁹⁷ Természetesen a szindikátusi szerződés nem állhat ellentétben a társasági szerződés valamely rendelkezésével vagy kógens jogszabállyal, illetve nem irányulhat ezen szabályok kógens előírásainak megkerülésére, mert az a szindikátusi szerződés érvénytelenségét eredményezi.²⁹⁸

V.5. Összegzés

A kifejtettek értelmében megállapítható, hogy a Ptk. öröklési és társasági jogi rendelkezéseinek egymásra gyakorolt hatása jelentős, nem pusztán egy kódexben kerültek deklarálásra, a gazdasági társaságok működése körében az öröklési jogi szabályoknak kiemelt szerepe van.

A tag halála jelentősen befolyásolhatja egy társaság további működését, erre figyelemmel a társasági jogi szabályok között is találhatunk rendelkezéseket erre az esetre, konkrétan deklarálva az egyes társasági formák esetén alkalmazandó eljárást. Az egyes gazdasági társaságok tekintetében eltérően alakul a tag halála esetén a társaság további jogi sorsa, a személyegyesítő típusoknál a társasági jogi, míg a tőkeegyesítő társaságok esetében elsősorban az öröklési jog szabályai dominálnak.²⁹⁹

Bár a gazdasági társaságok vonatkozásában az irányadó társasági jogi szabályok számos esetben eltérnek, vagy eltérést engednek az öröklési jog általános szabályaitól³⁰⁰, annak jogintézményei mégis nagyban megkönnyíthetik egy társaság folyamatos működését a tag halála esetén.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes társasági formákra vonatkozó eltérő szabályokkal a tagok tisztában legyenek és a tanulmányomban is részletezett öröklési jogi jogintézmények segítségével a hagyatéki vagyontervezés körében a társasági részesedésük jogi sorsát előre rendezzék, biztosítva ezzel a társaság folyamatos működését.

VI. Fejezet

A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban

²⁹⁷ <https://www.vg.hu/velemen/2021/10/tulajdonostars-halala-lesz-penz-az-uzletreszre> (letöltés: 2022.október 25. napján)

²⁹⁸ *Dúl, Nagy Barna*, Az öröklési szerződés 242.o.

²⁹⁹ A közkereseti és a betéti társaságban fennálló részesedés nem örökölheto, a meghalt tag örökösének társaságba történő belépésére csak a társaság többi tagjával való megegyezés alapján kerülhet sor, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává. Korlátolt felelősségű társaságok esetében az üzletrész öröklésére irányadó rendelkezések főszabályként megegyeznek az ipso iure öröklési rend szabályaival, az üzletrész mindenképpen átszáll az örökösökre, azonban a megváltás lehetősége okán már érvényesülnek a társasági jog diszpozitív szabályai is. Részvénytársaságok esetén a részvény, mint értékpapír örökölheto, az öröklési jog kógens szabályai meghatározóak, a társasági jog diszpozitív rendelkezései csak kivételesen alkalmazhatók.

³⁰⁰ Az öröklési jog általános szabályaitól való eltérés figyelhető meg a közkereseti és betéti társaságok esetében, kizárólag az öröklés nem lehet jogcíme a társaságba történő belépésnek, a társasági jog speciális rendelkezései szerint szükséges a jogügyleti alap is, a társasággal történő megegyezés. Korlátolt felelősségű társaságok esetében a tagok dönthetnek úgy, hogy az üzletrész öröklése az általános szabályok szerint megy végbe, az örökös személyétől függetlenül taggá válik, vagy jelentősége van a társaságba belépő örökös személyének és fenntartják a jogot az üzletrész magukhoz váltására.

Jelen fejezetben a gazdasági társaságok irányításában, vezetésében részt vevő természetes személyek egymáshoz és a társasághoz való viszonyát elemzem. E körben vizsgálat alá kerül, hogy a társaság tagjának, vezető tisztségviselőjének személye miként hat a társaság működésére, a tagi és a vezető tisztségviselői státusz között milyen gazdasági, vagy akár személyes jellegű összefüggések merülhetnek fel.

Álláspontom szerint a gazdasági társaságok működésében a közösen vállalt gazdasági célon túl jelentős szerepe van a társaság alapítóinak egymáshoz, továbbá a tagok és a vezető tisztségviselők közötti összefüggések vizsgálatának.

A tagok és a vezető tisztségviselők között felmerülő konfliktusok, személyükben rejlő okok végső soron ugyanúgy a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezethetnek, mint egy nem kellően átgondolt gazdasági konstrukció.

Kiemelkedően fontos, hogy a társaság alapítói a közösen vállalt gazdasági célon túl a társaság irányításában, vezetésében részt vevő személyeket is megfelelően válasszák meg, legyenek tisztában a személyükben rejlő kockázatokkal is.

VI.1. A társaság tagjának lehetősége a társaság vezetésében

A gazdasági társaság meghatározó fogalmi elemén³⁰¹, az üzletszerű közös gazdasági tevékenységen túl a társaság tagjainak a társaság működése során - meglátásom szerint - fokozottan figyelemmel kell lenniük az együttműködési kötelezettségekre, mely kötelezettség egymással, illetve a társaság vezető tisztségviselőjével szemben is fennáll.

Az együttműködés során a tagoknak mindvégig figyelemmel kell lenniük a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) a jóhiszeműség és tisztesség generálklauzulájára is, mely szerint „A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni.”³⁰² A társaság tevékenysége során nem pusztán a gazdaságilag megalapozott döntések meghozatala bír jelentőséggel, hanem a tagok, illetve vezető tisztségviselők közötti bizalmon alapuló együttműködés is hasonlóan fontos lehet a hosszútávú működés szempontjából.

A tagok és vezető tisztségviselők közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén.³⁰³ „A személyegyesítő társaságoknál a

³⁰¹ Ptk.3:88.§ (1) A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.

³⁰² Lsd. még NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban (GJ, 2017/2., 3-8.o) Ptk.3:88.§ (3) A tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti. Ptk. 1:3§ (1)

hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.³⁰⁴

A tagok közös személyes tevékenységén alapuló társaságok esetén kiemelt figyelmet kell fordítani a hosszú távú, nyereséges működés érdekében a társaságban részt vevő személyek közötti kapcsolatra is.

A társaság tagjai közötti együttműködés, a társaság vezetésében történő részvételével kapcsolatban érdemes kitérni azokra az esetekre, amikor a tagok egyben a társaság vezető tisztviselői is. Ezt a helyzetet a személyegyesítő társaságoktól a tőkeegyesítő társaságokig haladva vizsgálom.

VI.1.1. A közkereseti társaságok vonatkozásában figyelhető meg leginkább a tagok és a vezető tisztségviselők személyének egybefonódása, figyelemmel arra, hogy a társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott ügyvezető látja el, illetve kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezetői feladatot lát el.³⁰⁵

Ebben az esetben a társaság tagja egyben az ügyvezető is, a törvényi előírás eltérést nem engedő, kógens szabály³⁰⁶, a közkereseti társaság ügyvezetője kizárólag a társaság tagjai közül kerülhet megválasztásra, figyelemmel arra, hogy semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.³⁰⁷ A közkereseti társaság esetén a tag és vezető tisztségviselői státusz összefüggését a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.891/1997. sz. határozatában is megerősítette, melyben kimondja, hogy a közkereseti társaság képviselőjére csak a tag lehet jogosult. A tagi és a vezető tisztségviselői státusz ezen egybeesése visszavezethető a közkereseti társaság tagjainak helytállási kötelezettségére, mely szerint a tagok egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért.³⁰⁸

A gazdasági társaságok között tehát a legerősebb összefüggés a tagi és vezető tisztségviselői státusz között a közkereseti társaságok esetén figyelhető meg, a társaság tagjának a társaság vezetésében történő részvétele a tartozásokért való mögöttes és korlátlan felelősségére figyelemmel elengedhetetlen, illetve ezen, elsősorban személyegyesítő jellegű társasági típus esetén a tagok és a vezető tisztségviselők közötti együttműködés kiemelt jelentőségű.

VI.1.2. A betéti társaságok is jellemzően személyegyesítő karakterű cégek, szabályozásuk számos hasonlóságot mutat a közkereseti társaságokéval, figyelemmel arra is, hogy a betéti

³⁰⁴ PAPP Tekla: Civilisztika I. tankönyv és szakkönyv Jogi személyek 354.o.

³⁰⁵ Ptk.3: 144.§(1) A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezető.

³⁰⁶ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára szerkesztő: Petrik Ferenc

³⁰⁷ Ptk.3:144.§ (2) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.

³⁰⁸ Ptk.3:139.§(1) A közkereseti társaság tagjai egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért.

társaságokra fő szabályként a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.³⁰⁹

A Ptk. betéti társaságokra irányadó szabályainak 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása alapján a társaság kültagja kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé³¹⁰. Ezen rendelkezés már egyértelműsíti annak a lehetőségét, hogy a társaság kültagja is megválasztható ügyvezetővé. A módosítást megelőzően a Ptk. akként rendelkezett, hogy a betéti társaság kültagja nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.³¹¹ A törvényi rendelkezés ellenére a diszpozitivitás alapján azonban a társaság kültagja is a társaság ügyvezetőjeként megválasztásra kerülhetett, mivel a vonatkozó szabályozás nem tiltotta a rendelkezéstől történő eltérést³¹², a tagok dönthettek úgy, hogy a társaság ügyvezetőjévé a kültagot választják meg.³¹³

A fentiek alapján a betéti társaság vezető tisztségviselőjévé a kültag is megválasztásra kerülhetett, azonban ezen törvény szöveg módosítása mindenképpen szükséges volt a jogalkotói szándék egyértelműsítése érdekében, figyelemmel arra, hogy a joggyakorlatban számos bizonytalanságot okozott ez a rendelkezés.

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a kültag ügyvezetővé történő megválasztása kizárólag egy lehetőség a társaság tagjai számára, a beltág és a kültag eltérő felelősségére figyelemmel továbbra is elsősorban a beltág ügyvezetővé történő megválasztása javasolt.

Meglátásom szerint a törvényi szabályozás ellenére továbbra is többlet kockázatot rejthet a kültag ügyvezetővé történő megválasztása az eltérő helytállási kötelezettségre figyelemmel³¹⁴, különös tekintettel a társaság tartozásaiért történő helytállási kötelezettség körében. A betéti társaság fogalmából, a társaság lényegét adó definícióból is megállapítható, hogy ezen társasági forma esetén kizárólag a beltág vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen helytáll, míg a kültag a társasági kötelezettségeikért, amennyiben a Ptk. eltérően nem rendelkezik nem tartozik helytállási kötelezettséggel.³¹⁵

³⁰⁹ Ptk.3:155.§ A betéti társaságra – az e címben foglalt eltérésekkel – a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

³¹⁰ Ptk 3:156.§ A kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.

³¹¹ Ptk. 3:156.§ A kültag nem lehet a társaság vezető tisztségviselője. 2021. december 31. időállapota szerint

³¹² Ptk. 3:4.§ (2) A jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban – a (3) bekezdésben foglaltak kivételével – eltérhetnek e törvénynek a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól.

Ptk. 3:4.§ (3) A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

³¹³ GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. (CH, 2014/1., 3. o.) „... nincs olyan érv, amely amellet szólna, hogy az új Ptk. 3:156. §-át eltérést nem engedő szabálynak tekintsük, ezért véleményem szerint továbbra sincs akadálya annak, hogy a társasági tagok döntése szerint a bt. vezető tisztségviselője kültag legyen.”

³¹⁴ Ptk. 3:154.§

³¹⁵ Ptk. 3:154.§

Álláspontom szerint aggályos lehet az, ha a kültag a vezető tisztségviselői feladatainak ellátása során a cég eredményes működésével ellentétes szerződést köt, kötelezettséget vállal, miután a hitelezői követelések megfizetéséért felelősség a saját vagyonával nem terheli. A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén kizárólag a társaság beltagja tartozik helytállni a ki nem elégített hitelezői követelések tekintetében. Véleményem szerint a kültag ügyvezetővé történő megválasztásának lehetősége számos felelősségi jogvitára okot adhat és végső soron a helytállási kötelezettség metszetében a betéti társaság lényegével, fogalmi meghatározásával, a kültag és beltag eltérő státuszon nyugvó szabályozásával is ellentmondásba kerülhet.

A felelősséggel, helytállási kötelezettségekkel a személyegyesítő jellegből fakadóan (a tagok általában hozzátartozók, vagy szoros bizalmi kapcsolatban állnak) a kültag ügyvezetőnek történő megválasztásakor a társaság tagjai általában nem szárnolnak, azonban a későbbi érdekellentét, kapcsolat megromlása okán a beltag saját vagyonával való felelőssége aránytalanul növeli a beltag helytállási kötelezettségének kockázatát.

A hatályos szabályozással kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a kültag automatikusan nem válhat a társaság ügyvezetőjévé, kizárólag kijelölés, vagy választás révén.³¹⁶ Ez a rendelkezés is erősíti a fent részletesen kifejtett helytállási kötelezettségből eredő problémát, fontos, hogy a kültag ügyvezetővé történő megválasztására a tagok döntése folytán kerüljön sor.

VI.1.3. Korlátolt felelősségű társaságok esetén a tagi és a vezető tisztségviselői státusz már nem kapcsolódik olyan szorosan össze, mint a közkereseti és betéti társaságoknál. A kft. tőkeegyesítő jellegére is figyelemmel a társaság képviseletét nem csak a tagok, hanem külső harmadik személyek is elláthatják. A Ptk. a korlátolt felelősségű társaság ügyvezetőjének személyével kapcsolatban a vezető tisztségviselőre vonatkozó általános rendelkezéseken túl³¹⁷ arról rendelkezik, hogy a társaság ügyvezetését egy vagy több ügyvezető látja el.³¹⁸

Nézetem szerint a vezető tisztségviselő személye korlátolt felelősségű társaságok esetében is kiemelt jelentőségű, főként abban az esetben, amikor a társaság tagjai egy külső, harmadik személyt választanak meg a társaság képviseletére. A társaság tagjai számos esetben csak az éves kötelező taggyűlésen találkoznak, ekkor döntenek az éves beszámoló elfogadásáról, stratégiai döntések meghozataláról, azonban a társaság képviseletét, a mindennapi működéshez szükséges döntéseket az ügyvezető hozza. Neki természetesen az ügyvezetés során a társaság érdekeinek megfelelően kell eljárnia,³¹⁹ azonban megítélésem szerint a vezető tisztségviselő társaság érdekében végzett tevékenységét jelentősen megerősítheti az, ha az ügyvezető egyben a társaság tagja is.

Korlátolt felelősségű társaságok vonatkozásában lehetőség van arra is, hogy kizárólag egy személy alapítson társaságot, vagy későbbi működés során egyszemélyessé váljon a kft., ebben az esetben a tag vagy ellátja az ügyvezetői feladatokat is, vagy egy külső harmadik személyt

³¹⁶ Végső előterjesztői indoklás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

³¹⁷ Ptk.3:21.§-3:25.§

³¹⁸ Ptk. 3:196.§

³¹⁹ Ptk.3:21.§(2)

bíz meg a társaság képviselőjével. A tagi és vezető tisztségviselői státusz összefonódása figyelhető meg abban az esetben, ha a társaság egyszemélyes tagja látja el az ügyvezetői feladatokat is. Ilyenkor a tag és a vezető tisztségviselő személye megegyezik, egy személy van jelen a gazdasági társaság tulajdonosi szerkezetében és képviselőjében. Ezekben a speciális esetekben tulajdonképpen a gazdasági társaság társasági jellege nem valósul meg, hiszen csak egy személy vesz részt a cég működésében. Az egyszemélyes társaság a vezető tisztségviselői önállóság alól kivételt képez.³²⁰

VI.1.4. A leginkább tőkegyesítő jegyeket hordozó **részvénytársaságok** esetében az ügyvezetést vagy az igazgatóság³²¹ -mely egy minimum három természetes tagból álló testület -, vagy zártkörűen működő részvénytársaság alapszabályának rendelkezése esetén a vezérigazgató³²², illetőleg nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében az igazgatóság és felügyelőbizottság helyett egységes irányítási rendszert megvalósító igazgatótanács látja el.³²³

Ennél a társasági formánál figyelhető meg leginkább, hogy az ügyvezetés és a részvényesek személye markánsan elkülönül egymástól. A részvényesek nagyobb számára, a társaság tőkegyesítő jellegére is figyelemmel a társaság mindennapos működése során történő képviselőben jellemzően a részvényesek nem vesznek részt. Ugyanakkor lehetőség van a részvénytársaságok esetében is arra, hogy a részvényes egyben vezető tisztségviselői feladatokat is ellásson akár vezérigazgatóként, akár az igazgatóság, vagy igazgatótanács tagjaként.

Zártkörűen működő részvénytársaságnál – a korlátolt felelősségű társasághoz hasonlóan-egyszemélyes alapításra, működésre is lehetőséget biztosít a Ptk., ekkor előfordulhat, hogy a társaság egyedüli részvényese egyben a társaság vezérigazgatója is. Egyszemélyes zártkörűen működő részvénytársaság, illetve a részvényesek alacsony száma esetén a társaságra leginkább jellemző tőkegyesítő jelleg mellett a személyegyesítő jegyek is fokozottabban megfigyelhetők, a részvényesek és a vezérigazgató közötti bizalom, együttműködés nagyobb szerepet kap az eredményes működés során. A piacon való befolyásosabb megjelenés, nagyobb tőkebefektetés céljából egyre több családi vállalkozás is a zártkörű részvénytársasági formát választja, ezekben az esetekben számos hasonlóságot mutat a társaság dinamikája, a vezető tisztségviselő és a részvényesek egymáshoz való viszonya a személyegyesítő jellegű társaságokéval, a társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettség eltérése mellett.

VI.2. A tag és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés kiemelt szerepe

A gazdasági társaságok alapításakor, működésekor a tagok számos esetben kizárólag a társaság gazdasági hatékonyságát, a közösen vállalt gazdasági célra helyezik a hangsúlyt, a minél nagyobb profitszerzés érdekében.

³²⁰ Sárközy Tamás: A gazdasági társaságok közös szabályairól (GJ, 2011/7-8., 3-7. o.)

³²¹ Ptk. 3:282.§

³²² Ptk. 3:283.§

³²³ Ptk.3:285.§

Megítélésem szerint a gazdasági cél, eszközök megválasztásának hatékonyságán túl döntő szerepe van a társaságok működésében akár tagként akár vezető tisztségviselőként részt vevő természetes személyeknek is.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok mögött álló természetes személyek státusza, egymáshoz való viszonya a társaság működése szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.

A társaság működésében részt vevő személyek egy hálózatként³²⁴ is felfoghatóak, álláspontom szerint a hálózatok működésére vonatkozó elméletek a gazdasági társaságok működésére is alkalmazhatók. Ezt a neves magyar származású hálózat kutató, Barabási Albert-László akként fogalmazta meg, hogy „A legtöbb olyan rendszernek, amelynek a hibatűrő képessége nagy, van egy közös tulajdonsága: bármelyikük működőképességét egy bonyolult, szorosan összefüggő hálózat garantálja.”³²⁵ Ha a társaságban részt vevő személyekre egy hálózatként tekintünk, minden szereplőnek kiemelt jelentősége van, és a jogi személy háttérében álló természetes személyek egymáshoz való viszonyának jelentős befolyása lehet.

Fontos, hogy a tagok és a vezető tisztségviselők a személyi kérdésekre is hasonló figyelmet fektessenek, mint a társaság által végzett gazdasági tevékenységre. A tagok egymás közti, a tag és a vezető tisztségviselő, vagy az elhunyt tag örökösei közötti konfliktus, érdekellentét jelentős hatással lehet a társaság működésére, végső soron el is lehetetleníthetik azt.

Mindebből következően alapvető követelmény, elvárás, hogy az alapítás és a működés során is fokozott figyelemmel kell lenni arra, hogy egymással együttműködni jól tudó személyek vegyenek részt a társaság irányításában, vezetésében.

VI.3. A tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefüggései elhunyt személy esetén

Az egyes gazdasági társaság formák esetében eltérően alakul a társaság további működése a cég vezető tisztségviselője, tagja halála esetén.

VI.3.1 .Közkereseti társaság és betéti társaság vonatkozásában a meghalt tag örököse a társaság többi tagjával való megegyezés alapján a társaságba tagként beléphet. Ezen társasági formáknál a hagyaték átadását nem kell megvárniuk a tagoknak, a közkereseti, betéti társaságba a hagyatéki eljárástól függetlenül beléphet új kültag, illetve belttag. Ugyanakkor a tag halála esetén a tag örököseivel a társaság köteles elszámolni, kivéve, ha a tag örököse a társaságba tagként belépett.³²⁶

Abban az esetben, ha a tag halálával a társaság tagjainak száma egy főre csökken -amennyiben működni kíván – a társaságnak halaszthatatlanul fontos, hogy új belttag, illetve kültag belépéséről gondoskodjon.

³²⁴ A hálózatok tudományával kapcsolatban lsd. részletesen Barabási Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya)

³²⁵ BARABÁSI Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya) Libri kiadó 2020-as kiadás 125.o.

³²⁶ Ptk.3:150.§ (1)

A Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása³²⁷ jelentős változást vezetett be a közkereseti társaság és a betéti társaság jogutód nélküli megszűnése vonatkozásában.

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.³²⁸ A tag (betéti társaság esetén kültag/ beltág) halálának napja a társasági jogviszonyának megszűnésének a napja. A módosítást megelőzően amennyiben a változásbejegyzési kérelem benyújtása nem történt meg a törvényben foglalt határidőn belül, csak a jogvesztő határidő lejártát követően, úgy a társaság megszűnése a törvény erejénél fogva bekövetkezett, akkor is, ha a társaságba a határidő lejártát megelőzően már belépett az új beltág, vagy kültag.

Ezen eltérést nem megengedő, kógens rendelkezés a gyakorlatban sok kérdést vetett fel, gyakran olyan cégek kerültek jogutód nélküli megszűnésre, amelyek egyébként gazdaságosan működtek, csak a tagoknak nem volt tudomásuk a hat hónapos jogvesztő határidőről.

Azokban az esetekben, amikor a tag (kültag/beltág) halála folytán csökkent a társaság tagjainak száma egy főre sok esetben a tagok téves, de jóhiszemű eljárása miatt került sor a cég törlésére, figyelemmel arra, hogy a társaság megmaradt tagja, vagy tagjai a hagyatéki eljárás jogerős befejezését várták a törvényes működés helyreállítására. Ezen társasági formák esetében azonban a társasági részesedés nem örökölhető, pusztán a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba tagként a meghalt tag örököse, illetve megszűnt tag jogutódja.³²⁹ A tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése³³⁰, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.³³¹ Sok esetben a hagyatéki eljárás elhúzódása miatt nem tudták a hat hónapos jogvesztő határidőt tartani a tagok a törvényes működés helyreállítására, annak ellenére, hogy ezen eljárástól függetlenül kellett volna gondoskodni új tag társaságba történő belépéséről. Ez számos esetben ahhoz vezetett, hogy nyereségesen, hosszú idő óta működő társaságok a tagok erre irányuló szándéka ellenére kerültek törlésre.

A jelenleg hatályos rendelkezés³³² alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása már nem jogvesztő. Ez kiemelten fontos változás, miután a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.³³³

³²⁷ Ptk. 3:152.§ Ptk. 3:158.§

³²⁸ Ptk. 3:152.§(1) 2021. június 30. időállapota szerint

³²⁹ Ptk. 3: 149.§

³³⁰ Ptk. 7:1. §

³³¹ BH 2019.2.53.

³³² Ptk. 3:152.§ Ptk. 3:158.§

³³³ Ptk.3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia.

Ptk.3:158. § (1) Ha valamennyi beltág vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés

Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos jogvesztő határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le, a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörlési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést.

A közkereseti társaság és a betéti társaság személyegyesítő jellegéből adódóan a társaság ügyvezetését kizárólag a társaság tagja láthatja el. Amennyiben az elhunyt tag a társaság ügyvezetője is volt, a már meglévő, vagy újonnan belépett tagok közül kell választani új ügyvezetőt. A Ptk. rendelkezései alapján az új tag belépéséig, az átalakulás, egyesülés megtörténteig, vagy a jogutód nélküli megszűnésig, ezek hiányában a felszámoló kirendeléséig az egyedüli tag jogosult dönteni a tagok gyűlése hatáskörébe tartozó kérdésekben, és őt kell a társaság vezető tisztségviselőjének tekinteni, feltéve, hogy megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak.³³⁴ További problémát jelenthet a társaság törvényes működése szempontjából, ha a megmaradt tag nem felel meg a vezető tisztségviselőkre vonatkozó előírásoknak, akár életkorából adódóan, akár más kizáró, vagy összeférhetlenségi ok fennállta miatt.

VI.3.2. Korlátolt felelősségű társaságok tekintetében az üzletrész öröklésére figyelemmel csak a hagyatéki eljárást követően lehet a tag örökösét tagként bejegyezni a cégjegyzékbe, amennyiben azt az örökös minőség igazolása mellett kéri az ügyvezetőtől.³³⁵

Amennyiben az elhunyt tag egyben a társaság ügyvezetője is volt, úgy hatvan napon belül a társaságnak intézkednie kell új ügyvezető megválasztásáról. Ebben az esetben az elhunyt tag helyett eljáró ügygondnok kirendelése³³⁶ szükséges, aki a társasági vagyon megóvása és a működőképesség biztosítása érdekében jogosult a tagsági jogok gyakorlására, így az új ügyvezető megválasztására is.

Figyelemmel arra, hogy az ügygondnok kizárólag biztosítási, a társaság működéséhez szükséges döntések meghozatalára jogosult³³⁷ Kiemelten fontos, hogy az üzletrész örökösei között a hagyatéki eljárás során ne legyen vita, vagy peres eljárás, mert a hagyatéki jogerős átadásának elhúzódása végső soron a társaság működésének ellehetetlenüléséhez, jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A hagyatéki átadását követően az örökösök kérhetik bejegyzésüket a tagjegyzékbe, az ügyvezető ezt csak kivételes esetben tagadhatja meg, akkor, ha a társasági szerződés által erre feljogosított személyek a társasági szerződésben meghatározott feltételek szerint az üzletrész magukhoz váltásáról az örökös bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított harminc napos, jogvesztő határidőn belül nyilatkoznak, és az üzletrész forgalmi értékét az örökösnek kifizetik.

feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszűntetését elhatározta.

³³⁴ Ptk. 3:152.§ (2)

³³⁵ Ptk.3:170.§ (1)

³³⁶ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (Htv.) 32.§ (2)

³³⁷ Htv. 32.§ (2) Az ügygondnok vagyonszökkenést eredményező határozat hozatalát a szavazatával nem támogathatja és a hagyatéki terhére vagyoni kötelezettségeket nem vállalhat, kivéve, ha ezzel az érintett társaságot (szövetkezetet) és az örökösként érdekeltet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

³³⁸A társasági szerződés ezen rendelkezéséről természetesen már a tag halála előtt dönteniük kellett a tagoknak, az erre feljogosított személyek pontos megjelölésével.

Az üzletrész öröklésével kapcsolatban további problémát jelenthet, ha több személy öröklí az üzletrészt – így közös tulajdonú üzletrész keletkezik - és közöttük a társaság működésével kapcsolatban nincsen egyetértés, nem tudnak döntést hozni, így végső soron a cég azt a gazdasági tevékenységet, amelyre létrehozták nem tudja kifejtetni. A társaság törvényes működése szempontjából ebben az esetben is kiemelten fontos az üzletrész örökösei közötti együttműködés, a társaság érdekeinek szem előtt tartása.

VI.3.3. A részvénytársaságok tőkeegyesítő jellegére figyelemmel a részvényes halála esetén a hagyaték jogerős átadását követően kérhetik az örökösök az igazgatóságtól a részvény tulajdonosváltásának részvénykönyvbe történő bejegyzését. Amennyiben az öröklés jogcímen megszerzett részvény a társaságban többségi befolyást biztosított és az örökösök között nincs egyetértés, úgy ezen társasági forma esetében is a társaság működését ellehetetlenítheti az örökösök között fennálló érdekellentét.

VI.4. Tagkizárás

A tagok közötti együttműködés hiánya, érdekellentétek olyan helyzethez vezethetnek, melyben a társaság további működése ellehetetlenül, az nem biztosított. Ebben a helyzetben a tagsági jogviszony fenntarthatatlan, a tagok nem tudnak a továbbiakban közösen együttműködni, csak a tagkizárással biztosítható a társaság további működése. ³³⁹

A Ptk. megfogalmazása alapján is a tag kizárására abban az esetben kerülhet sor, ha a tag társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. ³⁴⁰

A tagok és a társaság céljainak elérése közötti konfliktus a tag kizárásával nem oldható fel kétszemélyes gazdasági társaságok esetében, nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese sem, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik. ³⁴¹

A hatályos szabályozásból is látható, hogy azokban a helyzetekben, amikor két tag alapít egy gazdasági társaságot, akár egyenlő szavazati aránnyal és a társaság működése során derül ki, hogy nem tudnak közösen dolgozni, nem azonosak a társaság gazdasági tevékenységével kapcsolatos elképzeléseik, a pályázatok, a befektetett pénzeszközök vonatkozásában eltérő álláspontot képviselnek egy nehezen feloldható helyzet következhet be. Ebben az esetben egyik tag sem élhet a tagkizárás intézményével. Kompromisszumra épülő, előremutató

³³⁸ Ptk. 3:170.§ (2)

³³⁹ A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochtá Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

³⁴⁰ Ptk. 3:107.§ (1)

³⁴¹ Ptk. 3:107.§ (2)

megegyezésük hiányában a köztük meglévő ellentét végső soron a társaság ellehetetlenüléséhez és akár egy gazdaságilag jól működő cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

A tagkizárás még ha végső esetben eredményre is vezet, rövid távon mindenképpen megnehezíti a társaság működését, miután a tag kizárásáról a tagok saját hatáskörben nem dönthetnek, hanem az a bíróság hatáskörébe tartozik. A bírósági eljárás egy elhúzódóbb, átmeneti bizonytalan helyzetet teremt a társaságban, az eljárás eredményes lezárásáig a tagok további együttműködését kizárva. A bíróság az érintett tag tagsági jogait kérelemre a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna.³⁴² A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.³⁴³

A tagkizárás egy, a jogszabályi környezet által biztosított eszköz arra az esetre, ha a társaság céljainak elérése valamelyik tag magatartására figyelemmel veszélyeztetetté válik.

A fenti kérdések vizsgálatánál különösen fontos azon Kúriai (korábban Legfelsőbb Bírósági BH 2008.47) döntés, mely kimondja, hogy a társaság tagjainak személyes ellentétei, házastársi vitái, a tagsági jogok tekintetében kialakult eltérő álláspontja önmagukban nem szolgálhatnak a tag társaságból való kizárásának alapjául.³⁴⁴ Azok az ellentétek viszont, amik a társaság működésével összefüggésben a társaság valamennyi tagját érintik már megalapozhatják a tagkizárás iránti keresetet.³⁴⁵

Ez alapján megállapítható, hogy a tagok egymás közti személyes jellegű konfliktusa nem orvosolható a tagkizárás intézményén keresztül, az ilyen jellegű viták eldöntése nem tartozik a bíróság hatáskörébe. Erre figyelemmel is kiemelten fontos a tagok közötti együttműködés, egymás iránti bizalom, az, hogy olyan tagok vegyenek részt a társaságban, akik hosszútávon is képesek eljárni a társaság érdekében.

A tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefüggésének vizsgálata szempontjából fontos megjegyezni, hogy nem alapozhatja meg a tagsági jogviszony kizárással való megszüntetését a vezető tisztségviselői kötelezettség megszegése, a társaság képviselőjeként elkövetett cselekmény vagy mulasztás³⁴⁶ A Fővárosi Ítéltábla tag kizárásának tárgyában hozott határozatában³⁴⁷ is kimondja, hogy az ügyvezetőként elkövetett jogsértések, magatartások a tag kizárása alapjául nem szolgálhatnak.

A vezető tisztségviselő magatartása nem alapozhatja meg a tagkizárást, mégis érdekes lehet azon esetek vizsgálata, amikor a tag, aki ellen a tagkizárási eljárás indul egyben a társaság

³⁴² Ptk.3:108.§ (3)

³⁴³ Ptk.3:108.§ (5)

³⁴⁴ BH 2008.47

³⁴⁵ A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

³⁴⁶ ÍH 2015.30

³⁴⁷ Fővárosi ítéltábla Gf.40367/2018/4. számú határozata tag kizárása tárgyában

vezető tisztségviselője is. A jellemzően személyegyesítő társaságok, mint a közkereseti és betéti társaság esetén, figyelemmel arra, hogy kizárólag a társaság tagja lehet ügyvezető, a tagkizárással egyidejűleg a vezető tisztségviselői státusz is megszűnik. Korlátolt felelősségű társaságok esetén megengedett, hogy a kizárt tag a társaság vezető tisztségviselője maradjon, figyelemmel arra, hogy nem az ügyvezetői feladatainak ellátásával összefüggésben került sor a tagkizárássra. Megítélésem szerint azonban ebben az esetben is megfigyelhető a tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefonódása, figyelemmel arra, hogy a bizalom hiánya miatt nem maradhat olyan személy a társaság képviselőjében, akivel szemben a bíróság jogerősen kimondta a tagkizárást. A társaságnak ilyenkor lehetősége van a vezető tisztségviselő megbízásának megszüntetéséről döntenie, a Ptk.-ban foglalt visszahívás³⁴⁸ intézményén keresztül és új ügyvezető megválasztásáról határozhatnak.

VI.5. Kezességvállalás a társaság tartozásaiért

A Ptk.-ban foglalt szigorú vagyoni elkülönültség elve alapján³⁴⁹ a jogi személy egy önálló vagyoni entitás, a tagjaitól illetve alapítójától elkülönült vagyonnal rendelkezik, kötelezettségeiért főszabályként saját vagyonával köteles helytállni, a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek.³⁵⁰

Amennyiben a társaság vagyona nem fedezi a tartozásokat, az egyes gazdasági társaságok tagjai eltérően tartoznak helytállási kötelezettséggel a ki nem elégített hitelezői követelések vonatkozásában. A közkereseti társaságok tekintetében a társaság tagjai, betéti társaságok esetén a beltág saját vagyonával is felel. A betéti társaság kültagja, a korlátolt felelősségű társaság tagjai fő szabályként a ki nem elégített követelésekért saját vagyonukkal nem felelnek. A korlátolt felelősség áttörésére lehetőséget biztosít a Ptk. azzal, hogy a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok között kimondja, hogy abban az esetben, ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.³⁵¹

A társaság vezető tisztségviselője a társaság tartozásaiért fő szabályként felelősséggel nem tartozik, azonban egyetemleges felelősség terheli a jogi személlyel, abban az esetben, ha a vezető tisztségviselői jogkörében eljárva harmadik személynek szándékosan kárt okoz.³⁵²

A tagok és vezető tisztségviselők társaság tartozásaiért való helytállására vonatkozó szabályok ismeretében a felelősség szempontjából érdekes helyzetet teremthet, amennyiben a vezető tisztségviselő, vagy a korlátolt felelősségű tag kezesként vállal helytállást a társaság tartozásaiért.

³⁴⁸ Ptk. 3: 25.§(1) c)

³⁴⁹ Ptk. 3:1.§ (5) A jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.

³⁵⁰ Ptk.3:2.§ (1)

³⁵¹ Ptk.3:2.§(2) NOCHTA Tibor- A polgári jogi felelősség néhány alapproblémájának tükröződése az új Polgári Törvénykönyv 2011. decemberi Szerkesztőbizottsági javaslatában In: Gondosné, Pusztahelyi Réka, Juhász, Ágnes (szerk.) javítandó és jobbítható elemek a Ptk. kodifikációjában Tanulmánykötet Miskolc, Magyarország: Novotni Alapítvány (2012)248.p. 119-137

³⁵² Ptk.3: 24.§(2) NOCHTA Tibor- A polgári jogi kártérítési felelősség szabályai az új Polgári Törvénykönyvben In: Grad-Gyenge, Anikó (szerk.) Egy új korszak hajnalán: Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére Bp, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem 187.p.pp.146-156.

Kezességi szerződés alapján a korlátolt felelősségű tag, vagy a vezető tisztségviselő, mint kezes a Ptk. gazdasági társaságokra irányadó helytállásra vonatkozó szabályaival ellentétben arra vállal kötelezettséget a jogosulttal szemben, hogyha a kötelezett nem teljesít, a saját vagyonával maga fog a jogosultnak teljesíteni.³⁵³

Ebben az esetben a szigorú vagyoni elkülönültség, a tagi korlátolt felelősség és a vezető tisztségviselőre vonatkozó helytállási szabályok is áttörésre kerülnek a kezességi szerződés által. A tag, illetve a vezető tisztségviselő önként vállalt helytállási kötelezettségével a társaság fizetéképtelensége esetén teljesíti azokat a kezességi szerződésben vállalt tartozásokat, amelyeket a társaság vagyoni helyzetére figyelemmel nem tud megfizetni.

A sortartás kifogása megilleti a kezest, vagyis mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre.³⁵⁴

A tag, illetve vezető tisztségviselő, társaság helytállási kötelezettsége a társaság ki nem elégített tartozásaiért készfizető kezességi szerződés kötése esetén szigorúbb. A sortartás kifogása nem illeti meg a társaság tartozásaiért készfizetőkezességet vállaló tagot, vagy vezető tisztségviselőt, ha a követelés társaságtól való behajtása a cég telephelyének vagy székhelyének megváltozása következtében lényegesen megnehezült, ha a jogosult a társasággal szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a társaság vagyonára és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést; vagy a társaság csődeljárásban fizetési haladékot kapott vagy ellene felszámolás indult.³⁵⁵

Készfizető kezesség esetén lényegesen szigorúbb szabályok vonatkoznak a tagként, vagy vezető tisztségviselőként kezességet vállaló személyre, amennyiben erre kötelezettséget vállal, úgy már a felszámolási eljárás megindítása, eredménytelen végrehajtás, vagy akár a társaság székhelyének módosítása is megalapozza a kezes helytállási kötelezettségét.

A kezesség, vagy készfizető kezesség vállalása esetén a Ptk.-ban foglalt rendelkezések ellenére a korlátolt felelősségű tag, vagy az ügyvezető is mögöttes felelősséggel tartozik a társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért. Ezekben az esetekben végső soron az egyes gazdasági társaságokra, vezető tisztségviselőkre vonatkozó felelősségi szabályok áttörésére kerül sor, amely megítélésem szerint nem szerencsés, éppen a gazdasági társaságok fogalmi ismérveivel kerül ellentétbe.

VI.6. A társaság tagjai és vezető tisztségviselői közötti házastársi kapcsolat megszűnésének hatása a társaság működésére

A tagok és a vezető tisztségviselők között fennálló közeli hozzátartozói viszony első olvasatban a társaság működésére pozitív hatással lehet, azonban annak megromlása,

³⁵³ Ptk.6:416. §(1)

³⁵⁴ Ptk. 6:419.§

³⁵⁵ Ptk. 6:420.§ jogeset: A Szegedi Ítéltábla Pf.21576/2016/11. számú határozata szerződésből eredő követelés tárgyában

megszűnése akár a jogutód nélküli megszűnéshez is vezethet. A társaság működésére a házastársi kapcsolat és elsősorban annak megszűnése lehet kihatással.

A házasság megszűnése esetén a közös vagyon megosztása a cég működésére jelentős befolyással bírhat.

A mindkét házastárs részvételével működő társaságok részesedéseinek megosztása eltérően alakulhat a személyegyesítő, illetve tőkeegyesítő társaságok esetén.

Betéti társaság esetén, a közös vagyon megosztása körében a bíróság, vagy felek közös megállapodásban úgy rendelkezhetnek, hogy egyikük a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén megszerzi a másik társasági részesedését és a másik tag, mint kültag, vagy beltag tagsági jogviszonya megszűnik. Ebben az esetben a társaság tagjainak száma egy főre csökken, ezért hat hónapos határidőn belül új tagot kell bejelenteni, illetve amennyiben vezető tisztségviselői megbízást is ellátott a korábbi beltag, vagy kültag, úgy új ügyvezető választásáról is rendelkezniük kell.

A tőkeegyesítő társaságok esetén is elsődleges cél az, hogy az egyik tag átruházás útján megszerezze a másik házastárs üzletrészét, vagy részvényét, amennyiben erre vonatkozó megállapodás a házastársak között nem jön létre, úgy a bíróság az üzletrészt, részvényt a másik házastárs kifejezett tiltakozása ellenére is tulajdonba adhatja.³⁵⁶

A közös vagyon megosztása körében a társaság további működésére jelentős befolyással lehet az, ha a közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedésével kapcsolatban a bíróság a nem tag házastársnak való juttatásáról határoz.

„A közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedés nem tag házastársnak való juttatását a Ptk. az általánosnál szigorúbb, speciális feltételekhez köti”³⁵⁷

A tagok együttműködési kötelezettsége szempontjából bizonytalan helyzetet teremthet, ha csak az egyik házastárs tagja olyan gazdasági társaságnak, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, és a bíróság a másik házastárs kérelmére a házastársi vagyonközösség jogcímen a gazdasági társaságban vagyoni hányadot juttat, figyelemmel arra, hogy részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok a felek egyező nyilatkozatának hiányában más módon nem adható ki.³⁵⁸

Ebben az esetben a volt házastársak a közöttük megromlott kapcsolat ellenére tagok lesznek egy gazdasági társaságban, amiben a továbbiakban elengedhetetlen, hogy együttműködjenek, miután a volt házastársak közötti viták kihatással lehetnek a gazdasági tevékenységre, a cég

³⁵⁶ A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lsd. részletesen Csúri Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)

³⁵⁷ Csúri Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)

³⁵⁸ Ptk.4:61.§(3)

céljainak meghatározására is. Amennyiben nem tudnak megfelelően együttműködni az végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

VI.7. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény vizsgálata a vezető tisztségviselő kötelezettségszegő magatartásával összefüggésben

A gazdasági társaságok működése szempontjából kiemelten fontos a közösen vállalt gazdasági célon túl, hogy a társaság tagjai és vezető tisztségviselői fokozott figyelmet fordítsanak az együttműködésre, tájékoztatásra és a társaság működésével összefüggésben felmerülő adminisztrációs, bejelentési kötelezettségek teljesítésére is.

Különösen mellőzhetetlen ezen elvárások teljesítésének vizsgálata arra figyelemmel, hogy a tagok, képviselők személyében rejlő okok akadályozhatják a társaság működését, sőt előállhat a tevékenység ellehetetlenülése, amely a büntetőjogi tényállás megvalósulásán túl akár a társaság kényszertöreléssel történő jogutód nélküli megszűnését is előidézhetheti.

A társaság vezető állású személyének gazdasági adatszolgáltatási kötelezettségének elmulasztása a cég jogutód nélküli megszűnésén túl akár három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezéseinek elemzésén keresztül vizsgálom, hogy milyen polgári és büntetőjogi következményekkel kell számolnia a társaság vezető állású személyeinek az adatszolgáltatási kötelezettségük elmulasztásával kapcsolatban.

VI.7.1.A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi szabályozása a Ptk. és a Ctv. vonatkozó rendelkezéseivel összhangban

A törvényi tényállás:

Gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása (Btk.409.§)

409. § (1) A gazdálkodó szervezet vezető állású személye, aki közreműködik abban, hogy
a) a gazdálkodó szervezet a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén ne legyen fellelhető,
b) közhitelű nyilvántartásba olyan személy kerüljön a gazdálkodó szervezet képviseletére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, illetve ismeretlennek minősül, vagy

c) közhitelű nyilvántartásba a gazdálkodó szervezet tulajdonosaként olyan személy vagy gazdálkodó szervezet kerüljön bejegyzésre, akinek a lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen vagy ismeretlennek minősül, illetve amely a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem lelhető fel, vagy aki, illetve amely nem a tényleges tulajdonos,
büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki közhitelű nyilvántartásba bejegyzendő, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó adat, jog vagy tény bejelentését, illetve ilyen adat, jog vagy tény változásának bejelentését elmulasztja, ha a bejelentési kötelezettségét jogszabály írja elő, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) E § alkalmazása szempontjából tényleges tulajdonosnak minősül az a személy vagy gazdálkodó szervezet, aki, illetve amely a gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább tíz százalékával vagy a Polgári Törvénykönyv szerinti meghatározó befolyással rendelkezik.

Ezen tényállás a régi Btk. 1994. évi módosításával, az 1994. évi IX. törvény 17.§-ában került először szabályozásra, ekkor még gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása néven.³⁵⁹A tényállás 2007-ben került jelentős módosításra, mely módosítást főként a „piaci viszonyok megváltozása, a követelések behajthatatlanságának ugrásszerű megnövekedése és a cégtemetők megjelenése tett szükségessé”.³⁶⁰

A tényállás Btk. szabályozásának célja, hogy biztosítsa a közhitelű nyilvántartások garanciáját, azt, hogy az abban foglalt adatok mindig a valóságnak megfelelőek legyenek. A bárki által megtekinthető nyilvántartások adatainak hitelességéhez társadalmi érdek fűződik.³⁶¹

A közhitelű nyilvántartások köre széles, közhiteles többek között a cégnyilvántartás, az ingatlan-nyilvántartás, a jogi személyek nyilvántartása, a jelzálog nyilvántartása, a hajórajstrom, a gépjármű-nyilvántartás, a földhasználati nyilvántartás.

Jelen dolgozat témájából adódóan kizárólag a cégnyilvántartás és a jogi személyek nyilvántartására vonatkozó előírások kerülnek bemutatásra.

A Ptk. jogi személyekre irányadó általános szabályai, a jogi személyek nyilvántartásának alapelvei között akként rendelkezik, hogy a nyilvántartásba jogot, tény vagy adatot bejegyezni jogszabályban meghatározott okirat vagy bírósági, hatósági határozat alapján lehet.³⁶² A nyilvántartás közhiteles: vélelmezni kell, hogy a nyilvántartott jogok, tények és adatok fennállnak és valósak. Senki sem hivatkozhat arra, hogy nyilvántartott adatról nem tudott. A jogi személy jóhiszemű személyekkel szemben nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett nyilvántartott adat nem felel meg a valóságnak. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a nyilvántartásban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.³⁶³A nyilvántartásba bárki betekinthez, a nyilvántartott adatról feljegyzést készíthet, valamint hiteles másolatot vagy kivonatot kérhet.³⁶⁴

A Ctv. a törvény célja között is nevesíti a cégnyilvántartás közhitelesség védelmének fontosságát: „A törvény célja, hogy korszerű jogi keretek megteremtésével, az Európai Unió szabályozásával összhangban állapítsa meg a vállalkozások cégalapításának, nyilvántartásba vételének rendjét, és a vállalkozók alkotmányos jogai érdekében, a gazdasági forgalom biztonsága, valamint a hitelezői érdekek vagy más közérdek védelme céljából biztosítsa a közhiteles cégnyilvántartás adatainak teljes körű nyilvánosságát, közvetlenül vagy elektronikus úton.”³⁶⁵

³⁵⁹ Kondorosi András PhD értekezés 2019.

³⁶⁰ Darai Péter: A cégtemetők adó- és büntetőjogi vonatkozásai. Miskolci Jogi Szemle 2011/1. sz. 158-159.o.

³⁶¹ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

³⁶² Ptk. 3:13.§ (1)bek.

³⁶³ Ptk. 3:13.§ (2)

³⁶⁴ Ptk. 3:13.§ (3)

³⁶⁵ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) bevezető rendelkezése a törvény céljával kapcsolatban

A Ctv. rendelkezései szerint a törvényszék, mint cégbíróság feladata a cégnyilvántartás közhitelességének és a cég törvényes működésének biztosítása érdekében a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása.³⁶⁶

A cégnyilvántartás közhitelességét ekként szabályozza a Ctv.: „A cégnyilvántartás hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, továbbá a bejegyzett jogok és tények fennállását, illetve azok változásait. Ellenkező bizonyításig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a cégnyilvántartásban szereplő, illetve a Céglépcsőben közzétett adatban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.”³⁶⁷

A cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat, illetve egyes cégformákra irányadó külön adatokat is.³⁶⁸A bejelentési kötelezettség ezen Ctv.-ben részletesen meghatározott adatok vonatkozásában áll fenn.

A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény tárgya a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, bárki által megismerhető nyilvántartások adatainak hitelessége, az ebbe vetett bizalom.³⁶⁹

VI.7.2. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alapesetei

A Btk. törvényi tényállása a gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény két alapesetét határozza meg.

VI.7.2.1. A bűncselekmény 409. § (1) bekezdés szerinti első alapesetének elkövetési magatartása a közreműködés. A bűncselekmény elkövetője a gazdálkodó szervezet vezető állású személye.

A Btk. 414. § (2) a) pontja alapján gazdasági társaságok esetén vezető állású személyének minősül a társaság vezető tisztségviselője mellett a felügyelőbizottság tagja is.

A Ptk. jogi személyekre vonatkozó harmadik könyv 3:21. §-a határozza meg az ügyvezetés fogalmát és a vezető tisztségviselői megbízatás keletkezésére irányadó szabályokat.

A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult.³⁷⁰ A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni.³⁷¹

A gazdasági társaságokra irányadó szabályok szerint a társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselő – a társasággal kötött megállapodása szerint – megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban láthatja el.³⁷² A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak,

³⁶⁶ Ctv. 1.§ (1) d)

³⁶⁷ Ctv. 22.§ (1)

³⁶⁸ Ctv. 24-29.§

³⁶⁹ Balogh Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 495.o.

³⁷⁰ Ptk. 3:21.§ (1)

³⁷¹ Ptk. 3:21.§ (2)

³⁷² Ptk. 3:112.§ (1)

a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el.³⁷³ A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatban a Ptk. kimondja, hogy a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.³⁷⁴ A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.³⁷⁵

A felügyelőbizottság Ptk.-beli meghatározása szerint a tagok vagy az alapítók a létesítő okiratban három tagból álló felügyelőbizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze.³⁷⁶

A közreműködést a vezető állású személy három módon valósíthatja meg.

A Btk. 409.§ (1) a) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy közreműködik abban, hogy a gazdálkodó szervezet a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén ne legyen fellelhető. A közreműködés aktív vagy passzív magatartással is megvalósulhat.

A közreműködés ebben az esetben akkor tényállásszerű, ha eredményeként a gazdálkodó szervezet a székhelyén (telephelyén, fióktelepén) nem található.³⁷⁷ Amennyiben a társaság a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem fellelhető, a cégbíróság az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló törvényességi felügyeleti eljárást folytat le.

A bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) rendelkezései szerint ha a cégbíróság tudomást szerez arról, hogy a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található, és a cég képviselőjére jogosult személyek lakóhelye is ismeretlen vagy kézbesítési megbízottja nem fellelhető (a továbbiakban: ismeretlen székhelyű cég), a cégbíróság a megszüntetési eljárást megindítja és a cég cégjegyzékbe bejegyzett tagjait közvetlenül megkeresi vagy szükség esetén a Cégbírósághoz közzétett hirdetményben felhívja, hogy a cég törvényes működéséhez szükséges intézkedéseket hatvan napon belül tegyék meg.³⁷⁸ Ha a cégjegyzék nem tartalmazza a cég tagjait, vagy a törvényes működés helyreállítása azért nem történt meg, mert a cég vezető tisztségviselője és valamennyi tagja ismeretlen, a cégbíróság megindítja a megszüntetési eljárást és a Cégbírósághoz közzétett végzést tesz közzé, mely felhívást tartalmaz arra, hogy akinek a cég székhelyére, működésére (ideértve azt az esetet is, ha a cég ellen per van folyamatban), illetve a képviselő lakóhelyére vonatkozó adatról tudomása van, azt a közzétételtől számított harminc napon belül a cégbíróságnak jelentse be.³⁷⁹

³⁷³ Ptk. 3:112.§ (2)

³⁷⁴ Ptk.3:24.§ (1)

³⁷⁵ Ptk. 3:24.§ (2)

³⁷⁶ Ptk. 3:26.§ (1)

³⁷⁷ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

³⁷⁸ Ctv.89.§

³⁷⁹ Ctv.90.§ (1)

A cég székhelyére, működésére, vezető tisztségviselőire vonatkozó érdemi bejelentés esetén a cégbíróság felhívja a cég képviselőjét a szükséges változásbejegyzési kérelem benyújtására. Ha a felhívás eredményes, a cégbíróság az eljárást megszünteti.³⁸⁰

Ha a cég a változásbejegyzési kérelmet határidőben nem nyújtja be vagy a cégbíróság intézkedése egyébként nem vezetett eredményre, a cégbíróság az eljárást megszünteti, és a céget megszüntnek nyilvánítja.³⁸¹

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el abban az esetben, ha a céget megszüntnek nyilvánítja³⁸² A cégbíróság a céget megszüntnek nyilvánítja, amennyiben a Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárás során a társaság törvényes működése nem áll helyre.

A bűncselekmény tényállásának célja, a forgalom biztonságának biztosítása, fontos, hogy a cég a székhelyén (fióktelepén, telehelyén) elérhető legyen, ott tényleges tevékenységet folytasson. A bűncselekmény ezen fordulata a cégek fantomizálása ellen kívánja megteremteni a büntetőjogi védelmet.³⁸³

A Kúria (korábban: Legfelsőbb Bíróság) Bfv.II. 405/2004. számú határozata alapján a cég székhelyének megváltozására vonatkozó bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a gazdasági adatszolgáltatás elmulasztásának vétsége akkor állapítható meg, ha a cég ügyvezetője a cég székhelyének a megváltozását a létesítő okirat módosításától, hitelesítésétől számított 30 napon belül nem jelenti be a cégbíróságnál.

Abban az esetben azonban, ha egy cég a székhelyét kifejezetten azért változtatja meg, hogy ott lehessen elérhető életszerű, hogy a legfőbb szerv a társasági szerződést sem módosítja.³⁸⁴

A Btk. 409.§ (1) b) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy közreműködik abban, hogy közhitelű nyilvántartásba olyan személy kerüljön a gazdálkodó szervezet képviselőjére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, illetve ismeretlennek minősül.³⁸⁵

Gazdasági társaságok esetén a közreműködés abban az esetben tényállásszerű, ha annak következtében a cégnyilvántartásba olyan személy kerül a társaság képviselőjére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretlen vagy ismeretlennek minősül.

A cég törvényes működése, hitelezővédelmi szempontból elengedhetetlenül fontos, hogy a társaság működésében tényleges tevékenységet kifejtő, elérhető személyek vegyenek részt. A jogalkotó azt a közismert jelenséget kívánta szankcionálni, amikor társaság vezető

³⁸⁰ Ctv.90.§ (2)

³⁸¹ Ctv. 90.§ (3)

³⁸² Ctv. 116.§ (1) a)

³⁸³ Balogh Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 495.o.

³⁸⁴ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

³⁸⁵ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

tisztségviselőjévé olyan személyt választ meg, akinek a lakóhelye, vagy tartózkodási helye ismeretlennek tekinthető, hajléktalan.

A cégnyilvántartásba való bejelentési kötelezettség már az új megválasztott vezető tisztségviselőt terheli, a bűncselekményt nem a korábbi vezető valósítja meg, hanem az új.³⁸⁶

A Btk. 409.§ (1) c) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy abban működik közre, hogy közhitelű nyilvántartásba a gazdálkodó szervezet tulajdonosaként olyan személy vagy gazdálkodó szervezet kerüljön bejegyzésre, akinek a lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, vagy ismeretlennek minősül, illetve amely a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem lelhető fel, vagy aki, illetve amely nem a tényleges tulajdonos.

A Btk. értelmező rendelkezése alapján tényleges tulajdonosnak minősül az a személy vagy gazdálkodó szervezet, aki, illetve amely a gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább tíz százalékával vagy a Polgári Törvénykönyv szerinti meghatározó befolyással rendelkezik.³⁸⁷

Ezen tényállás is a forgalom biztonságát szolgálja, azt, hogy a társaság tagjaiként kizárólag elérhető, valós személyek kerüljenek bejegyzésre.

Amennyiben tagjai nem elérhetőek, nincs mód a társaság legfőbb szervének összehívására és így a törvényes működés biztosítására sem.

VI.7.2.2. A bűncselekmény 409.§ (2) bekezdésben szabályozott második alapesetének elkövetési magatartása a bejelentés elmulasztása.

A gazdasági társaságokra irányadó Ctv. rendelkezések szerint a cég adatainak a cégjegyzékbe történő bejegyzése – ha törvény eltérően nem rendelkezik – kérelemre történik.³⁸⁸

A cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég képviselője jogi képviselő útján köteles előterjeszteni.³⁸⁹ A cég valamennyi bejelentési kötelezettségét elektronikus úton teljesíti a cégbíróság felé.³⁹⁰

Kötelező cégbejegyzés esetén a bejegyzési kérelem előterjesztésének határideje – ha törvény kivételt nem tesz – a létesítő okirat aláírásától, illetve elfogadásától számított harminc nap. Ha a cég alapításához hatósági engedély szükséges, a bejegyzési kérelem előterjesztésének határideje az engedély kézhezvételétől számított tizenöt nap.³⁹¹

A gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása tiszta mulasztási bűncselekmény, amely a bejelentési határidő lejártával befejezetté válik.³⁹² A kísérlete fogalmilag kizárt: a határidő végéig a

³⁸⁶ Zsignár Bernadett- Két év szabadságvesztés székhely változás bejelentésének elmulasztásáért? Sőt, akár három adott esetben <https://5percado.hu/ket-ev-szabadsagvesztes-szekhely-valtozas-bejelentesenek-elmulasztasaert-sot-akar-harom-adott-esetben/> (2021. május 7.)

³⁸⁷ Btk. 409.§ (3)

³⁸⁸ Ctv. 33.§ (1)

³⁸⁹ Ctv. 33.§ (2)

³⁹⁰ Ctv. 33.§ (4)

³⁹¹ Ctv. 34.§ (1)

³⁹² Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

bejelentési kötelezettség jogszerűen teljesíthető, a határidő lejártával a bűncselekmény befejezetté válik.³⁹³

A cég székhelyének megváltozására vonatkozó bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt e bűncselekmény akkor állapítható meg, ha a cég ügyvezetője a cég székhelyének a megváltozását a létesítő okirat módosításától, hitelesítésétől számított 30 napon belül nem jelenti be a cégbíróságnál (BH 2006. 106.).

A bűncselekmény második alapesetének tettese az lehet, aki a tényállásban meghatározott jogok, adatok, vagy tények bejelentésére köteles.³⁹⁴ Cégeljárás esetén a bejelentésre a társaság vezető tisztségviselője köteles.

VI.7.3. Összegzés

A gazdasági társaságok törvényes működése szempontjából elengedhetetlenül fontos, hogy a társaságban olyan személyek vegyenek részt akár tagként, akár vezető tisztségviselőként, akik elérhetőek, tényleges tevékenységet folytatnak. Fontos továbbá, hogy a társaságok elérhetőek, a bejelentett székhelyen (telephelyen, fióktelepen) megtalálhatóak legyenek. A transzparencia, átláthatóság követelményének megvalósulása céljából a Ctv. vonatkozó rendelkezésein, törvényességi felügyeleti eljárás megindításán túl a közreműködés, mulasztás a Btk.-ban szabályozott büntető jogi tényállást is megvalósíthat.

A gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása szándékos bűncselekmény, az elkövetőnek tisztában kell lennie azzal, hogy a közhitelű nyilvántartásba meg kell jelennie a megkötött szerződésnek, egyéb cselekménynek, eseménynek és tisztában van azzal, hogy a bejelentés meghatározott határidőben lehetséges, azt mégis elmulasztja.

VI.8. Észrevételek a hazai szabályozáshoz

A tagi és a vezető tisztségviselői státusz a jelen tanulmányban bemutatott eseteken túl még számos esetben összefüggést mutathat. Megítélésem szerint azokat a helyzeteket, amikor a társaság tagja egyben a vezető tisztségviselő is külön szabályozás alá lehetne vonni, különös figyelemmel azokra az esetekre, amikor a társaság több tagja közül csak az egyikük látja el a társaság képviselőjét. Azon esetekben, amikor a társaság tagja egyben a vezető tisztségviselő is a felelősségi, helytállási szabályok szigorítása indokolt lehet. A gyakorlatban a kisebb taglétszámú társaságok tagjai ezen probléma megoldásaként akként járnak el, hogy az összes tag egyben vezető tisztségviselő is és a cégjegyzési joguk is együttes. Ez azonban jelentősen megnehezíti a társaság mindennapos tevékenységét és a tagok közötti konfliktus, érdekellentét esetén ellehetetleníti a cég működését.

A vezető tisztségviselői és a tagi státusz éles elválasztása mellett a törvényben szabályozásra kerülhetnek azok az esetek is, amikor a társaság tagja egyben ügyvezetői feladatokat lát el.

³⁹³ Balogh Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 496.o.

³⁹⁴ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

Különösen akkor lehet ezen rendelkezéseknek kiemelt jelentősége, amikor a vezető tisztségviselői feladatokat ellátó tagon túl a társaságnak korlátlan felelős tagja is van. Ezen tagok védelmét szolgálhatná a felelősség szigorúbb meghatározása a vezető tisztségviselői feladatokat ellátó tag esetében.

VI.9. Összegzés

A gazdasági társaságok tagjára és vezető tisztségviselőjére vonatkozó szabályok a Ptk. rendszerében főként a felelősség szempontjából alapvetően elkülönülnek, azonban a gyakorlatban számos kapcsolódási pont, összefüggés van a tagi és a vezető tisztségviselői státusz között, amelyre a szabályozásnak figyelemmel kell lennie. Azon tézist kívántam alátámasztani, mely szerint a társaság tagja és vezető tisztségviselője közötti összefüggések, kapcsolódások sajátos „hálózatként” jelentősen befolyásolhatják a cég működését és arra egyaránt pozitív és negatív hatással lehetnek.

Álláspontom szerint a tagoknak a társaság eredményes és hosszútávú működése érdekében a vezető tisztségviselők megválasztásakor körültekintően, a személyükben rejlő kockázatokra is kiemelt gondossággal kell eljárniuk, a társaság alapításakor és működésekor a tagoknak nem csak arra kell kiemelt figyelmet fordítaniuk, hogy kik lesznek a tagok, hanem a tagok és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés és egymás iránti bizalom a Treu und Glauben elve is kiemelt jelentőséggel bír.

VII. Fejezet

Cégalapítás

Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai

- különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra –

Jelen fejezetben azt vizsgálom, hogy a gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapítása az alapításban részt vevő felek számára csak előnyöket hordoz, vagy milyen kockázatokkal, jogkövetkezményekkel járhat a nem teljeskörűen átgondolt cégalapítás.

A gazdasági életben egyre inkább megfigyelhető, hogy egy cég alapítása csupán eszköz egy pályázati, vagy más, nem a tényleges gazdasági tevékenységgel összefüggő cél elérése érdekében, a társaság későbbi működésére az alapítók már nem helyeznek hangsúlyt. Ugyanakkor az egyszerűsített cégeljárás keretében történő alapítás előnyeinek kihasználása számos kockázatot rejthet mind a hitelezők, mind a társaság alapítói, vezető tisztségviselői számára.

A tanulmányban erre figyelemmel az egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapítás előnyeinek ismertetésén túl, figyelem felhívási céllal összefoglalásra kerülnek azok a kockázatok, amelyekkel a nem kellő körültekintéssel átgondolt cégalapítás következtében számolniuk kell a társaság alapítóinak és vezető tisztségviselőinek a társaság működése és végső esetben jogutód nélküli megszűnése esetén.

VII.1. A cégalapítás uniós tendenciái

Az Európai Unióban megfigyelhető jogalkalmazási irányvonal alapján az Európai Bizottság cégalapítással kapcsolatos intézkedési javaslata szerint cél, hogy az Európai Unió minden tagállamában 3 nap alatt, kevesebb mint 100 eurós költséggel lehessen céget alapítani. Az Európai Bizottság statisztikája alapján 2012 év végére a cégalapítási idő 5,4 órára, költsége 372 euróra csökkent.³⁹⁵

Magyarországon az Unió más tagállamaihoz hasonlóan³⁹⁶ magas a kis-és középvállalkozások száma, a Központi Statisztikai Hivatal által készített felmérés³⁹⁷ alapján 2020-ban 503.066 regisztrált gazdasági társaság volt, döntő többségében korlátolt felelősségű társaságok és betéti társaságok³⁹⁸. A statisztika alapján az is megállapítható, hogy a gazdasági társaságok aránya a lakossághoz³⁹⁹ viszonyítva nálunk nagyon magas.

Előadásomban azt a kérdést vizsgálom, hogy a cégalapításkor az alapítók mennyiben vannak tisztában azzal, hogy az általuk létesített társaság működése során, mint tagokat milyen jogosultságok illetik illetőleg kötelezettségek terhelik majd.

VII. 2. Az alapítás és a cégeljárás egyszerűsítését szolgáló rendelkezések a hazai szabályozásban

A gazdasági társaságok alapításának egyszerűsítése, az eljárás hatékonyságának növelése iránti igény Magyarországon is egyre inkább jelen van a gazdasági életben.

Hazánkban, - igazodva az Európai Unióban is támogatott könnyítési folyamathoz - lehetőség van egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapításra.⁴⁰⁰ Az egyszerűsített cégalapítás esetén a társaság létesítő okirata kizárólag rendeletben⁴⁰¹ meghatározott szerződésminta alapján készül, a minta szövegétől az alapítók nem térhetnek el.

Az egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapítás esetén a bejegyzési kérelem elbírálásáról a cégbíróság a bejegyzési kérelem érkezését követően, az adószámáról való adóhatósági értesítéstől számított egy munkanapon belül határoz. A cégbíróság e határidőn belül dönt a bejegyzés elrendeléséről, illetőleg a bejegyzési kérelem elutasításáról.⁴⁰²

A szerződésmintával a jogalkotó egy tartalmi kontrollt⁴⁰³ fogalmaz meg, azonban a bejegyzési kérelem tartalmi jogszerűségét a jogi képviselő szavatolja, a bírósági ellenőrzés, figyelemmel a cégbejegyzési kérelem elbírására megállapított rövid határidőre is, elsősorban formai vizsgálat.

³⁹⁵ [http:// ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/start-up-procedures/progress-2012/index](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/start-up-procedures/progress-2012/index) (2021.03.10.)

Isd. még Tattay Levente: A kis-és középvállalatok versenyképessége az Európai Unióban (MJ 2020/10. 573-584.o.)

³⁹⁶ Az OECD 2017-ben készült tanulmánya szerint a mikro-kis és középvállalatok a világon a vállalatok 95%-át teszik ki.

³⁹⁷ https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd010.html (2021.03.10.)

³⁹⁸ A KSH statisztikája alapján 2020-ban 380.870 regisztrált korlátolt felelősségű társaság, 111.893 betéti társaság volt

³⁹⁹ <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> alapján 2020-ban 9.769.526 fő volt Magyarország lakossága (2021.03.10.)

⁴⁰⁰ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V.tv. (továbbiakban: Ctv.) 48.§

⁴⁰¹ 21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről

⁴⁰² Ctv. 48.§

⁴⁰³ Gál Judit- *A cégtörvény revíziója* (CH,2016/8., 3-7.o.)

A cégalapítás egyszerűsítését szolgáló kedvező feltétel továbbá, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 45.§-nak módosítását⁴⁰⁴ követően 2017. március 16. napjától több cégformánál, köztük a leggyakrabban alapított korlátolt felelősségű társaság esetén is törlésre került a cégeljárás illeték. Az Itv. ezen módosítása jelentős könnyítést jelent a cégalapítás során, figyelemmel arra, hogy a példaként említett korlátolt felelősségű társaság alapításának illetéke a módosítást megelőzően százezer forint volt.

Az Itv. módosításával egyidőben, 2017. márciusában a Cégléletről szóló 22/2006. (V. 18.) IM rendelet 5.§ (3) bekezdése is módosításra került, és a módosítás alapján az egyszerűsített cégeljáráson kívül az általános szabályok szerint alapított a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság és az egyéni cég esetében a cég bejegyzése mentesül a közzétételi költségterítés megfizetése alól.

A cégalapítást könnyítő további rendelkezést a 2014. március 15. napján hatályba lépett A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) is bevezetett, - szigorításként ugyan a korlátolt felelősségű társaság törzstőkéjének 500.000,- Ft-ról 3.000.000,- Ft-ra történő felemeléséről rendelkezett, -azonban ezen összeget a Ptk. 3:162.§-ban foglalt rendelkezés értelmében a társaság tagjainak nem kell a társaság alapításakor rendelkezésre bocsátaniuk, a tagok a pénzbetétük felénél kisebb összeget is befizethetnek, és a meg nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy évnél hosszabb határidőt is megállapíthatnak.

Ezen Ptk. által bevezetésre kerülő tőkefeltöltési szabályok lényegesen megkönnyítik a korlátolt felelősségű társaságok alapítását, jelentős segítséget nyújtva a tagoknak a társaság tőkekövetelményeinek teljesítéséhez.⁴⁰⁵

A törzstőke befizetésével kapcsolatban további könnyítést jelent a korlátolt felelősségű társaságok esetében, hogy a törzstőke összegét az alapítóknak nem kell bankszámlára történő befizetéssel igazolniuk, lehetőség van a társaság házipénztárába történő befizetésre is, ami sok visszaélésre adhat okot. Az alapítók sok esetben figyelmen kívül hagyják és nem számolnak azzal a jogszabályi követelménnyel, hogy a jegyzettőkének folyamatosan a társaság rendelkezésére kell állnia és ennek meglétét a társaság éves beszámolója igazolja. Számos esetben az adóhatóság törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményez a társasággal szemben, azzal, hogy a társaság saját tőkéje a törzstőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent, ebben az esetben a társaság működése törvénytört.

VII.3. Hitelezővédelmi rendelkezések

A hazai cégalapításra vonatkozó szabályozás alapján - az európai uniós trendeket is figyelembe véve - rendkívül gyorsan, alacsony tőkebefektetéssel lehet gazdasági társaságot alapítani, ezen

⁴⁰⁴ Az Itv. cégeljárás illetékekre vonatkozó rendelkezéseit a közigazgatási ügyintézéshez kapcsolódó egyes illetékek és díjak megszüntetéséről szóló 2017: II. törvény módosította

⁴⁰⁵ A Ptk. által bevezetésre kerülő tőkefeltöltési szabályokról részletesen: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára szerkesztő: Petrik Ferenc

előnyöknek azonban a cég működése során már számos kockázata lehet a társaság hitelezőinek vonatkozásában.

A cégalapítás egyszerűsítését számos hitelezővédelmi rendelkezés ellensúlyozza:

A hitelezők védelmét szolgálja korlátolt felelősség társaságok esetén a Ptk. azon rendelkezése, mely szerint a társaság mindaddig nem fizethet osztalékot a tagoknak, amíg a ki nem fizetett és a tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulással együtt el nem éri a törzstőke mértékét,⁴⁰⁶ továbbá a tagok a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk összegének erejéig kötelesek helytállni a társaság tartozásaiért.⁴⁰⁷ Ebben az esetben a tagok korlátolt felelőssége áttörésre kerül, személyesen is helyt kell állniuk a ki nem elégített hitelezői követelésekért.

Az ún. adóregisztrációs eljárás⁴⁰⁸, ami a cégbejegyzésre kötelezett adózók adószámának megállapítását előzi meg. „A NAV a leendő cég által bejelentett – a cégbíróság által elektronikus úton továbbított –, valamint a nyilvántartásában szereplő adatok egybevetésével megvizsgálja, hogy a bejegyzendő cég vezető tisztségviselőjével, cégvezetőjével, képviselőre jogosult tagjával, vagy kft., zrt. esetében az ötven százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező taggal, részvényessel, ilyen mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező tag, részvényes hiányában bármely taggal vagy részvényessel, egyszemélyes gazdasági társaság esetében a taggal vagy részvényessel szemben fennáll-e olyan, törvényben meghatározott akadály, amely kizárja az adószám megállapítását.”⁴⁰⁹

Az adóregisztráció eljárás is a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően gyors eljárás, „lefolytatására főszabályként – ha a cégbíróság által továbbított adatok alapján a törvényben rögzített akadályok egyike sem valószínűsíthető – legkésőbb egy munkanap alatt sor kerül. Amennyiben az egy munkanapos határidő alatt valamely akadály fennállása valószínűsíthető, úgy a NAV nyolc munkanapon belül dönt az adószám megállapításáról vagy annak megtagadásáról.”⁴¹⁰ A hitelezők védelmét szolgáló törvényes akadály többek között az adótartozás fennállása, illetve a vezető tisztségviselői pozíciótól, illetve e foglalkozástól jogerősen eltiltotti minőség.⁴¹¹

Az adóregisztrációs eljárás első szűrőként funkcionál, abban az esetben ha a NAV megtagadja az adószám megállapítását, a társaság bejegyzése iránti kérelem elutasításra kerül.

VII.4. Az alapítók személyes felelőssége

⁴⁰⁶ Ptk.:3:162.(1)

⁴⁰⁷ Nochta Tibor- *A polgári jogi felelősség társasági útjairól 15 év után* In.:Lamm, Vanda, Sajó, András (szerk) *Studia in honorem Lajos Vékás* HVG ORAC (2019) pp.232-241., Ptk.3:162.§ (2)

⁴⁰⁸ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 19.–25. §

⁴⁰⁹ https://nav.gov.hu/nav/ado/art/tajekoztatas_az_adoregisztracios_eljarassal_kapcsolatban.html (2021.03.10.)

⁴¹⁰ https://nav.gov.hu/nav/ado/art/tajekoztatas_az_adoregisztracios_eljarassal_kapcsolatban.html (2021.03.10.)

⁴¹¹ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 19.§ (2)

Miután a hazai jogi háttér lehetőséget biztosít az egyszerű és költséghatékony cégalapításra, a társaság alapítóinak fokozott gondossággal kell eljárniuk a társaság alapítása és működése során.

Az alapítóknak elsődlegesen azt kell felmérniük, hogy a társaság alapítása valóban szükséges-e, az alapítók, a vezető tisztségviselők a társaság működése során ténylegesen is részt kívánnak-e venni, nem csak névlegesen szerepelnek a társaságban. Számos esetben egy gazdasági társaság alapítása pusztán egy projekthez, pályázathoz kapcsolódik, ezek megvalósulását követően a tagok nem gondolnak arra, hogy az alapítási cél elérését követően is jogszabályi kötelezettségeik vannak a társaság működtetése vonatkozásában.

A gazdasági társaság tagjainak a vállalt gazdasági tevékenységen túl a személyükben rejlő kockázatokra is figyelemmel kell lenniük, a cégalapítás során felelős döntést kell hozniuk a tekintetben is, hogy kik azok a személyek, akikkel a társaság működése, a szükséges döntések meghozatal során együtt tudnak működni. A társaság tagjai, illetve a tagok és a vezető tisztségviselő közötti konfliktus a későbbiekben számtalan problémát okozhat, megnehezítheti a társaság működését, végső soron annak jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A cégalapítást megelőzően, vagy azzal egyidejűleg a felek egy szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. A szindikátusi szerződés ebben az esetben vállalkozástervező szerződési szerepet tölt be,⁴¹² létrejötte megelőzi az alapítást és az alapítással kapcsolatos kérdéseket szabályozzák előre a felek.⁴¹³

VII.5. Kötelezettségek, kockázatok a társaság alapítását követően

A hazai szabályozás a cégalapításkor biztosítja az egyszerűsített, költséghatékony eljárás lehetőségét, azonban a társaság működése során jelentős költségekkel, adminisztrációs terhekkel kell számolniuk, mely kiadásokra, kötelezettségekre az alapítók sok esetben nem gondolnak.

Az alapítók számos esetben nincsenek tisztában azzal, hogy mulasztásuk a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárását vonhatja maga után, mely végső soron a társaság kényszertörlési eljárással történő jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet. Törvényességi felügyeleti eljárás megindítására okot adhat az is, ha a cég tagjai, tisztségviselői nem elérhetőek⁴¹⁴, a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található⁴¹⁵, vagy a tagok a beszámoló letétbe helyezési, közzétételi kötelezettséget elmulasztják. A fantom, ténylegesen már nem létező cégek kiszűrése a cégnyilvántartás közhitelessége és hitelezővédelmi szempontból is fontos.⁴¹⁶

⁴¹² Sárközy Tamás: *A szindikátusi szerződésről* i.m. 178.

⁴¹³ Veress Emőd: *A szindikátusi szerződés* HVG ORAC 2020

⁴¹⁴ Ctv.88.§

⁴¹⁵ Ctv. 89.§

⁴¹⁶ Varroh Géza Alajos: *A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás* (GJ, 2012/6., 14-19.o.)

A tagok sok esetben nem mérik fel azt, hogy a társaság kényszertörlési eljárással történő megszüntetésekor a társaság jogutód nélküli megszűnésén túl súlyos jogkövetkezményekkel kell számolniuk, az eltiltás következményével, továbbá törvényességi felügyeleti eljárás megfizetésének kötelezettségével. Az eltiltás olyan súlyos jogkövetkezmény, melynek értelmében az eltiltott személy az eltiltás hatálya alatt nem szerezhethet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője, cégvezetője, felügyelőbizottsági tagja.⁴¹⁷

VII.6. Összegzés

Álláspontom szerint megállapítható, hogy a vállalkozások megindításának megkönnyítését szolgáló hazai szabályozás ellenére elengedhetetlenül szükséges az, hogy a gazdasági társaságok tagjai, vezető tisztségviselői tisztában legyenek azzal, milyen esetleges kockázatokat, következményeket vállalnak a cégalapítással.

A tanulmány célja, felhívni a figyelmet arra, hogy a hatályos szabályozás ugyan lehetőséget biztosít az egyszerű, gyors és költséghatékony cégalapításra, az alapítók számára mégis fokozott előrelátással, felelősséggel kell eljárniuk a gazdasági társaságok létesítése során a társaság későbbi működését is szem előtt tartva. Fontos, hogy az alapítók tisztában legyenek a személyükben rejlő kockázatokkal is, a társaság létesítésében olyan személyek vegyenek részt, akik a társaság hosszútávú tevékenysége során is együtt tudnak működni.

Megítélésem szerint a felelős cégalapítás a hitelezővédelmi szempontokon, valamint a cégnyilvántartás közhitelességén túl a személyes felelősség szempontjából is kiemelten fontos.

VIII. Fejezet

Társaság jogutód nélküli megszűnése

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésének a tag személyében rejlő okairól - különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra –

Jelen fejezet elsődleges tárgya a gazdasági társaságok kényszertörlési eljárással történő jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos joggyakorlat elemzése a tagok, a vezető tisztségviselők kötelezettségzegő magatartásával összefüggő és a megszűnéshez vezető okok feltárása segítségével.

A téma szempontjából kiemelten fontosnak tartom annak a követelménynek a hangsúlyozását, hogy az üzletszerű gazdasági tevékenység biztosításán túl a döntéshozatalban résztvevő személyeknek fokozott figyelmet kell fordítaniuk az együttműködésre, tájékoztatásra és a társaság működésével összefüggésben felmerülő adminisztrációs, bejelentési kötelezettségek teljesítésére is. Különösen mellőzhetetlen ezen elvárások teljesítésének vizsgálata arra figyelemmel, hogy a tagok, képviselők személyében rejlő okok akadályozhatják a társaság

⁴¹⁷ Ctv. 9/C.§ (4)

működését, sőt előállhat a tevékenység ellehetetlenülése, amely akár a társaság kényszertöreléssel történő jogutód nélküli megszűnését is előidézheti.

VIII.1.A kényszertörlési eljárás jogi szabályozása, elrendelésének okai, a törvényes működés ellehetetlenülése

A gyakorlatban a kényszertörlési eljárások vizsgálata háttérbe szorul a társaságok jogutód nélküli megszűnéséhez vezető egyéb okok mellett (felszámolási eljárás, végelszámolás, csődeljárás), annak ellenére, hogy az eljáráshoz, annak lezárásához szigorú szankciók kapcsolódnak.

A kényszertörlési eljárás szabályai 2012. március 1.-jétől kerültek beiktatásra a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezései közé a korábbi kényszer-végelszámolásra vonatkozó rendelkezések helyett, mely szabályok több kisebb változás után, 2014. július 1-jével, majd 2021. július 1-jével átfogóan módosításra kerültek.

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el abban az esetben, ha a céget megszűntnek nyilvánítja⁴¹⁸

A cégbíróság a céget megszűntnek nyilvánítja, amennyiben a Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárás során a társaság törvényes működése nem áll helyre. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) rendelkezése alapján a nyilvántartó bíróság törvényességi felügyelete nem terjed ki a jogi személy döntéseinek gazdaságossági-célszerűségi kérdéseire⁴¹⁹, kizárólag az alább részletesen ismertetett okok megvalósulása, társaság tagjainak, vezető tisztségviselőjének esetleges mulasztása megalapozza az eljárás megindítását.

Törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye a következő esetekben:

- a társaság a létesítő okirata vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénytörő,
- a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénytörő,
- a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzék nem tartalmazza azt, amit a cégre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak,
- a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat,
- törvény a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kötelezővé teszi.
- társaság adószámát az az állami adóhatóság törölte⁴²⁰
- a cég tagjai, tisztségviselői nem elérhetőek⁴²¹
- a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található⁴²²
- beszámoló letétbe helyezési, közzétételi kötelezettség elmulasztása

⁴¹⁸ Ctv. 116.§ (1) a)

⁴¹⁹ Ptk. 3:34.§

⁴²⁰ Ctv. 91.§

⁴²¹ Ctv.88.§

⁴²² Ctv. 89.§

- felhívásra a legfőbb szerv összehívása, határozathozatal nem valósul meg⁴²³

Fenti okok alapján megállapítható, hogy a kényszertörlési eljárást megelőző törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására is kizárólag a társaság tagjainak, vezető tisztségviselőjének mulasztása, személyében rejlő ok ad indokot, független a társaság tényleges gazdasági tevékenységétől, a cégbíróság eljárása során nem is vizsgálja a társaság döntéseinek gazdaságosságát, célszerűségét.

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el fenti eseteken túl abban az esetben is, ha a cég a végelszámolást három éven belül nem fejezte be és törlése iránt kérelmet nem terjesztett elő.⁴²⁴ Ezen ok kapcsán is a mulasztással összefüggésben kerül sor a kényszertörlési eljárás megindítására, azonban a Fővárosi Ítéltábla 10.Cgtf.44051/2016/2. számú döntésében kimondta, hogy valamely súlyos joghátrány kiterjesztő értelmezésére nincs lehetőség. Ezért ha a cég az egyszerűsített végelszámolás megszüntetésével és a működés továbbfolytatásával kapcsolatos közzétételi kötelezettségét megszegi, kifejezett törvényi felhatalmazás hiányában mulasztása kényszertörléssel nem szankcionálható⁴²⁵

A mulasztás ténye önmagában is megalapozza a kényszertörlési eljárás megindítását abban az esetben, ha a cég a végelszámolást 3 éven belül nem fejezte be és a törlése iránti kérelmet nem terjesztette elő, a cégbíróság a határidő elmulasztásának jogkövetkezményét köteles alkalmazni, e vonatkozásban mérlegelési joga nincsen.⁴²⁶ A fő szabály alóli kivételt jelenti, ha a céggel szemben hatósági, vagy bírósági eljárás van folyamatban, ebben az esetben lehetőség van a végelszámolási eljárás 3 éven túli befejezésére.⁴²⁷

A kényszertörlési eljárás megindításának Ctv.-ben meghatározott indoka továbbá, ha a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.⁴²⁸

A cég jogutód nélküli megszűnését idézi elő például a közkereseti társaság, betéti társaság esetén, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökken, és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelenti be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.⁴²⁹ A kültag/ beltág halálának napja a társasági jogviszonyának megszűnésének a napja. Ebben az esetben fontos szabály, hogy amennyiben a változásbejegyzési kérelem benyújtása nem történik meg a Ptk. 3:158.§(1) bekezdésében foglalt határidőn belül, csak a jogvesztő határidő lejártát követően, úgy a társaság megszűnése a törvény erejénél fogva bekövetkezik, akkor is ha a társaságba a határidő lejártát megelőzően már belépett az új beltág, vagy kültag.

Fenti okok alapján megállapítható, hogy a kényszertörlési eljárás megindítására nem kizárólag a társaság gazdasági tevékenységével összefüggésben, hanem a társaság tagjainak, képviselőinek mulasztásával összefüggésben is sor kerülhet, azt személyükben rejlő okok is előidézhetik.

423 Egri-Retezi Katalin – A csődeljárás, (egyszerűsített végelszámolás), felszámolás, kényszertörlés, vagyonrendezés kézikönyve: a cégmentés és a cégbezárás tudnivalói (szerzők Egri-Retezi Katalin, Egri István Iván) Budapest: Vezinfó, 2019

⁴²⁴ Ctv. 116.§ (1) b)

⁴²⁵ BDT 2016.56., lsd. még Gál Judit-A kényszertörlés és az eltiltás joggyakorlata II. (CH, 2017/6.)

⁴²⁶ BDT 2016.180.

⁴²⁷ BDT 2015.109., ÍH 2015.118.

⁴²⁸ Ctv.116.§ (1) c)

⁴²⁹ Ptk. 3:152.§(1)

VIII.2.A kényszertörlesztés visszafordíthatatlansága

A Ctv. kényszertörlesztési eljárás visszafordíthatatlanságára vonatkozó rendelkezései alapján az egyszer már a törvénysértő állapot miatt elrendelt eljárást nem lehet semmissé tenni, az a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezet.⁴³⁰

A cégek a kényszertörlesztési eljárás lefolytatása alatt jogképesek, azonban üzletszerű gazdasági tevékenységet nem folytathatnak.⁴³¹ A cég képviselője a hitelezői érdekek figyelembevételével járhat el, a cég vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot azonban a törvényben foglalt kivételtől eltekintve nem tehet. A kényszertörlesztési eljárás kezdő időpontját követően a cég szervei nem hozhatnak a kényszertörlesztési eljárás céljával ellentétes döntéseket, a cég nem dönthet átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról.

A cégbíróság nem dönthet a kényszertörlesztési eljárás megszüntetéséről,⁴³² továbbá ha a kényszertörlesztési eljárás során felszámolási eljárást kell kezdeményezni, a felszámolás során egyezségkötésnek nincs helye és a felszámolási eljárás az adós cég teljesítésére tekintettel nem szüntethető meg⁴³³.

A visszafordíthatatlanságra vonatkozó szigorú rendelkezéseket megalapozza azon tény, hogy a kényszertörlesztési eljárást minden esetben törvényességi felügyeleti eljárás, vagy más kontradiktórius hatósági eljárás előzi meg, mely eljárások során a társaság vezető tisztviselőinek, tagjainak lehetősége nyílik a törvénysértő állapot megszüntetésére.

A gyakorlatban számos esetben megfigyelhető, hogy a cég képviselői, tagjai a törvényes működés helyreállítására felhívó végzésben foglaltak, jogkövetkezésre történő figyelmeztetéssel ellentétben nincsenek tisztában a kényszertörlesztési eljárás visszafordíthatatlanságával és az eltiltás jogkövetkezéseivel. Számos esetben ezen eljárás során kívánják a törvénysértő állapotot megszüntetni, azonban erre a Ctv. hivatkozott rendelkezései alapján nincs lehetőség, annak ellenére, hogy sok esetben előfordulnak méltányolható kimentési okok a cég mulasztásával kapcsolatban.

Így adott esetben egy gazdaságilag jól működő, nyereséges társaság jogutód nélküli megszűnését, a kényszertörlesztési eljárás visszafordíthatatlanságát idézi elő a cég képviselőinek, tagjainak mulasztása.

VIII.3.Kényszertörlesztési eljárás statisztika

A kényszertörlesztési eljárások számának növekedését, jelentőségét a Központi Statisztikai Hivatal felmérése is alátámasztja, mely alapján 2014-es bevezetése óta a gazdasági társaságok jogutód nélküli megszűnéséhez vezető eljárások között legtöbb a kényszertörlesztés. A társas vállalkozások körében a felszámolási eljárások alatt lévő szervezetek száma a 2018-as évhez képest 2019-ben

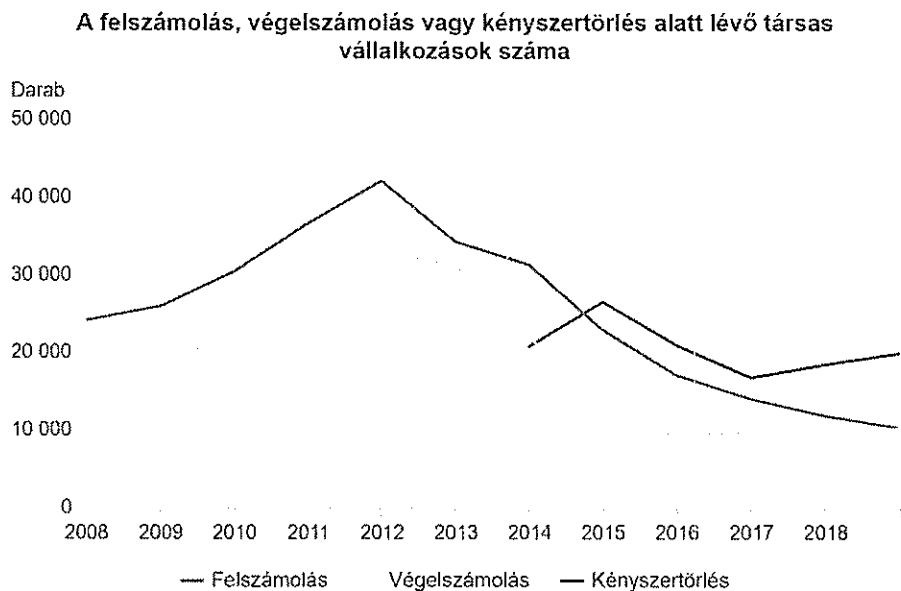
430 Ctv. 116.§ (3)-(5)

431 Király Kornélia- Végelszámolás, kényszertörlesztés – A nem fizetéképtelen jogi személy megszűnése Ónadózó 2019. (31.évf.) 9.sz. 58-64.old.

432 Ctv. 116.§ (4)

433 Ctv. 116.§ (5)

15%-kal csökkent, a végelszámolásoké több mint 3%-kal nőtt, a kényszertörölések 8%-os emelkedést mutattak.

434

A 2020-as évben a statisztika a kényszertörölési eljárások számának csökkenését mutatja, ez azonban feltehetőleg a veszélyhelyzetre figyelemmel meghozott átmeneti rendelkezéseknek köszönhető, melyek alapján a kényszertörölési eljárások felfüggesztésre kerültek.

VIII.4. Kényszertörölési eljárások a veszélyhelyzet fennállása alatt

A 2020-as évben a koronavírus járvány megjelenésére, veszélyhelyzet fennállására figyelemmel a fenti súlyos jogkövetkezményekkel járó kényszertörölési eljárás szabályainak eltérő rendelkezése vált szükségessé. A járvány következtében fennálló gazdasági válsággal kapcsolatban számos, főleg kis- és középvállalkozás léte kérdőjeleződött meg, ezen terhek enyhítését szolgálják a következő átmeneti rendelkezések.

A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény alapján a Ctv. rendelkezéseit ezen törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.⁴³⁵

A törvény rendelkezése értelmében azoknál az eljárásoknál, amelyek a veszélyhelyzetben alkalmazandó jogszabályi rendezések alkalmazásával felfüggesztésre kerültek, a felfüggesztés 2021. június 30-ig fennmarad,⁴³⁶ a cégbíróság a törvényességi felügyeleti eljárásban a cég megszüntnek nyilvánításáról 2021. június 30-ig nem határozhat.⁴³⁷

⁴³⁴ forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gazd/2019/index.html>

⁴³⁵ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (1)

⁴³⁶ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (2)

⁴³⁷ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (3)

A törvény rendelkezése értelmében az adószámtöreléssel érintett cégek megszűntnek nyilvánítására irányuló eljárások⁴³⁸ is 2021. június 30-ig felfüggesztésre kerülnek.

A kényszertörelés visszafordíthatatlanságára vonatkozó rendelkezéseket is feloldják a veszélyhelyzettel összefüggésben meghozott átmeneti rendelkezések, a társaságoknak lehetőségük van arra, hogy a veszélyhelyzetben alkalmazandó jogszabályi rendezések alapján felfüggesztett kényszertörlési eljárásban a felfüggesztés ideje alatt a cégbíróság felé igazolják, hogy a kényszertörlésre okot adó törvénytörtést kiküszöbölve a törvényes állapotot, illetve törvényes működését helyreállították.⁴³⁹ Ebben az esetben, a cégbíróság a Ctv. eljárás visszafordíthatatlanságára irányuló rendelkezésétől⁴⁴⁰ eltérően a kényszertörlési eljárást megszünteti.

A végelszámolási eljárások három éven túli befejezésére is lehetőséget nyújtanak a veszélyhelyzet alatti átmeneti rendelkezések, ezen okból a kényszertörlési eljárás megindítása nem rendelhető el, és a cég 2021. június 30-ig benyújthatja a cég törlése iránti kérelmét.⁴⁴¹

A kényszertörlési eljárások felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések alóli kivételt jelent, amennyiben az eljárás amiatt indult, mert a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.⁴⁴² Ezekben az esetekben a kényszertörlési eljárások nem kerülnek felfüggesztésre, figyelemmel arra is, hogy a kényszertörlésre okot adó törvénytörtés kiküszöbölésére, a törvényes állapot, illetve törvényes működés helyreállítására ezen eljárásokban nincs lehetősége a társaságoknak.

VIII.5. Kényszertörlési eljárások lezárása, az eltiltás

A kényszertörlési eljárás egyéb többi jogutód nélküli megszűnéshez vezető eljárásokkal szembeni legfontosabb szankciója a társaság jogutód nélküli megszüntetésén túl a jogszabályban előírt esetekben történő eltiltás intézménye.

A kényszertörlési eljárás befejezésével egyidejűleg eltiltásra 2019. január 1-jétől csak az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére és az adószámtöreléssel érintett cégek megszűntnek nyilvánítására irányuló megelőző törvényességi felügyeleti eljárások esetén kerül sor, továbbá az eltiltásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a cég törlése a kényszertörlési eljárás megszüntetésével egyidejűleg elrendelt felszámolási eljárásban történő megszüntetést követően kerül sor.

⁴³⁸ Ctv. 91.§ (1)

⁴³⁹ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (5)

⁴⁴⁰ Ctv. 116.§ (4)

⁴⁴¹ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (6)

⁴⁴² A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (7)

A kényszertörlési eljárás befejezése az eltiltással összefüggésben a társaság vagyona és a beérkezett hitelezői igénybejelentések függvényében eltérő.⁴⁴³

Amennyiben nem történt hitelezői követelés bejelentése a cégbíróság az eltiltás mellőzésével törli a céget.⁴⁴⁴

Ha a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, azonban a cég fellelhető vagyonnal rendelkezik, a cégbíróság az eltiltás mellözése mellett törli a cégjegyzékből, és rendelkezik a vagyonnak a tagok közötti felosztásáról.⁴⁴⁵

Követelés bejelentése esetén

- ha a cég vagyontalan vagy a vagyona előreláthatóan nem fedezi a várható felszámolási költségeket, a cégbíróság a céget törli a cégjegyzékből és – kivéve, ha a bejelentett követelés kielégítésre került – rendelkezik az eltiltásról.⁴⁴⁶

- ha a cég vagyona előreláthatóan fedezi a várható felszámolási költségeket, vagy a cég vagyona valószínűsíthetően fedezetelvonó ügylet miatt jelentősen csökkent vagy fedezetelvonó ügylet miatt nincs vagyona, akkor a cégbíróság a kényszertörlési eljárást megszünteti, és kezdeményezi a cég ellen felszámolási eljárás megindítását. Eltiltásra ebben az esetben is sor kerül akkor, ha a felszámolás lezárásakor a hitelezői igények kielégítetlenül maradnak és a kényszertörlési eljárás a Ctv. 9/C§-a alapján folytatódott le.⁴⁴⁷

Az eltiltást a cégjegyzékbe a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában bejegyzett vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, valamint a korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező taggal szemben kell alkalmazni.⁴⁴⁸

A cégbíróság eltiltja azt a személyt is, aki a kényszertörlési eljárás megindítását megelőző évben az állami adóhatóság adószám-törléssel összefüggő bejelentése⁴⁴⁹, illetve más hitelezőnek egyéb a céggel szembeni követelés bejelentése⁴⁵⁰ a kényszertörlési eljárás megindításának időpontját megelőző egy évre vonatkozóan is tartalmaz a cég által megvalósított mulasztásra vagy céggel szembeni követelésre vonatkozó adatot és a céggel szemben bejelentett követelések összértéke eléri a 100 000 forintot és a társaságban a kényszertörlést megelőző két évben vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező tag volt⁴⁵¹

Az eltiltás időtartama a bejelentett követelések mértékéhez igazodik, a legrövidebb időtartama 1 év (500.000 forintot el nem érő követelés esetén) leghosszabb időtartama 5 év (3 millió forint összértékű vagy azt meghaladó bejelentett követelések esetén)⁴⁵²

⁴⁴³ Ctv. 118.§

⁴⁴⁴ Ctv.118.§ (1)

⁴⁴⁵ Ctv. 118.§ (6)

⁴⁴⁶ Ctv. 118.§ (2)

⁴⁴⁷ Ctv. 118.§ (3)

⁴⁴⁸ Ctv.9/C. § (1)

⁴⁴⁹ Ctv. 91. § (1a) bekezdése

⁴⁵⁰ Ctv.117. § (2a) bekezdése

⁴⁵¹ Ctv 9/C.§ (2)

⁴⁵² Ctv. 9/C.§ (3)

Az eltiltás olyan súlyos jogkövetkezmény, melynek értelmében az eltiltott személy az eltiltás hatálya alatt nem szerezhethet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője, cégvezetője, felügyelőbizottsági tagja.⁴⁵³

Ezen szankció súlyosságát sok esetben nem látják előre a gazdasági társaság tagjai, vezető tisztségviselői, számos esetben az adott társaság kényszertörlése ellen nem élnek fellebbezéssel, azonban más társaságban betöltött tisztséggel kapcsolatos eltiltás ellen jogorvoslattal élnek.⁴⁵⁴ A másodfokú bíróság azonban a Fővárosi Ítéltábla egységes joggyakorlatának (ÍH 2016.34.- Fővárosi Ítéltábla 10.Cgf.47049/2015/2.) megfelelően a jogerős eltiltás tényén és az eltiltott személyazonosságán kívül mást nem vizsgálhat, nincs helye az eltiltást eredetileg kimondó alapeljárás törvényességi felülvizsgálatának.

Ugyanakkor a hatályos jogi szabályozás⁴⁵⁵ alapján a cégbíróság felhívja a vezető tisztségviselőt, megküldi neki a bejelentett hitelezői igényeket, az értesítésben harmincnapos határidővel nyilatkozattételre hívja fel az érintett személyt, hogy vitatja-e a céggel szemben bejelentett követeléseket, továbbá a cég által megvalósított mulasztást, továbbá hogy nyilatkozzon azokról az intézkedésekről, amelyeket megtett annak érdekében, hogy a cég az őt terhelő jogszabályi rendelkezéseket teljesítse. Ennek alapján lehetőség van kimentésre és az eltiltás alóli mentesülésre, akár csak részben is, ha igazolja egyes hitelezői igények kielégítését, részletfizetését. A kimentés a teljes eltiltás mellőzéséhez, vagy időtartamának csökkenéséhez vezethet.

A kényszertörléssel és eltiltással záródó eljárások jelentős részében érintettek „jogban járatlan kényszervállalkozók, akik nem képesek felmérni esetleges hanyagságuk, késlekedésük jogkövetkezményeit, illetve azok súlyát.”⁴⁵⁶

VIII.6. Felelősségi kérdések a kényszertörlési eljárással kapcsolatban

A kényszertörlési eljárás fentebb vázolt speciális, súlyos szankcióin – eltiltás, eljárás visszafordíthatatlansága – túl a társaság korlátolt felelősségű tagjainak felelősségére is az általános szabálytól eltérő, szigorúbb szabályok vonatkoznak.⁴⁵⁷ A korlátolt felelősségre vonatkozó szabályok (mely szerint a tag kizárólag a vagyoni hozzájárulása erejéig felel, saját vagyonával nem felel a kielégítetlen hitelezői igények felé) áttörésére van lehetőség a kényszertörlési eljárás befejezésekor, amennyiben a korlátolt felelősség tag jogellenes és felróható kötelezettségszegése valósul meg.

A kényszertörlési eljárásban törölt, ki nem elégített követelést hátrahagyó cég korlátozott helytállási kötelezettségű és ezzel visszaélő tagjának helytállását mondja ki a Ctv. a cég ki nem elégített tartozásaiért.⁴⁵⁸ A szabályozást szigorítják a Ctv. rendelkezései azáltal, hogy nem

⁴⁵³ Ctv. 9/C.§ (4)

⁴⁵⁴ Gál Judit - A kényszertörlés és az eltiltás joggyakorlata I. (CH 2017/5. 3-5.o.)

⁴⁵⁵ Ctv. 117.§/A. (3a)

⁴⁵⁶ Gál Judit - A kényszertörlés ellentmondásai II. (CH 2013/4 3-4.o.)

⁴⁵⁷ Ctv. 118/A. § (1)-(3)

⁴⁵⁸ Nochta Tibor - A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban (GJ, 2019/78. 12-18.o.)

kizárólag a kényszertörlési eljárás elrendelésekor fennálló tagsággal szemben alkalmazhatóak a felelősség áttörésére vonatkozó rendelkezések, hanem azzal a taggal szemben is, aki a kényszertörlési eljárás megindulását megelőző három éven belül ruházta át részesedését, ha a korlátolt felelősségével tagsági jogviszony alatt visszaélt vagy a részesedésének átruházásakor rosszhiszemű volt.⁴⁵⁹

A Ctv. rendelkezési alapján korlátozott felelősséggel történő visszaélést megvalósítják a tagok, amennyiben tartósan hátrányos üzletpolitikát folytattak, a cég vagyonával sajátjukként rendelkeztek, olyan határozatot hoztak, amelyről tudták vagy az általában elvárható gondosság mellett tudhatták volna, hogy az a cég törvényes működésével nyilvánvalóan ellentétes.⁴⁶⁰

Jelen szabályozásból is megállapítható, hogy a korlátolt felelősség tag korlátlan helytállási kötelezettségét nem kizárólag a társaság gazdasági tevékenységével összefüggésben kifejtett tevékenysége, hanem végső soron személyében rejlő okok, mulasztás, kellő körültekintés hiánya is megalapozhatja.

A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatban is szigorú szabályokat fogalmaz meg a jogalkotó, mely alapján a cég vezető tisztségviselője – ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is – az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése megghiúsult.⁴⁶¹ Vezető tisztségviselőnek minősül a cég által megválasztott végelszámoló és az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.⁴⁶²

A kielégítetlen hitelezői igényekkel kapcsolatos tagi, vezető tisztségviselői felelősségen túl a gyakorlatban azonban számos kérdést vet fel egy gazdaságilag nyereségesen működő, mégis kényszertörlési eljárás során jogutód nélkül megszűnt cég esetén a társaság tagjainak, vezető tisztségviselőinek egymással szemben érvényesíthető felelőssége. Ezen felelősség tárgyalása különösen fontos, figyelemmel arra, hogy számos esetben nem csak fantom cégek megszüntetésére kerül sor ilyen módon, hanem gazdasági szempontból jól működő társaságok működése lehetetlenül el a jogutód nélküli megszűnéssel. Ebben az esetben a mulasztó fél az elmaradt vagyoni előny tekintetében kártérítési kötelezettséggel tartozhat a társaság többi tagja, vezető tisztségviselője felé.⁴⁶³

VIII.7.Összegzés

Összefoglalásként fontos ismételtlen kiemelni, hogy a tagok, a tisztségviselők a társaság alapításakor és a működés során a közösen vállalt gazdasági célokon túl tisztában kell legyenek a személyükben rejlő, a magatartásukhoz tapadó kockázatokkal is. E kockázatok helytelen felismerése olyan kötelezettségzegés, amelynek lehetnek különböző jogkövetkezményei,

459 Ctv. 118/A.§ (3)

460 Ctv. 118/A.§ (2)

461 Ctv. 118/B.§ (1)

462 Ctv. 118/B.§ (2)

463 Ptk. 6:143.§ (2)

amelyek végső soron a kényszertörlési eljárás megindításához, a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is elvezethetnek.

IX. Fejezet

Nemzetközi kitekintés

A gazdasági társaságokra vonatkozó jogi szabályozás a Szerb Köztársaságban - különös figyelemmel a magyar jogi rendezéssel történő egybevetésre-

IX.1. A szerb társasági jog történeti alakulása

A szerb társasági jogban a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság 1988-as vállalatokról szóló törvénye⁴⁶⁴ szabályozta először a társadalmi vállalatok mellett a gazdasági társaságokat is, mint vegyes tulajdonban lévő gazdasági alanyokat. Ezt megelőzően a gazdasági alanyok elsősorban az állami és társadalmi vállalatok voltak.⁴⁶⁵ Az 1988-as vállalatokról szóló törvényben gazdasági társaságként a részvénytársaságot⁴⁶⁶, korlátolt felelősségű társaságot,⁴⁶⁷ betéti társaságot⁴⁶⁸ és a közkereseti társaságot⁴⁶⁹ is deklarálta a jogalkotó.⁴⁷⁰ A hivatkozott törvényt az 1996. évi vállalatokról szóló törvény⁴⁷¹ követte, mely a társadalmi vállalatok mellett vegyes és magántulajdonban lévő gazdasági alanyokként szabályozta a gazdasági társaságokat is.⁴⁷² A vállalatok, mint üzleti tevékenységi formák megszűnése, gazdasági társaságok vezető pozíciója a 2004. évi gazdasági törvény⁴⁷³ hatályba lépésével valósult meg Szerbiában⁴⁷⁴. A 2004-ben hatályba lépett szerb társasági törvény megalkotásánál szerepet játszott már a külföldi befektetések ösztönzése és Szerbia Európai Unióhoz, történő csatlakozása is.⁴⁷⁵ A tartalmilag új szabályozáson túl a gazdasági társaság elnevezést, mint a vállalat kifejezést két ok indokolta, egyrészt a gazdasági társaság más országokban is elfogadott kifejezés, másrészt a vállalat nem jogi fogalom.⁴⁷⁶ A leggyakoribb gazdasági alanyok ezt követően a korlátolt felelősségű társaságok voltak, melynek alapításához alacsony, 500 eurós vagyoni hozzájárulást kellett teljesíteniük a tagoknak.⁴⁷⁷

464 Vállalatokról szóló törvény Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja, 77/88,40/89,46/90 és 61/90 szám, A JSZK Hivatalos Közlönye 24/94 szám (a továbbiakban: Vállalatokról szóló törvény)

465 Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 96.o. [a továbbiakban: Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában]

466 Vállalatokról szóló törvény 84.§

467 Vállalatokról szóló törvény 104.§

468 Vállalatokról szóló törvény 109.§

469 Vállalatokról szóló törvény 115.§

470 Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

471 Vállalatokról szóló törvény A JSZK Hivatalos Közlönye 29/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/2001 és 36/2002 szám, A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye 125/2004. szám

472 Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

473 Gazdasági társaságokról szóló törvény A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye 125/04. szám

474 Hivatalos neve ekkor Szerbia és Montenegró

475 Sárkőzy Szabolcs- Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013 213.o.

476 Dudás Attila-A gazdasági társaságok jogi szabályozása Szerbiában n: Acta Conventus de Iure Civili 87.o.[a továbbiakban: Dudás-A gazdasági társaságok] lsd.: Mirko Vasiljevic „Privredna društva-domace i uporedno pravo” (Gazdasági Társaságok Hazai és Külföldi Jog; Udruzenje pravnika u privredi Jugoslavije; Belgrád, 1999 11-13.pp.)

477 Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

2011-ben került megalkotásra az új gazdasági társaságokról szóló törvény⁴⁷⁸, amely 2012-től hatályos, azóta többször módosításra és a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalásra került. A 2011-es társasági törvény jórészt a 2004-es törvényen alapul, annak modernizálására, pontosítására törekszik, például a korlátolt felelősség áttörének eseteit konkretizálva, annak több esetét felsorolva.⁴⁷⁹

A szerb társasági jogi jogalkotás megtartotta a dualista szabályozási technikát, eltérően a magyar magánjogi monista koncepciótól⁴⁸⁰. Szerbiában a gazdasági társaságokra vonatkozó normákat külön törvény szabályozza, a magánjogi rendelkezések nem kerültek egységes kódexbe foglalásra,- hasonlóan a posztszocialista országok többségéhez.⁴⁸¹

IX.2. A szerb gazdasági társaságok közös szabályai

A szerb társasági jog meghatározása alapján a gazdasági társaságok⁴⁸² olyan jogi személyek, melyeket természetes vagy más jogi személyek alapítanak gazdasági jellegű tevékenység végzése céljából.⁴⁸³ A Szerb Köztársaság gazdasági társaságokról szóló törvénye⁴⁸⁴ (a továbbiakban: szerb Gt.) is úgy deklarálja a gazdasági társaságot, mint jogi személyt, amely nyereség szerzése céljából végez tevékenységet⁴⁸⁵.

Gazdasági társaság alatt Szerbiában több személy társulását értjük, akiknek célja, hogy közös cégnév alatt, egyesített eszközökkel és munkával meghatározott gazdasági tevékenységet folytassanak nyereségszerzés érdekében.⁴⁸⁶ A nyereséget a társasági szerződésben meghatározott módon osztják fel egymás között. A nyereségszerzési cél alapján különböztethetőek meg a gazdasági társaságok más jogi személyektől, amelyek szintén végezhetnek gazdasági tevékenységet, mint például a közvállalatok.⁴⁸⁷

⁴⁷⁸ Zakon o privrednim drustvima- Gazdasági társaságokról szóló törvény, a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye (Sluzbeni glasnik RS) 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 és 109/2021. szám (a továbbiakban Szerb Gt.)

⁴⁷⁹ Sárközy Szabolcs- Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013 214.o.

⁴⁸⁰ Magyarországon A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Harmadik Könyve deklarálja a Jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra irányadó szabályokat. A Ptk. 2014. március 15. napján lépett hatályba.

⁴⁸¹ Például Lengyelország, Csehország és Szlovákia is a Ptk.-n kívül alkotta meg kereskedelmi törvényét. Horvátországban, Szlovéniában, Szerbiában, Bulgáriában, Albániában, Ukrajnában és Belorussziában is külön törvények tartalmazzák a társasági/kereskedelmi jogra vonatkozó szabályokat. Lsd.: Szikora Veronika: Társasági jogi rendszerek és reformok Európában Habilitációs tézisek Debrecen, 2014 28.o.

Kecskés László- A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben HVG Orac kiadó Bp, 2009 36.o.

⁴⁸² privredna drustva

⁴⁸³ Dudás Attila, Bunford Tivadar- Vágj bele! A vállalkozások jogi környezete Szerbiában - Kézikönyv kezdő vállalkozók számára 2021, A vállalkozások formái [a továbbiakban: Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezet Szerbiában]

⁴⁸⁴ Zakon o privrednim drustvima- Gazdasági társaságokról szóló törvény, a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye (Sluzbeni glasnik RS) 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 és 109/2021. szám (a továbbiakban Szerb Gt.)

⁴⁸⁵ Szerb Gt. 2. cikk A company (hereinafter referred to as: the company) is a legal person conducting an activity with the aim of gaining profit. Privredno društvo (u daljem tekstu: društvo) je pravno lice koje obavlja delatnost u cilju sticanja dobiti.

⁴⁸⁶ Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 96.o.

⁴⁸⁷ Dudás, Bunford-A vállalkozások jogi környezet Szerbiában

A szerb Gt. négy gazdasági társaság típust ismer el, egyezően a magyar szabályozással. Személyegyesítő társaságként a közkereseti társaságot és a betéti társaságot, vagyonegyesítő társaságként a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot.⁴⁸⁸

Mind a négy gazdasági társaság típus jogi személyiséggel rendelkezik⁴⁸⁹, egyezően a magyar szabályozáshoz a személyegyesítő típusú társaságok is önálló jogalanyként jelennek meg a vagyoni forgalomban. A jogi személyiséget a társaságok a cégjegyzékbe történő bejegyzéssel szerzik meg.⁴⁹⁰ A gazdasági társaságok rendszere zárt, nem hozható létre ezektől eltérő társasági forma, a típuskényszer, numerus clausus elve a szerb társasági jogban is érvényesül.⁴⁹¹ A társasági formák egyenrangúak, a tagok szabadon dönthetik el, hogy milyen társasági formát hoznak létre.⁴⁹² A szerb társasági jogi jogalkotásban érvényesül a társasági típusok kompatibilitásának elve, mely elv alapján a társasági típusok megfelelnek a nemzetközi általános formáknak. A jogalkotó célja ezzel a nemzetközi kereskedelmi együttműködések és külföldi befektetési lehetőségek megkönnyítése volt.⁴⁹³

A tevékenységvégzés körében a társasági törvény nem tesz különbséget az egyes típusok között, de külön törvény egyes tevékenységek végzéséhez meghatározott feltételek teljesítését, hatósági engedélyeztetést vagy jóváhagyást írhat elő.⁴⁹⁴ Egyes társadalmilag kiemelkedő jelentőségű tevékenységek csak meghatározott formában végezhető.⁴⁹⁵

Fontos különbség a magyar szabályozáshoz képest, hogy a társaságok bármilyen törvényes tevékenységet folytathatnak Szerbiában, nem pusztán a cégjegyzékbe bejegyzett tevékenységeket.⁴⁹⁶ Ez alapján a társaságok nem kötelesek feltüntetni minden tevékenységüket a társasági szerződésben, pusztán csak azt, amelyet a társaság túlnyomórészt végez.⁴⁹⁷ Jogképességük kiterjed minden törvényes tevékenységre, ezzel a szerbiai társasági jogi szabályozás elfogadja a társaságok abszolút jogképességének fogalmát.⁴⁹⁸

⁴⁸⁸ Szerb Gt. 8.§ The legal forms of a company are: 1) General Partnership; 2) Limited Partnership; 3) Limited Liability Company;) Joint Stock Company. Pravne forme društva su: 1) ortačko društvo; 2) komanditno društvo; 3) društvo s ograničenom odgovornošću; 4) akcionarsko društvo.

⁴⁸⁹ Szerb Gt. 2. cikk A company (hereinafter referred to as: the company) is a legal person conducting an activity with the aim of gaining profit.

⁴⁹⁰ Szerb Gt. 3. cikk A company acquires the status of a legal person through registration in the Register of Business Entities in accordance with the act governing the registration (hereinafter referred to as: the registration act).

⁴⁹¹ Dudás-A gazdasági társaságok 88.o.

⁴⁹² Dudás-A gazdasági társaságok 88.o.

⁴⁹³ Dudás-A gazdasági társaságok 91.o.

⁴⁹⁴ Dudás-A gazdasági társaságok 88.o. Szerb Gt. 4.§ A separate act may condition the registration or pursuing a certain activity by the existence of a preliminary approval, consent or other decision of a competent authority.

⁴⁹⁵ Dudás-A gazdasági társaságok 88.o.

⁴⁹⁶ Az 1996. évi vállalatokról szóló törvény alapján még Szerbiában is a társaságok csak a cégjegyzékbe bejegyzett tevékenységeket végezhettek (fő-és melléktevékenységeket), a 2004. évi gazdasági társaságokról szóló törvény módosítása alapján ma már bármilyen törvényes tevékenység folytatható.

Szerb Gt. 4. cikk A company has its predominant activity, which is registered in accordance with the registration act, but may also pursue all other activities not prohibited by law, regardless of whether they have been provided in the company's memorandum of association or articles of association.

⁴⁹⁷ Dudás-A gazdasági társaságok 89.o.

⁴⁹⁸ Dudás-A gazdasági társaságok 89.o. Lsd.: Mirko Vasiljević: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrád;2006: 114.o.

A szerb társasági jog egyik legfontosabb alapvetése, hasonlóan a magyar szabályozáshoz, a törvényi rendelkezések diszpozitivitásának elve. A társaság tagjainak gazdasági szabadságát, a gazdasági tevékenység egyszerűbb végzését szolgálja, hogy a szerb Gt. rendelkezései túlnyomórészt diszpozitív jellegűek, eltérést megengedőek. A diszpozitív szabályozás mind a négy társasági formára irányadó, természetesen a tőkeegyesítő jellegű társaságok esetében több kógens szabály is van.⁴⁹⁹ A törvény több kényszerítő rendelkezést tartalmaz például a nyilvánosan működő részvénytársasokra vonatkozóan, de ezen társasági formára irányadó szabályok is döntően diszpozitívak.⁵⁰⁰

A gazdasági társaságok egyes formái a szerb társasági jogban megegyeznek a magyar rendszerrel. Az elismert társasági formák, illetve azok elsődlegesen személyegyesítő, vagy tőkeegyesítő jellege is azonos a hazai szabályozással, illetve az egyes társaságokra irányadó jogszabályi rendelkezések is döntően egyezőséget mutatnak.

A továbbiakban a négy szerb gazdasági társaság típusát mutatom be, rámutatva a szerb és a magyar szabályozás közötti különbségekre.

IX.3. A szerb gazdasági társaságok formái

IX.3.1. Közkereseti társaság⁵⁰¹

A közkereseti társaság a személyegyesítő jellegű társaságok alaptípusa, működése során a tagok személyes közreműködése kiemelt jelentőségű, zárt társasági formának minősül, tulajdonosi szerkezetük ritkán, vagy egyáltalán nem változik.⁵⁰²

A szerb Gt. meghatározása alapján a közkereseti társaság olyan társasági forma, melynek minimum két tagja van, a tagok a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek és a helytállási kötelezettségük a társaság tartozásaiért korlátlan és egyetemleges.⁵⁰³ A társaság tagjai -egyezően a magyar szabályozással - a társaság tartozásaiért teljes magánvagyonukkal felelnek. Amennyiben a társaság jogutód nélküli megszűnésekor maradnak kielégítetlen hitelezői igények a tagok helytállási kötelezettsége egyetemleges, bármelyik tagtól követelhető a teljes tartozás összege. A tartozást teljesítő tag visszakereseti joga⁵⁰⁴ alapján utóbb követelheti a többi tagtól a tartozásrészük megtérítését.⁵⁰⁵

A tagok vagyoni hozzájárulásának mértéke a létesítő okirat eltérő rendelkezése hiányában egyenlő.⁵⁰⁶ A vagyoni hozzájárulás minimum értékére vonatkozóan a szerb Gt. nem ír elő

⁴⁹⁹ Dudás-A gazdasági társaságok 92.o. Lsd.: Aleksandra Jovanović: „Zakon o privrednim društvima i ekonomske slobode” A gazdasági társaságokról szóló törvény és a gazdasági szabadságok, Pravo i privreda, 2005/1-4. 55-64.o.

⁵⁰⁰ Dudás-A gazdasági társaságok 92.o Lsd.: Mirko Vasiljević: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrad;2006: 24.o.

⁵⁰¹ Ortačko društvo

⁵⁰² Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In: Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁵⁰³ Szerb Gt. 93. cikk A general partnership is a company of two or more partners who have unlimited joint and several liability with all their assets for the company's liabilities.

Ortačko društvo je društvo dva ili više ortaka koji su neograničeno solidarno odgovorni celokupnom svojom imovinom za obaveze društva.

⁵⁰⁴ pravo regresa

⁵⁰⁵ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁰⁶ Szerb Gt. 96. cikk

követelményt, bármilyen összeggel alapítható társasági forma. A vagyoni hozzájárulás minimumának előírása nem szükséges, mert a tagokat a társaság tartozásaiért korlátlan helyállási kötelezettségét terheli.⁵⁰⁷

Eltérés a magyar szabályozáshoz képest, hogy a közkereseti társaságnak nincsenek külön szervei, az ügyvezetésben a tagok egyenrangúan és önállóan vesznek részt.⁵⁰⁸ A rendes ügyvezetés körét meghaladó döntéseket a tagok egyhangúlag hozzák meg⁵⁰⁹, a társasági szerződés módosításához is a tagok egyhangú szavazata szükséges.⁵¹⁰ Fontos eltérés továbbá, hogy az ügyvezetésre jogosult tag átruházhatja az ügyvezetési jogosultságát egy harmadik személyre is, ha a társaság valamennyi tagja egyetért ezzel.⁵¹¹ A társaság személyegyesítő jellegét erősíti, hogy az ügyvezetési jogosultságot harmadik személyre átruházó tag úgy felel az ügyvezetés során a harmadik személy által elkövetett cselekményekért, mintha azokat maga követte volna el.⁵¹²

A társasági részesedés a magyar szabályozással egyezően nem képezi a hagyaték tárgyát, nem öröklődik. A tag halála esetén társasági részesedését arányosan felosztják a fennmaradó tagok között, az örökösökkel való elszámolás mellett. az adott személy részesedése nem öröklődik, hanem arányosan hozzáadódik a többi tag részesedéséhez.⁵¹³

Eltérés, hogy a társasági szerződés rendelkezhet úgy, hogy a társaság az elhunyt tag örökösével folytatja a tevékenységet, ilyenkor az örökösök a hagyatéki eljárás jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül követelhetik a társaságtól, hogy lépjenek be az elhunyt tag helyére.⁵¹⁴ Speciális szabályozás, hogy a tagok ebben a helyzetben kérhetik továbbá azt is, hogy a társaság formáját változtassák meg betéti társasággá és ezen társaságra irányadó szabályok szerint működjön tovább, biztosítva ezzel, hogy az örökösök kültagként vehessenek részt a társaság működésében.⁵¹⁵

Amennyiben egy tag halála, vagy kilépése folytán a tagok száma egy főre csökken és három hónapon belül nem állítják helyre a törvényes működést, a társaság a szerb társasági jog alapján a törvény erejénél fogva megszűnik. A magyar szabályozásban ez az időtartam hat hónap, és már nem fűződik hozzá az automatikus megszűnés jogkövetkezménye a tagok számának egy főre csökkenése esetére.⁵¹⁶

⁵⁰⁷ A szabályozás felülvizsgálata szükséges lehet, figyelemmel arra, hogy a tagok korlátozott felelősségét biztosító kft. esetében is nagyon alacsony, csupán 100 dinár (körülbelül 330 Ft) a minimális törzstőke mértéke, az alapítóknak nem jelent előnyt a közkereseti társaságok létrehozása. Lsd.: Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁰⁸ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁰⁹ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵¹⁰ Szerb Gt. 94. cikk

⁵¹¹ Szerb Gt. 103. cikk

⁵¹² Szerb Gt. 103. cikk

⁵¹³ Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁵¹⁴ Szerb Gt. 119. cikk

⁵¹⁵ Szerb Gt. 119. cikk

⁵¹⁶ A magyar Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti annak jogvesztő jellegét.

IX.3.2. Betéti társaság⁵¹⁷

A betéti társaság a szerb Gt. meghatározása alapján⁵¹⁸ olyan társasági forma, ahol a tagok vagyoni hozzájárulás teljesítésére kötelesek és legalább egy tagnak, a beltagnak a helytállási kötelezettsége a társaság tartozásaiért korlátlan és egyetemleges, míg legalább egy tag, a kültag a korlátolt felelősség szabályai szerint nem köteles helytállni a társaság tartozásaiért. Ha a szerb Gt. másként nem rendelkezik, a betéti társaságra a közkereseti társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.⁵¹⁹

A beltág és a kültag helytállási kötelezettsége, eltérő felelősségi pozíciója megegyezik a magyar szabályozással.

Az eltérő helytállási kötelezettséghez igazodik az ügyvezetésre vonatkozó szabályozás a szerb társasági jogban. A társaság ügyvezetésére kizárólag a beltág jogosult, a kültag nem képviselheti a társaságot.⁵²⁰ Ez a szabály lényeges eltérést mutat a magyar rendelkezésektől, miután a hazai szabályozás alapján lehetőség van a kültag ügyvezetővé történő megválasztására is.⁵²¹ Álláspontom szerint a szerb szabályozás jobban igazodik a beltág és a kültag eltérő helytállási kötelezettségéhez, biztosítva a beltág számára a társaság ügyvezetésében betöltött kiemelt pozíciót.⁵²²

A betéti társaság kültagjának helytállási kötelezettsége kapcsán a szerb társasági jog fenntartja azt a szabályt, mely szerint a kültag a beltaggal azonos módon felel harmadik személyekkel szemben, ha a neve - az ő jóváhagyásával - szerepel a betéti társaság cégnevében.⁵²³ Magyarországon a kültag nevének cégnévben megjelenéhez társított helytállási kötelezettség 2006. július 1. napjával, A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény hatálybalépésével megszűnt.⁵²⁴

⁵¹⁷ Komanditno društvo

⁵¹⁸ Szerb Gt. 125. cikk A limited partnership is a company of at least two members, at least one of whom has unlimited joint and several liability for the liabilities of the company (general partner), and at least one of whom has limited liability up to the amount of his unpaid, or not entered contribution (limited partner). Komanditno društvo je privredno društvo koje ima najmanje dva člana, od kojih najmanje jedan za obaveze društva odgovara neograničeno solidarno (komplementar), a najmanje jedan odgovara ograničeno do visine svog neuplaćenog, odnosno neunetog uloga (komanditor).

⁵¹⁹ Szerb Gt. 126. cikk

⁵²⁰ Szerb Gt. 131. cikk General partners manage the company's operations and represent it. Limited partners may not manage operations or represent the company.

⁵²¹ A Ptk. betéti társaságokra irányadó szabályainak 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása alapján a társaság kültagja kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé

⁵²² Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵²³ Szerb Gt. 135. cikk

⁵²⁴ A korábbi magyar szabályozás azonos volt a hatályos szerb rendelkezésekkel, A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 103. § (1) bekezdése alapján A beltaggal azonos módon felel a kültag, ha neve szerepel a társaság cégnevében. Ezzel együtt a A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény a tagok családneve tekintetében még kivételt tett a cégkizárólagosság elve alól. A cégtulajdonos, illetve a tagok a cégnévben vezérszóként családnevüket szabadon használhatták, nem kellett tekintettel lenniük a korábban bejegyzett jogi személyek elnevezésére.

IX.3.3. Korlátolt felelősségű társaság⁵²⁵

A korlátolt felelősségű társaság a legelterjedtebb társasági forma, tőkeegyesítő társaság. A szerb Gt. alapján a korlátolt felelősségű társaságok körében a tagok kizárólag vagyoni hozzájárulás teljesítésére kötelesek, a társaság tartozásaiért nem terheli őket helytállási kötelezettség. A társaság és a tagok felelőssége fő szabályszerint elválik egymástól. Érdekesség, hogy a szerb Gt. már a fogalom meghatározásnál kiemeli a korlátolt felelősség áttörésének a törvényben szabályozott eseteit, hivatkozva a szakaszszámra is.⁵²⁶

Így a korlátolt felelősség áttörésére kerül sor, ha a tag a társaságot olyan cél elérésére használja fel, amely egyébként számára tilos; a társaság vagyonát úgy használja, vagy azzal úgy rendelkezik, mintha az a sajátja lenne; a társaságot vagy annak vagyonát a társaság hitelezőinek megkárosítása céljából használja; illetve személyes haszonszerzés vagy harmadik személyek hasznának elérése érdekében csökkenti a társaság vagyonát, de a személy tisztában volt vagy tisztában kellett lennie azzal, hogy a társaság nem lesz képes teljesíteni kötelezettségeit.⁵²⁷ Ezen túl a társaság kenyszertörési eljárás során történő jogutód nélküli megszűnése esetén is fennáll a tag, illetve tagok korlátlan és egyetemleges helytállási kötelezettsége a társaság tartozásaiért. A szerb joggyakorlat alapján kevés esetben kerül sor a kft. tagjának helytállási kötelezettségének megállapítására a korlátolt felelősség áttörésére hivatkozva.⁵²⁸ A szerbiai bíróságok kevés esetben alkalmazzák a korlátolt felelősség áttörésének intézményét, mivel ezt túlságosan szigorú szankciónak tartják, és a megállapításához előírt feltételek teljesülésének bizonyítása a szerbiai ítélkezési gyakorlatban nagy nehézségekkel jár.⁵²⁹ Valamennyi feltétel fennállásának bizonyítása a felperest terheli, és sokszor nem tudja a korlátolt felelősséggel való visszaélés megállapításához szükséges valamennyi releváns tényt bizonyítani.⁵³⁰

A szerb jog szerinti kft. alapvetően a tőkeegyesítő társaság jellemzőit hordozza: minimális kötelező részesedést és minimális kötelező tőkét írnak elő, a társaságnak meghatározott szervekkel kell rendelkeznie; a tagok nem felelnek a társaság kötelezettségeiért, kivéve a korlátolt felelősség áttörésének eseteit, de a személyegyesítő társaságok bizonyos jellemzőit is magán viseli: bár a részesedések elvileg átruházhatók és kevés korlátozás alá esnek, a tagsági struktúra ritkán változik, a tagok száma általában alacsony.⁵³¹ A korlátolt felelősségű társaság

⁵²⁵ Društvo s ograničenom odgovornošću

⁵²⁶ Szerb Gt. 139. cikk A limited liability company is a company in which one or more company members own shares in the company's share capital, provided that company members are not liable for the company's obligations except in cases provided in Article 18 and Article 548 of this Act.

⁵²⁷ Szerb Gt. 18. cikk

⁵²⁸ Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o.

⁵²⁹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o.

⁵³⁰ Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o. lsd. részletesen: Marković, V. (2001)- Piercing the legal personality through our judicial practice and a view to the legal regulation of other countries', Pravo i privreda 2001./5-8, 853–863.o.

⁵³¹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 132.o.

általában viszonylag zárt társaságnak minősül, mivel a többi tagnak elővásárlási joga van, ha valamelyik tag át kívánja ruházni részesedését egy harmadik személyre.⁵³²

A korlátolt felelősségű társaság a legelterjedtebb társasági forma, melyet egyrésztől a tagok korlátolt felelőssége indokol, másrészt nagyon alacsony, szinte elenyésző a társaság alapításához szükséges vagyoni hozzájárulás minimuma. A törzstőke minimuma mindössze 100 dinár⁵³³, ami megközelítőleg 330 forintnak felel meg.⁵³⁴ Ez jelentős eltérés a magyar szabályozáshoz képest, figyelemmel arra, hogy Magyarországon a törzstőke minimumát a jogalkotó 3.000.000,- forintban határozza meg. Ez majdnem tízezerszerese a szerb előírásnak. Magyarországon még ezen, magasabb törzstőke minimum mellett is a kft. a legelterjedtebb társasági forma, így véleményem szerint a szerb tőkeminimumra irányuló szabályok indokolatlanok és hosszú távon a személyegyestő társaságok létjogosultságát is megkérdőjelezhetik, adott esetben hitelezővédelmi érdekek is sérülhetnek.

A társaság irányítása egyszintű, vagy kétszintű irányítási rendszer szerint történhet.⁵³⁵ Az egyszintű irányítási rendszer azonos a magyar szabályozással, a társaság irányítása két szervből áll, a legfőbb szervből a taggyűlésből és az operatív szervből az ügyvezetőből. A legfőbb szerv hatáskörébe tartoznak a stratégiai, személyzet-és gazdaság politikai döntések, míg az ügyvezető feladatkörébe a társaság irányítása és képviselete tartozik.⁵³⁶

A kétszintű irányítási rendszerben a taggyűlés és az ügyvezető mellett még egy testületi szerv, a felügyelőbizottság is megjelenik. A felügyelőbizottság Szerbiában a taggyűlés hatáskörébe tartozó feladatokat is ellát, felügyeleti és személyzeti döntéseket hoz meg, dönt például az ügyvezető kinevezéséről és visszahívásáról is.⁵³⁷ Magyarországon a felügyelőbizottság az általános szabályok alapján csak az ellenőrző szerv szerepét tölti be, azonban hazánkban is lehetőség van ügydöntő felügyelőbizottság felállítására, a létesítő okirat a legfőbb szerv vagy az ügyvezetés hatáskörébe tartozó egyes döntések meghozatalát a felügyelőbizottság hatáskörébe utalhatja.⁵³⁸

A tag halála esetén társasági részesedése, azonosan a magyar szabályokkal a hagyaték tárgyát képezi, az örökölhető. A létesítő okirat azonban előírhatja, hogy az örökös a többi tag vagy a társaság részére köteles eladni a részesedését, lehetővé téve számukra, hogy megakadályozzák az örökös résztulajdon szerzését a társaságban.⁵³⁹ Megállapítható, hogy a személyegyestő társaságok társasági részesedéseire irányadó öröklési szabályok jelentősen eltérnek a korlátolt felelősségű társaságok szabályaitól. Az üzletrész öröklésének lehetősége a tagok és az

⁵³² Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁵³³ Szerb Gt. 145. cikk

⁵³⁴ Korábban Szerbiában is az angolszász koncepció érvényesült, jóval magasabb összegű volt a minimális törzstőke, 5000 dollár, majd 500 euro. Forrás: Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵³⁵ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵³⁶ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵³⁷ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵³⁸ Ptk. 3:123.§

⁵³⁹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

A Kft. létesítő okiratának rendelkezéseit ld. részletesen: Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 133.o.

örökhagyó közötti kapcsolattól is függ, minél szorosabb a kapcsolat, annál könnyebb az öröklés.⁵⁴⁰

Korlátolt felelősségű társaság egyezően a magyar szabályokkal, működhet egyszemélyes formában is, ilyenkor a taggyűlés hatáskörét az egyedüli tag gyakorolja.

IX.3.4. Részvénytársaság⁵⁴¹

A szerb Gt. meghatározása alapján a részvénytársaság olyan társaság, amelynek alaptőkéje egy vagy több részvényes által birtokolt részvényekre oszlik és a részvényesek nem felelnek a társaság kötelezettségeiért.⁵⁴² A részvényeseknek a társaság tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettsége azonos a korlátolt felelősségű társaság tagjaival a szerb Gt. 18. cikkében és 548. cikkében említett esetekben áll fenn.⁵⁴³

A hatályos szerb társasági jog, eltérően a magyar szabályozással nem tesz különbséget a zártkörűen működő és a nyilvánosan működő részvénytársasági forma között. A korábbi szerb szabályozás megegyezett a magyar rendelkezésekkel és a részvények kibocsátása alapján tett különbséget a nyilvánosan működő részvénytársaság (részvények nyilvánosan kerülnek forgalomba, bárki jegyezheti) és a zártkörűen működő részvénytársaság (részvényei nem kerülnek nyilvános forgalomba) között.⁵⁴⁴

A tagsági jogokat és kötelezettségeket a részvény testesíti meg, egy részvény névértéke nem lehet alacsonyabb 100 dínárnál.⁵⁴⁵ A társaság által kibocsátott részvények eltérően a magyar szabályozástól kizárólag dematerializált formában kerülnek kibocsátásra,⁵⁴⁶ A részvénytársaság kétféle típusú részvényt bocsáthat ki: törzsrészvényt és elsőbbségi részvényt.⁵⁴⁷

A társaság alaptőkéje nem lehet alacsonyabb 3.000.000 dínárnál,⁵⁴⁸ amely megközelítőleg 10.000.000 Ft-nak felel meg. A részvénytársaság minimum alaptőkéje így majdnem kétszerese a hazai szabályozás szerint a zártkörűen működő részvénytársaság alapításához előírtaknak, de kevesebb, mint fele a nyilvánosan működő részvénytársaság alaptőkéjének.

Álláspontom szerint a szerb kft. és a szerb rt. minimális vagyoni hozzájárulásra vonatkozó szabályai indokolatlanok, mert a tagok, részvényesek helytállási kötelezettsége azonos, azonban a vagyoni hozzájárulás mértéke jelentősen, majdnem tízmillió forinttal eltér.

A szerb előírások alapján így a korlátolt felelősségű társaságok szerepe fog jelentősen megnőni, mert ezen társasági forma biztosítja a tagok korlátolt felelősségét minimális vagyoni hozzájárulás teljesítése mellett.

⁵⁴⁰ Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2021/II 123.o. lsd. még: Milos Vukotic-Inheritance of Companies- Pravo i privreda 2018 10-12, 165-195.o.

⁵⁴¹ Akcionarsko društvo

⁵⁴² Szerb Gt. 245. cikk

⁵⁴³ Szerb Gt. 245. cikk

⁵⁴⁴ Dudás-Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁴⁵ Szerb Gt.258. cikk

⁵⁴⁶ Szerb Gt. 248. cikk

⁵⁴⁷ Szerb Gt. 250. cikk

⁵⁴⁸ Szerb Gt. 293. cikk

IX.4. Cégalapítás menete a Szerb Köztársaságban, a cégbejegyzési eljárás

Az anyagi jogi szabályok tekintetében a szerb társasági jog alapvetően egyezőséget mutat a magyar szabályozással, a cégeljárás, cégalapítás menete azonban jelentősen eltér. A gazdasági társaságok nyilvántartását 2004-ig a gazdasági bíróságok vezették, a bejegyzési eljárás során megvizsgálták a bejegyzéshez szükséges formai és tartalmi feltételeket is, az alapító okirat tartalmát és egyes rendelkezéseit.⁵⁴⁹ A gazdasági társaságok bejegyzése 2005-ben került át a Gazdasági Nyilvántartási Ügynökséghez.⁵⁵⁰ A Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény⁵⁵¹ alapján ezen szervezet vezeti a gazdasági társaságok nyilvántartását is. A gazdasági alanyok bejegyzésének feltételeit a 2004-ben meghozott, gazdasági alanyok bejegyzéséről szóló törvény szabályozza.⁵⁵²

A gazdasági társaságok GNYÜ általi nyilvántartása 2005. január 4-től működik, ezzel a szerb cégbejegyzési eljárás már nem bírósági hatáskörbe tartozik, hanem közigazgatási szervnél történő bejegyzési eljárásra alakult át. A társaságok bejegyzése és nyilvántartása bírósági feladatkörből közigazgatási feladatkörbe került át.⁵⁵³ Az átalakítás célja elsődlegesen az eljárás felgyorsítása és a hatékonyságának növelése volt egy egységes, a gazdasági alanyok adataira vonatkozó elektronikus adatrögzítő rendszeren keresztül.⁵⁵⁴ A GNYÜ nem csak a cégjegyzéket vezeti, a gazdasági társaságok mellett nyilvántartja többek között a bankokat, brókercégeket, biztosító társaságokat, szövetkezeteket, közvállalatokat, befektetési alapkezelő társaságokat is.⁵⁵⁵

A gazdasági társaságok nyilvántartása a Szerb Köztársaságban is nyilvános és ingyenes, a GNYÜ honlapján keresztül minden adat elérhető a gazdasági társaságok vonatkozásában.⁵⁵⁶

A társaságok bejegyzési eljárása a GNYÜ-be történő bejegyzés iránti kérelem benyújtásával indul, melyet formanyomtatványon kell benyújtani. Szemben a hazai, kizárólag elektronikus cégbejegyzési eljárással, a kérelem előterjeszhető postai és elektronikus úton is. A bejegyzéssel a gazdasági társaságok törzsszámot kapnak és adóazonosító számot kapnak. Eltérés a magyar

⁵⁴⁹ Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁵⁵⁰ Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004 és 111/2009 szám 1.§, 3.§ A Gazdasági Nyilvántartási Ügynökség egy belgrádi székhelyű és a székhelyen kívüli szervezeti egységekkel rendelkező jogi személy. Az ügynökség honlapja: www.apr.gov.rs

⁵⁵¹ Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004 és 111/2009 szám

⁵⁵² Gazdasági alanyok bejegyzéséről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004. és 61/2005. szám

⁵⁵³ Dudás-A gazdasági társaságok 88.o

⁵⁵⁴ Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁵⁵⁵ Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 101.-102.o.

⁵⁵⁶ Nyilvántartott adatok: elnevezés, főtevékenység, törzsszám, adószám, alapító adatai, vagyoni hozzájárulás, jegyzett tőke, képviselőre jogosult adatai, legfőbb szerv döntései, alapítói okirat adatai, társaság éves pénzügyi jelentései. Lsd. részletesen: Malagurski Branislav- A cégalapítás 101.o.

szabályozáshoz⁵⁵⁷ képest, hogy amennyiben nem teljesülnek az adóazonosító szám megállapításának feltételei, akkor is bejegyzik a céget, és értesítik, hogy az adóazonosító szám megállapításáért forduljon az Adóhivatalhoz.

A cégbejegyzési eljárásra az általános közigazgatási eljárás szabályai is irányadóak.⁵⁵⁸ A gazdasági társaságok bejegyzési eljárása a közigazgatási jog alapelvei szerint működik.⁵⁵⁹ A létesítő okirat, illetve a társaság alapításáról szóló határozat hitelesítése közjegyző által történik, de annak tartalmát az alapítók határozzák meg a szerb Gt. tartalmi követelményeit is figyelembe véve. Az alapító okirat előkészítését a társaság alapítói önállóan intézhetik a formanyomtatványok kitöltésével. A közjegyzői hitelesítés elsősorban nem tartalmi szempontokat mérlegel, arra vonatkozik, hogy a társaság alapítói saját kezűleg írták alá az alapító szerződést, vagy a társaság alapításáról szóló határozatot. A közjegyzővel az okirat tartalmát csak az iktató iratban szereplő hitelesítéshez szükséges mezők mértékéig kell ismertetni.⁵⁶⁰ A társaságok alapítása létesítő okirattal történik, elnevezése társasági szerződés⁵⁶¹, illetve egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság esetén alapító okirat⁵⁶². Az alapító okirat tulajdonképpen egy határozat, amelyben az egyszemélyes alapító kinyilvánítja társaság alapítási szándékát.⁵⁶³ A részvénytársaságok alapítása részvénykibocsátással indul.⁵⁶⁴ A gazdasági társaságok nyilvántartásba történő bejegyzésének polgári jogi hatása a bejegyzés jogot keletkeztető (konstitutív) és megállapító (deklaratív) hatása. A konstitutív hatás a bejegyzéssel létrejövő tényekhez viszonyítva, míg a deklaratív azon tények vonatkozásában, amelyek csak közzétételre kerülnek.⁵⁶⁵

A cégbejegyzési eljárás hasonlóan a magyar szabályozáshoz gyors, és költséghatékony, a kérelmet benyújtását követően a GNYÜ öt napon belül elbírálja és meghozza a határozatot.⁵⁶⁶ Egy gazdasági társaság bejegyzési költsége átlagosan 50 euro, érdekesség, hogy a leggyakoribb társasági forma, a korlátolt felelősségű társaság minimális jegyzett tőkéje 100 dinár, ami kevesebb mint 1 euro.⁵⁶⁷

A szerb Gt. alapján a gazdasági társaságok jogalanyiságukat a cégbejegyzéssel nyerik el.⁵⁶⁸

⁵⁵⁷ Magyarországon az adóregisztrációs eljárás egyfajta szűrőként funkcionál, abban az esetben, ha a Nemezeti Adó és Vámhivatal megtagadja az adószám megállapítását, a társaság bejegyzése iránti kérelem elutasításra kerül.

⁵⁵⁸ Urošević, Ruža (2009): Pravo i privreda (Gazdasági alanyok bejegyzése), 46. évf. 1–4. sz. 223.o. lsd.: Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁵⁵⁹ Markovic Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. Pravo i prevda 2008 45.évf. 5-8.sz. 358.o.

⁵⁶⁰ Ilija Babić: Közjegyző és közjegyzői dokumentumok-gazdasági társaságok szerveinek jegyzőkönyvei és alapító okirataik hitelesítése Pravo i privreda 2014 52. évf. 4-6.sz. 87.o. lsd. Malagurski Branislav- A cégalapítás 104.o.

⁵⁶¹ ugovor o osnivanju

⁵⁶² odluka o osnivanju

⁵⁶³ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁶⁴ Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁵⁶⁵ Markovic Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. Pravo i prevda 2008 45.évf. 5-8.sz. 87.o. Malagurski Branislav- A cégalapítás 105.o.

⁵⁶⁶ A 2004. évi reformot megelőzően a cégbejegyzési eljárás átlagosan 51 napig tartott. Malagurski Branislav- A cégalapítás 105.o.

⁵⁶⁷ Malagurski Branislav- A cégalapítás 106.o.

⁵⁶⁸ Szerb Gt. 3. cikk A company acquires the status of a legal person through registration in the Register of Business Entities in accordance with the act governing the registration (hereinafter referred to as: the registration act). Društvo stiče svojstvo pravnog lica registracijom u Registar privrednih subjekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija (u daljem tekstu: zakon o registraciji).

IX.5. Zárszó

A szerb társasági jog, az elismert társasági formák, azok rendszere alapvető egyezőséget mutat a magyar szabályozással. Egyes, a tanulmányomban is bemutatott, a gazdasági társaságok működésével összefüggő szabályok között azonban eltérés mutatkozik.

Álláspontom szerint a szerb és a magyar szabályok alapvető egyezőségére figyelemmel indokolt az eltérő részletszabályok joggyakorlati megvalósulásának vizsgálata és annak esetleges átültetése a jogszabályokba.

A szerb cégbejegyzési eljárás közigazgatási hatáskörbe tartozása jelentős eltérés a magyar szabályozáshoz képest. Figyelemmel arra, hogy a magyar tendenciák alapján⁵⁶⁹ is felmerült már a cégeljárás cégbíróságok hatásköréből történő kikerülése, szintén számos tapasztalattal szolgálhat a szerb cégeljárás gyakorlatának vizsgálata.

X. Fejezet

Összefoglaló

Dolgozatomban azon tézist kívántam alátámasztani, mely szerint a gazdasági társaságok működése önálló jogalanyiségük ellenére nagyban függ a társaság tagjainak személyétől is. Az értekezésemben a tag személyében rejlő okokat a Ptk. egyes könyveinek rendelkezéseit egybevetve vizsgáltam.

Álláspontom szerint a tag személyében rejlő okok vizsgálata kimeríthetetlen, azonban a dolgozatomban is bemutatott egyes kérdések alapján megállapítható, hogy a tag személye számos kockázatot rejthet a társaság működése szempontjából. Az alapítók egyes személyi státuszai jelentősen befolyásolhatják, végső soron ellehetetleníthetik egy társaság működését. A tagok személyének az alapítástól kezdve a működés során, egészen a jogutód nélküli megszűnésig kiemelt szerepe van.

Ekörben vizsgáltam a gazdasági társaságok, mint jogi személyek jogalanyiségének történeti alakulását, a tag cselekvőképességének, életkorának, egyes személyiségi jogainak hatását, családjogi szempontból a házasság, illetve felbontásának hatását, családi cégek szerepét, öröklési jogi szempontból a tag halálának következményeit, a vezető tisztségviselő és a tag közötti együttműködés fontosságát is. A tag személyében rejlő okok egyes büntetőjogi vetületét is elemeztem, továbbá a társaság alapításától, egészen a jogutód nélküli megszűnésig vizsgáltam a tag személyének szerepét.

⁵⁶⁹ A magyar kormány 2020-2030 közötti időszakot átfogó Mesterséges Intelligencia Stratégiája, a Digitális Jólét Program több olyan mozzanatot irányzott elő a jövőre nézve amelyek indokoltá tehetik a cégeljárás jelenlegi modelljének újragondolását, az egyes eljárások újratervezését. Forrás: <https://arsboni.hu/a-cegeljaras-jelenlegi-helyzete-es-kihivasai-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.02.22)

A Ptk. monista szemléletére figyelemmel elemeztem a gazdasági társaságokra irányadó Harmadik könyv és a személyek egyes státuszához kapcsolódó Ember, mint jogalany címet viselő Második könyv, a tagok házastársi kapcsolata, családi cégek szempontjából releváns Negyedik könyv és a tag halála esetén irányadó Hetedik könyv kapcsolatát, kapcsolódási pontjait.

A gazdasági tevékenység megválasztásán túl a tagok személyére is kiemelt hangsúlyt kell fektetni egy társaság alapításakor. Bár a társaság létrehozásától jogi személy, önálló jogalany, azonban véleményem szerint éles határvonal nem húzható a tagok, mint természetes személyek és a társaság, mint jogi személy közé. A szigorú vagyonekülönülési elv alapján a tagok és a társaság vagyona az alapítást követően elválík egymástól, azonban a tagok személye, egyes státuszai továbbra is jelentős hatással bírnak a gazdasági társaság működésére.

Doktori értekezésemben arra kívántam felhívni a figyelmet, gyakorlati tapasztalataim alapján is, hogy a tagok személyének megfelelő megválasztásával, a lehetséges következmények megelőzésével jelentősen javítható lenne a gazdasági társaságok működésének hatékonysága.

A társaságok alapításakor nagyobb hangsúlyt kell fektetni az alapítók személyére, mert álláspontom szerint a jól megválasztott gazdasági tevékenységgel azonos súllyal játszik szerepet a működés során a tagok személye is. Természetesen az alapításkor nem lehet minden, a tagok személyét érintő változást előre látni, azonban a dolgozatomban is bemutatott jogi eszközök lehetőséget nyújtanak arra, hogy a társaság működése biztosított legyen a tag egyes személyi állapotának változása esetén is.

Summary

In my thesis, I have tried to support the thesis that the operation of business companies, despite their separate legal personality, depends to a large extent on the identity of the members of the company. In my thesis, I examined the reasons inherent in the person of the member by comparing the provisions of the various books of the Hungarian Civil Code.

In my view, the examination of the grounds of the person of the member is not exhaustive, but it can be concluded, on the basis of the specific issues presented in my thesis, that the person of the member may involve a number of risks for the operation of the business association. The personal status of certain members can have a significant impact on the operation of a business company and ultimately make it impossible for it to function. The person of the members is of particular importance from the time of incorporation, throughout the life of the company, until its dissolution without succession.

In this context, I have also analysed the historical development of the legal personality of companies as legal persons, the impact of the capacity, age and certain personal rights of the member, the impact of marriage and divorce in family law, the role of family companies, the consequences of the death of a member in the law of succession, and the importance of cooperation between the managing director and the member. I have also analysed certain

criminal law aspects of the reasons inherent in the person of the member, and the role of the member's reputation from the formation of the company to its dissolution without succession.

In the light of the monistic approach of the Civil Code, I analysed the relationship and links between Book Three, which governs companies, and Book Two, which is entitled 'Man as a legal entity' and relates to the status of certain persons, Book Four, which is relevant to the spousal relationship of members, family firms, and Book Seven, which governs the death of a member.

In addition to the choice of business activity, the identity of the members is also a key element when setting up a business company. Although a company is a legal person, a separate legal entity from the moment of its formation, in my opinion there is no sharp dividing line between the members as natural persons and the company as a legal person. Based on the strict principle of separation of assets, the assets of the members and the company are separated after incorporation, but the identity and certain statuses of the members continue to have a significant impact on the operation of the company.

In my doctoral thesis I wanted to draw attention, also on the basis of my practical experience as a lawyer, to the fact that the efficiency of the operation of companies could be significantly improved by choosing the right members and preventing possible consequences.

When founding a business company, greater importance should be attached to the identity of the founders, because, in my view, the identity of the members plays an equally important role in the operation of the company as the well-chosen economic activity. Of course, it is not possible to foresee all the changes affecting the persons of the members at the time of incorporation, but the legal instruments presented in my thesis offer the possibility of ensuring the operation of the company even in the event of changes in the personal status of some of the members.

Felhasznált irodalom jegyzéke

1. ALEKSANDRA Jovanovič: „Zakon o privrednim društvima i ekonomske slobode” A gazdasági társaságokról szóló törvény és a gazdasági szabadságok, Pravo i privreda, 2005/1-4.
2. ARATÓ Balázs: A családi vállalkozás jellegmegővésének eszközei a hazai szabályozás tükrében megjelenés alatt
3. ARATÓ Balázs: Családi alkotmány-gondoskodás a jövőről internetes forrás: <https://www.vg.hu/velemeney/2018/11/csaladi-alkotmany-gondoskodas-a-jovorol-2> (letöltés: 2023.03.18.)
4. ARATÓ Balázs: Családi vállalkozások nemzetközi kitekintésben in: Glossa Iuridica VII. évfolyam 3-4. szám, 2020, pp. 263-285.
5. AUER Ádám - BAKOS Kitti – BUZÁSI Barnabás - FARKAS Csaba - NÓTÁRI Tamás - PAPP Tekla Társasági jog (szerk.: Papp Tekla) Lectum Kiadó, Szeged 2011.
6. BALÁSHÁZY Mária- A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán, Gazdaság és Jog, 1993/5.
7. BALOGH Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus
8. BARABÁSI Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya) Libri kiadó 2020-as kiadás 125.o.
9. BARTA Judit et al.: Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben. Budapest, Patrocinium, 2016. 147.
10. BARTA Judit: A házassági vagyoni jog egyes társasági jogi kérdései. In Papp Tekla (szerk.): *Acta Conventus de Iure Civili X.* Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 287-308.
11. BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016
12. BARZÓ Tímea, PAPP Tekla Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Dialóg Campus
13. BARZÓ Tímea: Családjog és az új Ptk. In Grad-Gyenge Anikó (szerk.): Egy új korszak hajnalán. Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2013. 55-77.
14. BARZÓ Tímea-Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek részvétele a gazdasági társaságokban In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013
15. BÉRCESI Zoltán: Új dimenzióban az üzleti titok jogi oltalma In.: Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére Pécs, 2018 48. o.
16. BOÓC Ádám, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében In: Szakál, Róbert (szerk.) Tájékoztató füzetek: Az MKIK Jogi Szekciójában elhangzott szakmai előadások alapján Budapest, Magyarország: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2021)

17. BOÓC Ádám, Comments on Some Important and Current Problems of the Law of Succession in Hungary- Considering Historical Aspects In. Journal on European History of Law Vol. 11/2020 No.2.
18. CZOBOLY Gergely: Közjegyzők In: Jakab, András; Gajduschek, György (szerk.) A magyar jogrendszer állapota Budapest, Magyarország: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet (2016)
19. CSEHI Zoltán:A magánjogi alapítvány; Történeti és dogmatikai alapok. Gondolat Kiadó, Bp., 2006. 132. o. Ereky István: A jogi személyek. Városi Szemle, 1928/1.49.
20. CSIKY Ottó – FILÓ Erika: *Magyar családjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2003.;
21. CSONKA Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.)
22. CSÚRI Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja. *Családi Jog*, (2017) 3. 1-8.
23. CSÚRI Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)
24. CSÚRI Éva: A társasági részesedések a házassági vagyonjogban. Budapest, HVG-ORAC, 2006.
25. DARAI Péter: A cégtemetők adó- és büntetőjogi vonatkozásai. Miskolci Jogi Szemle 2011/1. sz.
26. DARÁZS Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6.
27. DOBOS Csilla Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdősy–Földvári–Tóth 2007:
28. DUDÁS Attila, BUNFORD Tivadar- Vágy bele! A vállalkozások jogi környezete Szerbiában - Kézikönyv kezdő vállalkozók számára 2021, A vállalkozások formái
29. DUDÁS Attila-A gazdasági társaságok jogi szabályozása Szerbiában in: Acta Conventus de Iure Civili 87.o.[
30. DÚL János – NAGY BARNA Krisztina, Az öröklési szerződés szindikátusi szerződéskénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népeségmegtartó tényező In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017/19. szám.
31. DÚL János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán I. Céghírnök, 2014/10.
32. DÚL János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán III. Céghírnök, 2014/12.
33. DÚL János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán IV. Céghírnök, 2015/1.
34. DÚL János, Az öröklési jog megjelenése az egyes gazdasági társaságoknál, kitekintéssel az államra, mint örökösre Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 5. szám Nemzeti Közszolgálati Egyetem
35. DÚL János-A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal PhD értekezés Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola Szeged 2018

36. EGRI-RETEZI Katalin – A csődeljárás, (egyszerűsített végelszámolás), felszámolás, kényszertörlesztés, vagyonrendezés kézikönyve: a cégmentés és a cégbezárás tudnivalói (szerzők Egri-Retezi Katalin, Egri István Iván) Budapest:Vezinfó, 2019
37. FARKAS Csaba – JENOVAI Petra – NÓTÁRI Tamás – PAPP Tekla: Társasági jog. Szeged, Lectum Kiadó, 2010.
38. GÁL Judit - A kényszertörlesztés ellentmondásai II. (CH 2013/4 3-4.o.)
39. GÁL Judit- A cégtörvény revíziója (CH,2016/8., 3-7.o.)
40. GÁL Judit- A kényszertörlesztés és az eltiltás joggyakorlata I. (CH 2017/5. 3-5.o.)
41. GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. *Céghírnök*, (2014) 1. 3.
42. GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. CH, 2014/1.,
43. GÁL Judit-A kényszertörlesztés és az eltiltás joggyakorlata II. (CH, 2017/6.)
44. GÁL Judit-A közkereseti társaság és a betéti társaság megszűnésének új szabályai *Gazdaság és Jog* 2022/1-2
45. GÖRÖG Márta: A jogi személy személyi értéke. *Jogtudományi Közlöny*, 2011 66. évf. 11. sz.
46. GÖRÖG Márta: Egyetemes eszmei kártérítési alapok. *Jogtudományi Közlöny* 2004, 59./5.
47. HALÁSZ Péter, Praktikus gondolatok a hagyatéki vagyontervezés témaköréhez In: A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015
48. HERGER Csabáné – KATONÁNÉ Pehr Erika: *Magyar családjog*. Budapest, Novissima Kiadó, 2021.
49. Ilija BABIC: Közjegyző és közjegyzői dokumentumok-gazdasági társaságok szerveinek jegyzőkönyvei és alapító okirataik hitelesítése *Pravo i privreda* 2014 52. évf. 4-6.sz.
50. KECSKÉS László- A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszerében HVG Orac kiadó Bp, 2009
51. KECSKÉS László- Polgári jog A személyek joga Dialóg Campus Kiadó Bp, 2005 21.o.
52. KERTÉSZ Gábor, A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében In: Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok. Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, Budapest
53. KERTÉSZ Gábor: A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében. In Vágány Judit – Fenyvesi Éva (szerk.): *Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok*. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, 2016. 78-93. 81.
54. KIRÁLY Kornélia- Végelszámolás, kényszertörlesztés – A nem fizetéseképtelen jogi személy
55. KOLOSVÁRY Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911 i.m. 206. o.; Kolosváry Bálint: *Magánjog, Vezérfonal a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz*, Budapest, Studium, 1944.

56. KOLOSVÁRY Bálint: Magánjog: a magyar magánjogból tartott egyetemi előadások rövid foglalatja Budapest : Studium, 1930
57. KONDOROSI András PhD értekezés 2019.
58. KÖRÖS András: Alapelvek. Házassági vagyoni jog. In Körös András (szerk.): *A Ptk. magyarázata III/VI. Polgári jog – Családjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2018
59. Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15
60. MALAGURSKI Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: *Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás* 2018/3, 96.o.
61. Malagurski BRANISLAV- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: *Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás* 2018/3,
62. MÁNDOKI István, Kalandozások a magyarországi vagyontervezési lehetőségek körül, néhány külföldi utalással és történeti visszatekintéssel A hagyatéki vagyontervezés- Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015
63. MÁNYOKI Ádám, Társasági jogi elemek az öröklési jogban Közjegyzők Közlönye, 2019/3.,
64. MARKOVIC Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. *Pravo i privreda* 2008 45.évf. 5-8.sz.
65. MARKOVIĆ, V. (2001)- 'Piercing the legal personality through our judicial practice and a view to the legal regulation of other countries', *Pravo i privreda* 2001./5-8, 853–863.o.
66. megszűnése Önadózó 2019. (31.évf.) 9.sz.
67. Milos VUKOTIC-Inheritance of Companies- *Pravo i privreda* 2018 10-12, 165-195.o.
68. MIRKO Vasiljevic „Privredna drustva-domace i uporedno pravo” (Gazdasági Társaságok Hazai és Külföldi Jog; Udruzenje pravnika u privredi Jugoslavije; Belgrád, 1999 11-13.pp.)
69. MIRKO Vasiljevič: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrád;2006: 114.o.
70. MISKOLCI BODNÁR Péter(szerk.): A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata KJK, Bp, 2002.
71. MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.)
72. NAGY Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyonekezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4., 3.o.
73. Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter
74. NOCHTA Tibor- A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve Budapest, Magyarország : Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp.
75. NOCHTA Tibor- A polgári jogi felelősség néhány alapproblémájának tükröződése az új Polgári Törvénykönyv 2011. decemberi Szerkesztőbizottsági javaslatában In: Gondosné, Pusztahelyi Réka, Juhász, Ágnes (szerk.) javítandó és jobbítható elemek a

- Ptk. kodifikációjában Tanulmánykötet Miskolc, Magyarország: Novotni Alapítvány (2012)248.p. 119-137
76. NOCHTA Tibor- *A polgári jogi felelősség társasági útjairól 15 év után* In.:Lamm, Vanda, Sajó, András (szerk) *Studia in honorem Lajos Vékás HVG ORAC* (2019) pp.232-241.,
 77. NOCHTA Tibor- A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban GJ, 2019/7-8.
 78. NOCHTA Tibor- A polgári jogi kártérítési felelősség szabályai az új Polgári Törvénykönyvben In: Grad-Gyenge, Anikó (szerk.) *Egy új korszak hajnalán: Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére* Bp, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem 187.p.pp.
 79. NOCHTA Tibor- *Társasági jog Dialóg Campus Kiadó 2007*
 80. NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban (GJ, 2017/2., 3-8.o)
 81. NOCHTA Tibor: *A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005.*
 82. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: *Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o.*
 83. NOCHTA Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)
 84. NOCHTA Tibor-A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban *Gazdaság és Jog 2019/7-8*
 85. PAPP Tekla (szerk.): *Atipikus szerződések. Opten Kft., Budapest, 2015*
 86. PAPP Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) *Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára*
 87. PAPP Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) *Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára.*
 88. PAPP Tekla *Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján-Pro publico bono: Magyar közigazgatás; a nemzeti közszolgálati egyetem közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata 2014: 2 pp. 150-159., 10.o. (2014)*
 89. PAPP Tekla: A magyar társasági jog fejlődése In: *Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (58) 1-41. pp.*
 90. PÁZMÁNDI Kinga, *Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról Gazdaság és Jog, 2015/5.,*
 91. PÁZMÁNDI Kinga, *Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról Gazdaság és Jog, 2015/5. 7. o.*
 92. PETRIK Ferenc (2013): *Személyiségi jogok.* In Wellmann György szerk.: *Az új Ptk. magyarázata I/VI.* Budapest, HVG-ORAC Kiadó.
 93. PETRIK Ferenc, *Az öröklés joga (Közigazgatási és jogi könyvkiadó 1991.)*
 94. *Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, frissítve: 2022. január 1.*

95. Polgári jog Kommentár a gyakorlat számára szerk. Petrik Ferenc 2013, II. kötet Ptk. Negyedik Könyv- Családjog VI. cím Szerző: *Kőrös András*
96. SÁNDOR István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig *Gazdaság és Jog* 2019/2
97. SÁRKÖZY Szabolcs- Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében *Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013* 213.o.
98. SÁRKÖZY Tamás- Személy és Személyiségvédelem In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer
99. SÁRKÖZY Tamás- Személy és Személyiségvédelem In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer
100. SÁRKÖZY Tamás: Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében (PJK, 2000/4., 3-9. o.)
101. SÁRKÖZY Tamás: Társasági jogunk strukturális kérdéseiről *Gazdaság és Jog* 1993/1.3. Budapest, lsd. még Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig *Gazdaság és Jog* 2019/2
102. SZABÓ Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában *Polgári Jog* 2018/11-12.
103. SZABÓ Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában *Polgári Jog* 2018/11-12.
104. SZALAI Ákos: Személy és személyiség a jogban In.: In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016
105. SZÁSZY-SCHWARZ Gusztáv: A jogi személy magyarázata (Bp., 1906)
106. SZEGEDI András- Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság jogi személylé válásáról
107. SZIKORA Veronika: Társasági jogi rendszerek és reformok Európában *Habilitációs tézisek Debrecen, 2014* 28.o.
108. TAJTI Tibor, Vagyongvédelem, hagyatétervezés és a szindikátusi szerződések In: *A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp* 2015
109. Társasági törvény, cégtörvény 2006-2009 (HVG-ORAC, 855 A/5 oldal, 2009.)
110. TATTAY Levente: A kis-és középvállalatok versenyképessége az Európai Unióban (MJ 2020/10. 573-584.o.)
111. UROŠEVIĆ, Ruža (2009): Pravo i privreda (Gazdasági alanyok bejegyzése), 46. évf. 1–4. sz. 223.o.
112. VARROH Géza Alajos: *A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás* (GJ, 2012/6., 14-19.o.)
113. VEREBICS János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- *Gazdaság és Jog* 2020/11-12.
114. VERESS Emőd: *A szindikátusi szerződés*. Budapest, HVG-ORAC, 2020.
115. VILÁGHY Miklós-EÖRSI Gyula: *A magyar polgári jog*. Bp., 1965. I. kötet
116. Vladimir MARJANSKI, Attila DUDÁS- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.: *Central European Journal of Comparative Law* 2020/I 144.o.

117. Vladimir MARJANSKI, Attila DUDÁS-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In: Central European Journal of Comparative Law 2021/II
118. WELLMANN György (szerk.): Polgári jog I-IV. - elektronikus kiadvány. Kommentár a gyakorlat számára. Jogkódex. Frissítve: 2022. január 1.

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi

Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Lénárdné dr. Maletics Borbála

**TERMÉSZETES SZEMÉLY A JOGI SZEMÉLY HÁTTÉRÉBEN
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA
A TAG SZEMPONTJÁBÓL**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető:

Prof.dr. habil Nochta Tibor
egyetemi tanár

**Pécs
2023**

Tartalom

I.	A kitűzött kutatási feladat célja, összefoglalása, kutatási téma aktualitása.....	3
II.	Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei.....	4
III.	A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a hasznosítás lehetőségei.....	4
IV.	Az értekezés témaköréből készült publikációk jegyzéke.....	7

I. A kitűzött kutatási feladat célja, összefoglalása, kutatási téma aktualitása

A gazdasági társaságok fogalmi meghatározásából kiindulva a társaságok alapításának elsődleges célja az üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatása, ezért a tagok természetesen és elsősorban a minél nagyobb nyereségből való közös részesedésre törekszenek. A cégek működésével kapcsolatban a legfontosabb a gazdasági tevékenység megfelelő kiválasztása, piachoz igazítása, működtetése.

Vitathatatlan azonban, hogy a gazdasági tevékenységen túl jelentős befolyása van a társaság működésére az alapítók személyének is. A kutatás során abból a feltevésből indultam ki, hogy a gazdasági társaságok működését számos esetben a jól megválasztott gazdasági tevékenység ellenére a tagok személyében rejlő okok megnehezíthetik. A társaságban részt vevő tagok mulasztása, esetleges érdekellentéte, együttműködésének hiánya sok esetben a társaság működésének ellehetetlenüléséhez, vagy a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezet.

Kutatásom a gazdasági társaságok működésének vizsgálatára irányul, de nem általában az üzletszerű gazdasági tevékenység, hanem a tagok személyének szerepét értékelve. A gazdasági társaságok önálló jogi személyek, a vagyoni forgalomban is önállóan vesznek részt, a gazdaság kiemelt szereplői, ugyanakkor egy cég működésében részt vevő természetes személyek szerepének kérdése nem kerülhető meg a társaságok vizsgálata során.

A témaválasztást a társaságok jogi képviselőjével kapcsolatos ügyvédi tevékenység során szerzett tapasztalataim is motiválták. A gyakorlati tapasztalat alapján számos esetben nyereségesen, jól megválasztott tevékenységgel működő cégek kerülnek olyan helyzetbe, hogy pusztán a tagok személyében rejlő ok miatt a társaság további törvényes működése veszélybe kerül, esetleg annak jogutód nélküli megszűnése is bekövetkezhet.

A gazdasági társaságok alapításuktól jogi személyiséget szereznek, működésük elválik a tagok személyétől, de vajon ez a fikció a gyakorlatban is helytálló, vagy a tagok személye, egyes személyi státuszai jelentősek a működésével kapcsolatban is?

II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, feldolgozás módszerei

A kutatásom első fázisában a jogi személy fogalmának történeti alakulását vizsgáltam, a természetes személy-jogi személy viszonylatában, a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény jelenleg is hatályos szabályozásáig, mely már monista szemlélettel egy törvénykönyvben szabályozza a természetes személyekre és a jogi személyekre irányadó rendelkezéseket.

Központi témám a Ptk.-ban szabályozott négy gazdasági társaság (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság) működésének vizsgálata a természetes személy aspektusából. E körben tanulmányoztam, hogy a tagok szándékos, gazdasági tevékenységgel összefüggő károkozásán (fedezet elvonás, hitelezők megtévesztése, gazdasági társaság céljaival ellentétes magatartás) túl milyen magatartások, jogi képességek (illetve azok hiánya) vezethetnek a gazdasági társaság működésének ellehetetlenüléséhez.

Az alapítók együttműködési képessége, személyes élethelyzete, jogi helyzete ugyanolyan jelentőséggel bír a cég működése szempontjából, mint a gazdasági tevékenység, tulajdonképpen egy sajátos hálózatként is felfoghatóak, szerepük döntő a cég eredményessége miatt.

Disszertációmban áttekintettem azokat a személyben rejlő okokat, amelyek a gazdasági társaság alapításakor, a működés során hatással lehetnek a társaság céljainak elérésére a cég nyereséges működése mellett is. Vizsgálom továbbá, hogy melyek azok az okok, amik kizárólag a tagok mulasztása, személyes konfliktusa folytán vezetnek a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez.

Ekörben vizsgáltam elsősorban a Ptk. egyes könyveinek kapcsolatát a gazdasági társaságokra irányadó szabályozással, de büntetőjogi kitekintést is tettem a vezető tisztségviselő egyes mulasztásának büntetőjogi és cégjogi vonatkozásait illetően.

III.A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítása, illetve a hasznosítás lehetőségei

A tagok személyi státuszának társaság működésére gyakorolt szerepét, különösen a cég működőképességének, fennmaradásának érdekében alkalmazandó meglőzési lehetőségeket a Ptk. egyes könyveinek rendelkezéseit figyelembe véve vizsgáltam.

Először a tag, mint természetes személy jogalanyiságával összefüggő kérdéseket, hatását a társaság működésére. Ekörben a cselekvőképesség szerepét, alapító személyére vonatkozó előírásokat, a tagok közötti együttműködés kiemelt szerepét. A Ptk. Az ember, mint jogalany címet viselő Második könyve és a jogi személyekre irányadó Harmadik könyv rendelkezéseit összevetve elemeztem a tag személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggéseket.

A családjogi és gazdasági jogi szabályok egybevetésével a házasság fennállásának, felbontásának hatását vizsgáltam a társaság működése szempontjából. Az egyes gazdasági társaság formák kapcsán külön elemeztem, hogy a tagok közötti házasság fennállásának, illetve felbontásának milyen hatása lehet a társaság működésére. A prevenció körében külön kitértem a házastársak társasági részesedésének rendezésére irányuló alternatív lehetőségekre is. Családi cégek esetében a családi alkotmány szerepét vizsgáltam, illetve a házassági vagyoni szerződésben, vagy szindikátusi szerződésben való előzetes rendelkezés lehetőségét a társasági részesedés vonatkozásában.

Dolgozatomban elemeztem a tag halála esetén az öröklési jogi szabályok hatását a társasági jogban, kitérve az egyes gazdasági társaság formák esetében releváns rendelkezésekre. A gyakorlat szempontjából fontos öröklési jogi problémák hatására hívtam fel a figyelmet, továbbá a prevenció szerepét kiemelve bemutattam a hagyatéki vagyontervezés egyes eszközeit a társasági részesedések vonatkozásában. Ekörben a tagok létesítő okiratban történő előzetes rendelkezésének lehetőségét, a végintézkedés szerepét, illetve a házassági vagyoni szerződésben és a szindikátusi szerződésben való szabályozás kérdését.

A tagi és vezető tisztségviselői státusz összefüggései körében vizsgáltam a társaság tagjának lehetőségét a társaság vezetésében, a tag és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés kiemelt szerepét az egyes társasági formák körében. A felmerülő problémák kapcsán kitértem a tagkizárás intézményére, a kezességvállalás szerepére, tag és a vezető tisztségviselő közötti házastársi kapcsolat felbontásának hatásaira, illetve büntetőjogi vonatkozásban a gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása büncselekmény vizsgálatára.

A tag státuszának szerepét ezt követően a cégalapítástól kezdődően egészen a jogutód nélküli megszűnésig tekintetem át. A gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyeit és kockázatait mutattam be, majd a társaság jogutód nélküli megszűnésének tag személyében rejlő okait vizsgáltam, különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra.

A doktori értekezésemben kiemelt szerepet kapott, hogy az egyes gazdasági társaság típusok esetében milyen specifikus körülményekre kell figyelemmel lenni a társaság alapítása, működése során.

Meglátásom szerint számottevő a cégek működésének ellehetetlenülésével kapcsolatban a személyes jellegű problémák, mulasztások, konfliktusok, mégis a társaságban részt vevő személyek az alapításkor és a működéskor kevés figyelmet szentelnek ezen okok kiküszöbölésének. Sok esetben nyereséges, gazdaságilag jól működő cégek megszűnéséhez vezetett a tagok mulasztása, együttműködésük hiánya, egyes személyi státusza. Tapasztalatom szerint a tagok számos esetben nincsenek tisztában azzal, hogy milyen kötelezettségeknek kell eleget tenniük a társaságuk működtetése során.

Disszertációmiban megállapításra kerülő, a jogutód nélküli megszűnéshez vezető okok prevenciós céllal útmutatóként is szolgálhatnak a társaságok számára, amely alapján elkerülhető a nyereséges cégek megszűnése.

Álláspontom szerint ez a dolgozat a gyakorlatban jelentős segítséget nyújthat a társaságok mindennapos működése során a gazdasági társaságok alapítóinak és jogászok számára is. A dolgozatom elkészítése során az egyes publikációk kapcsán pozitív visszajelzést kaptam jogász kollégáktól is, arra vonatkozóan, hogy a gyakorlatban is felmerülő kérdésekkel foglalkoztam. Ekörben elsősorban a bemutatott prevenciós jogi eszközöknek lehet szerepe, mely megoldásokat egyelőre a hazai gyakorlatban ritkán alkalmazzák. Bár a tagoknak lehetőségük van a létesítő okiratban, vagy egyéb megállapodásban rendelkezni a társasági részesedésük jogi sorsáról, azonban ritkán élnek ezzel az opcióval, annak ellenére, hogy számos későbbi jogvita megelőzhető lenne ezáltal.

A doktori értekezésemben bemutatott, tag személyi státuszát érintő egyes kérdések reményeim szerint a gazdasági társaságot alapító személyek és a jogalkalmazók körében is hasznos iránymutatásként szolgálhatnak.

IV. Az értekezés témaköréből készült publikációk jegyzéke

1. Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai: különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra

In: Miskolczi-Bodnár, Péter (szerk.) XIX. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája
Budapest, Magyarország : Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (2021) 375 p. pp. 121-126. , 6 p.

2. A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésének a jogi személy mögött álló természetes személyek magatartásával összefüggő okairól - különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra

GAZDASÁG ÉS JOG 29 : 4 pp. 13-17. , 5 p. (2021)

3. A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban

GAZDASÁG ÉS JOG 30 : 3-4 pp. 40-48. , 9 p. (2022)

4. Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát In: Csítei, Béla; Dúl, János (szerk.) OPUSCULA CIVILIA PÁLYAKEZDŐ CIVILISTÁK II. SZIMPÓZIUMA : A családok és a családpolitika szinergiái a jogban. 2022/6. Budapest, Magyarország : Nemzeti Közzolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszék (2022) 92 p. pp. 63-74. , 12 p.

5. Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE 26 : 4 pp. 27-43. , 17 p. (2022)

6. Changed Rules of Limited Partnerships in the Hungarian Civil Code- with Particular Reference to Amending the Management of a Limited Partnership

ZBORNİK RADOVA PRAVNI FAKULTET (NOVI SAD) 56 : 2 pp. 529-543. , 15 p. (2022)

7. A betéti társaságra irányadó szabályok változása Magyarországon-fókuszban az ügyvezetésre vonatkozó módosításokkal-JURA 2023 megjelenés alatt

8. A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggésekről GAZDASÁG ÉS JOG 2023 megjelenés alatt

9. A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében GAZDASÁG ÉS JOG 2023 megjelenés alatt

10. Prof. dr. habil. Nochta Tibor – dr. Várnai-Borbás Eszter – Lénárdné dr. Maletics Borbála:
Előadások a jogi személyekről (védett kézirat) Pécs, 2022.

Iktatószám:

MŰHELYVITA IRÁNTI KÉRELEM
A 2016/2017. tanévben és azt követően induló doktori képzés esetén

A doktorandusz adatai	
Doktorandusz neve:	Lénárdné dr. Maletics Borbála
Doktorandusz születési neve:	Maletics Borbála
Témavezető(k) neve:	Prof.dr.habil. Nochta Tibor
Alprogramvezető neve:	
A komplex vizsga dátuma:	2022. május 20.
A műhelyvita javasolt időpontja:	2023. május 12. 9 óra
A műhelyvita javasolt helyszíne:	PTE-ÁJK
Javaslat a műhelyvita elnökének személyére:	Dr. Monori Gábor
	Tudományos fokozat: PhD
	Beosztás, munkahely: adjunktus PTE-ÁJK Jogbölcseleti és Társadalomelméleti Tanszék
	Elérhetőség: +36 72 501 599/ 23238

Doktori értekezés címe: Természetes személy a jogi személy háttérében- A gazdasági társaságok működésének vizsgálata a tag szempontjából

1

Tájékoztató

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Doktori Szabályzatának 51. § (3) bekezdése alapján az elnöknek a Kar tudományos fokozattal rendelkező oktatójának kell lennie és nem lehet a doktorjelölt témavezetője vagy alprogramvezetője.

Nyilatkozat

Alulírott nyilatkozom, hogy a Doktori Szabályzat 51. §-ában meghatározott feltételeknek megfelelek, az ezek igazolására szolgáló dokumentumokat csatoltam.

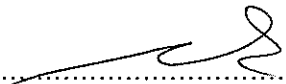
Kötelezően csatolandó melléletek:

- *Leckekönyv kari hivatal által hitelesített másolata*
- *A jelölt tudományos publikációinak másolata a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével*

vagy

- *A jelölt tudományos publikációinak listája a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével, oly módon, hogy a jelölt polgári és büntetőjogi felelősségének tudatában nyilatkozik az adatok hitelességéről*

Kelt: Pécs, 2023.március 26.

Lénárdné dr. Maletics Borbála
Doktorandusz

Alulírott ~~én~~ nyilatkozom, hogy a doktorandusz doktori értekezésének műhelyvitára bocsátását témavezetőként:

- jóváhagyom
- nem hagyom jóvá

(A megfelelő aláhúzendó.)

Kelt: Pécs, 2023.március 26.

Prof.dr.habil. Nochtá Tibor
Témavezető aláírása

Iktatószám:

MŰHELYVITA IRÁNTI KÉRELEM
A 2016/2017. tanévben és azt követően induló doktori képzés esetén

A doktorandusz adatai	
Doktorandusz neve:	Lénárdné dr. Maletics Borbála
Doktorandusz születési neve:	Maletics Borbála
Témavezető(k) neve:	Prof.dr.habil. Nochta Tibor
Alprogramvezető neve:	
A komplex vizsga dátuma:	2022. május 20.
A műhelyvita javasolt időpontja:	2023. május 12. 9 óra
A műhelyvita javasolt helyszíne:	PTE-ÁJK
Javaslat a műhelyvita elnökének személyére:	Dr. Monori Gábor
	Tudományos fokozat: PhD
	Beosztás, munkahely: adjunktus PTE-ÁJK Jogbölcseleti és Társadalomelméleti Tanszék
	Elérhetőség: +36 72 501 599/ 23238

Doktori értekezés címe: Természetes személy a jogi személy hátterében- A gazdasági társaságok működésének vizsgálata a tag szempontjából

1

Tájékoztatás

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Doktori Szabályzatának 51. § (3) bekezdése alapján az elnöknek a Kar tudományos fokozattal rendelkező oktatójának kell lennie és nem lehet a doktorjelölt témavezetője vagy alprogramvezetője.

Nyilatkozat

Alulírott nyilatkozom, hogy a Doktori Szabályzat 51. §-ában meghatározott feltételeknek megfelelek, az ezek igazolására szolgáló dokumentumokat csatoltam.

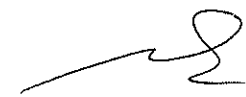
Kötelezően csatolandó melléletek:

- *Leckekönyv kari hivatal által hitelesített másolata*
- *A jelölt tudományos publikációinak másolata a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével*

vagy

- *A jelölt tudományos publikációinak listája a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével, oly módon, hogy a jelölt polgári és büntetőjogi felelősségének tudatában nyilatkozik az adatok hitelességéről*

Kelt: Pécs, 2023.március 26.

.....
Lénárdné dr. Maletics Borbála
Doktorandusz

Alulírott ~~én~~ nyilatkozom, hogy a doktorandusz doktori értekezésének műhelyvitára bocsátását témavezetőként:

- jóváhagyom
- nem hagyom jóvá

(A megfelelő aláhúzendó.)

Kelt: Pécs, 2023.március 26.

.....
Prof.dr.habil. Nochtá Tibor
Témavezető aláírása

Lénárdné dr. Maletics Borbála

A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggésekről

1. Problémafelvetés

A személyiségi jogok védelme a gazdasági társaság tagjai tekintetében fontos sajátosságokat mutat. természetes személyek és a jogi személyek, így a gazdasági társaságok vonatkozásában is jelentős. A jogalkotó azt a törvényszerkesztési megoldást követte, hogy A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Második Könyv „A személyiségi jogok” Részében tárgyalja a természetes személyekre irányadó személyiségi jogokat és azok részletszabályait.¹ A jogi személyekre irányadó Harmadik könyv 3:1.§ (3) bekezdése terjeszti ki a személyhez fűződő jogokra vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csupán az embert illetheti meg.² Bár a Ptk. külön könyvben rendelkezik a természetes személyek személyiségi és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogairól, az utalószabály alapján szoros kapcsolat figyelhető meg a rendelkezések között.

Ezen kodifikációs megoldásból kiindulva tanulmányomban a gazdasági társaságok vonatkozásában is védelemben részesülő egyes személyhez fűződő jogok kapcsán elemzem a tag, mint természetes személy és a társaság, mint jogi személy személyhez fűződő jogainak egyes összefüggéseit.

1. A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai

A természetes személyek és a gazdasági társaságok mind a vagyoni jogok, mind a személyhez fűződő jogok tekintetében az általános jogképességükből fakadóan döntően egyezőségeket mutatnak, de egyes fontos különbségek is megállapíthatóak. A természetes személyekkel szemben egy gazdasági társaságnak nem lehet személyisége, ez alapján a természetes személynek személyiségi jogai, míg egy társaságnak személyhez fűződő jogai vannak.³ A gazdasági társaságok önálló jogalanyiságukra figyelemmel a vagyoni forgalomban önállóan jelennek meg, kiemelt jelentőségű, hogy egyes, elsősorban a gazdasági tevékenység gyakorlását biztosító személyiségi jog vonatkozásukban is védelmet élvezzen. A személyiségi jog és védelme nemzetközi szinten is a legmagasabb rendű és rangú jogszabályokban biztosított és

¹ Ptk. Második Könyv Az ember, mint jogalany Harmadik rész

² Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.

³ Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 402.o.:”Ahogy Vékás Lajos is utalt arra a 2014. november 20-an a Szegedi Ítéltábla Polgári és Gazdasági Kollégiumának ülésén elhangzott, az új Ptk-t ismertető előadásában: A természetes és a jogi személy azért lett két különböző könyvben szabályozva, mert a jogi személynek nincs személyisége.”

garantált elsődleges alapjogok egyike.⁴ A gazdasági társaságokat a természetes személyekkel azonosan vagyoni és személyhez fűződő jogok is megilletik.⁵

A társaságoknak nincs személyisége, ezért a természetüknel fogva kizárólag az emberhez fűződő személyiségi jogaik nem lehetnek. Vannak olyan jogok, amik jellegüknel fogva csak természetes személyek vonatkozásában értelmezhetők, például az élet, testi épség, egészség védelmét szabályozó rendelkezések, mert hiányzik a személyiség biológiai alapja.⁶ Ugyancsak nem értelmezhető gazdasági társaságok körében a magántitokhoz való jog, kegyeleti jog sem. Egy társaság kapcsán fogalmilag kizárt az emberi méltósághoz való jog védelme is.⁷ A Ptk. rendelkezései alapján⁸ azonban a személyiségi jogok forrása az emberi méltóság, az általános személyiségi jog alapja.⁹ A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogi jogalanyiségének alapja azonban nem lehet az emberi méltóság, ezért esetükben a jogi személy jogképessége irányadó.¹⁰ Jogképességükből fakadóan illeti meg a gazdasági társaságokat a személyhez fűződő jogok védelme. A személyiségi jogvédelem a jogi személyeket egyediségük, képességeik, lehetőségeik kibontakoztatásának, érvényesítésének védelme érdekében illeti meg.¹¹

A gazdasági társaságok működése kapcsán fontos, hogy a polgári jogi jogalanyiságukkal összefüggésben egyes személyiségi jogok védelmében részesülhessenek. A Ptk.-ban nevesített személyiségi jogok közül több a jogi személyekkel kapcsolatban is értelmezhető, megilletheti a gazdasági társaságokat is. A gazdasági társaságok szempontjából kiemelt jelentőségű a névviseléshez való jog, a jó hírnév védelméhez való jog, a titokvédelemhez való jog (üzleti titok), továbbá a képmáshoz való jog megsértése (pl. címer). Ezen személyiségi jogok védelme a társaságok működése kapcsán is elengedhetetlen, mivel megsértésük jelentős vagyoni vagy nem vagyoni sérelmet okozhat a cégnek. A társaságok polgári jogi jogalanyiságuk elnyerésével együtt személyhez fűződő jogaiknak védelmében is részesülnek a jogalkotó által. A jogi személyek körében folyamatosan bővül azon jogok köre, amelyekre hivatkozhatnak, egyre szűkebb az a kör, amely természeténél fogva csak a természetes személyt illelheti meg.¹²

A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogainak védelmét a természetes személlyel egyezően biztosítja a Ptk., a jogi személyek esetén is alkalmazni kell a személyiségi jogok

⁴ Görög Márta: Egyetemes eszmei kártérítési alapok. Jogtudományi Közlöny 2004, 59./5. 191.o. Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o [a továbbiakban: Barzó, Papp-Civilisztika I:]

⁵ A vagyoni jogok vonatkozásában a jogi személy az állam szükségképpen örökös státuszát kivéve nem lehet törvényes örökös, az ember mind törvényes örökös mind végrendeleti örökös lehet.

⁶ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 142.o

⁷ „A jogi személy nem lehet az emberi méltósághoz való jog birtokosa sem, hiszen az csak természetes személynek lehet a sajátja.” Barzó, Papp-Civilisztika I Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o

Lsd.: Petrik Ferenc (2013): Személyiségi jogok. In Wellmann György szerk.: Az új Ptk. magyarázata I/VI. Budapest, HVG-ORAC Kiadó. 147.

⁸ Ptk. 2:42. § (2) bek. Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

⁹ Barzó, Papp-Civilisztika I. Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o

¹⁰ Barzó, Papp-Civilisztika I. Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o Lsd.: Görög Márta: A jogi személy személyi értéke. Jogtudományi Közlöny, 2011 66. évf. 11. sz. 569.o.

¹¹ BDT 2018.3833

¹² Szalai Ákos: Személy és személyiség a jogban In.: In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 84.o.

érvényesítésére, kikényszerítésére, a jogok megsértése esetén alkalmazható szankciókra vonatkozó rendelkezéseket is. A személyiségvédelem objektív¹³ és szubjektív szankciói¹⁴ is alkalmazhatóak.¹⁵

A természetes személy személyiségi jogai és a gazdasági társaság személyhez fűződő jogai között kapcsolat figyelhető meg a társaság és annak tagja vonatkozásában. A tag egyes személyiségi jogainak sérelme hatással lehet a társaság működésére és fordítva is, a tag személye okozhatja a társaság személyhez fűződő jogainak sérelmét is. A továbbiakban ezen összefüggéseket vizsgálom a gazdasági társaságok szempontjából releváns személyhez fűződő jogok vonatkozásában. tag személye jelentős lehet az egyes társaságok vonatkozásában is releváns személyhez fűződő jogok védelme körében, a továbbiakban ezen összefüggéseket vizsgálom.

5.1. Becsület és a jóhírnév megsértése

A gazdasági társaságok működése, az üzletszerű gazdasági tevékenység kifejtése szempontjából a jó hírnév kiemelt jelentőségű. A Ptk. alapján minden személyt, természetes és jogi személyt is megilleti a jóhírnév védelme, függetlenül attól, hogy az adott személy egy adott ismertségben vagy ismeretségi közegekben ténylegesen rendelkezik-e a jóhírnévvel vagy sem.¹⁶ Megsértése a felróhatóságra tekintet nélkül is megállapítható, a jóhírnév megsértésének bármilyen módon való elkövetése jogellenes.¹⁷ A Ptk. nem sorolja fel az előforduló esetek körét, csak példálózó jelleggel a a leggyakoribb, tipikus jóhírnév sértő magatartást emeli ki.¹⁸ Így a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.¹⁹ Amennyiben a társaság jóhírneve sérül az a partneri kapcsolatok megromlásához, üzletfelek elvesztéséhez és végső soron a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

¹³ Ptk. 2:51. § [Felróhatóságtól független szankciók]

(1) Akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján - az elévülési időn belül - az eset körülményeihez képest követelheti

a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;

b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;

c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot;

d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;

e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

¹⁴ A személyiségvédelem szubjektív szankciója a Ptk. 2:52.§-ban szabályozott sérelemdíj és a Ptk. 2:53.§-ban szabályozott kártérítési felelősség

¹⁵ A személyiségi jogok megsértésének szankcióit lsd. részletesen: Nochta Tibor: A személyiségi jogok magánjogi szankciós védettségeről (MJ, 2018/1.,1-8.o.) „A személyiségi jogok tiszteletben tartását olyan polgári jogi eszközökkel kell ösztönözni, amelyek kellő mértékben visszatartó és nevelő hatásúak.”

¹⁶ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

¹⁷ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹⁸ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹⁹ Ptk. 2:45.§ (2)

A jó hírnév megsértését jelenti a jogi személyek körében minden olyan, a jogi személlyel összefüggésbe hozható közlés, amely nyíltan vagy célzással, utalással valótlán állít.²⁰

A jóhírnév megsértését jelentheti egy gazdasági társaság vonatkozásában a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető felszámolási eljárás megindításáról szóló sajtóközlemény, ha a cikk olyan szöveggörnyezetben helyezkedik el.²¹ A hitelező részéről felszámolási eljárás kezdeményezése még nem jelenti az adós gazdasági társaság fizetéseképtelenségét, azonban annak sajtóban való megjelenése már alkalmas lehet a jóhírnév megsértésére, figyelemmel arra, hogy a köznyelvben a felszámolási eljáráshoz már a társaság fizetéseképtelensége társul.

A fizetéseképtelenség, mint valótlán tényállítás következtében a társaságnak jelentős vagyoni hátránya is származhat, a meglévő üzleti kapcsolatainak megszűnéséhez, új kapcsolatok kialakításának meggútolásához vezethet.

A jóhírnévhez való joga sérülhet egy jogi személynek abban az esetben is, ha az üzleti vagy más hírnevét megalapozó jellemzőjétől jogellenesen megfosztják az arcukat kifejező szimbólumokon keresztül és így a valóságtól eltérő, működését akadályozó kép alakul ki róla.²² Egy gazdasági társaság vonatkozásában ezen jogsértést valamely tag is megvalósíthatja, azáltal, hogy a legfőbb szerv jóváhagyása nélkül megváltoztatja a cég logóját, vagy valamely arculati elemét.

A jóhírnév megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem csak a társasággal kapcsolatban merülhet fel, előfordulhat, hogy a cég egyik tagjának jóhírnevének megsértése vezet a cég rossz megítéléshez. Ennek okán áttételesen előfordulhat, hogy a tag jóhírnevének megsértése vezet a társaság jóhírnevének megsértéséhez is, figyelemmel arra is, hogy a tag és a társaság megítélése a gazdasági életben összemosódhat. Amennyiben a tag jóhírneve valótlán tényállítás következtében sérül, úgy ezen tényállítás közvetve a társaság jóhírnevének sérelmét is jelentheti.

A tag jó hírnevének apportálhatósága kérdésében hozott döntést még a Legfelsőbb Bíróság Cgf. II. 30 656/1991. sz. határozatában²³ A hivatkozott ügyben egy korlátolt felelősségű társaság alapításakor az egyik tag nem pénzbeli hozzájárulásként a több éven keresztül kialakított üzleti kapcsolatait és pénzüpiaci üzleti hírnevét bocsátotta a társaság rendelkezésére, míg egy másik tag nem pénzbeli betéte abból állt, hogy lízingszerződés megvalósulását garantálta és az 1990. és 1991. években üzlettemberi hírnevét rendelkezésre bocsátotta. Az elsőfokú bíróság álláspontja alapján a megnevezett apportok nem forgalomképesek, ezért apportként nem elfogadhatók, és felhívta a céget a társasági szerződés módosítására. A cég a hiánypótlásnak

²⁰ BH 2002.121.

Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 275.o.

²¹ BH 1995.413

²² BDT 2018.3809 A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozata

²³ BH 1992.8.537 A cég egyik vagy másik tagjának üzleti hírneve nem tekinthető forgalomképes dolognak, s ezért ez nem apportálható. Az üzleti hírnév nem azonos a goodwill-lel

nem tett eleget, ezért az elsőfokú bíróság a bejegyzési kérelmet elutasította. A Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta az elsőfokú határozatot, döntése indoklásában kifejtette, hogy a gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok (know-how) olyan vagyoni értéket képviselő szellemi alkotásnak tekinthető, ami forgalomképes, ugyancsak forgalomképes vagyoni jog egy cég goodwill-je, amennyiben az apport tárgya egy ismert cégnév használatának átengedése²⁴. A know-how esetében olyan ismeretek, tapasztalatok leírásáról van szó, ami a nyilvánosság előtt nem ismert, az apportálással az a társaság tulajdonába kerül, és a továbbiakban a társaság vagyonának részét képezi. Ez az apport akkor is a társaság tulajdonában marad, ha a tag később megvált a társaságtól. A cégnév használatának átengedésénél szintén az apportálandó dolog a társaság rendelkezése alá kerül, és ha az apportőr már nem tagja a társaságnak, a társaságtól azt akkor sem vonhatja el.

Ezzel szemben a tag üzleti-üzletemberi hírnevének, üzleti kapcsolatainak apportként történő bevitele más megítélés alá esik. Egy tag üzleti hírneve, üzleti kapcsolatrendszere fontos szempont egy gazdasági társaság működésénél, a társaság létrehozását is döntően befolyásolhatja az, hogy az egyik tag üzleti hírnévvel, megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik. Ezek az előnyök komoly vagyoni értéket képviselhetnek, a társaság számára többlesz hasznot jelenthet, de nem minősíthetők forgalomképes dolognak, kizárólag a tag személyéhez tapadó olyan körülmények, amelyet a társaság javára tud kamatoztatni, amíg a társaság tagja. Csak addig származik előnye ebből a társaságnak, amíg a tag a társaságtól meg nem válik, és a személyéhez kapcsolódó előnyös körülményeket nem kamatoztatja esetleg más társaságban.²⁵

Fentiek alapján megállapítható, hogy bár a tag jó hírneve és a társaság eredményes működése között kapcsolat figyelhető meg vagyoni szempontból, de a tag jó hírneve apport tárgyát, így a társaság vagyonát nem képezheti, nem minősül forgalomképesnek.

A jó hírnév megsértésén túl a becsületsértés a Ptk-hoz fűzött kommentár szerint elkövethető jogi személy sérelmére is.²⁶ „A Ptk. 2:45. §-a az ember sérelme körében szól a becsület megsértéséről, azonban erre az esetre vonatkozik az a szabály, amely szerint a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csak az embert illeti meg [3:1. § (3) bekezdés]. A jogi személyről a társadalomban kialakult értékítéletnek (a becsületnek) nincs olyan jellegzetessége, ami kizárná a védelmet. Lealázó, lealacsonyító kijelentéseket a jogi személyre is lehet tenni, s ez a kijelentés jellegében eltérő lehet a jó hírnév sérelmét jelentő kijelentéstől.”²⁷

Állásponatom szerint a becsület megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem a társasággal, hanem annak tagjával, mint természetes személlyel szemben lehet releváns. A tag

²⁴ BH 1990/12. sz. 476. sorsz. eseti döntés

²⁵ BH 1992.8.537 „A forgalomképesség követelménye lényegében azt jelenti, hogy az átadott dolognak az apportőr és a társaság viszonylatában áruként kell viselkednie, tehát az adott értéknek - egyik kézből a másik kézbe átkerülve - az apportőr személyétől elszakadva, a társaság rendelkezése alá kell kerülnie. Csak így válhat az apport a társaság vagyonává.”

²⁶ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

²⁷ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

becsületének megsértése azonban kihathat a társaság működésére, általános megítélésére és akár vagyoni hátrányokat is okozhat.

A becsület az ember önbecsülését fejezi ki, a becsület megsértésének tényállásánál a törvény példálódzó felsorolást tartalmaz: a kifejezésmódjában bántó véleménynyilvánítás minősülhet becsületsértésnek, amely indokolatlan, azaz öncélú, a bántó jelleg a másik megsértésére irányul. A jogsértés megvalósulhat szóban és írásban megfogalmazott gondolatokkal, vagy más véleménynyilvánítással is, cselekménnyel, tettel, akár gesztussal is.²⁸

Így például ha valaki egy gazdasági társaság tagjára írásban tesz szellemi képességeire (pl.: idegbeteg, jellembeli tulajdonságaira (pl.: hazudó), erkölcsi arculatára (pl.: csaló), vagy negatív szokásaira vonatkozó (pl.: iszákos, verekedős) becsületsértő kijelentést az a társaságra is hatással lehet.²⁹ A becsületsértő kijelentés, - olyan jelző használata, amely az egyes személy önértékelését, emberi méltóságát sérti³⁰ - hatására a tag és közvetve a társaság társadalmi megítélése megromolhat.

5.2. Üzleti titok sértés

A gazdasági társaságok vonatkozásában ugyancsak meghatározó az üzleti titok és annak védelme. Az üzleti titokkal kapcsolatos egyes kérdéseket átfogóan Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Üttv.) szabályozza. Az üzleti titok és a know-how fogalmát³¹, az üzleti titokhoz fűződő jog tartalmát, valamint az üzleti titokhoz fűződő jog megsértésének szankcióit az Üttv. határozza meg, illetve a törvényben nem szabályozott kérdésekre a Ptk. előírásait kell kiegészítő jelleggel alkalmazni.³² Üzleti titoknak tekinthető minden gazdasági tevékenységhez kapcsolódó titkos információ, amely többnyire piaci előnyt jelent birtokosa számára.³³ Ezen vagyoni értékkel bíró, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó ténynek, adatnak információnak, titkosnak kell lennie, olyannak, amely nem közismert és az érintett gazdasági szereplők számára nem könnyen hozzáférhető, továbbá a titok jogosultjának a titokban tartás érdekében olyan magatartást kell tanúsítania, amely az adott helyzetben elvárható.³⁴

²⁸ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

²⁹ Dobos Csilla Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdős-Földvári-Tóth 2007: 156.o.

³⁰ Dobos Csilla Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdős-Földvári-Tóth 2007: 156.o.

³¹ Üttv. 1. § (1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.

(2) Védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.

³² <https://www.sztnh.gov.hu/hu/vallalkozoknak/tajekoztato-a-titoktartasi-megallapodasok-tipikus-tartalmi-elemeirol-valamint-az> (letöltés: 2023.01.30.)

³³ Bércesi Zoltán: Új dimenzióban az üzleti titok jogi oltalma In.: Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére Pécs, 2018 48. o.

³⁴ <https://uzletem.hu/jogadokonyveles/mit-erdemes-tudni-az-uzleti-titok-vedelmerol> (letöltés: 2023.01.30.)

Az üzleti titok, illetve annak megsértése a gazdasági társaság és tagja vonatkozásában is felmerülhet. A társaságnak, mint önálló jogalanyának kiemelt érdeke fűződik a tevékenységéhez kapcsolódó titkos információk megőrzéséhez. A tag üzleti titkot sérthet azzal, ha a védett információt a társaság érdekétől eltérően, saját céljára hasznosítja, illetve akkor is ha a titkot felfedi, arra nem jogosult harmadik személlyel közli, vagy nyilvánosságra hozza.³⁵

A gazdasági társaság tagját a társaság működésével kapcsolatos üzleti titkot képező információkkal, iratokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség is terhelheti. A Ptk. jogi személyekre irányadó általános szabályai között rendelkezik arról, hogy a vezető tisztségviselő a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói részére köteles a jogi személyre vonatkozóan felvilágosítást adni, és számukra a jogi személyre vonatkozó iratokba és nyilvántartásokba betekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő a jogosult által tett írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti.³⁶ Ezen túlmenően a vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélészerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására és az iratbetekintés biztosítására.³⁷

Az Üttv. alapján az üzleti titok jogosulatlan hasznosítását vagy felfedését jelenti az üzleti titoknak a jogosult hozzájárulása nélkül történő hasznosítása vagy felfedése, ha ezt olyan személy valósítja meg, aki az üzleti titokra vonatkozó titoktartási megállapodást vagy az üzleti titokra vonatkozó más titoktartási kötelezettséget sért.³⁸

Ekörben amennyiben a gazdasági társaság tagja a titoktartási kötelezettségének megszegésével, a titoktartási nyilatkozattal ellentétben felfedi, hasznosítja a társaság tevékenységével összefüggő védett információt úgy üzleti titoksértést követ el.

A tag és a társaság vonatkozásában ezen titoksértés megalapozhatja a tagkizárást³⁹ is. A tagkizárás a társaság érdekeinek védelmét szolgáló jogintézmény és alapjául olyan tagi magatartás szolgálhat, amely a társaság jövőbeli működésére valós és súlyos veszélyt jelent.⁴⁰

³⁵ Üttv. 6.§ (1)-(2) 6. § (1) Az üzleti titokhoz fűződő jogot megsérti, aki az üzleti titkot jogosulatlanul megszerzi, hasznosítja vagy felfedi.

(2) Az üzleti titok jogosulatlan megszerzését jelenti, ha az üzleti titkot az azt megszerző személy a jogosult jogszerű ellenőrzése alatt álló, az üzleti titkot tartalmazó vagy az üzleti titok megismerésére alkalmas dokumentumhoz, dologhoz, anyaghoz vagy elektronikus adatállományhoz való engedély nélküli hozzáférés vagy ezek bármelyikének engedély nélküli eltulajdonítása, vagy ezekről engedély nélküli másolat készítése útján szerzi meg.

³⁶ Ptk. 3:23.§(1)

³⁷ Ptk. 3:23.§(2)

³⁸ Üttv. 6.§ (4) b) pont

³⁹ Ptk. 3:107.§ (1) (1) A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.

⁴⁰ BDT2019. 4021

A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

A gazdasági társaság alapításakor meghatározó az alapítók közös akaratelhatározása, együttműködési szándéka és a közös üzleti célok elérésére való törekvés, a közös vállalkozási tevékenység lényegi attribútumai az üzletszerűséggel összefüggő együttműködés, az egymással szembeni bizalom, a társasággal szembeni lojalitás és hűség is.⁴¹A társaság működése során azonban bekövetkezhetnek olyan változások a tagnak a társasághoz és a többi taghoz fűződő viszonyában, amelyek fenntarthatatlanná teszik a tagsági jogviszonyt, mert veszélyeztetnék azon társasági célok elérését, amelyekkel az alapításkor vagy a társaságba történő belépésekor a tag azonosult, azok támogatását vállalta. Előállhat tehát az a helyzet, amikor csak a tag kizárásával biztosítható a gazdasági társaság jövőbeli üzletszerű gazdasági tevékenysége, szerveinek jogszerű, a jogszabályokban, a létesítő okiratban és a legfőbb szerv határozataiban foglalt további működése.

Gazdasági társaságok esetében nem képez üzleti titkot a társaság tagjainak személye, a tulajdonosi kör. Közkereseti társaság, betéti társaság és korlátolt felelősségű társaság esetén a tagok adatait a cégjegyzék tartalmazza, részvénytársaságoknál csak a többségi befolyással bíró részvényes adatai szerepelnek a cégjegyzékben, azonban a cégiratok, így a részvénykönyv nyilvánossága alapján a részvényesek személye, adatai szintén nyilvánosak. A tulajdonosi kör azonban nem minden jogi személy esetében nyilvános, üzleti titok körébe tartozhat a tagok személye. Érdeklődésre tarthat számot a magántőkealap, mint egy alternatív befektetési alap, önálló jogi személyiséggel rendelkezik, létrehozásának elsődleges célja, hogy az értékpapírjait birtokló befektetők céljainak megfelelő befektetést tegyenek – vállalatrészek megszerzése vagy teljes felvásárlás formájában. Az alapot csak alternatív befektetési alapkezelők hozhatják létre, értékpapírjait pedig jellemzően zárt körben értékesítik.⁴² A magántőkealapok sajátossága, hogy annak tulajdonosait nem kötelező nyilvánosságra hozni.⁴³

5.3.Névviseléshez való jog

A gazdasági társaságok működése szempontjából a névviseléshez való jog kiemelt jelentőségű. A jogi személyek névviselésének szabályai eltérnek a természetes személyekre vonatkozó rendelkezésektől.⁴⁴ A jogi személyek nevére vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:6.§-a tartalmazza, a név arra szolgál, hogy más személyektől megkülönböztethető legyen, neve alapján mindenki jogosult arra, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje.⁴⁵ A választott névnek különböznie kell a korábban nyilvántartásba vett más jogi személy elnevezésétől, a jogi személy neve nem kelthet a valósággal ellentétes látszatot, továbbá a választott névnek meg kell felelnie a nyelvhelyesség követelményeinek is.⁴⁶

⁴¹ Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

⁴² <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonyei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

⁴³ <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonyei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

⁴⁴ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

⁴⁵ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 187.o

⁴⁶ Barzó, Papp -Civilisztika I.: Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.549/2011/7. számú ítéletéhez fűzött indokolása alapján: „A névviseeléssel a nem természetes személy célja is az, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje, és ekként biztosítsa, hogy a név alapján őt - és csak is őt - lehessen felismerni. A névviseelés joga azt jelenti, hogy a jogszabály védi a már felvett nevet, egyben jogellenesnek tartja a jogosulatlan névhasználatot, valamint meghatározott esetekben az olyan név használatát is, amely más névvel összetéveszhető. A jogszerű névviseeléssel szemben támasztott alapvető követelmény a nem természetes személlyel szemben is az, hogy más nevet vagy máshoz hasonló nevet jogtalanul ne használjon, a hasonló működési körben és azonos területen tevékenykedő, nyilvántartásba vett szervezetek nevével a neve különbözzék. A névkizárólagosság elvéből következően a nem természetes személy csak olyan nevet használhat, amely a hasonló működési körben, azonos területen tevékenykedő és korábban már nyilvántartásba vett szervezet nevével eltér”

A bírói gyakorlat alapján névviseeléshez való jogot sérthet egy korábban a jogi szabályozásnak megfelelő név is. Az, hogy egy cégnév bejegyzésre került, nem zárja ki, hogy társaság más névviseelési jogát sértse.⁴⁷ A társaságok neveinek összetéveszhetőségével kapcsolatban nem annak van ügydöntő jelentősége, hogy a cégnyilvántartás milyen tevékenységi köröket sorol fel, hanem annak, hogy a felek ténylegesen milyen tevékenységet fejtenek ki.⁴⁸

A Fővárosi Ítéltábla névjogi sérelem tárgyában hozott ítélete alapján megvalósul a névviseeléshez való jog sérelme, ha az alperes cégneve nem különbözik olyan mértékben a korábban bejegyzett felperesi cég nevével, hogy azzal ne lehessen összetéveszteni.⁴⁹ Az újonnan létrehozott gazdasági társaságoknak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezéseitől eltérően a hatályos Ptk. alapján nem csak azon korábban nyilvántartásba vett jogi személyek nevével kell különböznie, amelyek hasonló működési körbe és azonos területen tevékenykednek, hanem az összes korábban nyilvántartásba vett jogi személy elnevezésétől. Azt kell vizsgálni, hogy a névviseelés jogát ki kérelmezte először, illetve, hogy a névhasználatához a jogi személy, mint érintett hozzájárult-e, figyelemmel arra, hogy a Ptk. alapján⁵⁰ nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amihez az érintett hozzájárult.⁵¹

Családi társaságok esetében, amikor a családi név egyben a gazdasági társaság neve is, előállhat, hogy a természetes személy tagok és a társaság névviseeléshez való jogának sérelme egyidejűleg valósul meg. A korábbi cégeljárás törvényünk, A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény a tagok családneve tekintetében még kivételt tett a cégekizárólagosság elve alól. A cégtulajdonos, illetve a tagok a cégnévben vezérszökeént családnevüket szabadon használhatták, nem kellett tekintettel lenniük a

⁴⁷ BDT 2000.158.

⁴⁸ BH2001. 523.

⁴⁹ A Fővárosi Ítéltábla ítéletének részletes ismertetését lsd. Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12. A tényállás alapján a felperesi cégből kivált személyek által alapított alperesi cég hasonló főtevékenység mellett nevében szerepeltette azt a vezérszöket, ami a felperesi cég nevében is szerepel. A felperes ezért keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogsértő módon használja nevében a vezérszöket.

⁵⁰ Ptk. 2:42.§ (3) bek.

⁵¹ Szabó Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.

korábban bejegyzett jogi személyek elnevezésére.⁵² Figyelemmel arra, hogy a hatályos szabályozás alapján ilyen kitévelt a jogalkotó nem tesz, családi név társasági név vezérszavában való feltüntetése esetén sérülhet a névviseléshez való jog, ha egy később alapított társaság ugyanezt a nevet választja.

A névviseléshez kapcsolódóan egyes arculati elemek is személyiségi jogvédelemben részesülhetnek jogi személyek esetében is. A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozatában⁵³ kiemelte, hogy a jogi személy saját társasági szerződése megszegésével is személyiségi jogsértést valósíthat meg. A jogi személy egyediségét elsősorban a külvilág számára érzékelhető elemekkel, arculattal lehet meghatározni. Az olyan arculati elemek, mint a név, a címer és más meghatározó szimbólumok olyan egyedi jellemzők, amelyek megóvásán keresztül a jogi személy személyiségi jogvédelemben részesülhet.⁵⁴

A névviseléshez való jog azonban nem terjed ki a néven kívül más beazonosításra alkalmas adatra. Abban az esetben, ha a kereskedelmi név nem azonos a bejegyzett cégnévvel, akkor a jogosulatlan használattal szemben nem a személyhez fűződő jogok védelmének szabályai, hanem elsősorban a versenyjogi rendelkezések biztosítanak védelmet.⁵⁵

A névviselési jog megsértése miatti igény polgári peres eljárásban érvényesíthető, emiatt a bejegyzést követő névhasználati jogvita nem a cégbíróság, hanem a perbíróság elé tartozik.⁵⁶

Zárszó

A természetes személyekre és a gazdasági társaságokra irányadó személyiségi jogokat a Ptk. külön könyvben szabályozza, a jogi személyek szabályainál utalást tartalmaz a Második Könyv rendelkezéseire, kiemelve, hogy mely személyhez fűződő jogok védelme merülhet fel a jogi személyek vonatkozásában is. A gazdasági társaságok kapcsán a kizárólag emberhez köthető személyiségi jogok A társaság tagjának személyiségi jogai és a gazdasági társaság személyhez fűződő jogai között kapcsolat figyelhető meg.

Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok működésére jelentős hatással van a tagok személye, egyes személyiségi jogai is. A társaság tagja is megsértheti a gazdasági társaság személyhez fűződő jogát, a tag személye is okozhatja a társaság személyhez

⁵² A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (8) bekezdése alapján: A cégnévnek (rövidített névnek) az ország területén a cégnévben azonos tevékenységet feltüntető más cég elnevezésétől egyértelműen különböznie kell. Két vagy több azonos nevű cég közül a választott név viselésének joga azt illeti meg, amelyik a cégbejegyzési kérelmét elsőként nyújtotta be. Ez a rendelkezés nem érinti a cégtulajdonosnak, illetve a tagoknak azt a jogát, hogy nevüket a cégnévben vezérszóként feltüntethessék.

⁵³ BDT 2018.3833

⁵⁴ BDT 2018.3833 A hivatkozott ügyben A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes jóhírnevét azzal, hogy a felperes hozzájárulása nélkül az általa működtetett felnőtt férfi labdarúgó NB I-es bajnokságban szereplő ... FC labdarúgócsapat címerét megváltoztatta és a megváltoztatott címet 2017. július 3-tól használja.

⁵⁵ PJD 2017.22. A Szegedi Ítéltábla Pf. 20.733/2016/4. számú határozata. A felperes kereseti kérelme az alperes által üzemeltetett üzlethelyiség „Régimódi” elnevezésétől való eltiltásra irányult, nem a felperes cégjegyzékbe bejegyzett nevének használatától való eltiltásra. Az elnevezés árujelzőnek minősül, egy kereskedelmi szolgáltatás megkülönböztető megjelölése. Ebben az esetben nem a cégnév viseléshez való jog sérelméről van szó.

⁵⁶ BH2004. 293.

fűződő jogainak sérelmét, illetve a tag személyiségi jogának sérelme is hatással lehet a társaság működésére.

NYILATKOZAT

Alulírott Lénárdné dr. Maletics Borbála (V3QGQD) doktorandusz nyilatkozom, hogy a Műhelyvita iránti kérelmem mellékletét képező Publikációs értékindexben szereplő tudományos publikációim listája a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével került megjelölésre. Polgári és büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy az adatok hitelesek, a valóságnak megfelelnek.

Egyúttal nyilatkozom, hogy a publikációkat a doktori képzés során a kreditigazoló lap mellékleteként benyújtottam, a megjelenés alatt álló tanulmányok vonatkozásában befogadó nyilatkozatot csatoltam.

Pécs, 2023. 03. 26.

Lénárdné dr. Maletics Borbála

1. **“Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék**
Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát
In: Csitei Béla (Csitei Béla Polgári jog) NKE/ÁNTK/Civilisztikai Tanszék ; Dúl János (Dúl János polgári jog, társasági jog) NKE/ÁNTK/Civilisztikai Tanszék (szerk.)
OPUSCULA CIVILIA PÁLYAKEZDŐ CIVILISTÁK II. SZIMPÓZIUMA : A családok és a családpolitika szinergiái a jogban. 2022/6.
Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszék, pp 63-74 (2022) (Opuscula Civilia 2560-2039 ; 2022/6.)
Nyelv: Magyar | Befoglaló link(ek): [Teljes dokumentum](#)
[Idézett közlemények száma: 1](#)
Közlemény: 33627157 | Egyeztetett Befoglaló: 33627024 Forrás Idéző | **Könyvrészlet (Szaktanulmány)** | Tudományos | kézi felvitel
Utolsó módosítás: 2023.03.21. 09:49 Schiffler Kitti (PTE ÁJK, KTK admin 6)
2. **“Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála Polgári jog) PTE/DI/Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola**
Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban
KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE (1416-7883) : 26 (4) pp 27-43 (2022)
Nyelv: Magyar
Állam- és Jogtudományi Bizottság IXGJO ÁJB [1901-] B hazai
[Idézett közlemények száma: 2](#)
Közlemény: 33535696 | Admin láttamozott Forrás Idéző | **Folyóiratcikk (Szakcikk)** | Tudományos | kézi felvitel
Utolsó módosítás: 2023.01.30. 12:35 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)
3. **“Lénárd-Maletics Borbála E. (Lénárdné Maletics Borbála Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék**
Changed Rules of Limited Partnerships in the Hungarian Civil Code- with Particular Reference to Amending the Management of a Limited Partnership
ZBORNİK RADOVA PRAVNI FAKULTET (NOVI SAD) (0550-2179 2406-1255): 56 (2) pp 529-543 (2022)
Nyelv: Angol | [Teljes dokumentum](#)
Állam- és Jogtudományi Bizottság IXGJO ÁJB [1901-] B nemzetközi
[Idézett közlemények száma: 2](#)
Közlemény: 33272369 | Admin láttamozott Forrás Idéző | **Folyóiratcikk (Szakcikk)** | Tudományos | kézi felvitel
Utolsó módosítás: 2023.01.25. 16:38 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)
4. **“Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék**
A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésének a jogi személy mögött álló természetes személyek magatartásával összefüggő okairól - különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra
GAZDASÁG ÉS JOG (1217-2464) : 29 (4) pp 13-17 (2021)
Nyelv: Magyar
Állam- és Jogtudományi Bizottság IXGJO ÁJB [1901-] B hazai
[Idézett közlemények száma: 1](#)
Közlemény: 32874620 | Admin láttamozott Forrás Idéző | **Folyóiratcikk (Szakcikk)** | Tudományos | kézi felvitel
Utolsó módosítás: 2022.06.14. 09:31 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)
5. **“Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék**

Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai : különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra.

In: Miskolczi-Bodnár Péter (**Miskolczi Bodnár Péter** Polgári jog és kereskedelmi jog) KRE/Állam- és Jogtudományi Kar/Kereskedelmi Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék (szerk.)

XIX. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája

Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, pp 121-126 (2021) (Jog és állam 1787-0607 ; 34)

Nyelv: Magyar | [Teljes dokumentum](#) Befoglaló link(ek): ISBN: [9786155961656](#) [Teljes dokumentum](#)

[Idézett közlemények száma: 1](#)

Közlemény: 32874437 | Admin láttamozott Befoglaló: 32069879 Forrás Idéző |

Könyvrészlet (Szaktanulmány) | | Tudományos | kézi felvitel

Utolsó módosítás: 2022.06.14. 09:29 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)

6. **Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála** Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék ; Nochta Tibor (**Nochta Tibor** Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék

Az állatok magánjogi státusz helyzetéről

MAGYAR JOG (0025-0147): 69 (5) pp 313-316 (2022)

Nyelv: Magyar

Állam- és Jogtudományi Bizottság IXGJO ÁJB [1901-] A hazai Szociológiai Tudományos Bizottság IXGJO SZTB [1901-] C hazai

[Idézett közlemények száma: 1](#)

Közlemény: 32874324 | Admin láttamozott Forrás Idéző | **Folyóiratcikk (Szakcikk)** | |

Tudományos | kézi felvitel

Utolsó módosítás: 2022.06.13. 21:51 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)

7. **Lénárdné Maletics Borbála (Lénárdné Maletics Borbála** Polgári jog) PTE/ÁJK/Polgári Jogi Tanszék

A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban

GAZDASÁG ÉS JOG (1217-2464): 30 (3-4) pp 40-48 (2022)

Nyelv: Magyar | [Matarka](#)

Állam- és Jogtudományi Bizottság IXGJO ÁJB [1901-] B hazai

[Idézett közlemények száma: 4](#)

Közlemény: 32874351 | Admin láttamozott Forrás Idéző | **Folyóiratcikk (Szakcikk)** | |

Tudományos | kézi felvitel

Utolsó módosítás: 2022.06.13. 21:50 Füzes Barnabás (PTE ÁJK admin5)

Lénárdné dr. Maletics Borbála

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében

1. Problémafelvetés

A gazdasági társaságok, mint jogi személyek önálló, a társaság tagságát alkotó természetes és jogi személyektől elkülönült jogalanyként jelennek meg a vagyoni forgalomban. Magánjogi kódexünk, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) monista koncepciója alapján a természetes és a jogi személyek jogalanyiságára irányadó szabályok egy törvénykönyvben, de külön könyvekben kerültek elhelyezésre.

E kodifikációs alaphelyzetből kiindulva tanulmányomban azt vizsgálom, hogy az ember, mint jogalany és a gazdasági társaság, mint önálló jogalany külön könyvben¹ történő szabályozásán túl milyen kapcsolat figyelhető meg a természetes személy tag és a társaság működésének egyes lészakaszai között.

A Ptk. Második és Harmadik Könyvének rendelkezéseit összevetve bemutatom, hogy a természetes személyekre irányadó szabályok alapján ki lehet gazdasági társaság tagja, a tag cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozott volta, annak elvesztése milyen befolyással bír a társaság működésére,

2. A természetes személyek és a gazdasági társaságok önálló jogalanyisága

A magánjogi jogviszonyokban elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan jogalany, azaz természetes jogalany. Erre figyelemmel nevezi az embert a civiljog természetes személynek.²

A Ptk. a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, mely jogviszonyokban alanyi jogok illelhetik és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.³

A jogi személy önálló jogalanyiságát biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon és a képviselő.⁴ Ezen ismérvek alapján deffiniálhatjuk a jogi személyeket.

¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) Második Könyve Az ember, mint jogalany címet viseli, a Harmadik Könyv szabályai vonatkoznak a jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra is.

² SÁRKÖZY Tamás-Személy és személyiségvédelem In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 45.o.

³ Ptk. 3:1.§

⁴ PAPP Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014: 2pp. 150-159.,10 p. (2014) 150.o. [a továbbiakban: PAPP: Vázlatos áttekintés a jogi személyekről]

Az MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakértői munkacsoportjának javaslata az új Polgári Törvénykönyv jogi személyeket szabályozó harmadik könyvére. 2011. 3:1. §. az állami elismerésen túl nem dolgoz ki egzakt jogi személy fogalmat, a jogi személy lényeges ismérvei alapján deffiniálja azt: saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség)

önálló jogalanyiségük elismerése, önálló vagyoni entitások, melyek jogképességgel rendelkeznek.

Az önálló jogalanyiség meghatározásán túl azonban nyilvánvaló, hogy a tagok személye a társaság működésére a cégalapítástól egészen a jogutód nélküli megszűnésig alapvetően meghatározó lehet.

Ekörben elemzem azt, hogy a gazdasági társaságok önálló jogalanyiséga alapján működésük, létezésük mennyiben független a társaság tagjaitól, illetve arra milyen befolyása lehet a természetes személy alapító egyes személyi állapotának.

3. A gazdasági társaság létrehozásának szabadsága, az alapító személye

A Ptk. rendelkezései alapján a gazdasági társaságok létrehozásáról a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek, annak szervezetét és működési szabályait maguk állapíthatják meg.⁹ A Ptk. a jogi személy, így a gazdasági társaság létesítése kapcsán a létesítés szabadságát általános elvként rögzíti és a jogi személyt szabadon létesíthető jogalanyként deffiniálja.¹⁰ A gazdasági társaságok létesítési szabadsága természetesen nem abszolút és korlátlan, jogszabály alanyi, tárgyi és módbeli korlátokat állít fel¹¹ Ilyen korlát például a törvényben meghatározott formakényszer is, gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.¹² A Ptk. az eltérés lehetőségét szűkíti azzal, hogy meghatározza azt a négy jogviszonyt, amelyekben a törvény szövegétől eltérő szabályozás megengedett. A a jogi személy alapítói, tagjai csak az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, a jogi személy szervezetének szabályozása során és a jogi személy működésének szabályozása során a létesítő okiratban - a törvényben foglaltak kivételével - eltérhetnek a Ptk.-nak a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól. Ezen diszpozitivitási szabadság azonban nem teljes, korlátok között érvényesülhet. A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el a Ptk.-ban foglaltaktól, ha az eltérést a Ptk. tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.¹³

A Ptk. mellett az Alaptörvény VIII. cikke rögzíti, hogy Magyarország gazdasága a vállalkozás szabadságán alapszik, valamint kimondja, hogy „mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni és szervezetekhez csatlakozni”¹⁴ Az Alaptörvényben foglalt szervezetalapítás,

⁹ Ptk. 3:4.§

¹⁰ NOCHTA Tibor- A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve Budapest, Magyarország : Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp. 164.o.

¹¹ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: BARZÓ Tímea, PAPP Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: PAPP Tekla 19.o [a továbbiakban: BARZÓ,PAPP-Civilisztika I:]

¹² Ptk. 3:89.§ (1)

¹³ Ptk. 3:4.§ (2)-(3)

¹⁴ Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (2)

elkülönülés elve alóli kivételként a Ptk. a személyegyesítő gazdasági társaságok esetén mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi felelősséget ír elő, így a közkereseti társaság tagjai, a betéti társaság beltagja vonatkozásában.²¹

Az alapelv alóli kivételt jelent továbbá a korlátolt felelősségével visszaélő tag felelőssége, amennyiben a gazdasági társaság tagja korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, ezen tartozásokért a tag korlátlanul köteles helytállni.²²

A tagi felelősségelhalmozás tilalma²³ a korlátlan helytállási kötelezettségnek határt szab. A felelősségelhalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített esetei alapján természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet a társaság korlátlanul felelős tagja, kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet, közkereseti és betéti társaság és egyéni cég nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.²⁴

A felelősségkumuláció tilalmának elsődleges szerepe a hitelezők kockázatának csökkentése²⁵, megsértése esetén, a jogsértés minden esetben az adott jogügylet semmisségét eredményezi.²⁶ Egy természetes személy korlátlanul kizárólag egy gazdasági társaságban vállalhat teljes magánvagyonával helytállási kötelezettséget a társaság tartozásaiért, figyelemmel arra, hogy a helytállási kötelezettségek halmozásának lehetősége e vagyonnal szembeni igények érvényesítését korlátozná.

A jogalkotói cél a társasági tartozásokért fennálló korlátlan tagi helytállási kötelezettségek halmozódásának elkerülése, mely a szigorú vagyoni elkülönültség elve - a tagok magánvagyonára és a társasági vagyon elkülönülése - alapján, valamint a hitelezők érdekeinek védelme miatt is tilos.²⁷ A társaság létesítése, a tagság körében korlátlanul teljes magánvagyonával egy természetes személy csak egy gazdasági társaságban vállalhat helytállási kötelezettséget.

A természetes személyek gazdasági társasági tagságának ezen felelősségkumuláció tilalma korlátot szab, mindig figyelemmel kell lenni arra is, hogy a magánszemély teljes vagyonával kizárólag egy gazdasági társaság kötelezettségeiért vállalhat helytállási kötelezettséget.

²¹ BARZÓ, PAPP Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354. o.

²² A *felelősség átviteli szabály* alkalmazásának feltételei:

a.) a jogi személy jogutód nélküli megszűnése,

b.) maradnak kielégítetlen tartozások,

c.) amely tartozások a jogi személy alapítója/tagja korlátolt felelősségi pozíciójával történő visszaélésre vezethetők vissza.²²

lsd.: NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005. 94. o.

²³ A felelősségelhalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített

²⁴ Ptk. 3:90.§ (1) lsd. még: NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

²⁵ NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

²⁶ CSONKA Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.) lsd. DARÁZS Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6. 23. old.

²⁷ MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.) Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: GADÓ Gábor frissítve: 2022. január 1.

Hitelezővédelmi szempontból is kiemelten fontos, hogy kiskorú személy helytállási kötelezettsége ne legyen egy gazdasági társaságban korlátlan, figyelemmel arra, hogy a kiskorú vagyonának értékesítése körében a törvény szigorú kitételeket tartalmaz.³⁷

A Ptk. rendelkezései alapján tehát kiskorú személy lehet gazdasági társaság tagja, a jogalkotó nem zárja ki gazdasági társaságban tagként történő részvételét, de korlátlan felelősséget nem vállalhat. Az egyes gazdasági társasági formákra irányadó helytállási kötelezettségre vonatkozó szabályok alapján így kiskorú személy nem lehet közkereseti társaság tagja, betéti társaság beltagja. Ezekben az esetekben egyértelmű a törvény alapján a kiskorú tag részvételének kizárása. Ugyanakkor kiskorú személy tag lehet részvénytársaságban, korlátolt felelősségű társaságban és lehet betéti társaság kültagja is.

Kérdést jelentenek azok az esetek, amikor a törvény nem zárja ki a kiskorú tagságát a fő szabályként érvényesülő korlátolt tagi felelősségre figyelemmel, de annak áttörésére kerül sor.³⁸ A kiskorú tagnak korlátolt felelőssége esetén a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl nincs felelőssége harmadik személyek, a hitelezők irányába. Azonban a törvényben meghatározott kivételek esetén valamilyen jogellenes és felróható kötelezettségszegő magatartás alapján a kiskorú is korlátlan helytállási kötelezettséggel tartozhat a társaság kötelezettségeiért. A korlátolt felelősség áttörésének eseteit a Ptk. mellett a cégnyilvánosságról a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.); a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) tartalmazza.³⁹

Ugyanígy a gyakorlatban problémát jelenthet, ha a betéti társaság kültagja kiskorú. Figyelemmel arra, hogy a Ptk. szabályai alapján a kültag helytállási kötelezettsége is fennállhat a társaság tartozásaiért, ugyanúgy, mint a beltag, ilyenkor teljes vagyonával felel. A kültag beltageval azonos felelősségét mondja ki a Ptk. abban az esetben, ha a társaságnak nem marad beltagja.⁴⁰ Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig terheli a kültagot.

³⁷ Ptk. 2:15. § (1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes

- a kiskorút megillető tartásról történő lemondás;
- a kiskorút öröklési jogviszony alapján megillető jogra vagy őt terhelő kötelezettségre vonatkozó jognyilatkozat és a külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítása;
- a kiskorú nem tehermentes ingatlanszerzése, ingatlana tulajdonjogának átruházása vagy megterhelése;
- a kiskorú gyámhatóságnak átadott vagyonáról való rendelkezés; vagy
- a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyról való rendelkezés esetén.

³⁸ A felelősség áttörésének eseteit lsd. részletesen NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o. NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005. 94-95.o.

³⁹ NOCHTA Tibor-A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban Gazdaság és Jog 2019/7-8

⁴⁰ Ptk. 3:157.§ (2) Ha a társaságnak nem marad beltagja, az ezen időpont után keletkezett, a betéti társaságként való működés feltételeinek helyreállításáig vagy a társaság átalakulásának, egyesülésének, jogutód nélküli megszűntetésének elhatározásáig felmerült tartozásokért a kültag a beltagra vonatkozó rendelkezések szerint áll helyt.

Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig -maximum 6 hónapos határidő áll rendelkezésre- terheli a kültagot. Miután a jogutód nélküli megszűnésre vonatkozó szabályok módosításával,

A gazdasági társaságok vonatkozásában a Ptk., ha nem is alapvető szinten⁴³, de deklaráálja, hogy a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejteth ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.⁴⁴ A tagok közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén. „A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.”⁴⁵ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetén így az együttműködés rendeltetése meghatározóbb, de egy korlátozott felelősségű társaság, részvénytársaság esetében is döntő szerepe lehet.

A tag személye nemcsak természetes személyek tagsága esetén jelentős, amennyiben a gazdasági társaságnak jogi személy tagja van, fontos, hogy a képviselőt ellátó személy és a tagok között megfelelő együttműködés legyen.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok létesítése során az alapítók személyének fontos szerepe van, figyelemmel kell lenniük arra, hogy a későbbiekben együttműködni tudjanak a cég hosszútávú, eredményes működése érdekében.

4. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére

A tag cselekvőképességének vizsgálata nem csak a kiskorú tag esetén fontos, nagykorú tag esetében is sor kerülhet a cselekvőképesség teljes vagy részleges korlátozására. Cselekvőképességében részlegesen korlátozott az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett, ⁴⁶a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.⁴⁷ Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett.⁴⁸ A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan, teljesszűriően hiányzik, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - gondnokság alá helyezése indokolt.⁴⁹

⁴³ Az együttműködési kötelezettség, mint irányadó magatartás az új magánjogi kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével kikerült az általános alapelvek közül. Az 1959-es Ptk. 4.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. a

⁴⁴ Ptk. 3:88.§ (3)

⁴⁵ BARZÓ, PAPP Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354.o.

⁴⁶ Ptk. 2:19.§ (1)

⁴⁷ Ptk. 2:19.§ (2)

⁴⁸ Ptk.2:21.§ (1)

⁴⁹ Ptk. 2:21.§ (2)

valamilyen állandó mentális betegség, de lehet átmeneti jellegű is, például alkoholos befolyásoltság folytán előálló. Az ilyen állapotban tett jognyilatkozat semmis.⁵⁷

Az átmenetileg fennálló cselekvőképtelenség akár a létesítő okirat semmisségét is eredményezheti, vagy más, tagok aláíráshoz kötött jognyilatkozat érvénytelenségét vonhatja maga után.

A tartósan fennálló cselekvőképtelen állapot pedig hosszabb időre, a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig lehetetlenítheti el a társaság működését. Cselekvőképtelen, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljeskörűen hiányzik, nem képes felmérni a saját helyzetét, érdekeit. A cselekvőképesség teljes korlátozásához azonban figyelembe kell venni a nagykorú személyi körülményeit, családi kapcsolatait is.⁵⁸

A gondnokság alá helyezést kizárólag a bíróság rendelheti el⁵⁹, illetve amennyiben a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyonra vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel.⁶⁰

A társaság zavartalan, folyamatos működése szempontjából megoldást jelenthet a cselekvőképtelen tag részére ideiglenes gondnok kirendelése. A Ptk. értelmében azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges.⁶¹ A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.⁶² Az ideiglenes gondnok kirendelését követően jogköre és tevékenysége megegyezik a gondnokra irányadó szabályokkal, amíg a bíróság felül nem vizsgálja az ideiglenes gondnokrendelés szükségességét, illetve nem hoz jogerős döntést a gondnokság alá helyezés tárgyában, az ideiglenes gondnok tevékenységére, felelősségére vonatkozó rendelkezések megegyeznek a gondnokéval.⁶³ A cselekvőképességet érintő nagykorú gazdasági társaságban fenálló társasági részesedése alapot adhat ideiglenes gondnok kirendelésére.

⁵⁷ BARZÓ, PAPP: Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 121.o.

⁵⁸ <https://ptk2013.hu/interjuk/az-uj-ptk-cselekvokepessegre-vonatkozo-szabalyairol-interju-makai-katalin-kuriai-biroval/2470> (letöltés: 2022.12.06.)

⁵⁹ Ptk. 2:28.§ (1)

⁶⁰ Ptk. 2:25.§

⁶¹ Ptk. 2:26.§ (1)

⁶² Ptk. 2:26.§ (2)

⁶³ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: KÖRÖS András frissítve: 2022. január 1.

BEFOGADÓ NYILATKOZAT IGAZOLÁSA

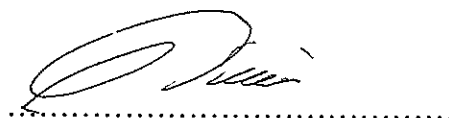
Alulírott **Prof. dr.habil Nochta Tibor** tanszékvezető egyetemi tanár témavezető ezúton igazolom, **Lénárdné dr. Maletics Borbála** (V3QGQD) doktorandusz két tanulmányát,

A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggésekről címmel és

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében címmel

a **Gazdaság és Jog** folyóirat megjelenésre alkalmasnak tartotta, azokat Dr. Pázmándi Kinga PhD szerkesztőbizottsági tag visszajelzése alapján befogadták és a tanulmányok a folyóirat 2023-as lapszámaiban megjelennek.

Pécs, 2023. március 26.

Prof. dr. habil Nochta Tibor
egyetemi tanár

Publikációs jegyzék

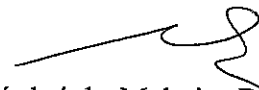
Cím	Megjelenés helye	Terjedelem (leütés)	Terjedelem (ív)	Korrekcio	Pontérték
Könyv, könyvfejezet			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
Magyarországon publikált tanulmány					
A gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében Jog és Állam Állam és Jog XIX. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája 2021.		16 203	0,41	1,0	0,41
A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésének a jogi személy mögött álló természetes személyek magatartásával összefüggő okairól- különös figyelemmel a kényszerfőrlési eljárásra –	Gazdaság és Jog folyóirat 2021/4	23 324	0,58	2,0	1,17
A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban –	Gazdaság és Jog folyóirat 2022/3-4.	44 415	1,11	2,0	2,22
Az állatok magánjogi státuszhelyzetéről	Magyar Jog 2022/5	20 258	0,51	2,0	1,01
Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát	Opuscula Civilia Nemzeti Közszolgálati Egyetem Pály	38 452	0,96	2,0	1,92
Az öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban	Közjegyzők Közönye 2022	53 812	1,35	2,0	2,69
A betéti társaságra irányadó szabályok változása Magyar	JURA 2022	32 019	0,80	2,0	1,60
zetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működési	Gazdaság és Jog folyóirat	36 185	0,90	2,0	1,81
A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések vizsgálata	Gazdaság és Jog folyóirat	32 540	0,81	2,0	1,63
-különös figyelemmel a tagi személyiségi jogok érvényesülésére -					
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
Külföldön publikált tanulmány					
CHANGED RULES OF LIMITED PARTNERSHIPS IN THE HUN Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu (Col		37 342	0,93	5,0	4,67

NYILATKOZAT

Alulírott Lénárdné dr. Maletics Borbála (V3QGQD) doktorandusz nyilatkozom, hogy a Műhelyvita iránti kérelmem mellékletét képező Publikációs értékindexben szereplő tudományos publikációim listája a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével került megjelölésre. Polgári és büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy az adatok hitelesek, a valóságnak megfelelnek.

Egyúttal nyilatkozom, hogy a publikációkat a doktori képzés során a kreditigazoló lap mellékleteként benyújtottam, a megjelenés alatt álló tanulmányok vonatkozásában befogadó nyilatkozatot csatoltam.

Pécs, 2023. 03. 26.

Lénárdné dr. Maletics Borbála

Lénárdné dr. Maletics Borbála

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében

1. Problémafelvetés

A gazdasági társaságok, mint jogi személyek önálló, a társaság tagságát alkotó természetes és jogi személyektől elkülönült jogalanyként jelennek meg a vagyoni forgalomban. Magánjogi kódexünk, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) monista koncepciója alapján a természetes és a jogi személyek jogalanyiságára irányadó szabályok egy törvénykönyvben, de külön könyvekben kerültek elhelyezésre.

E kodifikációs alaphelyzetből kiindulva tanulmányomban azt vizsgálom, hogy az ember, mint jogalany és a gazdasági társaság, mint önálló jogalany külön könyvben¹ történő szabályozásán túl milyen kapcsolat figyelhető meg a természetes személy tag és a társaság működésének egyes lészakaszai között.

A Ptk. Második és Harmadik Könyvének rendelkezéseit összevetve bemutatom, hogy a természetes személyekre irányadó szabályok alapján ki lehet gazdasági társaság tagja, a tag cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozott volta, annak elvesztése milyen befolyással bír a társaság működésére,

2. A természetes személyek és a gazdasági társaságok önálló jogalanyisága

A magánjogi jogviszonyokban elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan jogalany, azaz természetes jogalany. Erre figyelemmel nevezi az embert a civiljog természetes személynek.²

A Ptk. a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, mely jogviszonyokban alanyi jogok illelhetik és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.³

A jogi személy önálló jogalanyiságát biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon és a képviselő.⁴ Ezen ismérvek alapján deffiniálhatjuk a jogi személyeket.

¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) Második Könyve Az ember, mint jogalany címet viseli, a Harmadik Könyv szabályai vonatkoznak a jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra is.

² SÁRKÖZY Tamás-Személy és személyiségvédelem In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 45.o.

³ Ptk. 3:1.§

⁴ PAPP Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014: 2pp. 150-159.,10 p. (2014) 150.o. [a továbbiakban: PAPP: Vázlatos áttekintés a jogi személyekről]

Az MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakértői munkacsoportjának javaslata az új Polgári Törvénykönyv jogi személyeket szabályozó harmadik könyvére. 2011. 3:1. §. az állami elismerésen túl nem dolgoz ki egzakt jogi személy fogalmat, a jogi személy lényeges ismérvei alapján deffiniálja azt: saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség)

Témám körében a jogi személyek általános jellemzői, fogalmi kritériumai közül a vizsgálat tárgyát elsősorban az állandó szervezetből következő ismérv képezi, mely alapján a jogi személy létét nem érinti a tagok személye, tagokban bekövetkezett változások.⁵

A gazdasági társaságok vonatkozásában a jogi személyek általános szabályai között ismertett meghatározás azt jelzi, hogy azt a fikciót alkalmazza a jogalkotó, miszerint a gazdasági társaságok léte független a társaságot alkotó személyektől, annak létrehozása után önállóan vesznek részt a vagyoni forgalomban, önálló jogalanyként jelennek meg. A tagok személye, személyükben bekövetkezett változás nem érinti a társaság létét, az nincs hatással a működésre. Ez a fikció mára teljesen beépült a mindennapi joggyakorlatba is. Amikor egy gazdasági társaságra gondolunk, akkor azt önálló jogalanyként tartjuk számon, a társaságot alapító, működésében részt vevő személyektől függetlenül.

A társasági jogunkban csak a hatályos magánjogi kódexünkben került valamennyi gazdasági társaság jogi személyként deklarálásra. A jogi személyiséggel történő felruházás attól függetlenül történt meg, hogy a társaság személyegyesítő, vagy tőkeegyesítő formában működik. A személyegyesítő gazdasági társaságok, -mint a közkereseti társaság és betéti társaság - működésének alapja a társaság tagjainak személyében rejlik, a tagok személyes közreműködése szükséges a társaság tevékenységéhez, kevésbé fontos a vagyoni hozzájárulás mértéke, aránya.⁶ A tőkeegyesítő társaságok, mint a korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében elsődlegesen a vagyoni hozzájárulás, a tag pénze, egyéb vagyona kerül középpontba, a tag személyének szerepe kisebb a társaság működése szempontjából.⁷

A fentieket szem előtt tartva fontosnak tartom ezen önálló jogalanyiság vizsgálatát, különös tekintettel arra, hogy milyen mértékben független a cégek működése az alapítók személyétől. Annak ellenére, hogy a hatályos magánjogi kódexünk alapján mind a négy gazdasági társaság típus⁸ jogi személyisége deklarált, álláspontom szerint a társaságban részt vevő személyek szerepe kiemelkedően fontos a társaság működése szempontjából. A természetes személyek és a gazdasági társaságok, mint jogi személyek közötti határvonal nem húzható meg élesen. A gazdasági társaságok működésére befolyással lehet -egyebek mellett - a tagok egyes személyi állapota is.

A tagok, mint természetes személyek hozzák létre, alapítják meg a gazdasági társaságot, mint jogi személyt, és a jogalkotói fikció alapján ezen jogi személy létezése a továbbiakban független a tagok személyétől. Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok fontos fogalmi ismérve

⁵ PAPP: Vázlatos áttekintés a jogi személyekről 150.o.

⁶ BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016 30-31.o. [a továbbiakban: BARTA-HARSÁNYI-MAJOROS-UJVÁRINÉ: Gazdasági társaságok]

⁷ : BARTA-HARSÁNYI-MAJOROS-UJVÁRINÉ: Gazdasági társaságok 31.o.

⁸ A gazdasági társaságok négy típusát deklarálja a Ptk., a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot. A társasági jogszabályok alakulását követve megállapítható, hogy az 1988-as Gt. szabályai óta a hatályos Ptk. rendelkezései szerint mind a négy gazdasági társaság önálló jogi személyként kerül meghatározásra. A Ptk. jogi személyekre vonatkozó, cégeket érintő egyik legfontosabb újdonsága, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság is jogi személyként került szabályozásra.

önálló jogalanyiságuk elismerése, önálló vagyoni entitások, melyek jogképességgel rendelkeznek.

Az önálló jogalanyiság meghatározásán túl azonban nyilvánvaló, hogy a tagok személye a társaság működésére a cégalapítástól egészen a jogutód nélküli megszűnésig alapvetően meghatározó lehet.

Ekörben elemzem azt, hogy a gazdasági társaságok önálló jogalanyisága alapján működésük, létezésük mennyiben független a társaság tagjaitól, illetve arra milyen befolyása lehet a természetes személy alapító egyes személyi állapotának.

3. A gazdasági társaság létrehozásának szabadsága, az alapító személye

A Ptk. rendelkezései alapján a gazdasági társaságok létrehozásáról a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek, annak szervezetét és működési szabályait maguk állapíthatják meg.⁹ A Ptk. a jogi személy, így a gazdasági társaság létesítése kapcsán a létesítés szabadságát általános elvként rögzíti és a jogi személyt szabadon létesíthető jogalanyként definiálja.¹⁰ A gazdasági társaságok létesítési szabadsága természetesen nem abszolút és korlátlan, jogszabály alanyi, tárgyi és módbeli korlátokat állít fel¹¹ Ilyen korlát például a törvényben meghatározott formakényszer is, gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.¹² A Ptk. az eltérés lehetőségét szűkíti azzal, hogy meghatározza azt a négy jogviszonyt, amelyekben a törvény szövegétől eltérő szabályozás megengedett. A jogi személy alapítói, tagjai csak az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, a jogi személy szervezetének szabályozása során és a jogi személy működésének szabályozása során a létesítő okiratban - a törvényben foglaltak kivételével - eltérhetnek a Ptk-nak a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól. Ezen diszpozitivitási szabadság azonban nem teljes, korlátok között érvényesülhet. A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el a Ptk.-ban foglaltaktól, ha az eltérést a Ptk. tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.¹³

A Ptk. mellett az Alaptörvény VIII. cikke rögzíti, hogy Magyarország gazdasága a vállalkozás szabadságán alapszik, valamint kimondja, hogy „mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni és szervezetekhez csatlakozni”¹⁴ Az Alaptörvényben foglalt szervezetalapítás,

⁹ Ptk. 3:4.§

¹⁰ NOCHTA Tibor- A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) *Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve* Budapest, Magyarország : Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp. 164.o.

¹¹ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: BARZÓ Tímea, PAPP Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: PAPP Tekla 19.o [a továbbiakban: BARZÓ,PAPP-Civilisztika I.]

¹² Ptk. 3:89.§ (1)

¹³ Ptk. 3:4.§ (2)-(3)

¹⁴ Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (2)

szervezetekhez történő csatlakozás szabadsága magában foglalja a jogi személyek, így a gazdasági társaságok létesítésének szabadságát is.

A Ptk. személyi hatálya alapján gazdasági társaságot bárki létrehozhat, aki maga is jogalany, így az ember, jogi személy és jogi személyiség nélküli jogalanyok is. Sárközy Tamás személyek körére vonatkozó meghatározása alapján: „Az a személy, aki jogalany, aki pedig jogalany az jogképes, tehát absztraktnan képes arra, hogy alanyi jogokat és (kevésbé hangsúlyozottan) kötelezettségeket szerezzen.”¹⁵

Az ember jogképessége magánjogi kódexünk szabályai alapján nem köthető feltételhez, minden ember jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.¹⁶ Az ember jogképessége a magyar jog szerint általános, mert minden ember kivétel nélkül jogképes, egyenlő, mert a jogképesség terjedelme szempontjából sincsenek az emberek között különbségek és feltétlen, mert a jogképesség megszerzéséhez az ember részéről nincs szükség semmilyen külön tulajdonságra, értelmi fejlettségre, életképességre.¹⁷

A Ptk. rendelkezései alapján megállapítható, hogy a jogalkotó a gazdasági társaság alapítójának személye körében a jogi személyekre irányadó általános szabályoknál megkötést nem tartalmaz. Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására természetes és jogi személyek alapíthatnak, működő társaságba beléphetnek, társasági részesedést szerezhetnek.¹⁸

Ezen általános szabályok alapján a gazdasági társaságok alapításának szabadsága széles körű, akár egy magyar csecsemő és egy német GmbH is létrehozhat egy kétszemélyes korlátolt felelősségű társaságot.¹⁹ Az Európai Unió tagjaként a jogalkotónak szükségtelen a társasági jog szabályai között azt hangsúlyoznia, hogy "külföldi" és "belföldi" személyek - legyen szó természetes személyről vagy jogi személyről - egyaránt jogosultak gazdasági társaságot alapítani, működő társaságba tagként belépni.²⁰

A természetes személyek társasági tagsága azonban nem korlátok nélküli, a gazdasági társaságokra irányadó általános szabályok között a jogalkotó meghatároz kivételeket a társaság alapítója, tagja vonatkozásában.

3.1. Korlátlan felelősség halmozásának tilalma

A gazdasági társaságok működése körében a szigorú vagyon-elkülönülési elv alapján főszabályként megállapítható, hogy a társaság, mint önálló jogalany a kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni, a tagok a társaság tartozásaiért általában nem felelnek. A vagyon

¹⁵ SÁRKÖZY Tamás: Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében (PJK, 2000/4., 3-9. o.) Mint ahogy Világhy Miklós a máig irányadó polgári jogi tankönyvében írta: “a jogképességet a jogi nyelvhasználatban másképpen jogalanyiságnak vagy személyiségnek is nevezzük”.

Világhy Miklós-Eörsi Gyula: A magyar polgári jog. Bp., 1965. I. kötet, 108. o.

¹⁶ Ptk. 2:1.§

¹⁷ BARZÓ,PAPP- Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 108.o.

¹⁸ NOCHTA Tibor- Társasági jog Dialóg Campus Kiadó 2007 115.o.

¹⁹ http://svwww.drstatmari.hu/pdf/a_gazdasagi_tarsasag_alapitasa.pdf (letöltés: 2022.október 27.)

²⁰ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: GADÓ Gábor frissítve: 2022. január 1.

elkülönülés elve alóli kivételként a Ptk. a szernélyegyesítő gazdasági társaságok esetén mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi felelősséget ír elő, így a közkereseti társaság tagjai, a betéti társaság beltagja vonatkozásában.²¹

Az alapelv alóli kivételt jelent továbbá a korlátolt felelősségével visszaélő tag felelőssége, amennyiben a gazdasági társaság tagja korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, ezen tartozásokért a tag korlátlanul köteles helytállni.²²

A tagi felelősséghalmozás tilalma²³ a korlátlan helytállási kötelezettségnek határt szab. A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített esetei alapján természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet a társaság korlátlanul felelős tagja, kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet, közkereseti és betéti társaság és egyéni cég nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.²⁴

A felelősségkumuláció tilalmának elsődleges szerepe a hitelezők kockázatának csökkentése²⁵, megsértése esetén, a jogsértés minden esetben az adott jogügylet semmisségét eredményezi.²⁶ Egy természetes személy korlátlanul kizárólag egy gazdasági társaságban vállalhat teljes magánvagyonával helytállási kötelezettséget a társaság tartozásaiért, figyelemmel arra, hogy a helytállási kötelezettségek halmozásának lehetősége e vagyonnal szembeni igények érvényesítését korlátozná.

A jogalkotói cél a társasági tartozásokért fennálló korlátlan tagi helytállási kötelezettségek halmozódásának elkerülése, mely a szigorú vagyoni elkülönültség elve - a tagok magánvagyonára és a társasági vagyon elkülönülése - alapján, valamint a hitelezők érdekeinek védelme miatt is tilos.²⁷ A társaság létesítése, a tagság körében korlátlanul teljes magánvagyonával egy természetes személy csak egy gazdasági társaságban vállalhat helytállási kötelezettséget.

A természetes személyek gazdasági társasági tagságának ezen felelősségkumuláció tilalma korlátot szab, mindig figyelemmel kell lenni arra is, hogy a magánszemély teljes vagyonával kizárólag egy gazdasági társaság kötelezettségeiért vállalhat helytállási kötelezettséget.

²¹ BARZÓ, PAPP Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354. o.

²² A felelősség átviteli szabály alkalmazásának feltételei:

a.) a jogi személy jogutód nélküli megszűnése,

b.) maradnak kielégítetlen tartozások,

c.) amely tartozások a jogi személy alapítója/tagja korlátolt felelősségi pozíciójával történő visszaélésre vezethetők vissza.²²

lsd.: NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005. 94. o.

²³ A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített

²⁴ Ptk. 3:90.§ (1) lsd. még: NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

²⁵ NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

²⁶ CSONKA Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.) lsd. DARÁZS Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6. 23. old.

²⁷ MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.) Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: GADÓ Gábor frissítve: 2022. január 1.

3.2. Tag kiskorúsága

A jogalkotó a társaság létesítésének szabadsága körében az alapító személyét nem köti életkorhoz, kiskorú, 18 év alatti személy is alapíthat társaságot, illetve abban részt vehet. Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.²⁸ A Ptk. rendelkezései alapján amennyiben a kiskorú személy a tizennegyedik életévét betöltötte, korlátozottan cselekvőképességűnek minősül. A korlátozottan cselekvőképességű kiskorú jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges³⁰, míg a cselekvőképtelen kiskorú nevében törvényes képviselője jár el.³¹

Bár a jogalkotó nem zárja ki a kiskorú személyeket a gazdasági társaságokban történő tagságból, de korlátozott cselekvőképességükre, vagy cselekvőképtelenségükre figyelemmel a helytállási kötelezettség vonatkozásában megkötéseket tartalmaz a törvény.

Kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet.³² Ezen kitétel két irányban is védelmet nyújt. Egyrészt a kiskorú vagyona körében, másrészt a hitelezők védelme tekintetében is. A kiskorú helyett és nevében főszabályként törvényes képviselője – szülője vagy gyámja – jár el, és tesz jognyilatkozatokat³³, így a törvényes képviselő akár a kiskorú teljes vagyonát veszélyeztetve tehetne jognyilatkozatot.³⁴ A kiskorú vagyonának védelme azonban elsődleges.

Ennek okán mondja ki a Ptk. Negyedik Családjogi Könyve, hogy a szülő nem képviselheti a gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű fél.³⁵ Ha akár egyik, akár mindkét szülő tagja a gazdasági társaságnak a kiskorúval együtt, akkor a szülő nem láthatja el a törvényes képviselőt, a gyámhatóság a kiskorúnak eseti gondnokot rendel.³⁶

²⁸ Ptk. 2:10. §.

A kiskorúság a születési nap 0 órájától a tizennyolcadik életév betöltési napjának 0 órájáig tart.

³⁰ Ptk. 2:12. § (1)

³¹ Ptk. 2:14. § (1)

³² Ptk. 3:90. § (1)

³³ Cselekvőképtelen kiskorú helyett a törvényes képviselő tehet jognyilatkozatot, ő írhatja alá a létesítő okiratot. Korlátozottan cselekvőképességű kiskorú jogosult az aláírásra, de nyilatkozatához törvényes képviselőjének írásbeli hozzájáruló nyilatkozata szükséges.

³⁴ A szülők, mint törvényes képviselők betéti társaság beltágjai és kiskorú gyermekük, mint a társaság kültagja közötti érdekellentéttel kapcsolatos döntés: BH 1995.4.243 Törvénysértően jár el a cégbíróság, ha az olyan betéti társaság cégbejegyzés iránti kérelmét, amelynek beltágjai a szülők és kültagja a kiskorú gyermekük, a közöttük fennálló esetleges érdekellentét feloldásával kapcsolatos hiánypótlási eljárás mellőzésével elutasítja [1989. évi 23. tvr. 16. § (1) bek., Ptk. 225. § (1) és (4) bek., Ptké. 43. § (1) bek.].

³⁵ Ptk. 4:163. § (1)

³⁶ Ptk. 6:20. §

BARZÓ Tímea-Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképességű személyek részvétele a gazdasági társaságokban In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 25.o. [a továbbiakban: BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképességű személyek]

Hitelezővédelmi szempontból is kiemelten fontos, hogy kiskorú személy helytállási kötelezettsége ne legyen egy gazdasági társaságban korlátlan, figyelemmel arra, hogy a kiskorú vagyonának értékesítése körében a törvény szigorú kitételeket tartalmaz. ³⁷

A Ptk. rendelkezései alapján tehát kiskorú személy lehet gazdasági társaság tagja, a jogalkotó nem zárja ki gazdasági társaságban tagként történő részvételét, de korlátlan felelősséget nem vállalhat. Az egyes gazdasági társasági formákra irányadó helytállási kötelezettségre vonatkozó szabályok alapján így kiskorú személy nem lehet közkereseti társaság tagja, betéti társaság beltagja. Ezekben az esetekben egyértelmű a törvény alapján a kiskorú tag részvételének kizárása. Ugyanakkor kiskorú személy tag lehet részvénytársaságban, korlátozott felelősségű társaságban és lehet betéti társaság kültagja is.

Kérdést jelentenek azok az esetek, amikor a törvény nem zárja ki a kiskorú tagságát a fő szabályként érvényesülő korlátozott tagi felelősségre figyelemmel, de annak áttörésére kerül sor. ³⁸ A kiskorú tagnak korlátozott felelőssége esetén a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl nincs felelőssége harmadik személyek, a hitelezők irányába. Azonban a törvényben meghatározott kivételek esetén valamilyen jogellenes és felróható kötelezettségszegő magatartás alapján a kiskorú is korlátlan helytállási kötelezettséggel tartozhat a társaság kötelezettségeiért. A korlátozott felelősség áttörésének eseteit a Ptk. mellett a cégnyilvánosságról a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.); a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) tartalmazza. ³⁹

Ugyanígy a gyakorlatban problémát jelenthet, ha a betéti társaság kültagja kiskorú. Figyelemmel arra, hogy a Ptk. szabályai alapján a kültag helytállási kötelezettsége is fennállhat a társaság tartozásaiért, ugyanúgy, mint a beltág, ilyenkor teljes vagyonával felel. A kültag beltágéval azonos felelősségét mondja ki a Ptk. abban az esetben, ha a társaságnak nem marad beltágja. ⁴⁰ Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig terheli a kültagot.

³⁷ Ptk. 2:15. § (1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes
a) a kiskorút megillető tartásról történő lemondás;
b) a kiskorút öröklési jogviszony alapján megillető jogra vagy őt terhelő kötelezettségre vonatkozó jognyilatkozat és a külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítása;
c) a kiskorú nem tehermentes ingatlanszerzése, ingatlana tulajdonjogának átruházása vagy megterhelése;
d) a kiskorú gyámhatóságnak átadott vagyonáról való rendelkezés; vagy
e) a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés esetén.

³⁸ A felelősség áttörésének eseteit lsd. részletesen NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o. NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005. 94-95.o.

³⁹ NOCHTA Tibor-A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban Gazdaság és Jog 2019/7-8

⁴⁰ Ptk. 3:157.§ (2) Ha a társaságnak nem marad beltagja, az ezen időpont után keletkezett, a betéti társaságként való működés feltételeinek helyreállításáig vagy a társaság átalakulásának, egyesülésének, jogutód nélküli megszűntetésének elhatározásáig felmerült tartozásokért a kültag a beltagra vonatkozó rendelkezések szerint áll helyt.

Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig -maximum 6 hónapos határidő áll rendelkezésre- terheli a kültagot. Miután a jogutód nélküli megszűnésre vonatkozó szabályok módosításával,

A kiskorú tag vezető tisztségviselőként történő megválasztását a törvény kizárja. A Ptk. szabálya szerint vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.⁴¹

Ekörben szintén problémát jelenthet az, ha a kiskorú a betéti társaság kültagja. A Ptk. ugyanis kimondja, hogy „ha a társaságnak nem maradt vezető tisztségviselője, a társasági szerződés módosításáig, vagy az átalakulás, egyesülés megtörténteig, a jogutód nélküli megszűnésig, ezek hiányában a felszámoló kirendeléséig az a tag minősül vezető tisztségviselőnek, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ebben az esetben a társaság vezető tisztségviselője kijelölés vagy választás hiányában is a kültag is lehet.”⁴² Figyelemmel arra, hogy a kiskorú kültag ebben az esetben nem felel meg a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak, az ügyvezetői tevékenységet nem láthatja el, így a törvényes működés helyreállítása nehézségekbe ütközhet.

3.3. Tagok személye, együttműködés fontossága

A létesítés szabadsága álláspontom szerint korlátozott abból a szempontból is, hogy az alapításkor nem csak a törvényi előírásoknak kell megfelelni, hanem a társaság eredményes, hosszútávú működése szempontjából a tagok személye is kiemelten fontos.

A gazdasági társaságok alapításakor a tagok számos esetben kizárólag a társaság gazdasági hatékonyságára, a közösen vállalt gazdasági célra helyezik a hangsúlyt, a minél nagyobb profitszerzés érdekében. Megítélésem szerint a gazdasági cél, eszközök megválasztásának hatékonyságán túl döntő szerepe van a társaságok alapításakor a tagként részt vevő természetes személyeknek is. Fontos, hogy a tagok az alapításkor a személyi kérdésekre is hasonló figyelmet fektessenek, mint a társaság által végzett gazdasági tevékenységre. Mindebből következően alapvető követelmény, elvárás, hogy az alapítás és a működés során is fokozott figyelemmel kell lenni arra, hogy egymással együttműködni jól tudó személyek vegyenek részt a társaság irányításában, vezetésében.

Az együttműködés nem kizárólag a gazdasági tevékenységgel összefüggésben fontos, a társaság törvényes működése szempontjából is jelentőséggel bír. Az együttműködés hiánya következtében nyereséges társaságok működése is veszélybe kerülhet. A társaság tevékenysége során nem pusztán a gazdaságilag megalapozott döntések meghozatala bír jelentőséggel, hanem a tagok közötti bizalmon alapuló együttműködés is hasonlóan fontos lehet a hosszútávú működés szempontjából.

vagyis hogy a 6 hónapos határidőn túl nem szűnik meg a cég ipso iure előfordulhat, hogy ez az időtartam jóval hosszabb lesz.. Ezen időtartam alatt a kültag a beltaghoz hasonlóan teljes vagyoniával felel a társaság vagyoniával nem fedezett tartozásaiért.

⁴¹ Ptk. 3:22.§

⁴² Ptk. 3:158.§ (2)

A gazdasági társaságok vonatkozásában a Ptk., ha nem is alapvető szinten⁴³, de deklarálja, hogy a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejteth ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.⁴⁴ A tagok közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén. „A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.”⁴⁵ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetén így az együttműködés rendeltetése meghatározóbb, de egy korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében is döntő szerepe lehet.

A tag személye nemcsak természetes személyek tagsága esetén jelentős, amennyiben a gazdasági társaságnak jogi személy tagja van, fontos, hogy a képviselőt ellátó személy és a tagok között megfelelő együttműködés legyen.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok létesítése során az alapítók személyének fontos szerepe van, figyelemmel kell lenniük arra, hogy a későbbiekben együttműködni tudjanak a cég hosszútávú, eredményes működése érdekében.

4. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére

A tag cselekvőképességének vizsgálata nem csak a kiskorú tag esetén fontos, nagykorú tag esetében is sor kerülhet a cselekvőképesség teljes vagy részleges korlátozására. Cselekvőképességében részlegesen korlátozott az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett, ⁴⁶a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.⁴⁷ Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett.⁴⁸ A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan, teljesszerűen hiányzik, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - gondnokság alá helyezése indokolt.⁴⁹

⁴³ Az együttműködési kötelezettség, mint irányadó magatartás az új magánjogi kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével kikerült az általános alapelvek közül. Az 1959-es Ptk. 4.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. a

⁴⁴ Ptk. 3:88.§ (3)

⁴⁵ BARZÓ, PAPP Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354.o.

⁴⁶ Ptk. 2:19.§ (1)

⁴⁷ Ptk. 2:19.§ (2)

⁴⁸ Ptk.2:21.§ (1)

⁴⁹ Ptk. 2:21.§ (2)

A gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorúak vonatkozásában a Ptk. külön kitévelt nem tesz, így a gondnokoltak számára szabad a társaság alapítás, illetve társasági tagság is.⁵⁰

A gondnokoltak társasági tagsága vonatkozásában jognyilatkozataik érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyása szükséges a Ptk.-ban és A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletben (a továbbiakban Vhr.) meghatározott esetekben.⁵¹ Így a gyámhivatal hozzájárulása szükséges a gondnok jognyilatkozatainak érvényességéhez, ha a jognyilatkozat a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget meghaladó mértékű vagyontárgyra vonatkozik.⁵²

A gazdasági társaságok működése szempontjából a gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, vagy cselekvőképességükben részlegesen korlátozott nagykorúak részvétele nem jelent problémát, erre vonatkozóan visszaélés nem jellemző.⁵³

A törvényes, zavartalan működés vonatkozásában a gondnokság alatt nem álló, de cselekvőképtelen tag jognyilatkozata jelenthet akadályt. A cselekvőképesség feltétele az érvényes jognyilatkozattételének, szerződéskötésnek.⁵⁴ Ahhoz, hogy a nagykorú természetes személy, mint a gazdasági társaság tagja érvényes jognyilatkozatot tegyen nélkülözhetetlen, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezzen. Ellenkező esetben, vagyis a tag cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozata semmis.⁵⁵ Törvényi kivételt képeznek, azok a jognyilatkozatok, amelyek tartalmából és megtételének körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat megtétele a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna. Ezen jognyilatkozatok - a végintézkedés kivételével - a cselekvőképtelenség miatt nem semmiek.⁵⁶

Cselekvőképtelen állapot esetén a természetes személy nem rendelkezik a szükséges belátási képességgel. Különböző okokból állhat fenn ez az állapot, a belátási képesség hiányát okozhatja

⁵⁰ BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o.

⁵¹ Vhr. 146.§ (4) A gyámhivatal a cselekvőképtelen nagykorú személy gondnoka, valamint a cselekvőképességében vagyoni ügyeit érintően korlátozott személy és gondnoka kérelmére jóváhagyja a Ptk. 2:23. § (1) bekezdésében meghatározott jognyilatkozatokat.

Ptk. 2:23.§ (1)

⁵² A korábbi kódexünk, A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 16.§ () e) pontja megállapított egy minimum értéket a vagyontárgy vonatkozásában, melyet 50.000,- Ft-ban jelölt meg. „...vagyónának mértékétől függően a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget, de legalább 50.000 Ft-ot meghaladó értékű egyéb vagyontárgyára, vagyoni értékű jogra vonatkozik” Továbbá a 20/D§ (3) bekezdésében külön szabályozta a gondnokolt gazdálkodó szervezeti tagságával összefüggésben vállalt kötelezettségek mértékét: „Ha a gondnokolt gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), a gondnoknak a gondnokolt vagyoni hozzájárulása 50%-át, de legalább 100 000 Ft-ot meghaladó mértékű kötelezettségvállalásához a gyámhatóság jóváhagyását kell kérnie. Ha a gazdálkodó szervezet a számviteli törvény szerinti beszámoló készítésére köteles, a beszámolót a gondnoknak az éves számadás során a gyámhatósághoz be kell nyújtania.”

⁵³ BARZÓ: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o. „Az alig fellelhető bírói gyakorlat azonban azt igazolja, hogy ezen a területen nem jellemző a szabályozás hiányosságából eredő visszaélés.”

⁵⁴ Ptk. 2:8.§ (2)

⁵⁵ 2:9.§ (1) Semmis annak a személynek a jognyilatkozata, aki a jognyilatkozat megtételekor olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

⁵⁶ Ptk. 2:9.§ (2)

valamilyen állandó mentális betegség, de lehet átmeneti jellegű is, például alkoholos befolyásoltság folytán előálló. Az ilyen állapotban tett jognyilatkozat semmis.⁵⁷

Az átmenetileg fennálló cselekvőképtelenség akár a létesítő okirat semmisségét is eredményezheti, vagy más, tagok aláíráshoz kötött jognyilatkozat érvénytelenségét vonhatja maga után.

A tartósan fennálló cselekvőképtelen állapot pedig hosszabb időre, a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig lehetetlenítheti el a társaság működését. Cselekvőképtelen, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljeskörűen hiányzik, nem képes felmérni a saját helyzetét, érdekeit. A cselekvőképesség teljes korlátozásához azonban figyelembe kell venni a nagykorú személyi körülményeit, családi kapcsolatait is.⁵⁸

A gondnokság alá helyezést kizárólag a bíróság rendelheti el⁵⁹, illetve amennyiben a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyonra vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel.⁶⁰

A társaság zavartalan, folyamatos működése szempontjából megoldást jelenthet a cselekvőképtelen tag részére ideiglenes gondnok kirendelése. A Ptk. értelmében azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges.⁶¹ A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.⁶² Az ideiglenes gondnok kirendelését követően jogköre és tevékenysége megegyezik a gondnokra irányadó szabályokkal, amíg a bíróság felül nem vizsgálja az ideiglenes gondnokrendelés szükségességét, illetve nem hoz jogerős döntést a gondnokság alá helyezés tárgyában, az ideiglenes gondnok tevékenységére, felelősségére vonatkozó rendelkezések megegyeznek a gondnokéval.⁶³ A cselekvőképességet érintő nagykorú gazdasági társaságban fennálló társasági részesedése alapot adhat ideiglenes gondnok kirendelésére.

⁵⁷ BARZÓ, PAPP: Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 121.o.

⁵⁸ <https://ptk2013.hu/interjuk/az-uj-ptk-cselekvokepessegre-vonatkozoz-szabalyairol-interju-makai-katalin-kuriai-biroval/2470> (letöltés: 2022.12.06.)

⁵⁹ Ptk. 2:28.§ (1)

⁶⁰ Ptk. 2:25.§

⁶¹ Ptk. 2:26.§ (1)

⁶² Ptk. 2:26.§ (2)

⁶³ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: KÖRÖS András frissítve: 2022. január 1.

5. Zárszó

A Ptk. tanulmányomban vizsgált két könyve, Az ember, mint jogalany címet viselő Második Könyv és a Jogi személyek szabályait tartalmazó Harmadik Könyve a gazdasági társaságok működése körében sok összefüggést mutat. A gazdasági társaságok önálló jogalanyisága ellenére számos kapcsolat figyelhető meg a tag személye és a gazdasági társaság működése között.

A gazdasági társaságok létesítésekor az alapító személye meghatározó, a jogalkotó egyes személyeket kizár a társaság alapításának lehetősége alól, kiskorú és cselekvőképtelen, cselekvőképességükben részlegesen korlátozott személyek esetén a tagsági jogok gyakorlásához, jognyilatkozat tételéhez a törvényi előírások betartásával, törvényes képviselő, illetve gondnok részvételével van lehetőségük. A tagok személye, együttműködésük szintén meghatározó a társaság működése körében.

BEFOGADÓ NYILATKOZAT IGAZOLÁSA

Alulírott **Prof. dr.habil Nochta Tibor** tanszékvezető egyetemi tanár témavezető ezúton igazolom, **Lénárdné dr. Maletics Borbála** (V3QGQD) doktorandusz két tanulmányát,

A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggésekről címmel és

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében címmel

a **Gazdaság és Jog** folyóirat megjelenésre alkalmasnak tartotta, azokat Dr. Pázmándi Kinga PhD szerkesztőbizottsági tag visszajelzése alapján befogadták és a tanulmányok a folyóirat 2023-as lapszámaiban megjelennek.

Pécs, 2023. március 26.

.....

Prof. dr. habil Nochta Tibor
egyetemi tanár

Publikációs jegyzék

Cím	Megjelenés helye	Terjedelem (leltés)	Terjedelem (ív)	Korrekcio	Pontérték
Könyv, könyvfejezet			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
Magyarországon publikált tanulmány					
A gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében Jog és Állam Állam és Jog XIX. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája 2021.		16 203	0,41	1,0	0,41
A gazdasági társaság jogtudó nélküli megszűnésének a jogi személy mögött álló természetes személyek magatartásával összefüggő okairól- különös figyelemmel a kényszerítőrlési eljárásra –	Gazdaság és Jog folyóirat 2021/4	23 324	0,58	2,0	1,17
A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban –	Gazdaság és Jog folyóirat 2022/3-4.	44 415	1,11	2,0	2,22
Az állatok magánjogi státuszhelyzetéről	Magyar Jog 2022/5	20 258	0,51	2,0	1,01
Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát	Opuscula Civilia Nemzeti Közszolgálati Egyetem Pály	38 452	0,96	2,0	1,92
Az öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban	Közjegyzők Közlönye 2022	53 812	1,35	2,0	2,69
A betéti társaságra irányadó szabályok változása Magyarországon	JURA 2022	32 019	0,80	2,0	1,60
A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok működésének	Gazdaság és Jog folyóirat	36 185	0,90	2,0	1,81
A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések vizsgálata	Gazdaság és Jog folyóirat	32 540	0,81	2,0	1,63
-különös figyelemmel a tagi személyiségi jogok érvényesülésére -					
			0,00		0,00
			0,00		0,00
			0,00		0,00
Külföldön publikált tanulmány					
CHANGED RULES OF LIMITED PARTNERSHIPS IN THE HUN Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu (Coll		37 342	0,93	5,0	4,67

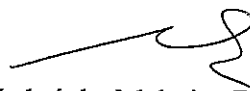
8

NYILATKOZAT

Alulírott Lénárdné dr. Maletics Borbála (V3QGQD) doktorandusz nyilatkozom, hogy a Műhelyvita iránti kérelmem mellékletét képező Publikációs értékindexben szereplő tudományos publikációim listája a karakterszám és a publikáció Doktori Szabályzat 2. sz. melléklet szerinti besorolásának feltüntetésével került megjelölésre. Polgári és büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy az adatok hitelesek, a valóságnak megfelelnek.

Egyúttal nyilatkozom, hogy a publikációkat a doktori képzés során a kreditigazoló lap mellékleteként benyújtottam, a megjelenés alatt álló tanulmányok vonatkozásában befogadó nyilatkozatot csatoltam.

Pécs, 2023. 03. 26.

Lénárdné dr. Maletics Borbála

